

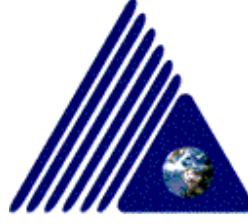
**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**GÖRSEL MEDYA EKSENİNDE ORTA ÖĞRETİM ÇAĞI GENÇLİĞİNİN ŞİDDET
EĞİLİMLERİNİN İNCELENMESİ
(İSTANBUL İLİ UYGULAMASI)**

Nejdet BAKIŞ

**Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı**

İstanbul – 2006

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**GÖRSEL MEDYA EKSENİNDE ORTA ÖĞRETİM ÇAĞI GENÇLİĞİNİN ŞİDDET
EĞİLİMLERİNİN İNCELENMESİ
(İSTANBUL İLİ UYGULAMASI)**

Nejdet BAKIŞ

**Danışman
Dr. Adil Serdar SAÇAN**

**Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı**

İstanbul – 2006

**GÖRSEL MEDYA KESENİNDE ORTAÖĞRETİM GENÇLİĞİNİN ŞİDDET
EĞİLİMLERİNİN İNCELENMESİ (İSTANBUL İLİ UYGULAMASI)**

NEJDET BAKIŞ

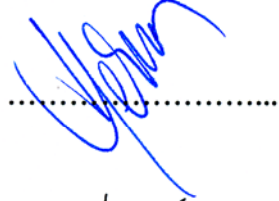
ONAY

Jüri:

Tez Danışmanı :Dr. Adil Serdar SAÇAN

.....

Üye :Prof. Dr. Nermin ÇELEN

.....

Üye : Dr. Mustafa FARSAKOĞLU

.....

Yüksek lisans tezi onay tarihi: 16/01/2006

İÇİNDEKİLER

Sayfa

SİMGELER LİSTESİ	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
ÇİZELGELER LİSTESİ	x
ÖNSÖZ	xx
ABSTRACT	xxi
ÖZET	xxii
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.2. Problem Cümlesi.....	6
1.3. Alt Problemler.....	6
1.4. Araştırmanın Önemi	7
1.5. Sayılıtlar.....	8
1.6. Sınırlılıklar.....	8
BÖLÜM 2	10
KİTLE İLETİŞİMİ ARAÇLARINDA ŞİDDET GÖSTERİMİNİN SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİ	10
2.1. MEDYANIN TOPLUMSAL ETKİLERİNE KURAMSAL YAKLAŞIMLAR	10
2.1.1. Sihirli Mermi Kuramı	10
2.1.2. Sınırlı Etkiler Kuramı	11
2.1.3. Kültürleme Kuramı	12
2.1.4. Sessizlik Sarmalı Kuramı.....	16
2.1.5. Modelleme Kuramı	16
2.1.6. Özdeşleşme Kuramı	17
2.1.7. Uyandırma - Kışkırtma Kuramı	17
2.1.8. Senaryo ve Şema Kuramı	18
2.1.9. Ekinleme Kuramı.....	18
2.1.10. Gündem Oluşturma Kuramı.....	19

2.1.11. Tutarlılık Kuramı	21
2.1.12. Siyasal Ekonomi Kuramı	21
2.1.13. Sistem Kuramı	21
2.1.14. İki Aşamalı Akış Kuramı	22
2.1.15. Çok Aşamalı Akış Kuramı.....	22
2.1.16. Kanaat Grubu Kuramı.....	23
2.1.17. Yayılma Kuramı	23
2.2. TV VE ŞİDDET İLİŞKİLİ KURAMLAR	23
2.2.1. Saldırgan Örnekler Kuramı.....	23
2.2.2. Takviye Saldırganlık Kuramı.....	23
2.2.3. Deneysel Öğrenme Kuramı	24
2.2.4. Catharsis (Arınma) Kuramı	24
BÖLÜM 3	26
SOSYAL ÖĞRENME KURAMI	26
3.1. SOSYAL ÖĞRENME KURAMININ TEMELLERİ.....	26
3.2. SOSYAL ÖĞRENMEYİ SAĞLAYAN DOLAYLI YAŞANTILAR.....	29
3.2.1. Dolaylı pekiştirme.....	29
3.2.2. Dolaylı Ceza	29
3.2.3. Dolaylı Güdüleme.....	30
3.2.4. Dolaylı Duygu.....	30
3.2.5. Model Özellikleri	31
3.3. SOSYAL ÖĞRENME KURAMININ DAYANDIĞI TEMEL İLKELER.....	33
3.3.1. Karşılıklı Belirleyicilik	33
3.3.2. Sembolleştirme Kapasitesi.....	33
3.3.3. Öngörü Kapasitesi.....	34
3.3.4. Dolaylı Öğrenme Kapasitesi.....	34
3.3.5. Öz Düzenleme Kapasitesi.....	34
3.3.6. Öz Yargılama Kapasitesi	35
3.4. GÖZLEM YOLUYLA ÖĞRENME SÜREÇLERİ	35
3.4.1. Dikkat Etme Süreci.....	35
3.4.2. Hatırla Tutma Süreci.....	36

3.4.3. Davranışı Meydana Getirme Süreci (Yeniden Üretme)	37
3.4.4. GÜDÜLEME SÜRECİ	38
BÖLÜM 4	40
ORTA ÖĞRETİM ÇAĞI GENÇLİĞİ VE SORUNLARI	40
4.1. GENÇLİK ÇAĞI	40
4.1.1. Gençliğin Tanımı ve Toplumdaki Yeri.....	42
4.1.2. Gençliğin Sosyalleşmesi	43
4.1.3. Ortaöğrenim Çağı Gençliğinin Özellikleri	43
4.1.3.1. Sosyolojik Özellikler	44
4.1.3.2. Psikolojik Özellikler	45
4.1.3.3. Biyolojik ve Fiziksel Özellikler	46
4.2. GENÇLİK ÇAĞININ SORUNLARI	48
4.2.1. Benlik ve Kimlik Bunalımı.....	48
4.2.2. Kuşak Çatışması	50
4.2.3. Alışkanlık ve Bağımlılık Yapan Madde Kullanımı	51
4.2.4. Gençlik İntiharları.....	54
4.2.5. Boş Zaman Sorunu.....	56
4.3. GENÇLİK ÇETELERİ	61
4.3.1. Çete Üyesi Gençlerin Genel Özellikleri	63
4.3.2. Kitle İletişim Araçlarının Etkisi.....	68
BÖLÜM 5	70
GÖRSEL-İŞİTSEL MEDYA, ŞİDDET VE SUÇ	70
5.1. MEDYA.....	70
5.1.1. Medyanın Sosyolojik Analizi	70
5.1.1.1. Medya Kavramı	70
5.1.1.2. Medyanın Analizi	71
5.1.1.3. Medyanın Toplumsal İşlevleri	74
5.1.1.4. Medya ve Popüler Kültür.....	76
5.1.2. Televizyon	81

5.1.2.1. Televizyon ve Eğitim.....	82
5.2. ŞİDDET	85
5.2.1. Şiddet Kavramı ve Şiddet Kültürü.....	85
5.2.2. Ş Akran Zorbalığı/Zorbaca Davranışlar	92
5.2.3. Öfke	96
5.2.4. Şiddetin Sebepleri.....	99
5.2.4.1. Ekolojik Model	101
5.2.4.2. Çevresel Faktörler.....	102
5.2.4.3. Toplumsal Faktörler.....	103
5.2.4.4. Ailesel Faktörler	104
5.2.4.5. Bireysel Faktörler	104
5.3. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI – ŞİDDET İLİŞKİSİ.....	104
5.3.1. Sinemada Şiddet	106
5.3.2. Televizyonda Şiddet	106
5.3.2.1. Haber Bültenleri ve Haber Programları	109
5.3.2.2. “Realty Show”lar	111
5.3.2.3. Televizyon Dizileri	111
5.3.3. Bilgisayar-İnternet ve Şiddet	114
5.4. SUÇ.....	118
5.4.1. Düzgünlerden Sapma ve Suç	118
5.4.2. Suç Kavramı ve Tanımı	119
5.4.3. Suç ve Toplum.....	121
5.4.4. Popüler Kültür ve Suç.....	123
5.5. İSTANBUL’DAKİ OKULLARDA SUÇ VE ŞİDDETİN YAYGINLIĞI.....	125
5.5.1. Okullarda Suç ve şiddetin temel özellikleri.....	131
5.6. İSLAHEVLERİNE / GÜVENLİK BİRİMLERİNE GETİRİLEN ÇOCUK (DİE) İSTATİSTİKLERİ VE TUTUKLU / HÜKÜMLÜ ERGENLERİN ÖZELLİKLERİ	133
5.7. MEDYA DENETİMİ VE EBEVEYN KONTROLÜ	147
5.7.1. Akıllı İşaretler	148
5.7.1.1. Semboller ve Anlamları	150
5.7.2. Ebeveyn Kontrolü	152

BÖLÜM 6	155
YÖNTEM	155
6.1. Araştırmanın Modeli.....	155
6.2. Evren ve Örneklem	155
6.3. Veri Toplama Aracının Hazırlanması.....	157
6.4. Verilerin Toplanması	157
6.5. Verilerin Çözümlemesi	158
BÖLÜM 7	159
BULGULAR ve YORUM	159
7.1. Demografik Özellikler	159
7.2. Problemlerin Analizi.....	161
7.2.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	162
7.2.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	173
7.2.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin bulgular ve Yorum.....	178
7.2.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin bulgular ve Yorum	193
7.2.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin bulgular ve Yorum	198
7.2.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin bulgular ve Yorum	208
7.2.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin bulgular ve Yorum.....	211
7.2.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin bulgular ve Yorum	224
7.2.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin bulgular ve Yorum.....	230
7.2.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin bulgular ve Yorum.....	236
7.2.11. On Birinci Alt Probleme İlişkin bulgular ve Yorum	258
BÖLÜM 8	275
SONUÇ VE ÖNERİLER	275
EK-(Anket Formu)	288
KAYNAKLAR	296
ÖZGEÇMİŞ	304

SİMGELER LİSTESİ

n	Frekans
Sd	Serbestlik Derecesi
χ^2	Chi-Square
%	Yüzde

KISALTMALAR LİSTESİ

Çev.	Çeviren
DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü
KİA	Kitle İletişimi Araçları
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MEM	Mesleki Eğitim Merkezi
s.	Sayfa
ss.	Sayfa Sayısı
SPSS	Statistical For Social Sciences
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TV	Televizyon
vb.	Ve Benzeri
vd.	Ve Diğerleri
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu
yy	Yüz yıl

ÇİZELGELER LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Çizelge 5.1. Geliş nedenine göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklar	133
Çizelge 5.2. Geliş nedeni ve yaş grubuna göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklar	134
Çizelge 5.3. İl ve geliş nedenine göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklar	135
Çizelge 5.4. İl ve isnat edilen suç türüne göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklar	136
Çizelge 5.5. İsnat edilen suç türü ve eğitim durumuna göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklar	138
Çizelge 5.6. Suçun işlendiği il ve suç türüne göre ıslahevine giren hükümlü çocuklar	140
Çizelge 5.7. İslahevine giren hükümlü çocukların devam ettikleri öğretim kurumu	141
Çizelge 5.8. Suç işlediği anda anne ve babasının eğitim durumuna göre ıslahevine giren hükümlü çocuklar	141
Çizelge 5.9. Kanunla İhtilafa Düşen Çocukların Yaşlarına Göre Dağılımı	142
Çizelge 5.10. Kanunla İhtilafa Düşen Çocukların Eğitim Düzeyi	144
Çizelge 5.11. Kanunla İhtilafa Düşen Çocukların Algılarına Göre Suç İşleme Nedenleri	146
Çizelge 6.1. Örneklemin Liselere (MEM dahil) Göre Dağılımı	156
Çizelge 6.2. İstanbul İli Ortaöğretim Öğrencilerinin Okullara Göre Dağılımı	156
Çizelge 7.1. Deneklerin Şehirde Oturma Süresine Göre Dağılımı	159
Çizelge 7.2. Deneklerin Anne Mesleğine Göre Dağılımı	160
Çizelge 7.3. Deneklerin Kardeş Sayısına Göre Dağılımı	160
Çizelge 7.4. Deneklerin Ailesinin Oturduğu Konut tipine Göre Dağılımı	161
Çizelge 7.5. Çalışan Deneklerin Dağılımı	161
Çizelge 7.6. Deneklerin Cinsiyete Göre Dağılımı	162
Çizelge 7.7. Cinsiyet ile Son Bir Ayda Kitap ya da Dergi (satın alıp) Okuma	163

	Durumu Arasındaki İlişki	
Çizelge 7.8	Cinsiyet İle En Çok Beğenilerek İzlenen TV Kanalı Arasındaki İlişki	163
Çizelge 7.9	Cinsiyete Göre En Çok Tercih Edilen Program Türü Arasındaki İlişki	164
Çizelge 7.10	Cinsiyet ile En Çok Hangisi Gibi Olmak İsterdiniz Konusu Arasındaki İlişki	165
Çizelge 7.11	Cinsiyet İle TV'yi En Çok Ne Amaçla İzlediği Konusu Arasındaki İlişki	166
Çizelge 7.12	Cinsiyet İle Spor Yapma Alışkanlığı Arasındaki İlişki	167
Çizelge 7.13	Cinsiyet İle Gençliğin Sorunu Konusu Arasındaki İlişki	167
Çizelge 7.14	Cinsiyet İle Medyanın Tutum Ve Davranışlara Etkisine İnanma Konusu Arasındaki İlişki	168
Çizelge 7.15	Cinsiyet İle TV'de Hangi Program Olmalı Konusu Arasındaki İlişki	168
Çizelge 7.16	Cinsiyet İle Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu Arasındaki İlişki	169
Çizelge 7.17	Cinsiyet İle Bir Başkası İle Şiddet İçeren Mücadeleye Girme Durumu Arasındaki İlişki	169
Çizelge 7.18	Cinsiyet İle İntihar Etmeyi Düşünme Durumu Arasındaki İlişki	170
Çizelge 7.19	Cinsiyet İle Gelecek İle İlgili Aşırı Korkuları Olma Durumu Arasındaki İlişki	170
Çizelge 7.20	Cinsiyet İle Nedeni Bilinmeyen Kaygılar Yaşama Durumu Arasındaki İlişki	171
Çizelge 7.21	Cinsiyet İle Her Şeyi Anlamsız Bulma Durumu Arasındaki İlişki	171
Çizelge 7.22	Cinsiyet İle Kızların Erkeklerle Oranla Şiddete Daha Az Başvurup Başvurmamaları Konusu Arasındaki İlişki	172
Çizelge 7.23	Deneklerin Yaşa Göre Dağılımı	173
Çizelge 7.24	Yaş ile Sigara İçmesi ve Alışması Durumu Arasındaki İlişki	173
Çizelge 7.25	Yaş İle TV'nin Hangi Yönleri Zararlı Konusu Arasındaki İlişki	174
Çizelge 7.26	Yaş İle Okulda ya da Mahallede Bir Gruplaşmanın Olup Olmaması ve Bunlara Yönelik İlgi Duyup Duyulmaması Durumu Arasındaki İlişki	175

Çizelge 7.27	Yaş İle En Çok Beğenilen Müzik Türü Arasındaki İlişki	176
Çizelge 7.28	Yaş İle Alkol Kullanma Alışkanlığı Arasındaki İlişki	177
Çizelge 7.29	Yaş İle Bir Başkası İle Şiddet İçeren Mücadeleye Girme Durumu Arasındaki İlişki	178
Çizelge 7.30	Örnek Kütlenin Sosyal Tabakaya Göre Dağılımı	178
Çizelge 7.31	Sosyal Tabaka ile Okul Türü Arasındaki İlişki	179
Çizelge 7.32	Sosyal Tabaka ile Ailenin İkamet Yeri Arasındaki İlişki	180
Çizelge 7.33	Sosyal Tabaka ile Annenin Öğrenim Düzeyi Arasındaki İlişki	181
Çizelge 7.34	Sosyal Tabaka ile Babanın Öğrenim Düzeyi Arasındaki İlişki	182
Çizelge 7.35	Sosyal Tabaka ile Ailenin Oturduğu Konut Tipi Arasındaki İlişki	183
Çizelge 7.36	Sosyal Tabaka ile Babanın Mesleği Arasındaki İlişki	184
Çizelge 7.37	Sosyal Tabaka ile Son Bir ay İçinde Kitap ya da Dergi (satın alarak) Okunup Okunmaması Durumu Arasındaki İlişki	185
Çizelge 7.38	Sosyal Tabaka ile Beğenilerek Seyredilen Yerli Dizi Arasındaki İlişki	185
Çizelge 7.39	Sosyal Tabaka ile Gencin Alkol Kullanma Durumu Arasındaki İlişki	186
Çizelge 7.40	Sosyal Tabaka ile Spor Yapma Alışkanlığı Arasındaki İlişki	187
Çizelge 7.41	Sosyal Tabaka ile Gençliğin En Önemli Sorunu Arasındaki İlişki	187
Çizelge 7.42	Sosyal Tabaka İle En Çok Güvenilen İletişim Aracı Arasındaki İlişki	188
Çizelge 7.43	Sosyal Tabaka İle Grup Halinde Kavgaya Karışma Durumu Arasındaki İlişki	189
Çizelge 7.44	Çizelge 5.46. Sosyal Tabaka İle Bir Başkası İle Mücadeleye Girip Girmeme Durumu Arasındaki İlişki	190
Çizelge 7.45	Sosyal Tabaka İle Evden Kaçmayı Düşünme Arasındaki İlişki	190
Çizelge 7.46	Sosyal Tabaka İle Kendine Hiçbir Konuda Güvenip Güvenmeme Durumu Arasındaki İlişki	191
Çizelge 7.47	Sosyal Tabaka İle Sinemaya Gitme Alışkanlığı Arasındaki İlişki	192
Çizelge 7.48	Sosyal Tabaka İle Gençler Üzerinde En Çok Etkili Kurum Konusu Arasındaki İlişki	192
Çizelge 7.49	Deneklerin Baba Mesleğine Göre Dağılımı	193

Çizelge 7.50	Baba Mesleği İle Son Bir Ay İçerisinde Kitap ya da Dergi (satın alarak) Okunup Okunmama Durumu Arasındaki İlişki	194
Çizelge 7.51	Babanın Mesleği ile Gençler Üzerinde En Çok Etkili Kurum Arasındaki İlişki	195
Çizelge 7.52	Baba Mesleği İle Nedenini Bilmeyen Kaygılar Yaşama Durumu Arasındaki İlişki	196
Çizelge 7.53	Deneklerin Babasının Öğrenim Düzeyine Göre Dağılımı	197
Çizelge 7.54	Babanın Öğrenim Düzeyi ile Son Bir Ay İçerisinde Kitap ya da Dergi (satın alarak) Okunup Okunmama Durumu Arasındaki İlişki	198
Çizelge 7.55	Babanın Öğrenim Düzeyi ile Gençler Üzerinde En Çok Etkili Kurum Arasındaki İlişki	198
Çizelge 7.56	Babanın Öğrenim Düzeyi ile sinemaya Gitme Alışkanlığı Arasındaki İlişki	199
Çizelge 7.57	Babanın Öğrenim Düzeyi ile Gençliğin En Önemli Sorunu Arasındaki İlişki	200
Çizelge 7.58	Babanın Öğrenim Düzeyi ile Bir Başkası İle Şiddet İçeren Mücadeleye Girip Girmeme Durumu Arasındaki İlişki	201
Çizelge 7.59	Babanın Öğrenim Düzeyi İle Aile Yapısı Arasındaki İlişki	202
Çizelge 7.60	Babanın Öğrenim Düzeyi İle Ailenin Oturduğu Konut Tipi Arasındaki İlişki	203
Çizelge 7.61	Baba Mesleği İle Çok Beğenilerek İzlenen Yerli Dizi Film Arasındaki İlişki	204
Çizelge 7.62	Babanın Öğrenim Düzeyi İle Gencin En Çok Beğendiği Müzik Türü Arasındaki İlişki	205
Çizelge 7.63	Babanın Öğrenim Düzeyi İle En Çok Beğenilerek İzlenen Yerli Dizi Film Arasındaki İlişki	206
Çizelge 7.64	Babanın Öğrenim Düzeyi İle Gencin Alkol Kullanma Alışkanlığı Arasındaki İlişki	207
Çizelge 7.65	Babanın Öğrenim Düzeyi İle Gencin Sigara Alışkanlığı Arasındaki İlişki	207

Çizelge 7.66	Babanın Öğrenim Durumu İle Tiyatroya Gitme Alışkanlığı Arasındaki İlişki	208
Çizelge 7.67	Deneklerin Aile Yapısına Göre Dağılımı	208
Çizelge 7.68	Aile Yapısı İle Ailenin Gence Karşı Tutumu Arasındaki İlişki	209
Çizelge 7.69	Aile Yapısı İle Evden Kaçmayı Düşünme Arasındaki İlişki	210
Çizelge 7.70	Aile Yapısı İle Annenin Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişki	211
Çizelge 7.71	Deneklerin Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumlarının Dağılımı	211
Çizelge 7.72	Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle En Çok Beğenilerek Dinlenen Müzik Türü Arasındaki İlişki	212
Çizelge 7.73	Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle En Çok Beğenilerek İzlenen Yerli Dizi Film Arasındaki İlişki	213
Çizelge 7.74	Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle İnterneti En Çok Kullanım Amacı Arasındaki İlişki	213
Çizelge 7.75	Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle TV’de En Çok Hangi Programın İzlenme Durumu Arasındaki İlişki	214
Çizelge 7.76	Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle Derslerdeki Başarı Durumu Arasındaki İlişki	215
Çizelge 7.77	Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle alkol Kullanma Alışkanlığı Arasındaki İlişki	215
Çizelge 7.78	Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle Spor Yapma Alışkanlığı Arasındaki İlişki	216
Çizelge 7.79	Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle Gençlere Göre Gençliğin Sorunu Arasındaki İlişki	217
Çizelge 7.80	Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle En Güvenli İletişim Aracı Arasındaki İlişki	217
Çizelge 7.81	Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu TV’nin Zararının Olup Olmama Durumu Arasındaki İlişki	218
Çizelge 7.82	Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle TV’siz Bir Hayat Hakkında Düşünme Durumu Arasındaki İlişki	219

Çizelge 7.83	Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle TV’de Hangi Program Olmalı Durumu Arasındaki İlişki	219
Çizelge 7.84	Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle Grup Halinde Kavgaya Karışma Durumu Arasındaki İlişki	220
Çizelge 7.85	Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle Bir Başkası İle Şiddet İçeren Mücadeleye Girme Durumu Arasındaki İlişki	221
Çizelge 7.86	Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle Evden Kaçmayı Düşünme Durumu Arasındaki İlişki	221
Çizelge 7.87	Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle Her Şeyi Anlamsız Bulma Durumu Arasındaki İlişki	222
Çizelge 7.88	Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle Şiddet İçerikli Filmlerin Gençlere Kötü Örnek Olup Olmama Durumu Arasındaki İlişki	222
Çizelge 7.89	Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle Kızların Erkeklerle Oranla Şiddete Daha Az Başvurup Vurmama Durumu Arasındaki İlişki	223
Çizelge 7.90	Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle İntihar Etmeyi Düşünme Durumu Arasındaki İlişki	224
Çizelge 7.91	Deneklerin Ailelerinin Gence Karşı Tutumuna Göre Dağılımı	224
Çizelge 7.92	Ailenin Gence Karşı Tutumu İle Cinsiyet Arasındaki İlişki	225
Çizelge 7.93	Ailenin Gence Karşı Tutumu İle İnterneti En Çok Kullanım Amacı Arasındaki İlişki	226
Çizelge 7.94	Ailenin Gence Karşı Tutumu İle Spor Yapma Alışkanlığı Arasındaki İlişki	227
Çizelge 7.95	Ailenin Gence Karşı Tutumu İle Aile, Okul ve Çevreden Öğrenilenler İle Medyadan Öğrenilenler Arasında Çelişkiler Farklılıklar Olup Olmadığı Konusu Arasındaki İlişki	227
Çizelge 7.96	Ailenin Gence Karşı Tutumu İle Gencin Evden Kaçmayı Düşünme Durumu Arasındaki İlişki	228
Çizelge 7.97	Ailenin Gence Karşı Tutumu İle Gencin İntihar Etmeyi Düşünme	229

	Durumu Arasındaki İlişki	
Çizelge 7.98	Ailenin Genç Karşı Tutumu İle Nedeni Tanımlanamayan Kaygıların Olması Durumu Arasındaki İlişki	229
Çizelge 7.99	Deneklerin Üzerinde Etkili Olan Kurumlara Göre Dağılımı	230
Çizelge 7.100	Gençler Üzerinde Etkili Kurumlar İle Annenin Mesleği Arasındaki İlişki	230
Çizelge 7.101	Gençler Üzerinde Etkili Kurumlar İle En Çok Beğenilerek Dinlenen Müzik Türü Arasındaki İlişki	231
Çizelge 7.102	Gençler Üzerinde Etkili Kurumlar İle En Çok Okunan ve Beğenilen Gazete Arasındaki İlişki	232
Çizelge 7.103	Gençler Üzerinde Etkili Kurumlar İle Son Bir Ay İçerisinde Kitap ve Derginin (satın alınarak) Okunma Durumu Arasındaki İlişki	232
Çizelge 7.104	Gençler Üzerinde Etkili Kurumlar İle En Çok Beğenilerek İzlenen TV Kanalı Arasındaki İlişki	233
Çizelge 7.105	Gençler Üzerinde Etkili Kurumlar İle İnterneti En Çok Kullanma Amacı Arasındaki İlişki	234
Çizelge 7.106	Gençler Üzerinde Etkili Kurumlar İle Medyanın Tutum ve Davranışlara Etkisi Arasındaki İlişki	234
Çizelge 7.107	Gençler Üzerinde Etkili Kurumlar İle Aile, Okul ve Çevreden Öğrenilenler İle Medyadan Öğrenilenler Arasında Çelişkiler Farklılıklar Olup Olmadığı Konusu Arasındaki İlişki	235
Çizelge 7.108	Gençler Üzerinde Etkili Kurumlar İle Gençlerin Film Kahramanları Gibi Problemlerini Çözmek İsteme Konusu Arasındaki İlişki	236
Çizelge 7.109	Deneklerin En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Filme Göre Dağılımları	236
Çizelge 7.110	En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle Cinsiyet Arasındaki İlişki	240
Çizelge 7.111	En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle Okul Türü Arasındaki İlişki	241
Çizelge 7.112	En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle En Çok Beğenilerek	242

	Dinlenen Müzik Türü Arasındaki İlişki	
Çizelge 7.113	En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle En Çok Beğenilerek Okunan Gazete Arasındaki İlişki	244
Çizelge 7.114	En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle Son Bir Ay İçerisinde Kitap ve Derginin (satın alınarak) Okunma Durumu Arasındaki İlişki	245
Çizelge 7.115	En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle en Çok Hangisi Gibi Olup Olmama Konusu Arasındaki İlişki	246
Çizelge 7.116	En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle Sinema Alışkanlığı Arasındaki İlişki	247
Çizelge 7.117	En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle En Güvenli İletişim Aracı Arasındaki İlişki	249
Çizelge 7.118	En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle TV'siz Bir Hayat Hakkında Düşünme Durumu Arasındaki İlişki	250
Çizelge 7.119	En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle TV'de Hangi Program Olmalı Konusu Arasındaki İlişki	251
Çizelge 7.120	En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle Grup Halinde Kavgaya Karışma Durumu Arasındaki İlişki	253
Çizelge 7.121	En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle Bir Başkası İle Şiddet İçeren Bir Mücadeleye Girme Durumu Arasındaki İlişki	254
Çizelge 7.122	En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle Okulda ya da Mahallede Bir Gruplaşmanın Olup Olmaması ve Bunlara Yönelik İlgi Duyup Duyulmaması Durumu Arasındaki İlişki	255
Çizelge 7.123	En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle Nedeni Tanımlanamayan Kaygıların Olması Arasındaki İlişki	256
Çizelge 7.124	En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle Şiddet İçerikli Filmlerin Gençlere Kötü Örnek Olup Olmama Konusu Arasındaki İlişki	257
Çizelge 7.125	Deneklerin İntihar Etmeyi Düşünme Durumuna Göre Dağılımı	258
Çizelge 7.126	İntihar Etmeyi Düşünme İle Gencin Okuduğu Sınıf Arasındaki İlişki	259
Çizelge 7.127	İntihar Etmeyi Düşünme İle Ailenin Oturduğu Konut Tipi Arasındaki İlişki	259

Çizelge 7.128	İntihar Etmeyi Düşünme İle En Çok Beğenilerek Dinlenen Müzik Türü Arasındaki İlişki	260
Çizelge 7.129	İntihar Etmeyi Düşünme İle En Çok Okunan ve Beğenilen Gazete Arasındaki İlişki	261
Çizelge 7.130	İntihar Etmeyi Düşünme İle En Çok Beğenilerek İzlenen TV Kanalı Arasındaki İlişki	262
Çizelge 7.131	İntihar Etmeyi Düşünme İle En Çok Beğenilerek İzlenen Yerli Dizi film Arasındaki İlişki	263
Çizelge 7.132	İntihar Etmeyi Düşünme İle En Çok Hangisi Gibi Olma İsteği Arasındaki İlişki	264
Çizelge 7.133	İntihar Etmeyi Düşünme İle Alkol Kullanma Alışkanlığı Arasındaki İlişki	264
Çizelge 7.134	İntihar Etmeyi Düşünme İle Sigara İçme Alışkanlığı ve Başlama Nedeni Arasındaki İlişki	265
Çizelge 7.135	İntihar Etmeyi Düşünme İle Kahvehaneye Gitme Alışkanlığı Arasındaki İlişki	266
Çizelge 7.136	İntihar Etmeyi Düşünme İle Gençliğin Sorunu Arasındaki İlişki	266
Çizelge 7.137	İntihar Etmeyi Düşünme İle En Çok Güvenilen İletişim Aracı Arasındaki İlişki	267
Çizelge 7.138	İntihar Etmeyi Düşünme İle Medyanın Tutum ve Davranışlara Etkisi Arasındaki İlişki	268
Çizelge 7.139	İntihar Etmeyi Düşünme İle TV’de En Çok Hangi Program Olmalı Konusu Arasındaki İlişki	268
Çizelge 7.140	İntihar Etmeyi Düşünme İle Grup Halinde Kavgaya Karışma Durumu Arasındaki İlişki	269
Çizelge 7.141	İntihar Etmeyi Düşünme İle Bir Başkası İle Şiddet İçeren Mücadeleye Girme Durumu arasındaki İlişki	270
Çizelge 7.142	İntihar Etmeyi Düşünme İle Okulda ya da Mahallede Bir Gruplaşmanın Olup Olmaması ve Bunlara Yönelik İlgi Duyup Duyulmaması Durumu Arasındaki İlişki	270

Çizelge 7.143	İntihar Etmeyi Düşünme İle Evden Kaçmayı Düşünme Arasındaki İlişki	271
Çizelge 7.144	İntihar Etmeyi Düşünme İle Gelecekle İlgili Aşırı Korkuların Olması Durumu Arasındaki İlişki	272
Çizelge 7.145	İntihar Etmeyi Düşünme İle Nedeni Tanımlanamayan Kaygıların Olması Durumu Arasındaki İlişki	272
Çizelge 7.146	İntihar Etmeyi Düşünme İle Her Şeyi Anlamsız Bulma Arasındaki İlişki	273
Çizelge 7.147	İntihar Etmeyi Düşünme İle Kendine Hiç Güvenmeme Arasındaki İlişki	274
Çizelge 7.148	İntihar Etmeyi Düşünme İle Şiddet Filmlerin Gençlere Kötü Örnek Olup Olmama Konusu Arasındaki İlişki	274

ÖNSÖZ

Günümüzde TV, tüm KİA içerisinde belki de en kolay erişilen ve en yaygın kullanılan araç olması nedeniyle, en etkili öğrenme kanalı olarak da dikkat çeker. Çocuklar ve ergenler her geçen gün daha fazla zamanlarını TV ve bilgisayar karşısında geçirmeye başladılar. Başta TV programları, filmler, çizgi filmler, diziler ve bilgisayar oyunları olmak üzere, tüm KİA’da yer alan şiddet, vahşet ve saldırganlık son yıllarda dikkat çekici ve düşündürücü bir hal almıştır. Bununla beraber her geçen gün biraz daha artan ve özellikle çocuklar ve gençler arasında yaygınlaşan, öldürme, yaralama, kavga, taciz, tecavüz ve tehdit gibi şiddet olayları; medyada yer alan şiddetin çocuklar ve ergenler üzerindeki etkisini araştırmanın gerekliliğinin altını çizmiştir. Medyadaki şiddet içeren yayınların olumsuz etkileriyle ilgili gözlem ve araştırmalar uzun yıllardır süregelmektedir. Yapılan araştırmalar, medyada yayınlanan, özellikle de TV’de yer alan şiddet olaylarının, toplum genelindeki saldırganlık oranları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir artışı tetiklediğini ortaya koymaktadır. Gerek bireysel gerekse toplumsal boyutta, söz konusu olumsuz etkileri minimuma indiregebilmek adına; medya mensupları, aileler ve uzmanların bilinçli ve sağduyulu bir işbirliği içinde olabilmesi önemlidir.

Bu düşüncelerle orta öğretim gençliği çalışma alanı olmak üzere, KİA’nın gençlerin şiddet eğilimleri üzerindeki etkisi bir tez konusu olarak tercih edilmiştir. Araştırmanın gerçekleşmesinde pek çok kişinin katkısı olmuştur. Bu nedenle gerek Yüksek Lisans Programım gerekse araştırmam süresince her türlü katkısından dolayı tez danışmanım Dr. Adil Serdar SAÇAN’ a, özellikle Eğitim Yönetimi ve Türk Eğitim Sistemi değerlendirmeleri ile farklı ve geniş bir bakış açısı kazandıran Prof. Dr. İrfan ERDOĞAN’ a, Yüksek Lisans Programına başlama sürecinde, heyecan ve çalışma azmi kazandıran Prof. Dr. Canan ÇETİN’e, Bilimsel Araştırma Yöntemleri konularında yoğun katkılarından dolayı Prof. Dr. Müfit AKYÜZ’e, araştırmanın birçok aşamasında desteğini esirgemeyen Arş. Gör. Engin KARADAĞ’a, başta idari kadro olmak üzere Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün tüm çalışanlarına sonsuz teşekkürlerimi,

Bugünlere kadar yaşamımın her aşamasında sevgilerini, yardımlarını ve desteklerini hiç esirgemeyen anneme ve babama, akşam derslerinden dönüşte hep beni beklerken bulduğum biricik oğlum Cem Berke ve eşim Hülya’ya, gizemli desteği ile saksımdaki çiçeğime ve adını burada saymadığım birçok kişiye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Nejdet BAKIŞ
Aralık 2006 / İstanbul

**THE INVESTIGATION OF THE SECONDARY SCHOOL ADOLESCENTS'
TENDENCY TO VIOLENCE IN TERMS OF VISUAL MEDIA
(THE PRACTICAL STUDY IN ISTANBUL)**

ABSTRACT

The purpose of " The Investigation Of The Secondary School Adolescents' Tendency To Violence In Terms Of Visual Media (The Practical Study In Istanbul) thesis is to elicit the effect of media on tendency to violence and learning of violence culture among 15–18 aged young people. It has been tried to find out how the said aged group is affected – negatively or positively - by the programs that contain violence in comparison with basic parameters. A study about establishing the result of χ^2 test which is practiced in evaluating the data, highly verified relations are commented on the tables. According to the obtained data, it is found out that the visual media has a role on teaching violence to young by means of the programs containing violence. The center of the research is the students who are currently studying at secondary school (State High Schools, Private High School, State and Private Anatolian High Schools, and Vocational Schools) and the students who are out of formal education and who carry on their education in Vocation Centers, as we call them the secondary school age group in İstanbul. The research is grouped in eight topic: Introduction and the state of the problem, socio-cultural effects of violence in mass communication devices, social learning theory, secondary school young's problems, aaudio-visual media, violence and crime, methods, data and comments and comments and suggestions.

Key Words: Violence, Media, Mass Communication Devices, TV, Social Learning, Youngs

GÖRSEL MEDYA EKSENİNDE ORTA ÖĞRETİM ÇAĞI GENÇLİĞİNİN ŞİDDET EĞİLİMLERİNİN İNCELENMESİ (İSTANBUL İLİ UYGULAMASI)

ÖZET

“Görsel Medya Ekseninde Orta Öğretim Çağı Gençliğinin Şiddet Eğilimlerinin İncelenmesi (İstanbul İli Uygulaması)” konulu tezin amacı, 15–18 yaş çağı gençliğinde şiddet eğilimlerinin ve şiddet kültürünün öğrenilmesinde bir etken olarak görsel medyanın etkilerini ortaya koymak olarak belirlenmiştir. Söz konusu yaş grubunun şiddet içeren yayın ve programlardan olumlu ya da olumsuz nasıl etkilendiği temel değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Saptanan durum ile ilgili olarak olgular arası ilişkileri de ortaya çıkarmaya yönelik olarak bir çalışma yapılmıştır. Araştırmamızda elde edilen verilerin değerlendirilmesinde uygulanan x^2 testi sonucunda, yüksek düzeyde tespit edilen ilişkiler tablolar halinde ele alınarak yorumlanmıştır. Araştırmamız sonucu elde ettiğimiz verilerden, görsel medyanın şiddet içerikli yayınların gençlere taşınmasında ve öğretilmesinde bir işlev üstlendiği tespit edilmiştir. Araştırmanın ana evreni, İstanbul İli ortaöğretim çağı gençliği olarak adlandırdığımız, Ortaöğretimde (Devlet Genel Lise, Özel Genel Lise, Devlet ve Özel Anadolu Liseleri, Mesleki ve Teknik Liseler) okuyan ve Mesleki Eğitim Merkezlerinde öğrenimlerini sürdüren örgün eğitimin dışında kalmış 15–18 yaş grubu gençliğidir. Araştırma; giriş ve problem durumu, kitle iletişimi araçlarında şiddet gösteriminin sosyo-kültürel etkileri, sosyal öğrenme kuramı, orta öğretim çağı gençliği ve sorunları, görsel-işitsel medya, şiddet ve suç, yöntem, bulgular ve yorum, sonuç ve öneriler olmak üzere sekiz bölüm altında toplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, medya, kitle iletişim araçları, televizyon, sosyal öğrenme, gençler

BÖLÜM 1

Bu bölümde araştırmanın önemi, amacı, araştırmanın varsayımları ve araştırma yöntemi olarak araştırmanın modeli, evren ve örneklem detaylı olarak açıklanmıştır.

1. GİRİŞ

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'na göre (1988), Türkiye'de ailelerin yüzde 44'ünde şu veya bu ölçüde şiddet yaşanıyor. Aileden başlayan, sokakta gelişen bir şiddet eğilimi var ve bu yapı içerisinde de şiddet, etkili bir "reyting" faktörü. Çok geniş bir kitle TV dizilerinde yoğun şiddet görmek istiyor, TV dizilerindeki yoğun şiddet de şiddetin kanıksanmasına katkıda bulunuyor. Burada akıldan çıkarmamız gereken en önemli konu şu: “çocuklar gördükleri ile öğrenir”. Çukurova Üniversitesi'nden Prof. Adnan Gümüş bu konuda kapsamlı bir araştırma yapmış. 30 ilde, değişik sosyal ve kültürel niteliklere sahip 167 okulu kapsayan araştırmaya göre, öğrenci ve öğretmenler arasında, hayatında şiddet ve tehdit olayı görmemiş tek kişi yok. Bıçak gibi aletlerle yapılan saldırı ve tehditlerle karşılaşmış olanların oranı, yüzde 15 ile 31 arasında değişmekte. Ortalama olarak öğrencilerin yüzde 22'i 'dışarıdan', yüzde 15'i ise öğrenci arkadaşlarından gelen saldırı veya tehditle karşılaşmış. Öğretmenlerin yüzde 17'si öğrencilerinin veya velilerin şiddet veya tehdidine maruz kalmış. Prof. Gümüş'ün "Kurtlar Vadisi" dizisine ilişkin bulguları bunu doğruluyor. Konunun eğitimle ilgili yönü de var. Politik değerler alanında hoşgörü yerine katılığı telkin etmek de şu veya bu ölçüde şiddeti besler. Görülüyor ki, sorun çok yönlü, çok köklü, çok uzun vadeli.

Bu güne dek öfke, saldırganlık ve şiddet, sosyal psikoloji, toplumbilim ve siyaset bilim gibi pek çok bilim dalının araştırma konularından biri aslında. Diğer tüm insan davranışlarında olduğu gibi, insanlardaki saldırganlık ve bunun şiddete dönüşmesi eğilimi de, kişinin psikolojik ve toplumsal gelişiminin, nörolojik ve hormonal yapısının etkileşimiyle ortaya çıkıyor. Psikologlar, uzun yıllar boyunca insanlardaki saldırganlık eğilimlerinin kökenini bulmaya çalışmışlar. Şiddeti psikolojik ve toplumsal etkenler açısından açıklamaya çalışan araştırmaların bazıları, gelişim sürecindeki deneyimlerin insanların şiddete yönelme davranışlarına etkisini ortaya çıkarmaya çalışıyor. Daha çok Kanadalı psikolog Albert

Bandura'nın görüşlerini temel alan sosyal öğrenme kuramına göre, çocuklar, belli durumlarda nasıl davranmaları gerektiğini, başka insanların davranışını gözlemleyerek öğrenirler. Bandura'ya göre insan gelişimi, doğuştan gelen özelliklerin, kişinin davranışlarının ve çevrenin etkisinin karmaşık etkileşimleri sonucu gerçekleşir. Saldırgan davranışların pekişmesinde en önemli etken de, çevredeki modellerin davranışlarının gözlenmesidir. Çocuklar, anne babalarının, sorunları çözerken başvurdukları saldırgan davranışları öğrenerek bunları benimserler. Örneğin, babasının sık sık annesine şiddet uyguladığına tanık olan bir çocuğun, ileride eşine ya da çocuğuna zarar veren bir yetişkin olma olasılığı yüksek. Bandura ve arkadaşlarının bu konudaki ünlü makalesi yayımlandıktan sonra, izlenen saldırganlıkla saldırgan davranışlar arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışan birçok araştırma yapıldı. Bugün bu araştırmaların geneline bakarak, çocukların şiddet içeren olayları ya da görüntüleri izlemelerinin, ileride bu davranışları gerçekleştirme olasılığını artırdığını söyleyebiliyoruz. 1980'li yıllarda araştırmacılar, televizyon programlarındaki şiddetin insanları nasıl etkilediğini incelemeye yöneldiler. Bu araştırmaların sonuçlarına göre şiddet içeren televizyon programlarının etkisi iki yolla oluşabiliyor. Birincisinde, şiddet içeren programların çokluğu, insanlarda şiddete karşı bir duyarsızlık gelişmesine neden oluyor. İkincisindeyse şiddetin sorunları çözmek ve amaca ulaşmak için kabul gören bir yol olduğu düşüncesi uyanıyor, günlük yaşamda saldırgan davranışlar serbest bırakılıyor. 1994 yılında yapılan bir araştırmadaysa, evde anne babadan biriyle sürekli çatışma halinde olan çocukların, dışarıda öteki çocuklara göre daha saldırgan davranışlar sergiledikleri görülmüş.

Bandura'nın araştırmalarının gösterdiği bir başka önemli gerçek de, saldırganlığın olduğu kadar, saldırgan olmamanın da öğrenilebilir bir davranış örüntüsü olduğu. Bundan yola çıkan başka araştırmacılar, çocukların hem "yararlı" programların olumlu mesajlarından etkilendiklerini hem de bu programlarda geçen "kötü" davranışları (kötüler cezalandırılrsa bile) öğrenebildiklerini gösterdiler. Örneğin çocukların izlediği çizgi filmlerde iyi kahramanların davranışlarının övülerek kötü kahramanların yerilmesi, çocukların iyi kahramanların davranışlarını örnek alacakları anlamına gelmiyor. Çocuklar, kötü kahramanların davranışlarını da örnek alabiliyorlar. Araştırmacılar, çocuklarının "kötü" davranışlarını cezalandırmak isteyen anne babaların da aslında bu davranışları pekiştirmekten öteye

gidemediklerini göstermişler. Buna göre, övülen “iyi” davranışlar çocuklar tarafından nasıl öğreniliyorsa, cezalandırılan “kötü” davranışlar da öğrenilebiliyor. Burada önemli olan, davranışın altının çizilmesidir.

Sosyal öğrenme kuramı, saldırganlık konusunda cinsiyetler arasındaki farklılıklara da değiniyor. Araştırmalarda, bebeklikten erken çocukluk dönemine kadar, saldırganlık konusunda bir cinsiyet farkına rastlanmamış

Günümüzde kitle iletişim araçlarının gençliği tehdit eden pek çok problemi (sigara, alkol, uyuşturucu, pornografi, şiddet vb.) yaygınlaştırdığından şüphe yoktur. Bunların içinde en önemlisinin, 1999 Nisanında, ABD'nin Colorado eyaletinin Littleton kentinde iki öğrencinin bir liseyi basarak 12 öğrenciyi ve bir öğretmeni öldürmesiyle dikkatleri üstüne çeken "şiddet" olduğu anlaşılmıştır. Bu doğrultuda bu tür olayların ülkemiz liselerinde de birkaç hafta arayla meydana gelmiş olan olaylara bakmakta yarar var. 2 Şubat- 22 Mart 2006 tarihleri arasında basına yansıyan olaylara bakalım:

4 Şubat: İzmir Bornova'da biri kız üç öğrenci, Mustafa Kemal Lisesi'ni bastı. Müdür yardımcısı ile üç öğrenciyi bıçakladı.

13 Şubat: Bursa'da 17 yaşındaki A.K. tartıştığı M.D.'yi bıçakla göğsünden yaralandı.

20 Şubat: Mersin'de internet kafede çıkan kavga sonucu 14 ve 15 yaşlarında iki öğrenci karınlarından bıçaklandı.

20 Şubat: Üsküdar'da Siteler İlköğretim Okulu'nda okul bahçesinde çıkan kavgayı izleyen 11 yaşındaki öğrenci, bıçakla yaralandı.

22 Şubat: Bursa Orhaneli'nde 16 yaşındaki liseli de pansiyonda tartıştığı sınıf arkadaşını ustura ile göğsünden yaraladı.

22 Şubat: Manisa Osmanlı Çok Programı Lisesi'nde öğrenim gören bir öğrenci kavga ettiği arkadaşını 10 yerinden bıçakladı.

23 Şubat: Adana'da lise öğrencisi A.K. bir grubun bıçaklı saldırısına uğradı.

25 Şubat: Trabzon'da liseli M.K. okul önünde silahlı saldırıda yaralandı.

9 Mart: Konya'da bir ilköğretim okulunun bahçesinde iki öğrenci bıçakla yaralandı.

13 Mart: Diyarbakır Melik Ahmet Lisesi'nde arkadaşlarının uzaklaştırılmasına kızan grup okulu bastı, sekiz öğrenci yaralandı.

22 Mart: Adana'da Meslek Lisesi öğrencileri Y.K. okul arkadaşı E.U.'yu bıçakladı.

22 Mart: İstanbul Levent'te 14 yaşındaki C.B., 17 yaşındaki sınıf arkadaşı F.C.'yi çantasındaki bıçakla, kalbinden bıçakladı.

Bunlar tehlike çanlarının bizler için de çaldığının bir göstergesi olup, sebep ve tedbirlerinin araştırılması ülkemiz için de büyük önem arz etmektedir.

Kitle iletişimi araçları, özellikle de televizyon artık kabul etsek de etmesek de günlük yaşantımızın en önemli parçası haline gelmiş durumdadır. Günümüzde hayatını televizyona göre programlayanlardan bahsetmek durumundayız. Yine birçok araştırma göstermiştir ki; gençler ve özellikle çocuklar zamanlarının büyük bölümünü, hatta ebeveynleriyle, öğretmenleriyle geçirdikleri zamandan da çoğunu televizyon karşısında geçirmektedirler. Böylelikle televizyon, çocuğun dış dünya ile bağlantısını sağlayan ve karşısında en önemli eğitim rolünü almış bir araç olmaktadır. Bu güçlü etki üzerine birçok araştırma yapılmıştır.

Bu şekliyle ele aldığımızda TV insanların sosyal gerçeklik kavramlaştırılmalarını etkilemekte ve tehlikeli dünya algılamalarına yol açmaktadır. Başka bir anlatımla, insanların kendilerinden başlayarak en uzak dünyaya kadar dünyayı yanlış algılamalarını sağlamaktadır. Bu bir

olumsuz etkidir ve izleyen çoğunluğun kendi çıkarlarının aksi yönünde işlevsel olduğu söylenebilir. Hatta insanlar üzerinde bir yabancılaştırma etkisi bulunduğu da belirtilmektedir. Televizyon bunu nasıl başarmaktadır? Yanıtı çok basittir ve “televizyon dünyasıyla” ilgilidir. İnsanlar, izledikleri televizyon programlarıyla –toplam içerik- yanlış bir sosyal gerçekliğe sahip olmaktadır. Bu nokta önemlidir. Zira sorumlu olanın televizyonun kendisi olduğu gibi basit bir çıkarıma neden olabilir. Televizyon bunu nasıl başarmaktadır? sorusuna dönülürse, aslında başarının televizyon olmadığı, televizyon dünyasının belirlenmesinde katkısı olan etkenlerin ve süreçteki başka güçlerin olduğu anlaşılabilir. Bu güçler, toplumun egemen kesiminde yer almaktadırlar ve/veya televizyonu egemen kesimin çıkarları doğrultusunda kullanılmaktadırlar

Bununla beraber yapılan araştırmaların bir bölümü şiddeti ve saldırganlığı dürttüğü yönde olurken, diğer bölümü de tam tersine arındıklarını (katarsis varsayımı) ileri sürmüşlerdir. Bu yaklaşımlarda saldırganlık dürtülerinin, saldırganlığın açığa vurulması ya da boşaltılması ile azaltılabileceği ileri sürülmüştür

“Görsel Medya Ekseninde Orta Öğretim Çağı Gençliğinin Şiddet Eğilimlerinin İncelenmesi – İstanbul İli Uygulaması” tezi sekiz bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; problemin durumu, problem cümlesi, araştırmanın önemi sınırlılıklar ve tanımlar, İkinci bölümde ise kitle iletişimi araçlarının insanların tutumları, dünya görüşleri ve davranışları üzerindeki etkilerini ve özellikle şiddet televizyon etkisini konu alan kuramsal bilgiler verilmektedir. Üçüncü bölümde; gözleme dayalı öğrenmenin (sosyal öğrenmenin) dayanağı, ilkeleri ve öğrenme süreçleri ile ilgili bilgiler verilmiştir. Dördüncü bölümde, araştırmanın uygulandığı hedef kitle olan orta öğretim çağı gençliğinin sosyolojik ve psikolojik tanımı, öne çıkan özellikleri, özellikle hızla gelişen toplumsal yapı ile beraber yaşadığı sorunlar ve nihayetinde gençlik çeteleri ile ilgili bilgilere ve değerlendirmelere yer verilmiştir. Beşinci bölümde ise tezin teorik kısmının omurgasını oluşturmaktadır. Bu bölüm kendi içinde Medya, Şiddet ve Suç şeklinde üç alt bölüme ayrılmıştır. Her alt bölüm açıklanırken, ileren kısımlarda bu konuların birbirleriyle ilişkilerine de ayrıca değinilmiştir.

Yine bu bölümde konuyla ilgili önceden yapılmış araştırma ve ilgili veriler yer almaktadır. Altıncı bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve çözümlenmesi konularının açıklanmasına ayrılırken, yedinci bölümde ise, bulgulara ve yoruma ayrılmıştır.. Sekizinci bölüm olan son bölüm ise sonuç ve değerlendirme olarak hazırlanmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Özellikle görsel medya ortaöğretim çağı (15–18 yaş) gençliği üzerinde aile ve okul kadar etkilimidir.

1.3. Alt Problemler

1.3.1. Cinsiyet ile görsel medyanın gençlik üzerindeki etkisi arasında bir ilişki var mıdır?

1.3.2. Yaş ile görsel medyanın gençlik üzerindeki etkisi arasında bir ilişki var mıdır?

1.3.3. Sosyal tabaka ile görsel medyanın gençlik üzerindeki etkisi arasında bir ilişki var mıdır?

1.3.4. Babanın mesleği ile görsel medyanın gençlik üzerindeki etkisi arasında bir ilişki var mıdır?

1.3.5. Babanın öğrenim düzeyi ile görsel medyanın gençlik üzerindeki etkisi arasında bir ilişki var mıdır?

1.3.6. Aile yapısı ile görsel medyanın gençlik üzerindeki etkisi arasında bir ilişki var mıdır?

1.3.7. Şiddet içerikli filden hoşlanma ile görsel medyanın gençlik üzerindeki etkisi arasında bir ilişki var mıdır?

- 1.3.8. Ailenin gence karşı tutumu ile görsel medyanın gençlik üzerindeki etkisi arasında bir ilişki var mıdır?
- 1.3.9. Gençler üzerinde etkili olan kurumlar ile görsel medyanın gençlik üzerindeki etkisi arasında bir ilişki var mıdır?
- 1.3.10. En çok beğenilerek seyredilen yerli dizi ile görsel medyanın gençlik üzerindeki etkisi arasında bir ilişki var mıdır?
- 1.3.11. İntihar etmeyi düşünme ile görsel medyanın gençlik üzerindeki etkisi arasında bir ilişki var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Okulda şiddet dünyanın bütün ülkelerinde daima var olan bir olgudur. Bu olgu ülkeden ülkeye ekonomik, sosyal ve kültürel sebeplerle farklı şekillerde kendini göstermektedir Okulda şiddet ve taciz olayları belirli zaman dilimlerinde de değişen oranlarda azalan veya yükselen bir seyir takip etmektedir. Türkiye'de son yıllarda giderek artan oranlarda görsel medyada beliren şiddet içeren programlar, bireylerin tutum ve davranışlarını etkilemektedir. Bu açıdan bakıldığında, şiddet içerikli programlar (film, dizi film, haber ve reality show vb.) daha çok, 15–18 yaş grubu olarak ele aldığımız ortaöğrenim çağı gençliği üzerinde etkili olmaktadır. Çocuklukla birlikte ortaya çıkan görsel medyadaki şiddetten etkilenme, gençlik çağında da devam etmektedir. Gencin, bu etkilenme sonucunda davranışlarında önemli değişmeler meydana gelmektedir. İzlediği şiddet davranışını taklit eden genç, bunu sık sık dışarıya da yansıtmaktadır. Bundan dolayı genç, diğer bireylerle olan anlaşmazlıklarında sorunlarını çözme yöntemi olarak şiddete rahatlıkla başvurabilmektedir. Şiddeti, sorun çözme yöntemi olarak benimseyen gençlik, sorunlu ve problemlidir. Bu sebeple, hangi tür yayınların şiddet içerikli olduğu ve bireyleri nasıl etkilediği önem taşımaktadır.

Bugün için medya, gencin sosyalleşme sürecinde doğrudan etkili olan aile ve okul kurumları yanında, üçüncü sırada yerini almaktadır. Çağdaş toplumlarda medya, pek çok etkinliği ve

etkileriyle gündemde önemli bir yer tutmaktadır. Görsel medyadaki şiddetin, bireyin tutum ve davranışları üzerinde etkisinin olduğu yapılan birçok araştırmayla ortaya konmuştur. Ancak ülkemizde bu araştırmalar çok azdır ve birçoğu da bilimsel ve akademik çalışma olarak tanımlanamamaktadır.

Özellikle, bireyin şiddet kültürünü benimsemesinde ve öğrenmesinde ortaöğretim çağı kritik bir dönem oluşturmaktadır. Bu nedenle, “Görsel Medya Ekseninde Orta Öğretim Çağı Gençliğinin Şiddet Eğilimlerinin İncelenmesi (İstanbul İli Uygulaması)” konulu tezin amacı, *15–18 yaş çağı gençliğinde şiddet eğilimlerinin ve şiddet kültürünün öğrenilmesinde bir etken olarak görsel medyanın etkilerini ortaya koymak* olarak belirlenmiştir. Söz konusu yaş grubunun şiddet içeren yayın ve programlardan olumlu ya da olumsuz nasıl etkilendiği temel değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak tespit edilmeye çalışılmıştır.

1.5. Varsayımlar

Araştırmada kabul edilen temel varsayımlar şunlardır:

- 1.5.1. Bu araştırma için kullanılan anketin kapsam geçerlilikleri yeterli düzeyde olduğu.
- 1.5.2. Seçilen örneklem grubu evreni temsil edebilecek nitelik ve nicelikte olduğu.
- 1.5.3. Araştırmaya katılan öğrencilerin gerçek duygu ve düşünceleri doğrultusunda anket sorularını yanıtladıkları varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 1.6.1. Araştırma, İstanbul İli ile sınırlandırılmıştır.
- 1.6.2. Araştırma 2005 – 2006 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.

1.6.3. Ankete verilen cevaplar ve bunların yorumu, Mesleki Eğitim Merkezleri ve Orta dereceli eğitim kurumlarında okuyan 15–18 yaş grubu gençliği ile sınırlıdır.

1.6.4. Ankete uygulandığı dönemdeki TV dizileri, programları ve bunların içerikleri ile sınırlıdır.

BÖLÜM 2

KİTLE İLETİŞİMİ ARAÇLARINDA ŞİDDET GÖSTERİMİNİN SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİ

Kitle iletişimi araçları, özellikle de televizyon artık kabul etsek de etmesek de günlük yaşantımızın en önemli parçası haline gelmiş durumdadır. Günümüzde hayatını televizyona göre programlayanlardan bahsetmek durumundayız. Yine birçok araştırma göstermiştir ki; gençler ve özellikle çocuklar zamanlarının büyük bölümünü, hatta ebeveynleriyle, öğretmenleriyle geçirdikleri zamandan da çoğunu televizyon karşısında geçirmektedirler. Böylelikle televizyon, çocuğun dış dünya ile bağlantısını sağlayan ve karşısında en önemli eğitmen rolünü almış bir araç olmaktadır. Bu güçlü etki üzerine birçok araştırma yapılmıştır.

Bununla beraber özellikle 1950'lerden sonra çocuk suçlarının gelişmiş ülkelerde artması, sorunun bu yönü ile de bilimsel araştırmalara konu olmasını sağlamıştır. Bu doğrultuda yapılan araştırmaların bir bölümü şiddeti ve saldırganlığı dürttüğü yönde olurken, diğer bölümü de tam tersine arındıklarını (katarsis varsayımı) ileri sürmüşlerdir.

Bu bölümde kitle iletişimi araçlarının insanların tutumları, dünya görüşleri ve davranışları üzerindeki etkilerini ve özellikle şiddet televizyon etkisini konu alan kuramsal bilgilere yer verilmiştir

2.1. MEDYANIN TOPLUMSAL ETKİLERİNE KURAMSAL YAKLAŞIMLAR

2.1.1. Sihirli Mermi Kuramı

Bazı kaynaklarda "hipodermik iğne kuramı" ya da "iletişim kuramı" olarak da geçen bu kuram kitle iletişimine maruz kalmış tüm bireyler için genel ve kuvvetli bir kitle iletişimi etkisini öngörmektedir. Buna göre sanayileşmeyle beraber kitle iletişimi araçları da gelişmiş, kent yaşamının heterojen yapısı içinde yalnızlaşmış ve izole durumdaki "atomize" bireyleri her türlü etkilere açık ve zayıf durumdadır. Dolayısıyla iletişim araçlarının etkilerine de yoğun

biçimde maruz kalmakta ve bundan etkilenmektedir. Başka bir deyişle insanlar kitle iletişimi etkilerine karşı son derece acizdirler. Eğer ileti “hedefi vurursa” arzulanan etki gerçekleşecektir. Sonuç olarak iletişim araçları ve mesajları o kadar güçlüdür ki, hedef alınan kitleleri bir mermi gibi vurarak, bu savunmasız insanları etkileri altına almaktadırlar (Severin ve Tankard,1994; Oktay, 1995).

2.1.2. Sınırlı Etkiler Kuramı

Bu kuram adından da anlaşılacağı üzere iletişim araçları ikna etme sürecinde etkili olmakla beraber, tek belirleyici etken olmadığını ileri sürer. Kitle iletişimi üzerine yapılan araştırmalarda Mermi Kuramından çok Sınırlı Etkiler Kuramına destek veren sonuçlar alınmıştır. Bu doğrultuda araştırma yapan Hovland ve Lazarsfeld sınırlı etkiler yaratan sonuçlar elde etmişlerdir (Severin ve Tankard, 1994).

Bununla beraber Klapper (1963) adlı araştırmacı, geçmiş dönemdeki araştırmaları da inceleyerek bu yeni yaklaşım konusunda aşağıdaki gibi bazı genellemelerde bulunmuştur.

- Kitle iletişimi genellikle izleyici üzerindeki etkilerin yeterli ve zorunlu bir nedeni olarak görev yapmaz; bunun yerine araya giren etki ve etkenlerin bağlarından geçerek ve bu bağlar arasında görev yapar.
- Bu araya giren etkenler kitle iletişimini var olan koşulları destekleme sürecinde tek neden olarak değil, katkıda bulunan bir ajan olarak gösterir.
- Kitle iletişiminin değişim hizmetinde görev yaptığı hallerde iki koşuldan biri var demektir.

Bunlar;

Ya araya giren etkenler çalışmıyor olacak,

Ya da normal olarak destekleme lehinde olan araya giren etkenlerin kendileri değişimi tahrik edici olacak,

- Belli bazı durumlarda kitle iletişimi doğrudan etki üretiyor ya da doğrudan belli psikolojik görevlere hizmet ediyor görünür.
- Hem etkiye katkıda bulunan, hem de doğrudan etki ajanı olarak, kitle iletişiminin yeteneği araçların ve iletişimlerin ya da iletişim durumunun çeşitli yanları tarafından etkilenir (Erdoğan ve Alemdar, 1990).

2.1.3. Kültürleme Kuramı

Bu kuram özellikle Çok televizyon izleyenlerle, az televizyon izleyenlerin dünyayı algılayış biçimlerinin farklı olduğunu ileri süren George Gerbner ve arkadaşlarının araştırma sonuçlarına dayanıyor. Başka bir ifadeyle “Yetiştirme Çözümlemesi”, izleyicinin sosyal gerçeklik kavramlaştırmasıyla televizyon içeriğindeki en çok yinelenen imge ve ideolojiler arasındaki ilişkiyi incelemektedir (Özer, 2005). Gerbner televizyonun ailenin en önemli üyesi olduğunu vurgularken, aynı zamanda Amerikan toplumunun merkezi kültür kolu haline geldiğini savunur. Gerbner çok uzun süre televizyon izleyen bireyler için düşünceler ve bilinç üzerinde tekel yarattığını söyler (Severin ve Tankard, 1994; Korkmaz,1997).

Gerbner' e göre (1996), şiddet ve daha sonra cinselliğin uluslar arası dili olduğundan filmlerde en çok bu iki unsura yer verilmektedir. Bu nedenle satış ve kar için şiddet ve cinsellik dolu filmler yapılmaktadır (Özer, 2005). Bu doğrultuda Gerbner araştırmasında yönelttiği sorulardan biri de cevaplayıcıların “şiddet olaylarına karışma şansları” ile ilgilidir. Alınan cevaplarda çok televizyon izleyenlerin, az izleyenlere göre daha yüksek yüzde verme eğilimi gözlenmiştir (Severin ve Tankard, 1994). Gündemdeki futbol şiddetine karışanların, adam öldürenlerin, yaralananların, bıçaklayanların 20 yaşında gençler olduğunu düşündüğümüzde Gerbner' in kültürleme kuramının Türkiye'de çalıştığını söylemek mümkün. Bu gençlerin içine düştükleri futbolu televizyondan yoğun olarak takip ettiklerini varsaydığımızda,

televizyondaki futbol dünyasının onları 'düşmanca' bir taraftarlığa ittiğini pekâlâ söyleyebiliriz (Bir, A. A. ,2004).

Süreç içerisinde Kültürleme Kuramına gelen eleştiriler üzerine Gerbner, kuramını gözden geçirerek, farklı sosyal grupların farklı tepkiler verdiği doğrultusunda iki yeni kavram eklemiştir. Bu kavramlardan Ana Yolun, çok televizyon izlemeyle beraber grup içindeki görüşlerin bir birine yaklaşması durumunda ortaya çıkar. Buna göre farklı sosyal tabakalara ait, fakat televizyon izleme yoğunluğu bakımından benzer grupların, benzer kaygılara ve düşüncelere sahip olma eğilimi vardır. Bu eğilim az izleyen gruplar içinde geçerlidir. Yankılanma, kültürleme etkisinin belli bir bölümü için arttırıldığı zaman oluşur. Her iki kavramın da kültürleme kuramına eklenmesi ile çok televizyon izleyicileri için tek bir etkinin olmadığı yargısına varılmıştır. Böylelikle televizyon izleme bazı alt gruplar ve kişiler gibi farklı parametrelere bağlı olarak etkili olacaktır (Severin ve Tankard, 1994; Balcı, 1998).

Televizyon insanların sosyal gerçeklik kavramlaştırmalarını etkilemekte ve tehlikeli dünya algılamalarına yol açmaktadır. Başka bir anlatımla, insanların kendilerinden başlayarak en uzak dünyaya kadar dünyayı yanlış algılamalarını sağlamaktadır. Bu bir olumsuz etkidir ve izleyen çoğunluğun kendi çıkarlarının aksi yönünde işlevsel olduğu söylenebilir. Hatta insanlar üzerinde bir yabancılaştırma etkisi bulunduğu da belirtilmektedir. Televizyon bunu nasıl başarmaktadır? Yanıtı çok basittir ve “televizyon dünyasıyla” ilgilidir. İnsanlar, izledikleri televizyon programlarıyla –toplam içerik- yanlış bir sosyal gerçekliğe sahip olmaktadır. Bu nokta önemlidir. Zira sorumlu olanın televizyonun kendisi olduğu gibi basit bir çıkarıma neden olabilir. Televizyon bunu nasıl başarmaktadır? sorusuna dönülürse, aslında başarının televizyon olmadığı, televizyon dünyasının belirlenmesinde katkısı olan etkenlerin ve süreçteki başka güçlerin olduğu anlaşılabilir. Bu güçler, toplumun egemen kesiminde yer almaktadırlar ve/veya televizyonu egemen kesimin çıkarları doğrultusunda kullanmaktadırlar (Özer, 2005:105)

Bununla beraber Taylor, Rubin ve Perse adlı araştırmacılar sosyal gerçeklerin algılanmasında televizyon izlemenin etkilerini saptarken, bu etkilerin programlara göre farklılık gösterdiğini

ortaya koydular. Aldıkları sonuçlara göre izleyicilerin televizyon programlarının içeriklerini aktif olarak değerlendirdikleri şeklinde kanıtlar sunmaktadır.

Gerbner' in bu kuram hakkındaki görüşlerini ve önemli bulgularını kısaca şöyle özetleyebiliriz:

1. Kişileri birbirine bağlayan ve ortak bilinci kuran popüler kültürün dokusu, şimdi kitle iletişiminden sağlanan, genellikle işlenmiş üründür
2. Televizyon toplumun bütün sektörlerine girer, tekrarlanan ve yaygın kalıplar yoluyla belli bir dünya görüşünü ortaya atar; bu kalıplar organik bir şekilde birbiriyle ilişkili ve içsel olarak uyumludur. Gerbner bu grubu televizyon seyretmenin farklı grupların yaşam koşullarıyla ve dünya görüşleriyle farklı fakat uygun bir şekilde ilgili olduğunu bulmuştur. Bu uygun kalıpların en genel olanları "Ana Akım" olarak isimlendirilmiştir. Ana akım (Ana yol, orta yol) televizyonun ekmeye çalıştığı genel dünya görüşü ve değerleri olarak tanımlanabilir.

Televizyon olası en geniş izleyici sayısını en az maliyetle elde etmek için rekabet eder. Bunun anlamı en geniş ve alışılmış yaklaşımlar (nüfusun çoğunun hoşuna gidecekleri verme), keskin çatışmaların bulandırılması, rekabet eden görüşleri birbirine katma ve dengeleme, farklı ya da sapan görüntülerden çekinme, korkulan ya da bastırılmış olarak sunmadır. Bir görüş gerçekte ne kadar merkezden öte veya kaydırılmış olursa olsun, daha aşırı görüntülerle dengelenir. Bu dengeleme; sunuşun nesnel, ılımlı veya kitle pazarlaması için yatkın sunuş olarak görünmesi içindir

Kültürel televizyon; ana akımı, geleneksel olarak siyasal süreci biçimlendiren aynı yönelimler içine emmeye ve kendi çapraz akımını korumaya yönelirler. Gerçi televizyon seyretme olayı tutucuları, ılımlıları ve liberalleri bir araya getirir ama liberal tutum, çok izleyenler arasında en zayıf olandır. Televizyon seyretme geleneksel farklılıkları bulanıklaştırır, daha homojen bir ana akım içinde kaynaştırır, ana akımı azınlıklar ve kişisel haklar konusunda "sert çizgi" konumuna doğru bükür.

3. Televizyon merkezileşmiş bir öykü anlatma sistemidir. Draması, reklâmları, haberleri ve öteki programlarıyla her izleyici eve bir ortak imajlar ve iletiler dünyası getirir. Halk televizyonun simgesel çevresi içinde doğar ve televizyonun tekrarlanan dersleri ile yaşar. Televizyon gelecekteki tercihleri ve kullanışları etkileyen tutumları eker/yetiştirir. Okuryazarlığın ve hareketliliğin tarihsel engellerinin ötesine geçen televizyon nüfusun günlük kültürünün öncel ortak kaynağı olmuştur
4. İzleyiciler televizyon dünyasının kültürel dokusunda yatan anlamları emmeye eğilimlidirler. Çünkü televizyonu genellikle tercihe bağlı olmayan bir şekilde ve programa göre değil, saate göre kullanırlar

Televizyonda erkekler kadınlardan üç kat daha çok yer alır. Kadınların çoğu televizyonda erkeğe hizmet eder, genç erkeklerle tanışır ve hızla yaşlanırlar

Televizyon dünyasındaki düşük oranlı temsil, izleyicilerin sınırlı yaşam koşullarını, sınırlı etkinlikler alanını ve katı bir şekilde önyargılanmış imajlarını yetiştirmeyi/ekmeyi ima eder

Televizyon dünyasında hemen herkes ortalama bir gelire rahat bir yaşam sürüyor görünür.

5. Televizyonun toplumsal düzeni anlatımında "tecavüz" önemli bir rol oynar. Örneğin akşam programlarında gösterilen cinayet, gerçek hayatta olandan on kat daha fazladır. Fiziksel tecavüzü pek ender acil ve tıbbi yardım izler. Simgesel tecavüz gücü gösterir, sadece saldırıyı değil, kurban etmeyi gösterir, tedaviyi değil, incitmeyi, kime karşı kimin neyle savuşabileceğini gösterir.

Yetiştirme/ekme incelemeleri, seyretmenin tehlike algısını yükselttiğini ve abartılmış bir güvensizlik duygusu verdiğini göstermiştir. Çok televizyon izleyenlerde büyük tehlikeler ve emniyetsizliklerin olduğu bulunmuştur (Erdoğan ve Alemdar, 1990:142–144).

2.1.4. Sessizlik Sarmalı Kuramı

Elisabeth Noelle' in geliştirdiği sessizlik sarmalı kuramı kitle iletişim araçlarına diğer pek çok kurama göre daha çok güç verir. Bu kurama göre, kitle iletişimi araçları belirli bir zaman sürecinde belirli bir konu hakkında sürekli ve tutarlı bir tavır aldığı takdirde, genel kamuoyunun görüşü ve bakış açısı bu yöne kaymaktadır (Severin ve Tankard, 1994).

Sessizlik kuramı bunu, bireylerin çoğunluk düşünce ve yaklaşımların dışında kalmasıyla izole olacağı korkusuna bağlar. Bununla beraber çoğunluğa uyma kaygısının onları uzlaşmaya ya da sessiz kalmaya yönelttiğini söyler. Birey bu süreçte kendi düşünce ve tutumlarını çoğunlukla tutarlı olması durumunda oldukça etkili belirtirken, bir tutarsızlık olması durumunda ise belirtmekte çekingen kalır (Oktay, 1995). Başka bir deyişle insanlar, eğer azınlıkta olduklarını hissedерlerse konu hakkında sessiz kalmayı tercih ederler, eğer kamuoyunun kendilerinden farklı yönde değiştiğini hissedерlerse yine sorun hakkında sessiz kalırlar. İnsanlar çoğunlukta sahip olmadıklarının kararını vermeye ve sonra da kamuoyunun kendileriyle aynı fikirde olacak şekilde değişip değişmediğine karar vermeye çalışırlar. Onlar daha çok sessiz kaldıkça diğer insanlar belirli bir görüşün temsil edilmediğini daha çok hissedерler ve onlar da daha çok sessiz kalırlar.

Noelle kitle iletişiminin  özelliğinin –birikimliliği, her yerde hazır olması ve uyumu-kamuoyu üzerinde güçlü etkiler oluşturmada birleştiğini ne sürer (Erdoğan ve Alemdar, 1990).

2.1.5. Modelleme Kuramı

Bireyin ğrenmesinin çoğunlukla toplumsallaşma ve canlı modele dayalı olduğunu temel alan bir yaklaşımdır. Bu kuram insanların özellikle çocukluk dönemin, çevrelerinde ve kitle iletişimi araçlarında gördükleri davranışları taklit ederek modellemekte ve bunları tekrarlamaktadır (Oktay, 1995; Korkmaz, 1997).

Taklit etme, salt yakın çevre ile sınırlı olmayarak kitle iletişimi araçları ile daha yoğun bir yapıya bürünmektedir. Çizgi filmler, televizyon dizileri, sinema izleme gibi çoğunlukla çocuk ve gençlerin adeta her an beraber yaşadığı yaşantılar burada öne çıkmaktadır. Bu yaşantılar çocukları hızlı bir sosyalleşme sürecine sokarken diğer yandan kontrolsüz bir etkileşimle zararlı özentî ve saldırganlık eğilimlerine yöneltebilmektedir.

Model almanın belirtken uyarıları dolaysız bir şekilde kendini gösterirse canlı model almadan (live modeling) söz edilir. Film, televizyon ve diğer görsel araçlarda gösterilen modeller sembol alma niteliğini taşır ve sembolik model (sembolik modeling) olarak adlandırılır (Mihandoust, 1998:26).

2.1.6. Özdeşleşme Kuramı

Bu kuram; toplumda beğenilen, ilgi odağı olan ve sevilen kişilere benzeme, onları taklit etme, kendini onların yerine koyarak onlarla özdeşleşme eğiliminden bahseder. Bu yönü ile Modelleme Kuramı ile yakından ilgilidir. Özel yaşamda olduğu gibi popüler kültürün oluşumunda etkili olan kitle iletişimi araçlarıyla sunulan kişiliklerle özdeşleşme eğilimi daha fazladır (Oktay, 2005).

Kişiliklerini şekillendirmeye çalışan gençler, dikdörtgen bir kutu içerisinde gördükleri yetişkinlerin ve başka insanların hayatlarını gerçek olarak algılayabilmekte ve onlar gibi yaşama arzusu duyabilmektedir. Örneğin, sürekli ekranlarda zenginlerin abartılı yaşam tarzını gören gençler, bu yaşamlara özenmektedir (Alparslan, 2005). Aynı şekilde doğaüstü güçleri olan bir kahraman kendine has problem çözme tekniği ile izleyen çocuk için özdeşleşmeye model olabilmektedir.

2.1.7. Uyandırma - Kışkırtma Kuramı

Birçok araştırma da kitle iletişimi araçlarının şiddet içerikli mesajlarının çocuklar üzerindeki etkileri üzerinde yapılmıştır. Bu incelemeler sonucunda çocuklarda çeşitli psikolojik ve duygusal değişimler meydana geldiğini ortaya koymuştur. İşte Uyandırma – Kışkırtma kuramı

modelleme kuramı ile birlikte çocukların bu etkileşimle saldırganlık eğilimlerindeki değişimi açıklamaya çalışmak için kullanılmıştır. Buna göre bireyler medyada izledikleri bir mesaj tarafından uyarılıp/kışkırtıldıkları zaman, bireyde yaşanan duygusal hareketlenme sınırlı kalmamakta ve özel yaşamında da etkili olmaktadır (Oktay, 1995).

2.1.8. Senaryo ve Şema Kuramı

Bireylerin her gün kitle iletişimi kaynakları yoluyla maruz kaldıkları yeni enformasyon ve haber bombardımanı karşısında etkilenmelerini ve bunlarla nasıl mücadele etmelerini konu alıp açıklama getirmeye çalışan bir kuramdır (Mutlu, 1994).

İnsanların günlük hayatlarında sıkça karşılaşmalarına rağmen cinayetler, skandallar, kazalar v.b. ile ilgili -herkeşçe farklı- birçok şema ve senaryo beyinlerinde tutarlar. Burada kitle iletişimi araçları oluşturarak, olaylar ve olgular hakkında şemalar kurmamızı sağlar ki bunlar bireyin “dolaylı deneyimleri” olur (Oktay, 1995).

2.1.9. Ekinleme Kuramı

İnsanlar belirli iletilere sürekli maruz kaldıklarında, kafalarında benzer ve homojen bir imaj oluşmuştur. Ekinleme Kuramı bunu irdeler (Oktay, 1995). Televizyon dünyası, seyrek olarak “objektif gerçekliği” sunmaktadır. Bunun yerine çoğunlukla “egemen ideoloji” ve “değerleri” dayatmaktadır. Televizyon dünyası ve gerçek dünya arasındaki farklılıklara, televizyon dünyasının sistematik bir çözümlemesi sonucunda ulaşılır. Bazı izleyiciler, televizyon dünyasında kendilerini yaşarlar: Orada tekrar eden örnekleri içselleştirmekten ve onlarla ilgili olmaktan kendilerini alamamaktadırlar (Özer, 2005: 76). Televizyonun sürekli olarak polis, suç, siyasal sistem v.b. hakkında benzer bilgileri yoğun biçimde vermesinin bir ürünü olarak sürekli televizyon izleyicisinin kafasındaki dünya imajı gerçek dünyadan gittikçe uzaklaşmaktadır.

2.1.10. Gündem Oluşturma Kuramı

Modern toplumlarda kitle iletişimi araçları, kamuoyunu oluşturma ve yönlendirme işlevini üstlenmişlerdir. Kitle iletişimi araçları 'nın etkileri, konu tespiti ve kamuoyu gündemini oluşturmakla ilgilidir. Yani Kitle iletişimi araçları, halka ne düşüneceğini değil, ne hakkında düşüneceğini söylemektedir

Buna göre Kitle iletişimi araçları, haber ve bilgilerin önem sıralamasını belirleyerek toplumun neyi ne kadar bilmesi gerektiğine onlar adına karar vermektedir. Böylece Kitle iletişimi araçları' nın gündemine alarak ağırlık verdiği konuların kamunun da gündemine girdiği ve kamu tarafından önemli olarak algılandığı; Kitle iletişimi araçları' da yer almayan konuların ise önemsiz olarak nitelendirildiği görülmektedir (Sali, 2003)

Basının ülke ve dünya sorunları hakkında kamuoyuna bilgi sunması, yer verilen bu konuların kamuoyunda bir önceliğe sahip olması sonucunu doğurmuştur. Mc Combs ve Shaw tarafından ortaya atılan Gündem Oluşturma Teorisi'ne göre basın organları, yani Kitle iletişimi araçları, siyasal ve aktüel konularda toplumun neyi ne kadar bilmesi gerektiğine karar vermektedirler (IŞIK, 2000; 105).

Gündem oluşturma, her şeyden önce bireylere nasıl düşüneceklerini değil, ne hakkında düşüneceklerini belirtmektedir. Bu süreçte birçok faktör rol oynamaktadır. Bireylerin Sosyo-kültürel ve Sosyo-demografik özellikleri, yaşı, cinsiyeti, gelir durumu, eğitim seviyesi, siyasal, toplumsal ve ekonomik olaylara duyarlılık düzeyi, okuma ve izleme alışkanlıkları gibi değişkenler izleyici tepkilerini oluşturmakta; sonuçta, gündem oluşturma sürecini olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Yüksek eğitilmiş kişilerin siyasal bilinci daha üst seviyede olduğundan bu kişilerin yönelim gereksinimleri daha az olmakta ve gündem oluşturma etkisi azalmaktadır. Düşük eğitilmiş kişilerde ise siyasal bilinç düşük olduğundan gündem oluşturma etkisi yüksek eğitimlilere oranla daha fazla olmaktadır (IŞIK, 2000; 106).

Basın, belirli olayları gündeme getirmekle kalmamakta, gündeme getirdiği konuların önem sıralamasını da etkilemeye çalışmaktadır. Yüzlerce olay içinden hangisinin gündeme

alınacağına gelenekler, teknoloji, genel yayın politikası ve ekonomik faktörler doğrultusunda karar verilmektedir (IŞIK, 2000; 107).

Olayın haber olarak seçilip gündeme alınmasının yanı sıra, ele alınış ve sunuluş biçimi de önem taşımaktadır. Haberin yayınlandığı sayfa ve sütun, seçilen başlık ve spot, haberin sunum biçimi, haberin dili ve sunumdaki vurgulamalar gibi faktörler de gündemi etkilemektedir. Bu açıdan çoğu kez haberin ne olduğu değil nasıl sunulduğu daha fazla önem taşımaktadır (IŞIK, 2000; 108).

Bu bağlamda Kitle iletişimi araçları, mesajlarını sunarken yönlendirme amacı taşıyan yöntemlere başvurur. Buna göre :

- Kitle iletişimi araçları olayları kendi amaçladığı doğrultuda sunabilmektedir. Bazı olaylar önemsenmeyip atlanırken, bazı olaylara da gereğinden fazla önem ve yer verilebilmektedir.
- Kitle iletişimi araçları bir olayı güncel olarak önem taşımayan olaylarla ilişkilendirerek farklı yöne çekebilmektedir.
- Bir birey veya az sayıda kişinin görüşü daha fazla kişinin görüşüymüş gibi sunulabilmektedir.
- Kitle iletişimi araçları mesajlarında ispatlanamayacak genel ifadeler kullanılabilir.
- Toplumla mal olmuş kişiler hakkında küçültücü ya da aşağılayıcı ifade, açıklama veya resimler kullanılabilir. Toplumun gören gözü, işiten kulağı, konuşan ağzı konumunda olan Kitle iletişimi araçları, asıl işlevinden saparak, birtakım çıkar ilişkileri doğrultusunda toplumu yönlendirmeye çalışabilmektedir. Politik kimliği olmayan Kitle iletişimi araçları' nın, hükümet ve siyasi partilere bağlanması, sermaye piyasaları ile ilişki içinde olması, eleştirel sorgucu olma vasfından uzaklaşması sonucunu

doğurmaktadır. Basının haber sunumunda objektiflik ilkesinden giderek uzaklaşması, basına duyulan güvenin giderek azalmasına neden olmaktadır (IŞIK, 2000; 107).

2.1.11. Tutarlılık Kuramı

Tutum değişimi sürecine yönelik yaklaşımlardan birisi de bilişsel çelişkidir. Bilişsel çelişki; birbiriyle çelişen iki bilinç ya da inancın bir arada bulunmasıyla ortaya çıkar. Mesela bir ürün alacağımız da iki marka arasında çelişkide kalabiliyoruz ve neticede birini aldığımızda diğerinin dezavantajlarının fazla olduğunu aldığımızın ise dezavantajlarının aslında çok önemli şeyler olmadığını kabul ediyoruz (Morris, 2002).

Kitle iletişimi araçları tarafından verilen yeni bilgiler bazen inançlarımızı değiştirerek, bunları bazı tutumlarımızla ve davranışlarımızla tutarsız hale getirmektedir. Bu durumda ya verilen bilginin yanlış olduğu konusunda kendimizi ikna etmemiz; ya tutumlarımızı ve davranışlarımızı değiştirmemiz, ya da bu rahatsız duyguyla yaşamayı öğrenmemiz gerekmektedir (Oktay,1995).

2.1.12. Siyasal Ekonomi Kuramı

Bu kuram; Kitle iletişim araçlarının ekonomik ve siyasal sistem ile sıkı bir ilişki içinde olduğu, buna bağlı olarak bu güçlerin çeşitli çıkarları doğrultusunda yayın faaliyetleri ve içerikleri konusunda etkili olduğunu iddia eder. Kuramın ifade etmek istediği şudur: Ticari bir medya sisteminde, ekonomik gerekliliklerin baskısı, reklâm verenlere uygun belirli bir izleyici kitlesinin yaratılmasını zorunlu kılmaktadır. Tüm yayınlar izleyici sayısının arttırılmasına ve böylece reklam oranının yükseltilmesine yönelik olup, aynı zamanda, reklamların taleplerine uygun bir tüketici kitlenin yaratılmasına da özel bir çaba gösterilmektedir (Oktay, 1995).

2.1.13. Sistem Kuramı

Sistem Kuramı, kitle iletişimi araçlarının etkisini açıklamaya çalışan en geniş kapsamlı kuramlardan biridir. Kural belirli bir sosyal sistemin tüm parçalarının birbirine çok sıkı bir biçimde bağlı olduğu; parçalar üzerinde yapılacak en küçük bir değişikliğin veya etkinin, tüm

sistemi etkileyeceği; ve sistemin içinde denge ve istikrar yönünde sürekli bir baskı bulunduğu fikirleri üzerine dayandırılmıştır. Özellikle kitle iletişimi araçlarının siyasal sisteme ilişkin ve belirli bir iletişim aracının diğer bir iletişim aracı üstündeki etkileri, sistem teorisi yardımıyla açıklanmaktadır. Tarihsel süreç içinde kitle iletişimi teknolojisinin ve araçlarının gelişmesi, etkilerini siyasal süreç üzerinde de göstermiştir. Örneğin radyo, yazılı basına kıyasla siyasal propaganda ve tanıtım konusunda daha etkili bir yöntem oluşturmuş, politikacıları kapı kapı dolaşmaktan ve gazetelere bağımlılıktan kurtarmıştır; bu ise yazılı basını başka kampanya yöneticileri icat etmeye sevk etmiştir. Televizyonun bulunup geliştirilmesi de. Siyasal yaşamı görselleştirerek, siyasal kampanyaları bir renk, görüntü ve müzik cümbüşü haline sokmuş; imaj yaratma konusunu her şeyin önüne geçirmiştir. Diğer taraftan, teknolojinin getirdiği imkanlar olayların haber haline getirilmesini, işlenmesini, zamanlamasını ve haber formatını da değiştirmiş, bu ise tüm siyasal sürece ilişkin bazı değişikliklere yol açmıştır (Oktay, 1995;48-49).

2.1.14. İki Aşamalı Akış Kuramı

Kuramın temsilcileri Lazarsfeld ve Katz' dır. Kuram kitle iletişimi araçlardan gelen mesajların “kamuoyu önderleri” tarafından dolaylı olarak hedef kitleyi etkilemektedir. Hedef kitle içerisinde görece daha aydın ve uyanık olan “kamuoyu önderleri”, kitle iletişimi araçlarından aldıkları bilgi ve haberleri daha sonra toplantı ve sohbet gibi yüz yüze ortamlarda diğer insanlara iletmektedirler (Oktay, 1995).

2.1.15. Çok Aşamalı Akış Kuramı

Bu kurama göre; farklı konularda ve alanlarda farklı kamuoyu önderleri olmakla beraber, belli bir gurubu belirli konuda etkileme gücüne sahiptirler. Bir anlamada uzmanlık alanlarına göre, toplumdaki yetkinliklerine göre iletişimdeki bireyleri etkileme gücüne sahiptirler.

2.1.16. Kanaat Grubu Kuramı

Kamuoyu önderleri kamuoyu oluşmasında etkili oldukları fakat tek etken olmadıkları, bunun dışında da unsurların olduğunu öne süren bir yaklaşımdır. Kurama göre; “konuşma ve tartışma” gibi iletişim metotlarıyla ortak çıkar ve görüşlere sahip bir grup insanın, çoğunluklarda farkında olmadan, bir lider etrafında toplanarak fikir alışverişi yapmaları ve bu süreç sonunda grup normlarına uyma kaygısı ile gruba hâkim kanaatlere uyum sağladıkları varsayılmaktadır (Oktay, 1995;51).

2.1.17. Yayılma Kuramı

E. Rogers tarafından ortaya atılan bu kurama göre yeni bir düşüncenin benimsenme süreci beş aşamadan oluşmaktadır. Bu süreç öncelikle bireyin, yeni bir fikrin, ürünün veya hizmetin farkına varması ile başlar. İkinci aşamada daha fazla bilgi ve konuyu araştırmaya yönelik vardır. Üçüncü aşamada bunu dener. Bireyin faydalı olup olmadığı konusunda muhakeme yapması ise dördüncü aşamayı oluşturur. Son aşama birey karşılaştığı bu yeniliği benimseyerek onun hakkında olumlu bir kanaat ve tutuma sahip olur (Oktay, 1995;51–52).

2.2. TV VE ŞİDDET İLİŞKİLİ KURAMLAR

2.2.1. Saldırgan Örnekler Kuramı

Bu kuram TV’de görülen şiddetin ateşleyici ve hızlandırıcı etkisinden söz eder. Kurama göre; TV’de şiddet gösterimi zaten öğrenilmiş olan davranışlar içerisinde var olan saldırganlık duygusunu büsbütün harekete geçirir. Böylelikle birey, TV’de gördüğü şiddeti gerçek hayatında çevresinde uygular (Rigel, 1996;588).

2.2.2 Takviye Saldırganlık Kuramı

Bir evde var olan davranışları televizyon rahatlıkla şiddete dönüştürür. Bu teorinin içinde önemli olan ihtimaller; **zaten saldırgan olan, saldırganlık eğilimi fazla olan kişi,**

televizyondaki şiddeti, gerçek hayatta kullanabilmek için bir deneyim olarak görür. İçinde şiddet duygusu taşımayan bir kişi için, bu programlar eğlendirici bile olabilir. Örneğin bir çocuk, kolay heyecanlanabilen hiperaktif bir yapıya sahip ise bu teori kolayca çocuğun şiddetten etkilenmesini görmek için uygulanabilir

2.2.3. Deneysel Öğrenme Teorisi

Saldırgan davranışlar, şiddet programları seyredilerek öğrenilir. Bu teori daha çok küçük yaştaki çocuklara uygulanabilir. Çünkü onlar büyüme çağındadırlar ve içinde buldukları ortamın yaşamı öğrenmelerine kesin olarak etkisi vardır. Bandura'nın deneyi, bu teorinin gelişmesinin temeli olarak kabul edilmektedir

2.2.4. Catharsis (Arınma) Kuramı

Medya ve özellikle de TV'deki şiddet üzerine yapılan araştırmalardan biri Arınma Kuramıdır. Aristo tarafından ortaya konulan "Arınma Kuramı", saldırganlık güdülerinin, saldırganlığın açığa vurulması ya da boşaltılması ile azaltılabileceğini öne sürmektedir. TV'deki şiddeti izleyerek, şiddet duygularından arınma süreci biçiminde tanımlanan bu kuram, insanın doğasında bulunan gündelik sorunlarla birlikte açığa çıkan saldırganlık dürtülerini. TV'de benzer olayları izleyerek gerçek yaşamdaki şiddetten arınma sürecini öngörmektedir (Kocadaş, 2002).

Bu kuramın en eski biçimi Freud'a aitti ve bütün insanların her zaman içgüdüsel saldırgan enerji birikimine sahip olduklarını varsayıyordu. Freud, içinde bulunduğumuz durum ne olursa olsun, içimizden atmak gereksinimi duyduğumuz belirli düzeyde bir saldırganlık duygusu taşıdığımızı inanıyordu.

Catharsis günümüzde TV ve şiddet konusuna uygulanmaktadır. Buna göre, günlük yaşamımızda çeşitli nedenlerle bazı kişilere ve konulara kızgınlık, nefret duyuyoruz. Benzer olayları seyrederek bu duygulardan arınıyoruz. Bu teoriye göre. TV'deki şiddetin, kişiyi

gerçek yaşamındaki şiddetinden kızgınlığından arındırma gibi bir yararı var. Ancak bu teori çok az taraftar bulmuştur (Balcı, 1998;110).

BÖLÜM 3

SOSYAL ÖĞRENME KURAMI

İnsan öğrenmesinin büyük bölümünü “toplumsallaşma” ve “yaşayan” modelleri gözlemekle gerçekleştirmektedirler (Mihandoust, 1989). Bir çocuk, içinde doğup büyüdüğü ailesi; içinde oynayıp yetiştiği toplum tarafından şekillendirilir. Dilini, daha hayatının başlangıç yıllarında "anadili" olarak ailesinde öğrenir; temizlik, tutumluluk gibi basit ama etkili vaziyet alışlar aile ve yakın çevre tarafından öğretilir. “Sosyal öğrenme” dediğimiz bu olguda, çocukların ve gençlerin çevrelerindeki insanları taklitleri esas rolü oynamaktadır (Ergün, 1987). Bu nedenle bu bölümde, konuyla ilgili kuramlar incelenerek, gözleme dayalı öğrenmenin dayanağı, ilkeleri ve öğrenme süreçleri ile ilgili bilgiler verilmiştir

3.1. SOSYAL ÖĞRENME KURAMININ TEMELLERİ

İnsan, toplumsal varlık olarak birlikte etkileşim içerisinde olduğu bireylerden etkilenmektedir ve çoğu zaman birlikte olduğu insanlarla benzer davranışlar sergilemektedir. Davranışçı kuramların büyük bir bölümü insan öğrenmesinde bireyin zihinsel süreçlerini kuram ve uygulamaları içine almamaktadır. Bandura'nın “Sosyal Öğrenme Kuramı” ile davranışçı kuramlar yeni bakış açısı kazanmıştır. Sosyal öğrenme kuramı, günlük yaşamdaki öğrenmelerin açıklanmasında zihinsel süreçlerin etkisini vurgulama gereği duymuştur (Aydın vd., 2005).

Öğrenme kasıtlı olsun veya olmasın, günlük hayattaki öğrenmelerin çoğu sosyal bir çevre içerisinde gerçekleştiğine göre insanların diğerleri ile etkileşimlerinde gözlem süreci söz konusudur. Bunu da uyaran tepki çerçevesinde açıklamak yeterli olmamaktadır (Senemoğlu, 2005).

Bandura'ya göre (1978) öğrenmede temel kavramlar taklit, gözlem ve model almadır. Aslında başkalarının davranışlarını gözleyerek, kendi davranışlarını şekillendirmeyi temel bir öğrenme

süreci tanımlayan görüş, Aristo ve Platon'a kadar uzanmaktadır. Konu ile ilgilenen ve bu doğrultuda deneysel çalışmalar yapan önemli psikologlar, Thorndike, Miller, Dollard ve Watson'dur (Aydın, 2004). Bunlardan bağlaşımcı kuramcı Edward Lee Thorndike gözlem yolu ile öğrenmeyi ilk açıklamaya çalışan kişidir. Thorndike (1898) bulmaca kutusu deneyinde deneyimli kedi ile deneyimsiz kediyi kullanarak gözlem yolu ile öğrenme düşüncesini test etmeye çalışmıştır. Yine benzer deneyleri civcivler, köpekler ve maymunlarla da yapmıştır. Ancak bütün bu çalışmalarına rağmen, Thorndike başkalarının davranışlarını gözlemleyerek o davranışların öğrenilebileceğine ilişkin hipotezine doğrulayıcı kanıt elde edememiştir (Senemoğlu, 2005).

Watson bu deneyleri maymunlar üzerinde uygulamış ve Thorndike gibi gözlem yolu ile öğrenmeye ilişkin kanıt elde edememiştir (Senemoğlu, 2005).

Miller ve Dollard adlı araştırmacılar ise “diğerlerinin” aktivitelerinin gözlemlenmesi yolu ile de öğrenilebileceği gerçeğini yadsımayarak araştırmalara devam etmişlerdir. Miller ve Dollard' a göre her kişide uyarılara verilen tepkilerin bir repertuarı bulunmaktadır ve başlangıçta bu tepkiler belirli belitken uyarılara bağlı olmamaktadır. Öğrenme, belirli belitken uyarılara verilen tepkilerin ödüllendirilmesiyle başlamaktadır. Böylece, belirli bir tepki, belirli bir belitken uyarı ile ilgili olmaktadır. Aslında, ödüllendirme, belirli belitken uyarılara verilen tepkilerin tekrarlanma olasılığını attırabilmekte ve tepkiler ile ilgili yeni bir sınıflandırmaya yol açabilmektedir. Bunlarla birlikte Miller ve Dollard yeni davranışları, repertuardaki tepkilerin yeni bileşiminde görmekte-dirler (Mihandoust, 1989).

Bu araştırmacılar açısından taklit yolu ile öğrenme, gözlemin, aşık tepkinin ve pekiştirmenin bir sonucudur. Araştırmacılar davranış olmadan pekiştirmenin olmayacağını belirtmişlerdir (Aydın vd., 2005).

Skinner'a göre pekiştirmeyele sonuçlanan modelin davranışları, gözleyen kişi için ayırt edici bir uyarı olduğu için yapılan taklit davranışı da ayırt edici bir edimdir. Gözlem yolu ile öğrenmede, modelin davranışının gözlemci için ayırt edici uyarı fonksiyonu gördüğünü,

modeli gözleyen bireyin kendi davranışını da modelinkine uydurma çabası içinde olduğunu ifade etmektedir.

Bandura ise gözlemleyerek öğrenmeyi açıklarken salt bir kişinin davranışı üzerinde durmamış, çevredeki olayları bilişsel olarak değerlendirmesi ile kazanılan bir bilgi süreci olduğunu kabul etmiştir. Taklidin ise bu süreç içerisinde olabileceğini fakat şart olmadığını vurgulamıştır.

Bu nedenle bireyin burada kimin hangi davranışını bir öğrenme durumu olarak gerçekleştirebileceğine karar vermektedir. Birey diğerlerinin yaşamları ve onların kendi davranışları ile yaşamda elde ettiklerini incelemekte ve daha sonra kendisinin o davranışı yapıp yapmayacağına karar vermektedir (Aydın vd., 2005).

Bandura'ya göre gözlem yolu ile kazanılan ürünler şöyle sıralanabilir.

- Birey başkalarını gözlemleyerek, izleyerek etkili okuma, problem çözme, bir oyun oynama gibi becerileri öğrenebilir.
- Birey model aldığı kişiyi gözlemleyerek önceki öğrenmiş olduğu yasaklar ya güçlenir ya da zayıflar.
- Gözlemci yeni değerler, inançlar kazanabilir.
- Gözlemci modelden çevrenin ve eşyanın nasıl kullanılacağını da öğrenir.
- Gözlemci modelin duygularını açıklama biçimini gözlemleyerek kendi benzer duygularını da benzer biçimde açıklar.

3.2. SOSYAL ÖĞRENMEYİ SAĞLAYAN DOLAYLI YAŞANTILAR

3.2.1. Dolaylı pekiştirme

Araştırma sonuçları, davranışı pekiştirilen modeli izleyen bireylerin modelin davranışını daha sıklıkla ve kısa sürede taklit ettiklerini göstermektedir. Birey, gözlemlediği modelin yapmış olduğu davranışlarla ödüllendirilmesi durumunda, o davranışı daha fazla taklit etme eğilimi göstermektedir. Diğer bir ifade ile davranışı pekiştirilen, yaptığı davranış sonucu ödüllenen modeli gözlemleyen bireyler o davranışı daha sıklıkla yapmakta, daha kısa süre içinde taklit etmeye çalışmaktadır (Aydın vd., 2005)

Bir televizyon dizisinde kanun dışı hareketleriyle beraber, kendine özgü kurallar koyan ve yaşatan, kendine özgü problem çözme yöntemleri koyan, gerektiğinde şiddet uygulayan ve sonuç olarak bütün bunlara rağmen itibar gören kahramanı gözleyen çocuk, aynı gözlemi kendi çevresinde de yapıp taklide yönelebilir. Aynı kurallara göre yaşama, aynı kıyafeti giyme ve karşılaştığı problemleri aynı yöntemlerle çözme çabası içerisine girebilir.

3.2.2. Dolaylı Ceza

Modelin yapmış olduğu davranış sonunda almış olduğu cezanın gözlemlenmesi, gözleyen o davranışı yapma eğilimini azaltır veya ortadan kaldırır. Yalnız davranış korkudan dolayı yapılmıyorsa korkunun azaldığı veya ortadan kalktığı durumlarda istenmeyen davranışı yapma eğilimi gösterilmektedir.

Modelin istenmeyen davranışlarının şu veya bu şekilde cezalandırılması, istenmeyen sonuçlar doğurması gözleyen o davranışları yapma kararlarını etkilemektedir. Birey buna benzer durumlarla karşılaştığında davranışlarını gözlediği modelin davranışları sonrası elde ettiği sonuçlara bağlı olarak benzer davranış sergilemekten kaçır (Senemoğlu, 2005).

Okulun kıyafet kurallarına uymayan bir öğrencinin cezalandırılmasını gören diğer öğrenciler bu gözlem sonucunda bezer davranışları yapma sıklıkları azalabilir veya yok olabilir. Burada öğrencinin o davranışı yaşaması gerekmez. Başkalarının yaşantıları üzerinden gözlem yolu ile tecrübe kazanabilir.

3.2.3. Dolaylı Güdüleme

Gözlenen ürünler, bireyi sadece bilgilendirmez, aynı zamanda onu elde etmeye de güdüler. Ancak gözlenen davranış, değer verilen bir ürünle sonuçlanırsa, gözleyen kişi o davranışı yapmak için istek duyar. Ayrıca, gözlemci o davranışı yapabileceğine inanmalıdır. Başkalarının başarılarını ya da başarısızlıklarını gözlemek, belli bir davranışı yapmak için bireyin kendi yeteneğini değerlendirmesine yardım eder.

3.2.4. Dolaylı Duygu

Birçok duygu gözlem yoluyla kazanılır. Birçok insan doğrudan kendileri zarar görmedikleri halde, fareden, kediden, yılandan hatta sınavdan korkarlar. Bu korkuların nedeni ise söz konusu korkulara sahip modellerin gözlenmesidir. Modeller, sesleri, mimikleri, bağırımları, ağlamaları söyledikleri sözler yoluyla gözleyen kişiye birçok mesaj verir ve sonuçta modeli gözleyen kişi dolaylı yaşantı kazanarak aynı korkulara sahip olabilir.

Birey kendisi yaşamasa da başkalarının yaşantılarını gözleyerek dolaylı olarak korku, kaygı gibi duyguları gelişebilmektedir. Bu durum aynı şekilde korkuların giderilmesinde de geçerlidir (Aydın vd., 2005).

Modeli gözlemleyen birey, mimikleri, sesleri veya ses tonu, bağırımları, ağlamaları ve sözleri ile dolaylı yaşantı kazanırlar. Dolaylı olarak kazanılan bu yaşantılar sonucu benzer korkulara sahip olabilirler.

3.2.5. Model Özellikleri

Bandura'nın yaptığı araştırmalara göre şiddetin gözlemlenmesi şiddet davranışlarının ortaya çıkışında en önemli faktörlerden biri olmaktadır. Çocuğun izlediği bir saldırgan davranış “iyi adam” tarafından yapılıyorsa, televizyonda şiddeti izleyen çocuklar, saldırgan davranışı kabul etmektedir. Dolayısı ile çocuklar problemlerin şiddet kullanılarak diğer bir değişle saldırgan davranışlarla çözüleceğine inanmaktadırlar. Çünkü televizyon izleyen çocuk süper güçlere sahip “iyi” kahramanların kötüleri şiddet göstererek bertaraf ettiğini görür, buna bağlı olarak da çatışma ve problemlerinin çözümünde benzer davranışlar tercih etmeye başlamaktadırlar (Aydın vd., 2005)

Gözlem yoluyla öğrenme kuramının en önemli öğesi modeldir. İnsanların bir davranışı öğrenebilmeleri için, o davranışın başkaları tarafından nasıl yapıldığını görmeleri gerekmektedir. Model ile gözlemleyen karakter benzerlikleri veya özellikleri davranışın taklit edilme oranını artırır. O halde model ile gözlemleyen arasındaki etkileşimde bazı temel özellikler bulunmalıdır.

Model ile gözlemleyen arasındaki etkileşimi belirleyen özellikler (Aydın vd.,2005);

- Yaş
- Cinsiyet
- Karakter
- Benzerlik
- Statü
- Davranış özelliği

- Model alınan davranışın öğrenmeye etkisi

Yaş; İnsanlarda kendi yaşlarına uygun modeller seçme eğilimleri vardır. Ortaöğretim çağı gençlikte bu davranışlar görülmektedir. Kravatın takılış biçimleri, gömleğin pantolon üstüne dökülmesi gibi benzer kıyafetler, aynı tip saç modelleri gözlenmektedir.

Cinsiyet; Aynı cinsiyetten olan bireyler birbirlerini diğerlerine göre daha fazla taklit etme eğilimindedirler. Kız çocukları annelerini, erkek çocuklar ise babalarını taklit etmektedirler. Bu aşamada birey bu taklitle beraber çevrede kendi cinsiyetinin davranışını da öğrenmektedir.

Bununla beraber, Bandura'ya göre çocuklar kendi cinslerinden olan ebeveynlerinin ahlaki değerlerini de model alma yolu ile kazanmaktadırlar.

Karakter; Sosyal çevrede benimsenen özelliklere sahip, kabul görmüş, insan ilişkileri olumlu olan bireylerin özelliklerini taklit etme eğilimi vardır.

Statü; Toplum içinde önemli yerlere, istenilen konumlara sahip insanların davranışları daha fazla taklit etmektedir. Yüksek statülü bireyler düşük statülü bireylere göre daha fazla taklit edilmektedir.

Davranış özelliği; Basit anlaşılır davranışlar karmaşık davranışlara göre daha fazla taklit edilmektedir. Çocukların saldırgan davranışları edinmeleri ile ilgili Bandura'nın yaptığı araştırma sonucunda çocukların olumsuz, tehditkar ve saldırgan davranışları daha çok tekrar ettiklerini ortaya koymuştur.

Buna göre çocuklar gelişim dönemlerine bağlı olarak televizyonda seyrettiklerinden olumlu ya da olumsuz etkilenmektedirler. Gerek uzmanları gerekse anne-babaları ve eğitimcileri açısından televizyonda izlenen programların özellikle şiddet ve saldırganlık içeriklerinin çocuklar üzerindeki olumsuz etkisi önemli ölçüde ilgilendirmektedir.

Model alınan davranışın öğrenmeye etkisi; Olumlu sonuç getiren, ceza ile sonuçlanmayan davranışların öğrenilmesi daha kolay olmaktadır. Dolayısıyla gözlenen davranışlar çevre tarafından istenmeyen davranışlar ise davranışın hemen cezalandırılması ya da o davranışı yapan kişiye olumlu sonuç kazandırması gerekmektedir (Aydın vd., 2005).

3.3. SOSYAL ÖĞRENME KURAMININ DAYANDIĞI TEMEL İLKELER

3.3.1. Karşılıklı Belirleyicilik

Bandura'ya göre bireysel faktörler, bireyin çevre ve davranışı karşılıklı olarak birbirlerini etkilemekte ve bu etkileşimler bireyin sonraki davranışını etkilemektedir. Davranış çevreyi; çevre ise davranışı değiştirebilir. Yine çevre bireysel özellikleri değiştirebileceği gibi bireysel özellikler de çevreyi değiştirebilir (Aydın, 2004). Bandura pekiştirme ve cezanın potansiyel çevrede var olduğunu; onların ortaya çıkışını yani gerçekleştirmelerini bizim davranışlarımızın belirlediğini savunmaktadır. Birey, davranış, çevre birbirlerini etkileyerek bireyin bir sonraki davranışını belirlemelerine rağmen her zaman bütün olaylarda her biri aynı etkiye sahip değildir. Örneğin; çok gürültülü bir çevre, davranışı her şeyden daha çok etkileyebilir. Birey çalışmaya çok istekli olsa bile gürültü çalışmasını engelleyebilir. Sonuç olarak bireyin gelecek davranışları çevre, davranış ve bireysel özellikleri tarafından belirlenir (Aydın vd., 2005).

3.3.2. Sembolleştirme Kapasitesi

Bandura insanların, dünyanın kendisinden çok bilişsel temsilcileriyle etkileşimde bulduklarını; bilişsel temsilciler yoluyla dünyayı sembolik olarak gördüklerini savunmaktadır (Aydın, 2004). Bunu anlamı şudur: İnsanoğlu, düşünme ve dili kullanma gücüne sahip olduğundan geçmiş kafasında taşıyabilmekte, geleceği ise test edebilmektedir. Aynı şeyler geçmiş için olduğu kadar gelecek için de geçerlidir. Henüz meydana gelmemiş olaylar da zihinde temsil edilir. Gelecekteki muhtemel davranışlar, zihinde sembolik olarak yapılır, merak edilir ve test edilirler. Geçmiş ve geleceğin

sembolü ya da bilişsel temsilcisi düşünceler, sonraki davranışları etkileyen yada onlara neden olan materyallerdir (Aydın vd., 2005).

3.3.3. Öngörü Kapasitesi

İnsanlar geçmişte yaşadıklarını, düşünce ve sembollerle zihinlerinde kodlayarak ileriye dönük planlar yapma gücüne sahiptirler. İnsanlar beklentilerini karşılama durumunu dikkate alarak hedefler oluştururlar ve gelecekle ilgili planlar yaparlar. Gelecekte başkalarından göreceği olası davranışlara nasıl davranması gerektiği ile ilgili ön hazırlık yaparlar. Kısacası düşünce davranıştan önce gelir (Aydın vd., 2005).

3.3.4. Dolaylı Öğrenme Kapasitesi

İnsanlar başkalarının davranışlarını ve o davranışların sonuçlarını gözlemleyerek öğrenirler. Elbette insanlar kendi yaptığı davranış ve sonuçlarından da öğrenirler fakat bu durum insanın öğrenme kapasitesini sınırlar. Başkalarını deneyimlerinden öğrenilmesi insanların öğrenme kapasitesini ve hızını yükseltir.

3.3.5. Öz Düzenleme Kapasitesi

Sosyal öğrenme kuramının temel ilkelerinden biri de bireyin kendi biçimlendirme potansiyeli olduğunu kabul etmesidir. Çünkü insanlar kendi hayatlarını kontrol etme ve düzenleme gücüne sahiptirler. Beslenme, çalışma durum ve şekilleri, dinlenme eğlenme biçimleri gibi kişisel işlerde insanlar kendi yaşantılarını başkalarına göre değil kendilerine göre ayarlayabilirler. Ayrıca insanlar bir faaliyet veya iş için kendilerine göre standartlar ve motivasyon oluşturarak çalışırlar. Yani insanların yaptıkları işlerdeki sorumluluk kendilerine aittir.

3.3.6. Öz Yargılama Kapasitesi

Sosyal öğrenme kuramının son ve en önemli ilkesidir. İnsanlar kendileri hakkında düşünür ve düşündüklerini açıklayabilir. Bireyler kendi fikirlerini ve düşüncelerini uyguladıktan sonra sonuçları değerlendirir ve kendisini yargılayabilir. İnsanın kendinin farkında olması ve kapasitesi ile yapacağı iş arasında değerlendirme yapması, bireyin öğrenme sürecinde önemli bir durumdur

Öz yeterliliğinin bireyin davranışları üzerinde önemli bir rolü bulunmaktadır. Bireyin herhangi bir davranışı yapmasında, kendisi ile ilgili olarak davranışın sonucuna ilişkin beklentileri etkilidir. Bireyin gerçekleştirmesi gereken performans ile kendi yeteneklerini karşılaştırarak harekete geçmesi gerekmektedir (Aydın vd., 2005).

3.4. GÖZLEM YOLUYLA ÖĞRENME SÜREÇLERİ

3.4.1. Dikkat Etme Süreci

Gözlem yoluyla öğrenmenin temel koşulu dikkat etmektir. Bu yolla öğrenmenin gerçekleşebilmesi için bireyin modelin yaptıklarını izleyip doğru olarak algılaması gerekmektedir. Fakat dikkatin oluşmasına, model davranışı yapan kişi, model davranışın özelliği ve model davranışı öğrenen kişinin özelliği olmak üzere üç faktör etkilidir. Model davranışın özellikleri ise basit, açık, ilgi çekici ve işlevsel değerinin olmasıdır. Gözlemleyen kişinin durumu ve özelliği gözlemlenen davranışa dikkat sağlamasında önemli bir faktördür

Dikkatin seçici yöneliminde, modelin izleyenler için saygın ve güvenilir olması da önemli bir faktördür. Model hem bireyin ilgi, beklenti, gereksinim ve amaçlarını karşılama hem de davranışlarını kılavuzlama yeterliliğinde olmalıdır (Aydın, 2004). Bununla birlikte televizyonun yarattığı modeller, çok çekici ve dikkat toplayıcı bir niteliğe sahip oldukları için, kişinin yaşantısını güçlü bir şekilde etkilerler (Mihandoust, 1989).

Bandura' ya göre (1977) gözlemcinin, dikkat süreci birtakım faktörlerden etkilenmektedir (Aydın vd., 2005).

- Gözlemcinin fizyolojik ve psikolojik hazır oluşu
- Gözlenecek davranışların gözlemcinin amacına uygunluğu, gözlemcinin geçmiş deneyimleri ve almış olduğu pekiştirmeler.
- Gözlenen modelin fonksiyonel değeri; birey, modelin birey açısından anlamı, taklit edilmesini etkileyebilmektedir.
- Model alınan davranışlıların kompleks ya da basit oluşu
- Modelin yaş, cinsiyet, statü, çekicilik v.b. özellikleri

Sonuç olarak televizyonda izlenen herhangi bir programdan bireyler birbirlerinden farklı fikirler edinmekte, farklı ayrıntılara odaklanabilmektedirler.

3.4.2. Hatırla Tutma Süreci

Geçmişte başkalarından gördüğümüz davranışlardan yararlanabilmek için hatırlamak zorundayız. Başkalarından gözlemlediğimiz davranışları beynimizde kodlarız. Bu kodlama işleminde semboller, resimler, hayali ve soyut nesnelere yararlanırız. Gözlemleyerek kazanılan ve beyne kodlanan bilgilerin uygulanması ve zihinsel olarak deneme ve pratik yapılması unutmayı engeller. Gözlemlenen davranışın hatırlanmasında bireyin zihinsel yapısı ve kapasitesi bu süreci etkiler.

Hatırda tutmada rol oynayan etmenleri ise;

- Sembollerle kodlama

- Sembolleri düzenleme
- Deneme ve tekrar
- Zihinsel beceriler
- Zihinsel yapı

olarak sayabiliriz (Aydın vd., 2005).

Gözlem yoluyla edinilen bilgilerin hatırdaki tutulması, anlamlı bir bütünlük göstermesine bağlıdır (Aydın, 2004). Bireyin bilgileri kodlayabilmesi ancak anlamlı bilgileri birbirleri ile eşitlemesiyle gerçekleşir. Bu aşamada bilginin bellekte kalıcılığı, ilişkilendirme sırasındaki bilişsel süreçlerin miktarına bağlıdır.

3.4.3. Davranışı Meydana Getirme Süreci (Yeniden Üretme)

Gözlemlenen davranışların duyuşsal aktarıcılar vasıtası ile belleğe aktarılıp kodlandıktan sonra birey tarafından davranışa dönüştürülmesi aşamasıdır. Diğer bir deyiş ile öğrenilenlerin performans olarak ortaya konduğu aşamadır (Aydın vd., 2005). Burada bilinmesi gereken bir husus da bireyin fiziksel ya da bilişsel yeterliliklerinin, uygun psikolojik koşullar oluşmadan davranışın gerçekleşmesi için yeterli olmamasıdır (Senemoğlu, 2005).

Bandura'ya göre, birey öğrenmeyi bir davranışa dönüştürebilmesi için kendinde yeterli istek ve başarabilme inancı görmelidir (Aydın, 2004). Bununla beraber, birey olayı davranış öncesi bir zihinde canlandırma sürecine girer. Bu aşamada hedeflenen davranış biçimiyle karşılaştırır. Bunu yeterli özgüven duygusu ve pekiştiriciler olumlu etkilerler. Davranışa dönüştürürken (Aydın vd., 2005);

- Temsil etme

- Gözleme
- Geribildirim
- Fiziksel kapasite

önemli rol oynamaktadır.

3.4.4. Güdüleme Süreci

İnsanlar dışarıdan her gördüğü davranışı gözlemleyerek öğrenemezler. Gözlemlenen davranışın sonunda modelin çevreden almış olduğu tepki o davranışın gözlemleyen tarafından taklit edilip edilemeyeceği kararını vermede etkilidir. Eğer gözlemlenen davranışın sonunda model ödüllendirildi ise gözlemleyende aynı davranışta bulunma isteği oluşur. Modelin cezalandırıldığı durumlarda ise gözlemleyen aynı davranışı tekrarlamamaya özen gösterecektir. Genel olarak insanlar ödüllendirilen davranışı yapma eğilimindedirler.

Güdülemede önemli olan faktör, bireyin içsel var oluşundan kaynaklanan gerçek beklenti ve gereksinimlerinin karşılanmasıdır (Aydın, 2004). Birey algıladığı olumlu öz yeterlilik duygusu ile başarılı olur. Burada bireyin süreç içerisinde etkinlikten dolayı haz duyması ve anlamlı bulması gerekli unsurlardır.

Bireyin bir davranışı taklit etmeye gdeleyen etmenler (Aydın vd., 2005);

- Bireyin değerleri, inançları
- Seçimleri
- Beklentileri

- İçsel standartları

olarak sıralanabilir.

BÖLÜM 4

ORTA ÖĞRETİM ÇAĞI GENÇLİĞİ VE SORUNLARI

Bu bölümde araştırmanın uygulandığı hedef kitle olan orta öğretim çağı gençliğinin sosyolojik ve psikolojik tanımı, öne çıkan özellikleri, özellikle hızla gelişen toplumsal yapı ile beraber yaşadığı sorunlar ve nihayetinde gençlik çeteleri ile ilgili bilgilere ve değerlendirmelere yer verilmiştir.

4.1. GENÇLİK ÇAĞI

Çocukluk dönemini ergenlikten ayıran ergenlik çağı, yarattığı karmaşa sırasında her şeyin yeniden gözden geçirildiği bir dönem. Bu döneme ayrıcalığını veren niteliklerin birincisi, hızlı bir fizyolojik ve psikolojik gelişim, ikincisi de gencin ailesinin etki alanından çıkarak yaşatlarının etki alanına girmesidir. Bireydeki bu önemli değişiklikler kaçınılmaz olarak yeni denemeleri getirir.

Acı çekme, neşe, kaçış, saldırganlık gibi aşırılıklar dönemi olan bu çağ, ana babalar olduğu kadar çocuklar için de yaşanması zor bir dönem olarak kabul ediliyor. Kendini bir sosyal gruba ait hissetme isteğinin, herkesten farklı olma isteğiyle çakışması, ergenlik çağındaki gençleri tereddüde itiyor ve ilişkilerinde değişken bir yapıya sokuyor. Uzmanlar bu dönemde değişim içindeki gençlere, anlayışla, hoşgörüyle yaklaşmanın en doğru yöntem olduğu konusunda hemfikirler (Tok, 2005, s.35).

4.1.1.Gençliğin Tanımı ve Toplumdaki Yeri

Gençlik, çocuklukla erişkinlik arasında yer alan, gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemidir. Gençlik çağının tanımı bedensel ve cinsel gelişime göre yapılırken, başlangıcı da bitişi de belirsiz olmaktadır. Çünkü ergenliğe giriş erken ya da daha geç olabilmektedir. Genellikle 12–15 yaş arası, ergenlik gelişmesini içine alan ilk gençlik dönemi

olarak tanımlanır. Ergenlikle başlayan hızlı büyüme, gençlik çağını sonunda bedensel, cinsel ve ruhsal olgunlukla biter. Birleşmiş Milletler Örgütü UNESCO'nun tanımına göre "genç, 15–25 yaşları arasında, öğrenim gören, hayatını kazanmak için çalışmayan ve ayrı bir konutu bulunmayan kişidir". Bu tanıma göre, gençlik saptanmış yaş sınırları içinde değil de kendine özel sosyal, ekonomik, psikolojik ve politik karakteristikleri olan bir yaşam dönemi olarak kabul edilebilir. Ancak, alt ve üst sınırlarının bir ölçüde esnek tutulması halinde, UNESCO'nun kabul etmiş olduğu 15–25 yaş sınırının benimsenmesi, belli bir toplum kesiminin tanımlanması görüşüne uygun düşmektedir (Kocadaş, 2002). Gerçekten gençlik hem toplumsal, hem biyolojik, hem de ruhsal bir kavramdır.

Türk toplumu gerçek anlamda genç bir toplumdur. Nüfusumuzun % 60'ını 25 yaşın altındaki çocuk ve gençler oluşturmaktadır. 50 milyonluk hiç bir Batı ülkesinde nüfus içindeki gençlik kesimi bu kadar büyük değildir (Yörükoğlu, 1990; s.13).

Gençlik yalnız olumsuzlukların toplandığı bir çağ değildir. Gençlik tatlı hayallerin, tutkuların ve idealizmin filizlendiği, sıkı arkadaşlıkların, ilk sevgilerin yaşandığı dönemdir. Yeniliğe ve ileriye doğru atılımların yapıldığı, kendini kanıtlama ve kendi kimliğini ortaya koyma çabalarının yaşandığı dönemdir. Aristo 2300 yıl önce gençliğin özelliklerini çok çarpıcı anlatmıştır. Şöyle ki; tutkuludurlar, huysuz ve öfkeli dirler. Kendilerini içtepilerine kaptırırlar; tutkularının kölesi olurlar. İsteklerinin önüne dikilen en küçük engele bile katlanamazlar. Onura, başarıya, paradan çok değer verirler. Çünkü paraya gereksinimleri olmamıştır. Eli açık ve iyilikseverdirler. Çünkü kötülükleri tanımamışlardır. Çabuk güvenir, çabuk bağlanırlar. Çünkü aldatılmamışlardır. Yüksek amaç ve hayalleri vardır; çünkü daha yaşamın sillesini yememişlerdir. Koşulların sınırlayıcı etkisini öğrenmemişlerdir. Gençler yanılınca, çok yanılırlar. Sevgide de, nefrette de aşırıya kaçarlara. Her şeyi bildiklerini sanır ve onun için yanlışlarında sonuna kadar direnirler (Yörükoğlu, 1990).

Öte yandan bireyin yani gencin içinde bulunmuş olduğu toplumun kurallarıyla bütünleşmesi toplum tarafından kabullenmesi sonucunu beraberinde getirir. Ancak zıttı düşünüldüğünde ise birey, toplumun kendisini dışlaması gerçeğiyle baş başa kalmaktadır. Toplumun genci suçla

itmesi üzerinde duran Cohen, Cloward ve Ohlin, alt kültür teorileriyle açıklama yapmayı denemişlerdir. Bunlara göre; nedensellik düşüncesi içinde, hakim orta sınıfın değer ve amaçları ile alt sınıf gençlerin bu değerleri takip etme ve bu amaçlara ulaşma imkanları arasındaki çatışmayı vurgulamışlardır. Ekonomik olarak veya başka nedenlerden dolayı toplum içinde yer edinmeyen birey, kendi gibi toplumda kabul görmemiş kişilerle birliktelik oluşturup, bulunmuş oldukları topluma intikam hissiyle hareket edeceklerdir. Bu da bir yığın ve aynı zamanda da uzun vadeli sorunu beraberinde getirecektir.

4.1.2.Gençliğin Sosyalleşmesi

Sosyalleşme kavramını ilk kullanan Emile Durkheim'dır. Durkheim eğitimi, yetişkin kuşakların yetişmekte olan kuşakları sosyalleştirmesi, toplumsal hayata alıştırmayı, ruhsal, zihni ve ahlaki yönden yetiştirmesi olarak kabul etmişti. O, eğitime metodlu sosyalleşme ("Socialization methodique") diyordu. Toplum içinde bilinçsiz, plânsız ve kendiliğinden yapılan sosyalleşme de methodsuz sosyalleşme (yaygın eğitim) idi.

Sosyalleşme, bireyin bir sosyal gruba katılması olgusudur. Birey bir gruba girerken o grupta geçerli olan sosyal normları, o grup içinde girişte ve ilerde alacağı rolleri, ulaşacağı sosyal mevkileri, bu rol ve yerlerin kendisinden beklediği davranış, beceri ve yetenekleri, grubun kültürünü oluşturan değerleri, inançları öğrenip benimsemek durumundadır. Kişi eğer içinde yaşadığı sosyal-kültürel kural ve değerleri iyice benimser, kendi şahsiyet yapısını onun üzerine kurar, kendi iç-kontrol mekanizmaları ile toplumsal kontrol mekanizmalarını aynileştirirse buna içleştirme, özleştirme ("Internalisation", "Verinnerlichung") denir (Ergün, 1997).

Emile Durkheim'e göre sosyalleşme sürecinde, içten gelen çok güçlü bir farklılaşma olayı söz konusudur. İçten gelen bu farklılaşma aracılığıyla insan ferdiyeti, tabii bir varlık olma durumundan çıkarak, sosyal bir varlık durumuna geçmektedir. Böylece, insanın doğuştan getirdiği biricikliğine yani, bütünüyle kendine özgü oluşuna, ikinci bir öz olan sosyal varlık eklenmektedir. İşte bu sosyalleşme olayından başka bir şey değildir.

Bazı araştırmacılara göre sosyalleşme, sosyal-kültürel şahsiyetin meydana gelmesidir; bilinçli veya bilinçsiz olarak devam eden bir eğitim süreci ile birlikte gençlik döneminin bitişi ile sınırlıdır. Ama hangi yaşta olursa olsun toplumda üstlenilen ve öğrenilen her yeni sosyal rol, her yeni bir gruba katılma bir sosyalleşme sayılabilir; bu bakımdan sosyalleşme bütün hayat boyunca devam eden bir süreçtir. Meselâ, sanayileşmiş toplumlarda genellikle gençlik döneminin bitmesinden sonra gerçekleşen mesleğe girme, yeni bir sosyalleşme safhası, bir meslekî sosyalleşmedir. Bazı başka sosyologlar ise sosyalleşmeyi, kişinin toplumda alacağı sosyal rollere uygun davranış kalıpları ve örneklerini öğrenmesi olarak alıyorlar. Diğer bir grup ise sosyal topluluğun nesilden nesile aktarılan kültürünün genç nesillere öğretilmesi ve benimsetilmesi olayına sosyalleşme diyorlar (Ergün, 1997).

4.1.3. Ortaöğrenim Çağı Gençliğinin zellikleri

Türkiye nüfusunun en önemli özelliği, genç oluşudur. Bu genç nüfus, 1950'li yıllara ve bir süre sonrasına kadar olduğu gibi sadece köy, kasaba ve kent ailesinin bize özgü akraba örüntülü çekirdek aile ya da geleneksel yanı ağır basan büyük aile tipinde devam etmemektedir. Gençlik, aile yapılanmamız içinde özellikle, yerleşim yeri ve bu yerleşim yerlerinin değişmesi gerçeğine bağlı hareketlilikle oluşan yeni aile tipleri, yeni problemler içinde filizlenmektedir. Günümüzde gençlik, farklı özellikleriyle ön plana çıkmaktadır. Özellikle ğrenci gençlik, yüzyıl öncesinin öğrencisinden farklı niteliklere sahiptir. Eğitimin kurumsallaştığı ilk dönemlerde ve daha sonraki dönemlerde, ğrenci, okula girdiğinde üretimin ve yönetimin doğrudan bir parçası gibiydi. Öğrencilik döneminde, sınıfıyla olan bağları kopmuyordu. Gencin yetiştirilmesi, eğitilmesi ve ğretimi anne-baba, okul ve toplum tarafından gerçekleştirilmekteydi. Genç, aile bağımlılığı nedeniyle, ğrenci özelliğinden çok sınıf özelliğine sahipti. Böylece de bir kimlik arama sorunu yoktu. Oysa günümüzün gençliği, çok karmaşık sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Çoğu zamanda bu sorunlarla tek başına mücadele etmek zorunda kalmaktadır. (Kocadaş, 2002).

4.1.3.1. Sosyolojik Özellikler

Anna Freud genci şu şekilde tarif etmektedir: “Hepimiz gündelik gözlemlerimizden genç insanın ne kadar değişken olduğunu biliriz. Yazısı, sözcükleri, telaffuzu, saç biçimi, giysileri ve her türlü alışkanlıkları bakımından değişikliklere yaşamın her hangi bir döneminde olduğundan çok daha iyi uyum sağlayabilir. Çoğunluk bir gence erginlik döneminde bakar bakmaz, hayran olduğu kendinden büyük arkadaşının kim olduğunu anlarız. Fakat ergenin değişebilme yeteneği bununda ötesindedir. Gerek dünya görüşünü, gerekse din ve siyaset konusundaki düşüncelerini başkalarını örnek alarak değiştirebilir. Bu değişiklikler ne kadar sık olsa da yeni benimsenen değerlerin doğruluğuna olan güçlü ve tutkulu inanç değişmez”.

Öğrenci genç, çalışan genç, ev içinde tüketici ya da ev hizmetlerinde üretime katılan genç, işsiz genç, köylü genç, kentli genç, özürü genç, vb gibi birçok alt sosyal kategoriye ayırabileceğimiz gençlerin tamamı aynı toplumun üyeleri olmakla beraber, yaşadıkları yere, ailesiyle ilişkilerine, üretime katılmalarına veya bireysel özelliklerine göre farklı alt kültür donanımlarına sahiptirler. Bu alt kültürel donanım farklılığı gençlerimiz arasında ilişki, etkileşim ve iletişimin kurulabilmesini engellemekte, bu kopukluk bir adım sonra farklı alt kültürel donanımlara sahip gençlerin bir diğerlerini farklı toplumların gençleriymiş gibi algılamalarına dahi yol açabilmektedir. Oysa ilk bakışta ayrılık noktaları farklı gibi görünse de, aynı toplumun sosyal değerlerini paylaşmalarından dolayı, ortak değerler daha fazladır. Bu sosyal değerler aile, okul, arkadaş çevresi, medya, vb. gibi ortamlarda gençlere sosyalleşme sürecinde verilmektedir.

Gençlik çağı boyunca “diğer önemli” ilişki ağları yeniden oluşturulmaktadır. Çocukluk ve ilk gençlikte, merkezi durumdaki bu ilişki ağları aileler tarafından doldurulmuştur. Arkadaş grubuyla ilişkileri, çocuğun ve gencin sosyal işlevleri için önemli olmasına rağmen, bu süreçte ailelerle ilişkiler daha fazla hâkimdir. Gencin yön bulmasında, arkadaş çevresiyle ilişkiler önem kazanmaya başlamaktadır. Arkadaş çevresi de aileler gibi yavaş yavaş ilişki ağlarında merkezi bir önem kazanır. Örneğin, sosyal destek üzerine yapılan araştırmalarda; genç, ya ailesinden destek görmüş ya da öyle kalmıştır veya bu destek azalmıştır. Hâlbuki bu süreçte

arkadaş çevresinden devamlı destek görmüş ve bu destek sürekli artmıştır. Gençlikteki grup gelişmesi üzerine yapılan araştırmalarda, arkadaş çevresinin öneminde, gençliğin sonuna doğru tekrar bir azalma olabileceği ileri sürülmektedir. Bu grup ilişkilerindeki azalma, başka ilişkilerin kurulmasının da başlangıcını oluşturur

Gencin sosyalleşme sürecinin önemli bir aracı da okuldur. Okulun görevi, büyüyen kuşağı yöntemli olarak bazı bilgilerle ve anlayışlarla donatmaktır. Bunlar, daha sonraları gençler toplumda çalışmaya başladıklarında önem kazanacaklardır. Okulun aynı zamanda öğrencilerine, en önemli temel değerleri vermesi de beklenmektedir. Hizmet ettiği toplumun karmaşık ve ilerlemiş olması oranında okuldan istenilen şeylerde artar. Örneğin, ilkel toplumlarda çocuk bakımı, aile için yiyecek sağlanması, tutum ve değerlerin aktarılması (sosyalleşme süreci) birbirine sıkıca bağlıdır. Ancak, gelişmiş toplumlarda birçok uzmanlaşmış etkinlikler vardır, öyle ki sosyalleşmenin en değişmez araçlarından biri olan okul çocuğun topluma kazandırılmasında daima önemli bir rol üstlenmiştir. Çünkü çocuklar ve gençler en kolay etkilenebildikleri ve değişime açık oldukları yıllarda okula gitmektedirler (Yörükoğlu, 1990;Kocadaş, 2002).

4.1.3.2. Psikolojik Özellikler

Özellikle ilk gençlik çağında ya da ergenlik döneminde cinsel uyanışla beraber yeni ruhsal tepkiler ve davranışlar belirmeye başlar. Genel olarak bakarsak; gençlik çağının en önemli ruhsal özelliği, kişiliğin gelişmesi ve oluşması aşamasında ortaya çıkan kimlik arayışıdır duygular anlık inişli çıkışlıdır. Çabuk sevinir, çabuk üzülür. Olur olmadık yere sinirlenir. Bazen anlamsız gelebilecek şeyi bile sorun eder. (Yörükoğlu, 1990). İçinde bulunduğu ailede, çevrede, grupta, toplumda amacını, beklentisini, duygularını, düşüncelerini, inançlarını, tutum ve davranışlarını belirlemeye ve saptamaya çalışır. Kim olduğunu, ne olacağını, ne yapacağını, kimlere, nelere inanacağını, türlü konular ve sorunlar karşısında ne düşünüp nasıl davranacağını arar. Bu arayış içinde, başkalarıyla kurup sürdürdüğü iletişim bilinçli ya da bilinçsiz, bilerek ya da bilmeden, isteyerek ya da istemeden sürekli olarak etkilenir. Kimine “evet” der kabul eder, Kimine “hayır” der karşı çıkar. “Evet” ya da “hayır” dese de,

başkalarından gelen mesajlar gençlerde iz bırakır. Onun, tutum ve davranışlarını olumlu ya da olumsuz yönde etkiler. Bu etkilenmenin süresi, gelen mesajların gençte bırakacağı etkiye göre farklılık göstermektedir.

Ergenlik döneminde genç yeni arayışlar içindedir. Bu arayışların ilki ve en önemlisi kimlik arayışıdır. İşe ilk önce ana babasını görmezlikten gelmekle başlar. Çocukluk yaşlarında nerede ise tanrılaştırdığı babanın fikirleri eskisi gibi ilginç değildir. Gücü kuvveti önemsenecek gibi değildir. Çok az şey bilir. Ancak bu duygular ergenliğin sona ermesi ile kaybolur. Genç ana babasını gerçekçi duygularla değerlendirmeğe başlar. Yine bu dönemin bir özelliği de, hayranlıkların ve tutkunlukların bol olmasıdır. Gençler bir yandan anne ve baba etkisinden sıyrılırken, öte yandan kendilerine yeni örnekler ve modeller seçerler. Bazen bir siyasal önder, bazen bir doktor bazen ise bir sanatçı onun benzemek istediği kişi olur. Kusurlarını dahi beğenir. Ancak bir süre sonra yeni bir model karşısında onunla özdeşim kurmaya başlar.

Bu dönem sadece uyumsuz davranışlarla dolu değildir. Olumlu duyuş ve düşünüşler de bu dönemin özelliğidir. Örnek olarak genç soyut düşünme, yaşanmamış olguları sembollerle ifade etme yetisini kuvvetlendirmiştir. Her şeye olur olmaz karşı çıkarken eleştiri ve yorumlara yönelir. Her şeyi bir anda düzeltecek kolay çözümler arar. Bunun için çabuk kandırılabilir. Politika ve toplumsal konulara ilgi artar. Bu konularla ilgili görüşleri ileri sürer. Bu aşamada coşkucudur, hayalcidir, idealisttir (Yörükoğlu, 1990).

4.1.3.3. Biyolojik ve Fiziksel Özellikler

Cinsel olgunlaşmanın gerçekleştiği bu dönem, cinsiyet bezlerinin büyümesi ve olgunluğa erişmesi, dış üreme organlarının şekil değiştirmesi gibi etkileri beraberinde getiriyor. Ergenlik, salgılanmaları hipotalamusun olgunlaşmasına bağlı olan hipofiz gonadotropin hormonlarına bağlı bir gelişme. Bu dönemde böbreküstü bezleri de olgunlaşıyor. Kıkırdakların kaynaşmaya başlaması, kemiklerin büyümesi ve olgunlaşmasının hızlanması, yine bu dönemin ürünü. Bedenin biçim değiştirmesiyle eşzamanlı olarak, duygular, davranışlar, düşünceler de bu

dönemde değişmeye başlıyor. Cinsel olgunlaşma, ille de duygusal olgunlaşmaya bağlı olmayabiliyor (Tok, 2005).

Kızlar erkeklerden 1–2 yıl önce gençlik çağına girer ve cinsel olgunlaşmalarını 1–2 yıl erken tamamlarlar. Gençlik, her çocukta ayrı yaşlarda başlayabilir. Bu nedenle, ilkokulu birlikte bitiren çocukların kimi erkenden boy atıp gençler arasına katılırken, kimisi de bir iki yıl beklemek zorunda kalır. İlk gençliğin bitişiyle gerçek gençlik (adolescence) veya delikanlılık çağı başlar. Gençliğin fizyolojik değişiklikleri kızlarda ilk aybaşı kanamasıyla, erkeklerde ise erlik gözelerinin sperm yapımıyla doruğa ulaşır (Yörükoğlu, 1990). Seksüel olgunluk süreci, yalnız fizyolojik yönden önemli değildir. Vücudun tüm kimyası değişir ve yeni nitelikler belirir- bu aynı zamanda psikolojik olarak da büyük bir değişimdir. Çünkü küçüklükteki bağılıklardan bir kurtuluş sürecine toplumsal ve heyecanla ilgili ilişkilerin kök salmasıdır. Toplumsal çevre, erken yaşta bireyin sorumluluk almasına ve bir yetişkinin rolünü oynamasına elverişli ise, olgunlaşma hızlanır. Diğer taraftan olgunlaşma, toplumların bireyden beklediği şeylerin zorluk tipine ve seviyesine bağlı olarak ortaya çıkan görece bir kavramdır.

Ülkemizde 10–13 yaşlarında bedensel ve biyolojik değişmelerle ilk gençliğe giren genç, çoğu kez bir yabancılaşma, yeni bir role girerken uyumsuzluğu da beraberinde getirmektedir. Cinsel organların gelişimiyle boyda, yüz çizgilerinde, bedendeki yağ dağılımında, kalça ölçüleri ve kas gelişiminde göze çarpan değişmeler olur. İç salgı bezlerindeki artışlar gencin heyecan, duygu ve ruhsal yaşantısını etkiler. Bu nedenle, bu çağdaki gençte kişilik değişimleri ve davranış bozukluklarına rastlanır. İlk gençlik döneminde genç, daha çok beden biçimiyle ilgilenir. Ayna karşısında kendisini inceler. Yüzdeki sivilcelerin çokluğu onu üzer ve genç içine kapanır. Genellikle, aile ve yakın çevre ortamında huzursuzluk, geçimsizlik gençlerin olumlu bir kişilik geliştirmesini engeller. Zaten genç, bedeninde oluşan değişikliklerin etkisi altındadır. Bu değişiklikleri kabullenebilmek için, kendi kendine mücadele etmektedir (Kocadaş, 2005).

4.2. GENÇLİK ÇAĞININ SORUNLARI

Gençlik, ana-babalar için sevinç ve mutluluk kaynağı olabileceği gibi, üzüntü ve sıkıntı sebebi de olabilmektedir. Bazı gençler büyüdükçe sorunları da artar. Çocuğun önemsenmeyen uyumsuzlukları, gençlik çağında birden alevlenip, ağır bunalımlara dönüşebilmektedir. Gençlik sorunları, çoğunlukla bu çağın bocalamalarından ileri gelmektedir ve genellikle geçicidir. Kimi zamanda ağır ve kalıcı ruhsal hastalıklarının habercisidir. Veya telafisi mümkün olmayan sonuçlar da verebilir. Bu sebeple, gençlerle anlaşmak ve geçinmek kolay değildir. Gençler kendileri bocaladıkları gibi ana-babaları da bocalatırlar, ilişkileri gerginleşip kopma noktasına gelebilir. Bundan dolayı, ana-babaların göstereceği ilgi ve alaka, sevgi ve şefkat gence, yalnız olmadığını, her zaman onu destekleyen insanların hep yanında olduğu hissini verecektir.

4.2.1. Benlik ve Kimlik Bunalımı

Ben, benlik, kişilik çoğunlukla eş anlamlı olarak kullanılan kavramlardır. Kişiyi kişi yapan, başkalarından ayıran duygu, tutum ve davranışların tümünün örgütlenmiş bütünlüğünü anlatır. Her insanın ulaşmak istediği bir benlik vardır. Kişi özlediği, kendine yakıştırdığı bu ideal benlik kavramını geliştirmeye çabalar. İdeal bene yaklaştıkça mutlu olur. Kimi zaman ideal ben, bir düş, bir özlem olarak kalır. İdeal benliğe ulaşamazsa, kişi mutsuz olur. İdeal benliğin gerçek dışı olduğu durumlarda kişi bunalıma düşer, kavramını geliştirmeye çabalar. İdeal bene yaklaştıkça mutlu olur. Kimi zaman ideal ben, bir düş, bir özlem olarak kalır. İdeal benliğe ulaşamazsa kişi mutsuz olur. İdeal benliğin gerçek dışı olduğu durumlarda kişi bunalıma düşer. Kendi kendinden beklentisi çok yüksek olan kişi, genellikle bilinçdışı dürtülerin ve tutkuların buyruğundan çıkmayan kişidir (Yörükoğlu, 1990).

Kimlik karmaşasına giren gençler, kendilerine belli bir yön veremeyen bir yerde kök salamayan gençlerdir. Erikson (1968) kimlik karmaşasını yaşayan genci şöyle tanımlar:

İnsanlara yaklaşma ve sıkı ilişkiler kurmada başarısızlık gösterir ve bunun sonucu yalnızlık çeker. Uygun olmayan rastgele kişilerle arkadaşlık eder. Çalışmama, kendini bir işe

verememe, dikkatini toplama güçlüğü belirgindir. Yarışmadan kaçır ve yeteneklerine uymayan işlerde kendini tüketir. Ailenin ve toplumun onaylamadığı rollere girer. Ters ya da olumsuz kimliğe bürünür.

Kimlik karmaşasında kurtulmak için gençler değişik yollara başvururlar. Dış ülkelere göçüp yerleşerek, uyruk değiştirerek, din değiştirerek kendilerine yeni bir kimlik bulmaya çalışırlar.

Toplum içinde bir yer edinemeyen, kök salamayan ve geleceğinden de umudu kesilen genç, topluma sırt çevirebilir. Çocukluğundaki kötü örneklere dönüş yapar. ‘Madem ben sizi istediğiniz gibi olamıyorum, öyleyse istemediğiniz gibi olacağım’ der. Sınıfını, uyruğunu, dinini, ülkesini, yetiştiği ortamın tüm değer yargılarını yadsıyabilir. Kimi genç de, topluma sırt çevirmek yerine topluma meydan okuyarak olumsuz kimliğini kanıtlamaya çalışabilir. Şiddet eylemcileri, teröristler bunlara örnek gösterilebilir (Yörükoğlu, 1990; Semerci, 2005).

Sağlıklı çözüm, karmaşadaki gencin uygun danışma ve tedavi ile iyileşmesi ve kimliğini tamamlamasıdır. Ama her zaman mümkün olmaz. Gençlik döneminde olur diyerek hekime ulaşamayan ya da aileleri tarafından fark edilip ele alınamayan kimlik karmaşaları farklı şekillerde sonlanırlar. Bir sonlanış, olumsuz kimlik oluşturmaktır. Toplumun ve ailesini istediği gibi olamayacağı inancına kapılan genç, tam tersi bir kimliği benimser. Uyuşturucu, farklı dini inançlar, dinini değiştirmek, yetiştiği toplumun tüm değer yargılarını reddetmek bunun yansımalarıdır. Kimi zaman ise topluma meydan okuma olumsuz kimliği kanıtlamanın yolu olur. Şiddet eylemlerine, terör eylemlerine katılan gençler bu yolu seçenlerdir. Bu kimlik karmaşası, bazı kişilerce yönlendirilir ve olumsuz kimlik pekiştirilir. Bazen bu kimlik karmaşası, 'seçilmiş yaşam biçimi' adı altında sürer. Düzenli yaşayanlar, çalışanlar, çoluk çocuğa karışanlar küçümsenir. Geç yaşlarda, bazen serüven peşinde, bazen çapkınlıkta, ama boşlukta kimlik arayışı sürer gider. Hepimizin, kimi zaman gururla söylediğimiz “içimde bir ergen taşıyorum, asla yaşlanmayacağım” sözü vardır ya, aman dikkat edin içinde taşıdığınız bir ergen değil, hala bulamadığınız kimliğiniz olabilir (Semerci, 2005).

4.2.2. Kuşak Çatışması

Gençlik döneminde duygular yoğundur ve sürekli dalgalanma gösterirler. Genç sevinçle üzüntü, sevgi ile nefret arasında gider gelir. Ruhsal tepkilerinde aşırılık, davranışlarındaki çelişki bu döneme özgü bir bocalamanın belirtisidir. Genç bir yandan içinden gelen dürtülerini dizginlemeye çabalarken öte yandan çevresi ile çatışmaya girebilir. İç dünyası ile dış dünya arasında dengeler kurmaya çalışır. Genç kendine özgü yaşamak istemekte, bağımsızlığını kazanmaya çabalamaktadır. Gencin aradığı yeni bir kimliktir. Ben neyim? Kimim? Nasıl bir insan olmalıyım sorularına yanıt arar. Bir kişi ve birey olarak ana babasından değişik özellikleri olduğunun bilincine varır. Kendisine ve çevresine eleştirici bir gözle bakar. O güne dek yanılmaz ve kusursuz tanıdığı ana babasını yeni bir değerlendirmeden geçirir. Onlarda hoş görmediği eksikler, beğenmediği yanlar bulur. Öğütleri saçma, koydukları kuralları sıkı, yaşadıkları anlamsız bulur. Ne eğlenmesini bilir ne de giyinmesini bilmezler.

Genç kendini kanıtlama çabası içindedir. Bu yolla bağımsızlına kavuşacak, kendi kimliğini bulacaktır. Ancak yeterli deneyim ve bilgisi yoktur. Denemekten kaçınmaz. Bir bakıma deneyimsizliğini yaşar, ama yalpalanarak da olsa yolunu bulmaya çalışır. Yoldan çıksa bile uyarılara kulak asmaz.

Bu özelliklerin tümü, gencin yetişkinlerle anlaşmasını, geçinmesini güçleştiren başlıca nedenlerdir. Madalyonun diğer yüzünde ise yetişkinlerin tutum ve davranışlarından oluşan tepkiler yer alır. Gençte ki bağımsızlık ve zaman zaman başkaldırmaya kadar varan başına buyruk olma eğilimi ana babada tedirginlik yaratır. İlişkiler gerginleşir. Bazen işler kontrolden çıkabilir. Anne babadan gelen baskı arttıkça gençteki karşı çıkma eğilimi de artar. Ailenin yasaklarına uymayarak, kurallara boş vererek, eleştirilere karşı tepki vererek bağımsızlıklarını kanıtlamaya çalışırlar (<http://www.ruhsagligi.org>).

Sosyolog Fichter; kuşak çatışmalarının toplumsal sorunlara yol açtığını, bu sorunların esas olarak iki durumda ortaya çıktığını belirtiyor (Çetinkanar, 1997; s.95).

İlk olarak, kültürün kabul ettiği değerlerle bireyin gerçek davranışları arasında çatışma ve boşluk olduğu zaman; ikinci olarak da yetişkin kültüründen farklı değerlere normlara sahip, toplumda çeşitli alt grupların, alt kültürlerin birbirleriyle çelişen değerleri olduğu zaman.

Adler' in de belirttiği gibi, genel olarak kültürlerin insanları grup halinde birbirlerine benzemeye zorlamasına karşılık, alt kültürler aynı kültür içerisinde farklı sosyalleşme teknikler ile farklı grup davranışları ve kişilikler meydana geçirmektedir. Bu alt kültürler o kadar kuvvetli ve o kadar sınırlayıcı hareket ederler ki, kendilerine göre temel bir kimlik yapısı geliştirecek hale gelirler. Bu durumda bireylerin sosyalleşme, kültür ve kişilik konusunda üzerinde önemle duran yeni araştırmalara gereksinim vardır. Gençliğin içinde bulunduğu bunalım ancak yanlış baskıcı eğitim uygulamalarından kurtulduğunda, bu alanda yapılan bilimsel araştırma sonuçlarından yararlanıldığında giderilebilir (Çetinkanar, 1997; s.95).

Diğer taraftan -özellikle ebeveynler açısından- kuşak çatışmasının olumsuz, sağlıksız boyutlara erişmesini önlemek, sağlıklı bir iletişimle gerçekleştirilebilir. Bu iletişimi sağlıklı bir biçimde kurup sürdürebilmek, önce yetişkin kuşağın görevidir. Bunu yaparken de iletişim sırasında duygu sezgisi (empati-duygudaşlık) içinde olunmalı, kendimizi karşı tarafın yerine koymalı ve “Biz genç olsaydık bu durumda nasıl davranırdık?” Buna içtenlikle cevap vermeye çalışmalı ve ona göre davranılmalıdır.

4.2.3 Alışkanlık ve Bağımlılık Yapan Madde Kullanımı

Bağımlılık kavramı, insan-madde etkileşimini kimyasal içeren bağımlılıklar ve insan-insan ya da (özellikle çağımız hızlı ve yoğun teknolojik gelişimlerine bağlı olarak) insan-makine etkileşimini içeren davranışsal bağımlılıklar şeklinde yorumlanabilir. Sonuç olarak hangi tür bağımlılık söz konusu olursa olsun esas olan bireyin bir dış unsura duyduğu aşırı gereksinimdir. Bu yolla birey kendisine ait bir yetersizliğin, sıkıntının ya da kaygının üstünü örtbileceği gibi, bu yolla hoşnutsuz olunan durumdan kısa süreli de olsa bir kaçış sağlayabilmektedir. Buradan hareketle de diyebiliriz ki insanın davranışsal veya kimyasal bir

dış unsurla sürekli ve aşırı etkileşimi bağımlılık olarak adlandırılabilir. Bağımlılık unsurlarına yönelim, sanırım keyif verici olmaya dayanıyor.

Bir dış unsurun keyif verici olması zaten bağımlılığı besleyen en önemli unsurdur. Yani bir durumun, kişinin ya da 'kimyasal'ın dönüşmesinde o unsuru çekici kılan bireyi kaygıdan ve gerginlikten uzaklaştırabilme ve keyif verici olmasıdır. Bu durumu bağımlılık kavramı ile ilgili en yüksek risk grubu olan gençlerin doğal davranış dinamiklerinde ele aldığımızda niçin en yüksek risk grubu olduklarını daha iyi anlayabilirler. Şöyle ki, genç bir insan doğal gelişim çatışmaları ve dolayısıyla bu çatışmalarının neden-sonuç sentezleri ile uğraşırken, genellikle ve en kestirme ve zahmetsiz yolu seçecektir. Bu çatışma gerginliği içinde de keyif alınan en küçük anların bile kıymeti artacaktır. Psikofizyolojik gelişmesinde sorun yaşayan gençler ise bu bağlamda savaşmak yerine hoşnut olmayan durumdan kaçışı rahatlıkla seçebilmektedirler. Asıl riskte kaçışın başlamasıyla yargılanmaları zayıf olan gencin ne yöne gideceği kaygısıyla başlamaktadır zaten (Gümüsel, 2005).

Daha önce aileleriyle birlikte olmaktan zevk alan, programlar yapan gençler, ailelilerinden uzak durmaya başlamışsa, ilgi ve istekleri sıklıkla değişiyorsa, daha önce eğitim konusunda verdiği kararı değiştirmişse, kararsızlıklar yaşıyorsa, Ruhsal yönden içine kapandıklarını, aşırı sinirli olduklarını alınganlaştıklarını sonra tekrar normale döndüklerini fark ediyorsak, başarı oranı tamamen ve her derste düşmüş ise, arkadaşlarını çok sık değiştiriyorsa, eski arkadaşlarına sırt çeviriyor ve çevreyle ilişkilerden kaçıyor, işini yada okulunu bırakmak istiyorsa, hiçbir şeye ilgi duymuyor ve herkesten uzak kalıyorsa, geleceğe dönük hiçbir adım atmıyorsa, ani ve çabuk duygu değişimleri varsa, yemek yeme düzeninde bozukluk oluyorsa, yalan söylüyor ve evden ufak tefek şeyler kayboluyorsa, elbisesinde, yatağında ufak yanıklar ve yırtıklar oluşmuşsa, farklı yerlere gittiğine dair ipuçları varsa, madde bağımlılığı olasılığını düşünmeliyiz (Polatkan, 2006).

Konuyla ilgili araştırmalara baktığımızda; İstanbul'da dört okulla sınırlı olarak, 1991 yılında 1500 lise öğrencisi ile yapılan bir anket çalışmasında yaşam boyu en az bir kez kullanım yüzdesi sigara ve alkol dışında herhangi bir madde için %2,6, sigara için %15,7, alkol için

%27,6, esrar için ise %0,7 olarak bulunmuştur. ESPAD (Avrupa Alkol Madde Okul Projesi) isimli araştırmaya Türkiye, İstanbul'da yapılan bir araştırmayla katılmıştır. 1995 yılında 15 ayrı okulda 2800 öğrenci ile yürütülen bu çalışmada yaşam boyu herhangi bir maddeyi kullanma %7, esrar %4, uçucu madde ise %3,8 olarak saptanmıştır (Ögel vd., 2001). 1995 yılında Sağlık Bakanlığı tarafından 7 ayrı ilde yürütülen bir çalışma yapılmıştır (Sağlık Bakanlığı 1995). Liselerde yapılan bu çalışmada yaşam boyu alkol dışı psiko aktif madde kullanım oranının %3,5 civarında olduğu bildirilmiştir.

İstanbul'da yürütülen bir başka çalışma ise "Gençlik Anketi" adını taşımaktadır. Bu anket 62 okulda 6800 öğrenci ile yapılmıştır. Yaşam boyu sigara kullanımı %29,4, son bir ay içinde alkol kullanımı %34,2, son bir ay içinde en az iki kez alkol alanların oranı %7,9, yaşam boyu en az bir kez sarhoş olanların oranı %30,4, yaşam boyu esrar kullanım oranı %4,2, yaşam boyu uçucu madde kullanım oranı %4, yaşam boyu eroin ve kokain kullanımı ise %0,8 olarak saptanmıştır (Ögel ve Tamar 1996). Öğrencilerin %6'sı alkolü bırakmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir (Ögel vd., 2001).

Ögel vd. tarafından 1998 yılında 8674'ü kız, 9846'sı erkek olmak üzere çoğunluğu 15 ila 17 yaşları arasında olan öğrenciler üzerinde gerçekleştirdikleri bir araştırmaya göre aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

- Öğrenciler arasında yaşam boyu en az bir kez sigara kullanma oranı %63,9 bulunmuştur. Son 30 günde sigara içenlerin oranı %31,7 bulunmuştur. Günlük kullanım açısından değerlendirildiğinde öğrencilerin %22'sinin her gün sigara içtikleri tespit edilmiştir. Bu da beşte birinden fazlasında her gün sigara kullanımı olduğunu göstermektedir. Ayrıca %3,9'unun günde 11–20 tane, %2,7'sinin günde bir paketten fazla sigara içtikleri görülmüştür. Yoğun ve düzenli sigara kullanımı olan öğrenci oranının %6,6 olduğu söylenebilir.
- Genelde son 30 günde alkol kullandığını bildirenlerin oranı %17,3 bulunmuştur. Genel örneklem içinde haftada en az bir kez alkol kullanma oranı %9 olarak bulunmuştur.

Anketi yanıtlayan öğrencilerin %26,5'inin yaşam boyu en az bir kez sarhoş oldukları saptanmıştır. En sık olarak yaşam boyu 1–2 kez sarhoş olma (%14,8) bulunmuştur.

- Yaşam boyu en az bir kez esrar kullanımı %0,5 ile %4 arasında değişmektedir. Esrar kullanımı olmayan il yoktur. Genel örnekle m içinde yaşam boyu 10 kereden fazla esrar kullanma sıklığı %0,6'dır. Yaşam boyu 10 kez ve Uslu esrar kullanımı %0–2,3 arasında bulunmuştur.
- Yaşam boyu en az bir kez uçucu madde kullanımı değişik illerde %3,9 ile %12,8 arasında görülmektedir. Öğrencilerin %5'i yaşam boyu 1–2 kez uçucu kullandığını bildirmiştir (Ögel vd, 2001).

4.2.4. Gençlik İntiharları

İntihar (öz kıyım) ve intihar girişimi, kişinin öz benliğine yönelmiş saldırganlık ve yok etme eylemi olup bireyin kendi yaşamına istemli olarak son vermesidir. İntihar, gencin sorunlarından umutsuzca bir kaçış olarak da yorumlanabilir.

İntihar olgularındaki artış sadece Türkiye'de değil bütün dünyada birinci sağlık sorunu olmaya başladı. Genç yaş grubunda olması dikkati çeken diğer özelliğidir. İntihar hızı Japonya, Almanya, Finlandiya, İsviçre'de 100.000 de 25, A.B.D. ve İngiltere'de 100.000 de 12 iken Türkiye'de 100.000 de 2 civarındadır. Bu, senede 1300 intiharlı ölüm demektir. Bugün intiharla ölüm İngiltere'de trafik kazalarında ölümden fazladır. Türkiye'de bir yılda 5–14 yaş arası 40–50 çocuk canına kıymaktadır.

Peki, nedir genç intiharları? Gençleri intihara sürükleyen nedenler nelerdir? Önceden saptanabilir mi? Bu ölümler engellenebilir mi? 12 yaş altında intihar girişimi az görülür. Çocuklar ölümü, bir savunma aracı veya başkalarıyla mücadeleden kurtulma yolu, başkalarını uyarma şekli olarak kullanmayı ve ölümün anlamını erişkinlerden öğrenmektedirler. Genç intiharlarında hâkim duygu kızgınlık ve öfkedir. Unutulmaması gereken önemli bir konu

intihar girişimi bir yardım çağrısıdır. Bu nedenle bize önemli gelsin gelmesin her türlü girişim dikkatle izlenmeli ve gencin yardım çağrısı karşılıksız bırakılmamalıdır.

İntihar nedenlerini bazı temel başlıklar altında toplayabiliriz. Bunlardan ilki psikolojik hastalıklardır. En sık intihara yol açan hastalık olarak depresyon karşımıza çıkmaktadır. Derslerde ve işlevsellikte bozulma, ilişkilerin bozulması, saldırganlık, uyku düzeninde değişme gibi durumlarda depresyon düşünülmelidir. Benzer şekilde alkol, madde bağımlılığı, borderline kişilik bozukluğu gibi ruhsal hastalıklar tedavi edilmediklerinde intihar ile sonuçlanabilir. İkincisi yaşamsal sorunlardır. Bunların en önemlileri, aile içi sorunlar, ailede şiddet olması, ailede bir ruhsal hastalık ya da intihar girişimi öyküsü olmasıdır. Son önemli neden grubu sosyal uyum bozukluklarıdır. Benlik saygısında azalma, mutsuz olma, kendini soyutlama, sorun çözmede başarısızlık gibi...(Semerci, 2004).

Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Mehmet Eskin'in, 2001 yılında İstanbul ve İsveç'teki lise öğrencileri arasında karşılaştırmalı olarak yaptığı 'Ergenlikte Yalnızlık, Baş etme Yöntemleri ve Yalnızlığın İntihar Davranışı ile İlişkisi' adlı araştırma, iki ülkedeki liselilerin ortak özelliklerini ortaya koyuyor. İstanbul'daki yedi lisede 537'si kız ve 422'si erkek, 959 öğrenciyle görüşülerek yapılan araştırmaya göre, öğrencilerin yüzde 65'i kendini yalnız hissediyor. Kendini yalnız hissedenlerden 246'sı (%25,7) son bir yılda intiharı düşünürken, bunlardan 44'ü (%4,6) de intihar girişiminde bulunmuş. İntiharı düşünme ve girişim sebepleri olarak, 'yalnızlık ve depresyon, aileyle sorunlar, sevgiliyle sorunlar, düşük not alma' gösteriliyor. Araştırmanın İsveç ayağında ise Stocholm'de altı lisedeki 966 öğrenciyle görüşülmüş. Bunlardan 224'ü (%23,3) son 12 ay içerisinde intiharı düşünürken, 26'sı da (%2,7) intihar girişiminde bulunmuş (Saymaz, 2004).

Diğer taraftan basında intiharlar hakkında genel bilgiler verilmesi, baş edilen durumların aktarılması, yardım yollarının yayınlanması, intiharların engellenmesi için olumlu yönde yardımcı olur. Buna karşın, intihar olayının dramatize edilerek verilmesi, tetikleyici bir haber olabilir. Gençler için özendirici ve öğretici bir haber haline gelebilir. Özellikle de sembolik ya da bir grup aktivitesinden kaynaklanan intiharlar, intihar girişimlerini artırabilir. Habere

eklenen “her şeyi vardı, ölüm bile onları ayıramadı” gibi yorumlar, olay nedenini basite indirgeme, hatta manşet olması, fotoğraf verme ya da "başka çaresi kalmamıştı" benzeri başlıklar intihar girişimlerini artırdığı bilinmektedir.

Konuyla ilgili risk faktörü olarak; daha önce intihar girişiminde bulunmuş olmak, alkol ve madde kullanımı, devamlı ölümlle ilgili düşünceler, karamsarlık, ümitsizlik, depresyon, psikoz, yeme bozuklukları, yakın akrabalarda intihar girişimi, cinsel ve fiziksel istismar, aile içi çatışmalar, okul başarısızlığı, ağır fiziksel hastalıklar ve diğer intiharlar sayılabilir (Semerci, 2004).

4.2.5. Boş Zaman Sorunu

Gençliğin çeşitli sorunlarının incelendiği araştırmalarda öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmenin önemi ortaya çıkmaktadır. "Boş zaman, bireylerin hem kendisi hem de başkaları için bütün zorunluluklardan ya da bağlantılardan kurtulduğu ve kendi istediği bir etkinlikle uğraştığı zaman olarak tanımlanabilir"

Yükseköğretim gençlerinin sorunları ile ilgili yapılan araştırmalardan İstanbul üniversitesi'nin çeşitli birimlerindeki 5306 öğrenci üzerinde yapılan bir araştırmada en önemli sorunun, gençliğin spor yapmak istemesi ve spor yapma olanaklarının yeterli utmadığı sonucuna varılmaktadır. Gençlerin, değişmekte olan bedenine ve yakın çevresine uyum savaşı verirken, kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmesine ve fazla enerjisini boşaltmasına çok ihtiyaç vardır. Ancak bu tür olanaklar sağlandığında genç, kendi ilgi, beceri ve yeteneklerini keşfedecek ve kendini bu doğrultuda kanalize edebilecektir. Gençlerin toplumun beklentilerden oluşturulmuş statü ve kazandırılmış kişiliklerden sıyrılarak kendileri olabildikleri zamanlar boş zamanlarıdır. Bu boş zamanların yine grupların ve alt kültürlerin biçimlenmesine izin vermeden kendi ilgileri doğrultusunda, fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal açıdan sağlıklı, gelişebilmeleri, boş zamanlarında yaptıkları etkinliklere bağlıdır

Gençlik sorunlarının çözümünde boş zamanları değerlendirme, bireyin istediği bir uğraşı zevk ve doyum sağlamak amacıyla zamanı verimli olarak geçirmesi, bir yol olarak önerilebilir.

Bunun için çok çeşitli koşullar yaratıldığı gibi sosyal planlamalar da yapılabilir (Çetinkanar, 1997; s.95).

Daha çok boş zaman kavramı endüstrileşme ile birlikte insanların gündeminde yer almaya başlamıştır. Boş zamanları değerlendirmeye dönük düşünceler her geçen gün daha fazla anlam kazanmakta ve insanların günlük yaşamlarında bir yer edinmektedir.

Boş zaman, kişinin çalışmadığı, günlük yaşamı içinde yapmak zorunda olduğu işlerin ve görevlerinin dışında kalan ve kişinin kendi isteği yönünde harcayabileceği zamandır (Kılbaş, 2001, 28). Tezcan (1977)'a göre boş zaman, bireyin hem kendisi hem de başkaları için bütün zorunluluklardan veya bağımlılıklardan kurtulduğu ve kendi isteğiyle seçeceği bir faaliyetle uğraştığı zamandır. Boş zaman bir bakıma bireyin özgür ve bağımsız olduğu zamandır. Esgin ve Karadağ (2000) ise boş zamanı, bireyin çalışma saatleri ve diğer görevlerinden sonra, özgür iradesiyle kendisinin seçeceği bir etkinlikle uğraştığı zaman olarak tanımlamaktadırlar.

Karaküçük (1999) Dumazedier'in boş zaman etkinliklerini şu şekilde gruplandığını aktarmaktadır; sinema, edebiyat, tiyatro, müzik, resim, fotoğraf, vb. gibi sanatsal etkinlikler; kitap okuma, konferanslara katılma, radyo dinleme, televizyon seyretme gibi entelektüel etkinlikler; aile, partiler, toplantılar, vb. gibi sosyal etkinlikler; bahçecilik, el sanatları, el işleri, vb. gibi uygulamaya dönük etkinlikler ve spor, yürüyüş, avcılık, balıkçılık, vb. gibi fiziksel etkinlikler.

Boş zamanları değerlendirme aktiviteleri bireyin toplumsallaşmasına olumlu yönde katkıda bulunur. Toplumsallaşma ise “gencin içinde bulunduğu toplumun, alışkanlık, değer, tutum ve inanışlarını öğrenme ve uygulama sürecidir. Bireyin biyolojik kökenli içgüdülerinin, toplumun hakim değer yargıları ve davranış kalıpları içine yerleştirilmesine yardımcı olur” (Gökçe, 1982, 3).

Gençlerde sorunların yoğunlaştığı en önemli alanlardan biri, boş zamanları değerlendirme etkinliklerinde karşılaşılan güçlüklerle ilgilidir. Unesco'ya göre gençlik, “15-25 yaş arasındakilerden meydana gelen bir yaş grubudur” (DPT, 1983: 12). Genel olarak gençlik,

biyolojik, psikolojik ve toplumsal gelişmelerle, çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemidir (Bulut, 1985, 330). Ülkemizde genç nüfus oranındaki artışa rağmen, gençlerin sosyal, kültürel ve spor alanlarında yararlanabilecekleri tesislerin yetersizliği dikkat çekmektedir. Gencin belli bir alanda bilgi ve beceri sahibi olması, kendisine güvenen ve grup içinde kabul edilen bir birey olmasını kolaylaştıracaktır. Bu bakımdan gençlerin boş zamanlarını değerlendirme etkinliklerinde bulunacakları alanların sayısını ve niteliğini artırmak önem kazanmaktadır (Kulaksızoğlu, 2001, 77). Bu alanların artırılmasıyla birey boş zamanını değerlendirebilmek için kendi ilgi, yetenek ve isteğine en uygun olan alternatifler arasında seçim yapma şansına sahip olacaktır. Bu yolla bireyin topluma uyumu daha da kolaylaşacak ve toplumsal yapıda değişen durumlara karşı daha rahat uyum sağlayabilecektir.

Toplumsal yapıdaki değişim, toplumdaki geleneksel rol ve işlevlerde de değişimi zorlamaktadır. Toplumdaki uzmanlaşma ve işbölümü, toplum yaşamına yeni toplumsal örgütlerin girmesini ve buna bağlı olarak okulun da boş zamanları değerlendirme eğitimine önem vermesini gerektirmektedir. Okul öğrencilerin sanat ve bilime katkıda bulunmalarını sağlamalıdır. Bu amaçla, okullar bir taraftan genel eğitim amaçlarını gerçekleştirmeye çalışırken, diğer taraftan da öğrenci, personel, program ve uygulamalarını boş zaman değerlendirme ilkelerine göre düzenlemelidir (Kılbaş, 2000, 213). Eğitimin amacının öğrencileri yeteneklerine, istek ve ihtiyaçlarına göre yetiştirmek olduğu göz önünde bulundurulduğunda, boş zamanları değerlendirme eğitimine verilmesi gereken önem kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Bilgiyi ezberleyen ve ezberlediğini tekrarlayan bireyler yerine, alternatifler arasında seçim yapabilen ve bilgiye istediği zaman ulaşabilen bireyler yetiştirmek, programların öğrencini hareket alanını geniş tutabilecek biçimde hazırlanması ve uygulanması ile mümkündür.

Boş zamanı değerlendirme, yeniden tazelenme, yeniden yapılanma, yeniden güçlendirme, yeniden gençlik ve dinçlik kazandırma olarak ele alınmaktadır. Boş zaman etkinliklerine katılan gruplarda toplumsallaşma içselleştirilir ve daha kalıcı hale gelir. 12-24 yaş grubu arasında bulunanlar üzerinde yapılan bir araştırma, boş zaman değerlendirme etkinliklerine en

önemli katılma güdülerinin toplumsal ağırlıklı olduğunu ortaya koymaktadır (Kılbaş, 2000, 213-214).

Okullar, öğrencilerin verimli çalışmalar yaparak, kendilerine güven duyan ve içinde bulunduğu topluma yararlı bireyler yetiştirmekle yükümlüdür. Okul hem bireyin hem de toplumun ihtiyaçlarını dikkate almak durumundadır. Bu anlamda eğitim, öğretim programının “ağırlıklı olarak toplumun ya da devletin ekonomik ya da sosyal ihtiyaçlarına göre belirlenmesi”dir (Billington, 1997, 382-384). Günümüzde okulun asıl görevi, birikmiş bilgiyi aktarmak yerine, toplumsal değişimin bir aracı olmak ve demokratik deneyim temelinde yaşamın bütün aşamalarını yorumlamaktır (Kılbaş, 2000, 214). Böyle bir görev anlayışı, yetiştirilmek istenen insan tipinin de geleneksel anlayışın dışındaki anlayışlarla yetiştirilmesini gerekli kılmaktadır. Türk insanının özelinde okulların, ulusal değerleri özümsemiş, evrensel değerlere açık, bilgi üretebilen, toplumda bilgi üretimine katkıda bulunabilen ve edindiği bilgiyi yaratıcı bir biçimde kullanabilen insan gücünün yetiştirilmesi gerekmektedir (Karakütük, 1998, 611). Bu niteliklere sahip insan gücünün yetiştirilmesi, genç nüfus oranının yüksek olduğu Ülkemizde ayrı bir öneme sahiptir. Gençleri ruh sağlığı yerinde, kişiliği gelişmiş, çevresi ile dengeli bir etkileşim içinde olan ve toplumda uyum içinde yaşayan bireyler olarak yetiştirmek ülkenin geleceği açısından önemli bir kazanım olacaktır. Bu nedenle gençlerin boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerine ilişkin böyle bir araştırmanın yapılması ihtiyacı doğmuştur. Bu araştırma ile, Üniversiteye hazırlık dershanelerine devam eden öğrencilerin boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleri ve ne tür boş zaman değerlendirme alışkanlıklarına sahip oldukları ortaya konmaya çalışılmıştır

Gökçe (1984) tarafından yapılan bir çalışmada ise ortaöğretim gençliğinin %66’sının boş zamanını evde değerlendirdiği, bunu %11 ile arkadaş evinin izlediği, sinemaya giden gençlerin de %8.2 olduğu belirlenmiştir. Araştırma ile boş zamanı evde ve arkadaş evinde geçirme oranının kızlarda daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bulut (1985) tarafından yapılan bir çalışmada gençlerin birçoğunun boş zamanlarını pasif, ülke ekonomisine belirli bir katkısı olmayacak biçimde değerlendirdikleri belirlenmiştir. Esgin

ve Karadağ (2000) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada ise öğrencilerin boş zamanlarını çoğunlukla evde geçirdikleri (%61), bunu sırasıyla kahve, pastane, birahane gibi yerler (%16), okul (%11) ve kütüphane (%5) izlemektedir. Araştırma ile öğrencilerin boş zamanlarında sıklık sırasına göre kitap, gazete ve dergi okudukları (%26), televizyon izleyip, radyo dinledikleri (%23), arkadaşlarıyla sohbet ettikleri (%17), gezdikleri (%12), ders çalıştıkları (%10), sinema ya da tiyatroya gittikleri (%7) ve spor yaptıkları (%5) ortaya konmuştur.

Çelebi, Alkurt ve Doğu (2003) Abant İzzet Baysal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu III. sınıf öğrencilerinin boş zaman etkinliklerini düzenlerken, öğrencilerin, karar verme sürecinde ortaya çıkan rollerini araştırmışlardır. Araştırmada problem çözme sürecinin en önemli aşaması olan karar verme süreci ele alınmış ve bu sürece yönelik davranışlar gözlemlenmiştir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada veriler, araştırmacı ve üç gözlemci tarafından, gözlem yöntemiyle elde edilmiştir. Sonuç olarak, bu tür etkinlikleri düzenleyen katılımcıların karar verme sürecine yönelik aşamaları kullandıkları gözlemlenmiş ve bu etkinliklerin, karar verme sürecine yönelik davranışların belirlenmesinde etkili rol oynadığı bulunmuştur.

Soyer ve Can (2003)'ın Üniversite öğrencilerinin boş zaman alışkanlıkları ve sportif eğilimlerinin mesleki yönelişlerine göre karşılaştırılması amacıyla ele aldıkları bir çalışmada, coğrafi konumları ve gelişmişlik düzeylerine göre belirlenmiş üç üniversitenin 15 farklı fakülte ve yüksekokulunda tesadüfi yöntemle seçilen toplam 375 öğrenci üzerinde anket uygulaması yapılmıştır. Anket sonuçlarına göre, mesleki eğilimlerle boş zaman alışkanlıkları konusunda bir ilişki bulunurken, sportif eğilimler arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Araştırma ile, Fen Edebiyat, Eğitim, İlahiyat Fakülteleri öğrencilerinin çoğunlukla kültürel (Gömleksiz, 2004)

4.3. GENÇLİK ÇETELERİ

Çevremizde gördüğümüz sıradan olaylar bazen gelecekle ilgili toplumun karşısına çıkabilecek oluşumlar için bilgi verebilmektedir. Örneğin çocukların oyun oynamak için oluşturdukları, yüz yüze ve içten arkadaşlıklarla kurulan gruplar; çocuğun konuşma tarzı, tavır ve hareketleri, oynama metotları, kendisine ve başkalarına karşı olan davranışlarını bir şekil içine sokar. Bundan hareketle bu gruplaşmaların iyi incelenmesi, yapılarının çözümlenmesi gerekmektedir. Buradan yola çıkarak, örneğin okullarda problemlili öğrenciler tarafından meydana getirilmiş olan ve kurum içi yanı sıra, toplumda da problem teşkil etme potansiyeli bulunan gruplaşmalar, gelecekte toplum içinde yasa dışı faaliyetlerin merkezi olacak olan mafya yapılaşmasının bir prototipini oluşturabilmektedir. Eğitim kurumlarımızda yaşanan sorunların başında öğrencilerin kendi aralarında oluşturduğu veya dışarıdan eğitim kurumlarını etkileyen çeteler gelmektedir. Özellikle son yıllarda medyada çıkan haberler bu sorunun oldukça ilerlediğini göstermektedir.

İnsanın bir gruba mensup olma fikrinin en yoğun olduğu dönem ergenlik çağıdır. Ergenlikte toplumsal davranışlarda olgunlaşma ve arkadaş gruplarında genişleme görülür. Bu dönemde birey ait olduğu gruba fazla önem verir, grup normlarına uymak için büyük çaba harcar. Bu uyum, dış görünüş ve davranış kadar fikirleri de içine alır. Grup normlarından ayrılmaktan çekinir. Gereksinme ve isteklerini grup normlarına ters düşmeden sağlamaya çalışır. Yaşlılarla arkadaşlığın verdiği güven, bu çağda gencin çözemediği çatışmaları arkadaş yoluyla çözerek rahatlamasını sağladığından önemlidir. Ergenlerden oluşan topluluklar genci yetişkinlerden daha çok etkilemektedir. Grubun önerdiği kısıtlamalar, özgürlük ve standartlar daha çabuk onaylanmaktadır. Gençlik dönemindeki grup denemeleri, ileride toplum içinde alacağı yeri ve yaşlıları arasında alacağı mevki de belirleyeceğinden önem kazanmaktadır. Genç, arkadaş ilişkilerini çeşitli arkadaş grupları içinde sürdürebilir. Bu gruplar gençlerin rasgele bir araya geldikleri topluluklar değildir. Onları bir arada tutan özellikler vardır ve önemli bir neden yoksa grubun dışında kalmak istemez. Çünkü bir grubun üyesi olmak bir saygınlık ifadesidir (Yörükoğlu, 1992; s.61).

Yavuzer çocukluk ve ilk ergenlik dönemlerinde gruplaşmaları şu şekilde sınıflamaktadır: Yaşıt grubu türlerinden biri "KLİK" tir. Klik aynı ilgileri taşıyan bireylerden kurulan küçük, tekelci gruptur. Klik genellikle aynı cinsten oluşur, dostluk, güven ve becerilerin sınanmasına olanak sağlar.

"YIĞIN" ise daha geniş, daha az kişisel olan yaşıt grubudur. Hafta sonu partileri, danslar, spor olayları gibi toplumsal etkinliklerde ortak ilgileri paylaşan ortalama 20 kişiden oluşan gruplardır.

Yavuzer'in yapmış olduğu en son sınıflama ise "ÇETE" dir. Daha çok geniş kent alanlarında bulunur ve klik ile yığından farklı olarak, liderleri, kuralları ve istenmeyen davranışlara karşı cezaları bulunur.

Çocukluk evrelerinden bahsederken, son çocukluk çağına, toplumsal bilincin çok hızlı geliştiği bir dönem olması nedeniyle "çete çağı" (gang age) adı verilmektedir. Aslında çeteler son çocukluk yıllarının normal toplumsal gruplaşmalarıdır (Yavuzer, 2001; s.109).

Çete, dışarıdan herhangi bir yardım görmeyen ve sosyal bir hedefi olamayan, kendiliğinden oluşan yöresel bir gruptur. Ortak ilgilere sahip çocukların oluşturdukları oyun gruplarıdır. Anne babaların, öğretmenlerin ya da gençlik liderlerinin herhangi bir desteği olmadan, çocuklar tarafından kurulmuştur (Yavuzer,2001).

Sosyo-kültürel faktörler aracılığı ile suç ve sebeplerini izaha çalışan sosyolojik yöndeki Kriminoloji, suç işlemeye sebep olan ve suçlu kişiliği doğurup, geliştiren bir müessese olarak çeteye büyük önem vermektedir (Dönmezer, 1981). Bu sebeple çeteler üzerinde durulması gereken önemli bir husustur.

Çete, mensupları arasında anti-sosyal bir dayanışmayı kuvvetlendirir. Çeteye girenler önce sadece heyecan duymak amacıyla birlikte olarak küçük suçları işler ve kurulan gruba bağlılık bilincinin yardımı ile işledikleri suçlar cezasız kaldıkça, daha ciddi suçlara terfi ederler. Çete içinde suç bir adet ve gelenek halinde oluşur ve gelişir. Yeni üyelere suç tekniği

öğretilir. Böylece çete ve daha hafif şekli ile arkadaşlık, suçluluğun oluşmasına, suçluluğun devamlı bir iş birliği gerçekleştirerek kolaylık sağlamak, çok sayıda kimsenin aynı suça iştirakini sağlamak sureti ile suç işleyendeki sübjektif sorumluluk duygusunu hafifletmek ve yok etmek yolu ile yardım eder (Dönmezer, 1981).

Çetelerin oluşumlarına bakıldığında aynı amaca yönelmiş insanlar tarafından meydana getirildikleri gözlemlenmiştir. Hiç bir çete oluşumu gayesiz meydana gelmez. Her çeteleşmenin arkasında maddi veyahut manevi bir menfaat söz konusudur. Bu kimi zaman para olurken kimi zamanda çete liderinin belirtmiş olduğu bir umut, bir duygu olabilir. Bu noktada birleştirici etkenlerin en kolay bulunanını “Nefret” olarak vurgulanmıştır. Buna dayanarak, oluşmuş olan çeteleşmelere bakıldığında genellikle toplum içinde yer alamamış, toplum tarafından dışlanmış ve gerekli desteği bulamamış şahısların bir araya gelerek kendilerine gösterilen güvensizliği ve nefreti aynen topluma göstermek amaçlarının olduğu gözlemlenmiştir. Bu bilgilere dayanarak genel manada gençlik çetesi kavramının tanımını yapacak olursak; yaşları değişken (12–22 arası), daha çok aynı kaderi (sorun veya şanssızlığı) paylaşan gençlerin kendilerini daha güçlü hissedip, karşıt gruplara karşı savunmak için bir araç olarak kullandıkları, genellikle kentlerin yoksul bölgelerinde yaşayan gençlerin meydana getirdikleri topluluklardır.

4.3.1. Çete Üyesi Gençlerin Genel Özellikleri

Yavuzer(2001) suç işlemiş çocuklar üzerinde yapmış olduğu çalışmada, bu çocukların %52,8’inin eğitim gördüğü yıllarda sınıfta kaldıklarını ve %50,7’sinin okula devamsızlık ettiğini saptamıştır. Bu bulgusunu Friedlander’ın şu açıklaması ile desteklemiştir: “Anti-sosyal çocuklarda kendini gösterme eğilimi normal çocuklara nazaran daha fazla olduğundan; okulda başarılı olan çocuğun kendisini gösterme gereksinimini kolaylıkla giderebilmesine karşılık, başarısız çocuk kendisini okulda gösterememekte, bu da sonuçta çocuğun sokağa itilmesine neden olmakta ve sosyal yaşama uyum şansını azaltmaktadır.” (Duman, 2001). Bu bağlamda okul ortamı yanı sıra sosyal hayatta kendisine belirli bir konum elde edemeyen genç birey bu boşluğu okula gitmeme, arkadaş tercihlerindeki yanlışlıklar, sigara, uyuşturucu vb. kötü

alışkanlıklarla doldurup; kendisini bu yolla göstermeye çalışacağı sonucuna varılabilir. Bireyin aileden sonraki ilk sosyal ortamı olan okulun sosyalleşmedeki işlevini bir sebeple yerine getirememesi gencin ruh sağlığını ve sosyal hayatını olumsuz yönde etkilemektedir.

Gençlik döneminde Foundation, genç çetelerin oluşmasında 4 faktörün öncelikli olduğunu vurgulamaktadır:

1. Gençler, aile ve okul gibi geleneksel destek yapılarındaki bir eksiklik nedeniyle güçsüzlük, çatışma ve kırgınlık duygusu yaşarlar ve bu duygu onları geleneksel kurumlar dışında destek arama arzusuna itebilir.
2. Çete, üyesi olan gençlere bir olma duygusu verir. Grup üyeleri için bu önemli bir kimlik kaynağı olabilir. Çete üyeleri arasındaki ilişki gence bir güç ve kontrol duygusu verir ve çete eylemleri gencin öfkesini dışarı aktarması için bir yol olabilir.
3. Çetelerin çoğunun belirli bölgeleri kontrol altında tuttuğu bilinmektedir. Belli bölgeyi kontrol etme, hem bölgenin hem de üyelerinin kontrolü için güç kullanabilme, çetelerin kendilerini iyi hissetmesi için esastır.
4. Çeteye daha çok kaynak sağlayıp ihtiyaçlarını karşılayabilmek için istekli olsun olmasın üyeler çeteye sürüklenmektedir.

Bunların yanı sıra çete üyesi gençlerin çoğunun eğitim durumlarının iyi olmadığını, genellikle eğitimi desteklemeyen alt sosyo-ekonomik düzeydeki aile ortamlarından geldiklerini, okulda başarıları düşük olduğu için okulda etnik bir ayrımcılık olduğunu düşünen gençlerden oluştuğunu söyleyebiliriz.

Çete üyesi gençlerin okul hayatındaki başarısızlıklarının yanında bir başka özellikleri ise karakter tahlilini yapamamış veya kendine uygun karakter yapısı arayan gençlerden oluşmuş olmalarını söyleyebiliriz. Ergenlikte kendine uygun olumlu bir karakter bulamamış ya da kurallarının kendisinin belirlediği bir grupta yaşamak isteyen genç bu eksikliği

gidermek için çete grubunun karakterini kendi karakteri gibi benimseyecektir. Çete üyesi gençlerin bir başka özelliğini ise Yörükoğlu (1990) şöyle belirtiyor: “Gencin içinde bulunduğu grup aynı zamanda gencin geldiği toplumsal sınıfın bir uzantısıdır. Üst toplumsal ekonomik düzeyden olan gençler aynı sosyo-ekonomik düzeyden arkadaşlar ve arkadaş grupları içinde yer alırken çoğu kez aralarına alt sosyo-ekonomik düzeyden bir genç giremez. Bu durum, arkadaş gruplarının yazılı olmayan bir kuralıdır. Buradan ortak yönleri çok olan gençlerin aynı gruplarda yer aldıkları sonucu ortaya çıkmaktadır.”Ancak bu görüşe karşı olarak yapılan gözlemlerde elde edilen bulgularda, liselerde alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen gençler tarafından oluşturulan çetelerin, mali destek sağlamak maksadıyla zengin gençleri kendi çetelerinin içine çekmek için faaliyet içinde buldukları gözlemlenmiştir.

Gençlik çeteleri konusu üzerine araştırmalar yapan Decker ve Winkle'nin ulaştıkları bazı bulgular ise çok çarpıcıdır. Bunlar;

- Çeteye dâhil olmada iki faktörden söz edebiliriz. İtici ve çekici faktörler. Gençleri çeteye iten genel faktör “korunma” ihtiyacıdır. Bunun yanı sıra bazı çete üyesi gençlerin çeteye girmek için zorlandıkları tespit edilmiştir. Çeteye girme nedenlerini genel olarak açıklayacak olursak:
 - a) Korunma,
 - b) Arkadaşların ve/veya akranların teşviki
 - c) Para
 - d) Çete üyesi olmanın getirdiği ayrıcalık
- Genellikle çeteye katılma yaşının aşamalı bir süreç oluşturduğu ortalama 12 yaşlarında gençlerin çeteden haberdar oldukları, 13 yaşlarında çete üyeleri ile dolaşmaya başladıkları ve 14 yaşından önce çeteye girdikleri yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur.

- Çeteye girmek için bazı koşulların yerine getirilmesi gerekmektedir. Çete üyelerinin %90'ı çeteye girerken bazı koşullar yerine getirdiklerini belirtmişlerdir.(Adam dövme, hırsızlık, ilk uyuşturucuyu kullanma vb.)

Çetelerin belirleyici özelliklerinden biriside sembolleridir. Bu semboller giysi, el işareti, dövme ve takılar olabilmektedir. Semboller çete kültürünü yansıtmaktadır. Çete üyelerinin çeteye bağlılığını ifade ettiği, çete üyesinin çete kimliğini sembollerle pekiştirdiğini belirtmektedir (Duman, 2001; s.167).

Köknel ise çeteler içinde bulunan gençlerin kişilik yapılarının ortak yönlerini şöyle sıralamaktadır:

- İçgüdülerinden ve dürtülerinden kaynaklanan güdülerin bastırılması, denetlenmesi, engellenmesi yapılamaz. Bütün davranışlara içgüdü ve dürtülerin, bilinçdışı karmaşaların kaba gücü egemen olur.
- Çevredeki kişi ve nesnelere geçerli, gerçekçi, sürekli ve tutarlı ilişkiler kurulamaz.
- Aileye, eve, çevreye, işe uyum için çaba gösterilmez ya da gösterilen çaba yetersiz kalır. Bu nedenle insanlar arası ilişki ve iletişim bozulur.
- Çevreden gelen uyarımlar düzenlenemez, sınırlanamaz ve zaman içinde sıralanamaz. Bu duru duygu ve düşüncede çatışma, kargaşa yaratılır. Bütün sorunlar çözümsüz kalır ya da sorunları çözmek için boş yere çaba harcanır.
- Algılama, saklama, hatırlama, düşünme, karşılaştırma, sonuç çıkarma ve yargıya varma gibi zihinsel işlevler, kişilik yapısından kaynaklanan değişik etkilerle iyi çalışmaz.
- Kavramlar birleştirilemez, bütünleştirilemez, gerçekçi çözümler ve yorumlar yapılamaz. Düşüncelerde saplantı ve sapmalar olur.

- Günlük yaşamda karşılaşılan engelleri aşmak için toplanan kişilik güçleri, bu engellerden kaçmak için kullanılır.
- Toplumda geçerli olan bütün ortak amaçlara, değerlere, inançlara karşı çıkılır.
- Kişiliği kaygıdan kurtaracak olumlu savunma düzenekleri kullanılamaz (Köknel, 2000; s.243–244).

Ergenlerde şiddet ve suç işlemeyle ilgili birçok risk faktörü, yüksek çete oluşumu riskini de belirlemektedir. Suç ve şiddetle ilgili risk faktörleri çete oluşturmak için de geçerlidir. Araştırmacılar evre, aile, okul ve akran etkileşiminin, çete oluşumundaki etkisine dikkat çekmektedirler. Bunlar aşağıda kısaca açıklanmaya çalışılmıştır:

evre: Çevrenin eteler üzerindeki etkileriyle ilgili yapılan birçok araştırma, sosyal düzensizliğin etkileri üzerinde yoğunlaşmıştır. Temel düşünce yoksulluğun, sosyal düzenin ve sosyal kontrolün dağılmasına neden olduğu yönündedir. Bu konuda yapılan araştırmalarda, yoksul ve sosyal düzensizliğin olduğu çevrelerdeki ergenlerin diğerlerine oranla, çetelere daha fazla ve sık girdikleri gösterilmiştir.

Aile: Ergenlerin çetelere ye olmalarındaki bir başka neden; aile içi düzensizlik ve karmaşadır. Zayıf ve yetersiz aile yönetimi çete yeliği riskini arttırmaktadır. Zayıf aile yönetimi, aile içi bağların güçlü olmaması, uygunsuz ebeveyn disiplini, ailede düşük ebeveyn kontrolü ve gözetimi, zayıf duygusal ilişkiler ve ebeveynler arasındaki çatışmalar risk etkenlerini oluşturmaktadır. Ergenler evde eksikliğini çektikleri ‘‘aile’ye’’ sahip olabilmek için çetelere ye olmaktadırlar. Bazı durumlarda, kendileri çete yesi olan ebeveynler ergenlere model olmakta ve çetelere dahil olmaları için onlara destek verebilmektedir.

Okul: Çete yeliği konusunda risk etkeni olan bir başka unsur da okulla ilgili değişkenlerdir. Araştırmalar eğitim beklentileri düşük olan ergenelerin çetelere ye olma riskinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca ailelerin de çocuklarından akademik beklentilerinin düşük olması çeteye katılım için bir risk faktörüdür. Akademik başarısızlık, okula bağlı olmama ve

az gitme de risk faktörleri arasındadır. Okula bağlılık, geleneksel kurumlara bağlılığı temsil etmektedir. Kurumlara bağlılık ne kadar az olursa, ergenlerin çetelere dâhil olma riski o kadar artmaktadır.

Akranlar: Çete üyesi arkadaşlar, çetelere dâhil olma olasılığını arttırmaktadır. Bu tarz davranışları olan akranlar çete faaliyetlerini çekici ve eğlenceli olarak yansıtabilirler. Çeteler, ergenlere çekici gelen arkadaşlık, güvenlik ve koruma hissi sağlamaktadır. Birçok durumda, yaşça büyük olan çete üyeleri kendilerinden genç olan yeni üyelere erken yaştan itibaren çete hayatına uyum sağlamaya ve düzen kurmaya yönelik staj kadroları yaratma işi vermektedirler (Ögel vd., 2005).

4.3.2. Kitle İletişim Araçlarının Etkisi

Çağımızın sosyal kurumları arasında, sosyal hayata ve insanların tavır ve hareketlerine en çok etkili olanlarını hiç şüphesiz kitle iletişim araçları (medya) oluşturmaktadır (Dönmezer, 1981). Ancak insanların medyadan etkilenme oranı farklılık gösterebilir. Örneğin 30 yaşlarındaki bir yetişkin ile bir gencin etkilenmeleri farklıdır. Aynı şekilde bir üniversite mezunu birey ile ilkökul mezunu bireyin medyadan etkilenmeleri arasında fark vardır. Medya organları, abartılı şekilde suçluluk dalgaları, suçların yaygınlığı veya periyodik propagandaların subjektif etkilerini üretirler. Bu propagandalardan en çok hayal kırıklığını uğramış kişiler etkilenirler. Bu bağlamda toplum içinde belirli maddi veya manevi ihtiyaçlarını giderememiş bireylerin, özellikle gençlerin medyanın yapmış olduğu propagandadan, yayınlardan en çok etkilenen kesim olduğunu söylememiz yanlış olmaz. Özellikle ergenlik çağındaki gençlerin medyadan etkilenmesinin daha kolay olduğunu söylemiştik. Genç birey kendine örnek olacak birini aradığı bu dönemde etrafında istediği karakteri bulamazsa çevresinde bulduğu ve kendisine cazip gelen, toplumda bir yer edinebileceği düşüncesiyle, her hangi bir karakteri benimseyebilmektedir. Bu ise genellikle kendisine en yakın olan medyadaki, özellikle TV dizileri karakterleri olmaktadır. Elbette diziler tamamen olumlu unsurlar içermemekte, topluma tümüyle güzel olgular sunmamaktadır. Bazı yerli diziler, toplumun yargılarının alt-üst olmasında körükleyici rol oynamakta, özellikle ağa, hanım ağa, mafya tiplerinin

sunulduğu diziler, başta genç nesil olmak üzere toplumun sosyal, kültürel ve demografik değişik katmanlarında büyük tahribatlara yol açmaktadır (zdiker, 2001).

BÖLÜM 5

GÖRSEL-İŞİTSEL MEDYA, ŞİDDET VE SUÇ

Bu bölüm içinde, medyanın analizi, medyanın toplumsal işlevleri, şiddet ve şiddet kültürünün izahı, şiddeti ortaya çıkaran sebepler, görsel medya-şiddet ilişkisi, okul ve şiddet, suç, orta öğretim çağı gençliği-suç ilişkili DİE istatistikleri, suç ve şiddet ilişkisi açıklamaya çalışılmıştır.

5.1 MEDYA

5.1.1. Medyanın Sosyolojik Analizi

5.1.1.1. Medya Kavramı

Yığınlarla iletişimi sağlayan basın ve yayın organlarının tümünü kapsayan ortak addır. Bu anlamıyla tüm yazılı ve elektronik basın, yani kitaplar, dergiler, gazeteler, sinemalar, tiyatro, radyo ve televizyon medyayı oluşturmaktadır. Latince media'dan gelen ve İngilizcede "Mass Media" olarak, "kitle iletişimi araçları" anlamıyla kullanılan bu kelime Türkçeye "medya" olarak girmiştir.

Geniş anlamıyla değerlendirilirse iletişimin yer aldığı her türlü ortamı ve iletişim sırasında kullanılan her türlü aracı kapsar. Bu anlayışa göre modern dünyada hoparlörden, dia (yansıtım makineleri), radyo, televizyon, video, sinema, fotoğraflar, basılı tüm yayınlar medya olarak tanımlanmaktadır. Gün geçtikçe ve yeni teknolojik atılımla bilişim ve elektronik alanda yaşanan gelişmelerle, medya yeni anlamlar kazanmaktadır (Kocadaş, 2002).

Medya; insanları, ulaştığı güçlü nokta itibarıyla okul döneminde olduğundan da köklü bir şekilde hayatları boyunca ve çoğu zaman farkında olmadan yoğun bir şekilde etkileyen bir kitle iletişim aracıdır (TBMM Araştırma Komisyonu Raporu, 2005).

5.1.1.2. Medyanın Analizi

Bu aşamada konuyu anlaşılır kılmak için Kitle İletişimi Araçları yönüyle “kitle iletişiminden” bahsetmek yararlı olacaktır.

Kitle iletişimi, çeşitli türdeki mesajların, büyük ve dağınık bir kitleye bu amaç için geliştirilmiş araçlar kullanılarak iletilmesi olarak tanımlanabilir. Kitle iletişiminde, gönderici, mesajını mekanik araçlar yardımıyla kısa zamanda hızlı ve sürekli bir biçimde alıcıya iletebilir (IŞIK, 2000; 32). Kitle iletişimi en genel şekliyle, iletilerin kitlelere aktarılması sürecidir. Ancak burada kaynak bir kişi değil, bir örgüttür (IŞIK, 2002; 16).

Kitle iletişiminden söz edebilmek için üç şartın oluşması gerekir. Bunlar:

- Yeterli kâğıt, baskı teknikleri ve yayın sistemleri gelişmiş olmalıdır. Yani iletişimi gerçekleştirmek için kullanılacak araçların bulunması gerekir.
- Üretilen basılı, görüntülü ve işitsel mesajları tüketecek bir kitle ve ortam olmalı; bu kitlenin belli bir kültür ve gelir düzeyine ulaşmış olması gerekir.
- Toplumdaki bireylerin birtakım haklara ve özgürlüklere sahip olmaları gerekir (IŞIK, 2000; 32).

Kitle iletişimi araçlarının öncüsü olan gazetenin 17. yüzyılda ortaya çıkışından itibaren toplumsal değişimi hızlandırmada çok etkili olduğu görülmektedir. Ancak, medya asıl gücüne gelişen teknolojinin de etkisiyle daha çok 20. yüzyılda ulaşmıştır. Kitle iletişimi araçları kapitalizmin gelişimine paralel bir gelişme göstermiş ve ilk gazete Batı Avrupa'da gelişen ticari ilişkilerin sonucunda ortaya çıkmıştır. Ticaretin gelişmesi, habere olan ihtiyacı artırmış, bu da zamanla basının etkili bir güç haline gelmesine sebep olmuştur.

Günümüz Türkiye'sinin ulusal-bölgesel-yerel medyasında etkinlik yönünden televizyonlar (230 kanal) önde gelmekte, daha sonra gazete ve dergiler (3.500 yayın) ile radyolar (1.176 kanal) sayılmaktadır. Sadece televizyon yayıncılığı bakımından etkinliğin kapsamı 65 milyon

vatandaş ve hanelerde bulunan 25 milyonu aşkın televizyon ve radyo cihazıyla sunulan yayın ve yayınların etkisi boyutundadır*.

Ulusal düzeyde medya kuruluşları hem toplumsal alanda kendine güçlü bir yer edinmiş, hem de maddi gücü hızla elde etmeyi başarmıştır. Uluslar arası medya kuruluşları ise, küresel çapta yayın yapan ve etkisini gösteren bir konuma ulaşmıştır. Diğer taraftan, medyanın etkileri üzerine tartışmalarda yoğunlaşmıştır. Gerçekte medyanın etkisi kısa dönemde değil, uzun dönemde kendini göstermektedir. Bunda da tekil mesajların taşıdıkları yönlendiricilikten çok, bütünsel sunum özellikleri rol oynamaktadır. Bir tek mesaj belki iz bırakmıyor, ama bireyler bu araçlara bütün ömürleri boyunca sürekli olarak açık kalmaktadırlar. Zihinlerin ve vicdanların biçimlenişi bu süreklilik içerisinde gerçekleşmektedir. Bu sürekliliğin en iyi gözlemlendiği yer ise, televizyonun ana formatıdır; bir diğer deyişle televizyonu, gerçekliğin algılanmasına ilişkin belli bakış tarzlarını durmaksızın yeniden üreten bir makine haline getiren bütünsel sunum özellikleridir (Kocadaş, 2002).

Noam Chomsky (2002), günümüz siyasetinde medyanın rolünden bahsederken, nasıl bir dünyada, nasıl bir toplumda yaşamayı arzuladığımıza vurgu yaparak, bununla nasıl bir demokrasi anlayışına uygun demokratik toplum istediğimizi sorgular. Bu yaklaşımla iki farklı demokrasiden bahseder. Bunlardan birincisinde demokratik toplum, halkın kendisini ilgilendiren konuların yönetiminde gerçek anlamda söz hakkına sahip olduğu bir bütündür der ve bu toplumda söz hakkının serbest ve açık olduğunu belirtir. Alternatifi olan demokrasi anlayışına göre de halk, yönetimden tamamen men edilmiştir; bilgi sıkı sıkıya ve kati suretle kontrol altında tutulur. Böyle bir demokrasi anlayışının tuhaf gelmesine karşın yürürlükte olan demokrasinin ta kendisi olduğunu söyler.

Chomsky, bu yapıyı ayakta tutan dev bir endüstriden söz eder; bu Birleşik Devletlerin öncülük ettiği “Halkla İlişkiler Endüstrisidir”. Yine Chomsky’ e göre bu endüstrinin amacı “halkın aklını denetlemektir”. Bu çalışma günümüzde de hızla artarak devam ediyor ve tabii ki çok dikkatlice tasarlanıyor. Halkla ilişkiler endüstrisindeki insanlar, bu işin eğlencesi için orada

* RTÜK, İzin ve Tahsisler Dairesi Başkanlığı verileri

değiller. Doğru değerleri aşlamaya çalışıyorlar. Diğer taraftan demokrasinin nasıl olması gerektiği hakkında da fikirleri var bunların. (Chomsky, 2005).

Yunus Nadi ise medyanın gücünden bahsederken şunu söylüyor: “**Medya dördüncü kuvvetin birincisidir. Diğer kuvvetler* ise ona tabidir.**” Aslında bu günümüz dünyasında hızlı bir yayılma gösteren küreselleşme olgusuyla önemini daha da arttırmıştır. Yaşadığımız çağ, medyanın kendi imparatorluğunu kurduğu, geniş kitlelere hâkim olduğu ve bu hâkimiyetin tekelci anlayışa dönüştüğü bir çağdır. Bu bağlamda medyanın gücü giderek güçlülerin medyası hâline geliyor. Bu sebeptendir ki medyaya hâkim olan güç odakları bu gücü kendi çıkarlarını korumak, karşısındakinin hak ve özgürlüklerini elinden alıp susturmak ve sindirmek yönünde kullanmışlardır (Deri, 2006).

Medya içeriğindeki üretim, yayım, nitelik dengesizliği, bu içeriğin hangi ülkeler ve kültürler lehine çalıştığı ve böylesi dengesiz bir sürecin toplumları nasıl etkilediği konusunda Batılı ya da Doğulu bilim adamlarının ayrı düştikleri noktalar da pek azdır. Zaten, UNESCO'da bu dengesizliği ve sistemin kimlerin lehine çalıştığını defalarca belgelemiştir. "Mac Bride Komisyonu" 1978'deki ara ve 1980'deki sonuç raporlarında özetle; iletişimin, yaşamsal önemi olan toplumsal bir kaynak olduğuna dair önemli saptamalarda bulunarak, onu ulusal ve uluslar arası düzeydeki tüm kalkınma politikaları ve planlama süreçlerinin temel bir aracı olarak tanımlamıştır.

Diğer taraftan, medya çeşitli ticari ilişkilerin de etkisi altındadır. Batıda büyük medya kurumlarının pek çoğu ticari girişimlerdir. Onlar, çoğunlukla bazı endüstriyel ya da finansal grupların bir parçasıdır. Her iki durumda da karlılığı sürdürme ihtiyacı muhtemelen onların faaliyetlerini etkilemektedir. Ayrıca, medya kurumlarının pek çoğu için reklâmlar gelir kaynakları açısından oldukça önemlidir. Reklâm gelirlerinin, medyanın gelişmesinde ve medyanın içeriklerinin düzenlenmesi üzerinde önemli bir etkisi vardır (Kocadaş, 2002).

* Burada “diğer kuvvet” olarak geçenler, yasama, yürütme ve yargıdır.

5.1.1.3. Medyanın Toplumsal İşlevleri

Medyanın etkileri incelenirken, öncelikle işlevlerine göz atmak gerekmektedir. Harold Lasswell ve Charles Wright medyanın toplum içindeki rolünü ciddi olarak değerlendiren araştırmacılarıdır. Lasswell, kitlesel medyanın üç işlevini belirtir; "Çevre gözetimi, toplumun çeşitli kesimlerinin çevreyle olan tepkilerinde ilişki içinde olmaları, sosyal mirası bir kuşaktan bir kuşağa aktarmak." Bu üç işleve Wright bir dördüncü olan "eğlendirmeyi" de katar.

5.1.1.3.1. Çevre Gözetimi

Çevre gözetimi işleviyle, "bilgilendirir ve haber sağlar". Bilgilenme özellikle, gelişmekte olan ülkeler açısından büyük önem taşımaktadır. 1950'li yıllardan sonra ağırlık kazanan toplumsal gelişme ile ilgili incelemelerde katılma etkeni olarak, bilgilenmenin altı çizilmiştir. Bu dönemde üzerinde durulan nokta, toplum üyelerinin küçümsenmeyecek bir bölümünün eksik bilgilenme düzeyidir. Eksik bilgilenme, katılma yönündeki istemi olanaksız kılmaktadır. Katılma yönündeki istemin yetersizliği ise gelişme yönündeki tutumların oluşmasını engellemektedir. Ancak, 1960'lı yılları izleyen teknolojik gelişmeler bilgilenme etkenine değişik bir görünüm kazandırmıştır. Sanayileşmiş ülke toplumbilimcileri tarafından sık sık gündeme getirilen yeni durum, artık eksik bilgilenme değil, aşırı bilgilenmenin doğurduğu sorunlarla ilgilidir. Sayısı giderek artan iletişim araçlarının mesaj bombardımanı altındaki birey, bu bilgiyi günlük yaşamında üretken bir biçimde kullanamaz duruma gelmiştir. Ancak, aşırı bilgilenmenin getireceği sorun yalnızca sayısal bir artışın ürünü değildir. Bilgilenme ile ilgili mesajların sayısının artışı ilk bakışta olumsuz bir şey olarak değerlendirilemez. Kurumsal olarak bilgi, beraberinde bilinç getirir. Ancak, ne tür bilgi bu kurumsal işlevi sağlayabilir? Kamuya bu sorun ışığında bakıldığında bilgilenme biçiminin özel bir önem kazandığı görülür. Kültürün ve bilgilenmenin mozaik bir görünüm kazanması, bilgilenme sürecinin iç bağlantısını ortadan kaldırmaktadır (Kocadaş, 2002).

5.1.1.3.2. İlişkilendirme

Karşılıklı bağımlılık sağlama olarak da tanımlanabilen ilişkilendirme, çevreye ilişkin "bilgilerin seçimi ve yorumlanmasıdır". Medya genellikle "eleştiriyi içerir ve kişinin olaylara karşı nasıl tepki göstermesi gerektiğini" belirtir. Bu yüzden ilişkilendirme, medyanın editöryal ve propaganda kısmıdır (Özdemir, 2003). Başka bir ifade ile gözlemlenilen bilgilerin seçimi, değerlendirilmesi, yorumlanması ve sonuçta çevredeki "en önemli" olan şeylerin iletilmesi. Bu kısımda yapılacak olan yorumlama da bir yandan toplumsal değişimi köstekleyebilir ya da toplumsal uyum yaratabilir. Burada kime ve neye göre "en önemli" konusu tartışmaya açılabilir. Bu durum eşik bekleme kavramı ile doğrudan alakalıdır. Siyasal sistemde bilginin yorumu, siyasetin yapımı, yayımı ve uygulanması; ekonomik sistemde ekonomi ile ilgili bilginin yorumu; ekonomik politikanın kararlaştırılması, pazarın denetimi; genel toplumsal sistemde halkın anlayış ve isteklerinin eşgüdümü, toplumsal denetim operasyonudur (Algül, 2004).

5.1.1.3.3. Kültür İletimi

Medyanın önemli işlevlerinden biri olan kültür sunumu, kültürel ve sanatsal değerlerin korunması ve bu alanda çoğulculuğu sağlama, bu değerleri diğer toplumlara ve nesillere aktarma amacı güder. Liberal medya kuramındaki temel düşünce ise, serbest pazarda özgür bireylerin seçiminde serbest rekabetin işin içine girmesine izin verilmesi gerekliliğini öne sürer. Kültür ürünleri de bu serbest pazar mantığı içindeki yerini almalıdır. Kültürün iletilmesinin ve korunmasının en önemli araçlarından biri olan medyanın ticarileşmesi doğal olarak, kültürün de ticarileşmesi sonucunu ortaya çıkarmaktadır (Özdemir, 2003).

Bu durum yaklaşık olarak şu sözcüklerle ifade edilebilir: Bırakın insanlar istediklerini düşünsünler. Bırakın özgürce seçsinler. Onların sağduyularına güvenelim. Kültürel bir ürün için uygulanacak tek yaptırım pazardaki başarısı veya başarısızlığı olmalıdır.

Bu durumda medya kültürel işlevini genellikle medya egemenlerinin çıkarları doğrultusunda, tüketim kültürünü yaygınlaştıran yozlaşmış yayınlardan yana yapmaktadır. Son dönemde televizyon bu yozlaşmada en etkili medya aracı olarak görülmektedir.

5.1.1.3.4. Eğlendirme

KİA ayrıca, bireylerin boş zamanlarını en iyi şekilde değerlendirebilmesi ve eğlence ihtiyaçlarını giderebilmesi için çeşitli alternatifler sunmaktadır (IŞIK, 2000; s.69). Bu noktada KİA' nın en etkilişi hiç kuşkusuz televizyondur. Televizyon günümüzde özellikle, alt ve orta gelir gruplarına mensup insanlar için temel eğlence aracı durumundadır. Fraklı formatlarda ve farklı sunuş biçimleri ile hazırlanan çeşitli türdeki programlar televizyonun bu özelliğini bireylere yaşatmaktadır. Bunun beraber bu fonksiyonun yanında gizil amaç olarak iyiden iyiye diğer aktarımların veya dönüşümlerin gerçekleştirildiği de ileri sürülmektedir.

Diğer taraftan birçok araştırmacı ve eleştirmen televizyonun varlık nedenini, insanları eğlendirmek ya da onlara hoş vakit geçirildiği duygusunu yaratmak, yani oyalamak olarak göstermektedir. Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı geleneğinde yapılan bu çalışmada, televizyonun eğlendirici içeriklerine olan söz konusu bu yoğun talebin eğlence kültürü üzerindeki etkileri araştırılmaktadır (Çakır, 2005).

5.1.1.4. Medya ve Popüler Kültür

19. yüzyılın kapitalizmi, yeni ve eşi olmayan bir egemen kültürü, kitle kültürünü yaratmıştır. Bu kültür (a) ihtisaslaşmış özel bir sektör olarak, (b) durmadan artan endüstri üretimi olarak ve en önemlisi (c), ilk defa işçi sınıfına yöneltilen ve özellikle onların tüketimi için üretilen bir kültür olarak ortaya çıktı. Bu kültürel üretim kitle üretimi yapan kapitalist pazarla bütünleşmiş yaşam biçiminde, pazar güçlerinin kendilerini sürdürme ve yayılma (ulusal ve uluslararası sömürü) zorunluluğuyla birlikte gelir.

Kitle kültürü kitle üretimi yapan bir endüstriyel yapının yarattığı maddî yaşamı gerçekleştirme ve bu gerçekleştirmenin materyal ve bilişsel/düşünsel biçimidir. Standartlaşmış kitle üretim

biçimi ve tekniklerini, örgütlerini ve kitle tüketicisini gerektirir. Kitle kültürü seri üretimin sonuçlarından biridir ve kitle toplumundan önce var olmamıştır. Kitle toplumu üzerine de inşa edilmemiştir: Kitle toplumunun ticarileşmiş kendisidir. Günümüzde kitle kültürü kitle iletişim araçları ve bu araçların desteklediği küresel pazarın mal, hizmet ve ideolojisiyle birlikte düşünülür. Kitle kültürüyle biçimlendirilen dünya kapitalist üretim tarzının egemenliğindeki bir uygarlığı temsil eder.

Kitle kültürü içinde ticarî amaçların gerçekleşmesiyle ilgili olarak üretilen ve popülerleştirilen ve dinamik bir görünüm verilen popüler kültür yaratıldı. Popülerin en klasik anlamı halka ait olandır. Fakat günümüzde bu kavram "birçok kişi tarafından sevilen veya seçilen" anlamında kullanılmaktadır. Bu anlamla popüler kavramı yönetici etkinliklerin (örneğin müziklerin, TV programlarının, seçimlerin, parlamenter demokrasinin, temsil sisteminin ve tercihlere dayanan kararların) kabul damgası oldu. Popülerin bu egemen kullanılışı yeni alanlara taşınarak, yeni ifade biçimleri verilerek ve toplumsal sistem için yeni dayanak rolü sağlanarak devam etti: Örneğin popüler TV programı, popüler film yıldızı, popüler sporcu ve genel olarak popüler ve pop kültür gibi.

Popüler kültür egemen toplumsal ve ekonomik ilişkileri destekler, haklı çıkarır ve sürüp gitmesinde yardımcı olur. Kitle üretimi yapan pazarın ekonomik, siyasal ve bilişselliğinin ifadesi olan kitle kültürünün somut şekillerinden biridir. Kitle kültürü tekeli kapitalizmin hem mal hem de imajlar satışını yapan, uluslararası pazarın değişmelerine ve gereksinimlerine göre biçimlenip değişen, önceden yapılmış, önceden kesilip biçilmiş, paketlenip sunulmuş bir kültürü anlatır. Kapitalizmin kendi için üretirken ve yaratılan zenginliği kendine ayırırken, kitleleri ücretli köle olarak kullanarak "kitleler için" yaptığı üretim ve bu üretimle gelen "kimlik, duyma, hissetme, yaratma, bugününe, geçmişine ve geleceğine bakma biçimi, kısaca yaşama yoludur." Bu bağlam içinde popüler kültür, pazar tarafından pazarda tüketim için "sipariş edilen, ısmarlama" kitle kültürünün en çok kullanılan ürünlerini, bu ürünlerin tüketilmesini ve bu ürünleri teşvik eden düşünceleri ve duyarlılıkları anlatır. Örneğin son zamanların en popüler pratikleri ve bu pratikleri destekleyen düşünceleri arasında özelleştirme, demokratikleştirme, post-modernlik, esnek üretim, küreselleşme, yerelleşme ve

deregulasyon yer almaktadır. Bilişsel bağlamda, popüler kültürde anlamlar ve zevkler aktif bir şekilde toplumda üretilir ve dağıtılır. Bu üretim ve dağıtımın en planlı yanı endüstriyel faaliyetlerin kendisidir ve güdümlenmiş yanı ise çeşitli örgütlü yapılardaki kişiler arası ilişki ve iletişimidir (Erdoğan, 2004).

Popüler ürünler kitlelerin tüketimi için üretildiklerinden “standart” özelliklere sahiptir ve orijinal değildirler. Ayrıca popüler kültür gündelik yaşamın kültürü olduğu için gerçekliğin olumsuz yanlarından kurtulmaya yarayan ve yapay mutluluklar üreten bir kültür olduğu söylenebilir. Popüler kültürün giderek kitle kültürü tarafından özümsemesiyle ve kitle iletişim araçlarının özellikle özel televizyonların yaygınlaşarak kırsal kesimi de kuşatması pek çok gelişmeyi de beraberinde getirmiştir. “Tüketim toplumu” olgusunu esas alan politikalar sayesinde piyasada aşırı bir mal bollaması olmuş ve kitlelerin tüketim istekleri ile harcama güçleri arttırılmıştır. Bu sürecin sonunda popüler kültür ürünlerinin asıl alıcısı, tüketicisi durumundaki çalışan kesimlerde bir üst kesimin yaşam biçimine bir özlem ve özeni uyandırdığı söylenebilir. Bu anlamda seçkin ile avamın yaşam standardı arasında birebir benzerlik olmasa da göstergeler ve ürün tüketim düzeyi bakımından çok da büyük bir fark olmadığı söylenebilir.

Tüketim ideolojisinin yaygınlaştığı bir toplumda sayısız “ikon” (insanın eleştirisiz ve tartışmasız kabul ettiği, bağlandığı ve saygı duyduğu nesne) üretilmekte, bunlar ucuz fiyatlarla piyasaya sürülmektedir. İkonlara anlam veren ve bu anlamı yücelten bireyler ve gruplardır. Böylece birey hem bir yandan ikon sayesinde güncelliğini yaşarken diğer yandan da kendisi gibi düşünenler sayesinde belirli bir grubun içine dâhil olmaktadır. Bir gün önce kalabalık içinde fark edilmeyen, önemsenmeyen birey, medya sayesinde bir anda popüler olup, tanınan, sevilen biri hâline gelebilmektedir. Kalabalıklar kendi yarattıkları ikonlara tapınmakta ve yerine yenisini koyuncaya kadar onunla bir anlamda oyalanmaktadır. Artık “interaktif” adı verilen yöntemler sayesinde; televizyonlarda, sabah programlarından prime-time programlara kadar, seyirciler de oyunun içinde yer almaktadır. Toplum ve bireyler, komşusunun yerine başkalarının hayatlarını gözetlemeyi tercih etmektedir. Ayrıca gönderdiği mesajlarla ve katıldığı programlardaki yorumlarıyla olayların gelişimini yönlendirmektedir (Çetinkaya, 2004).

Popüler kültürde, aynı zamanda, sürekli kalıcılıkla değil, sürekli değişimle sermayenin ve sermaye sisteminin sürdürülebilirliği gerçekleştirilir: Müzik alanında, popülerlik her hafta değişen "top 40" içinde olma ve bunları dinlemedir. Giyimde popüler olan şey mevsimlerle değişen modayla gelen güdümlü kültürel yaşamdır. Yeme ve içmede Pepsi ve Coca Cola; Marlboro ve Winston; Pizza Hut ve Pizza King; McDonalds ve Burger King arasındaki özgür seçim için tüketici kazanma mücadelesi ve bunun bireysel özgürlük, zevk ve tercih olarak sunulmasıdır.

Popüler kültür aynı zamanda alınıp satılan mal ve malı içeren ve malla gelen, mal hakkındaki ilişkidir. Malın üretimiyle ve dağıtımıyla ilgili ilişki özel mülkiyet yapısına ve ücret politikalarından geçerek zenginliklerin yaratılması ve yoksun bırakılmasına dayanır. Malın tüketimiyle ilgili ilişki özendirme (promosyon), reklâm, statü ve değer, satın alma, kullanma, atma yoluyla gerçekleştirilen "ürünün pazarlama ve tüketimi" ve dolayısıyla yeniden üretimi koşullarının yaratılmasıdır. Sadece tüketmeye dayanarak, "halka istediği veriliyor" demek veya popüler kültür empoze edilmeyen, halkın kendini ifade eden, halkı ve yaşadığını anlatan bir kültürdür" demek, (a) akıllının minareye hazırladığı kılıfı satışı, yani sahtekârlık, (b) cehaletin bilgiçlik taslaması, yani geri zekâlılık ve (c) sermayenin çıkarına hizmet eden ciddi bilinç yönetimi anlamına gelir. Popüler kültürün ideolojisi özel teşebbüsün sunduğu yapış biçimini meşrulaştırır ve evrenselleştirir.

Popülerin yaratılmasında, aynı zamanda diğer popülerler kullanılır: Popüler spor; popüler sporcu ve sanatçılar; popüler fikirler ve ideolojiler; popülerleştirilmiş anneler ve kaynanalar; popüler televizyon ve televizyon programları; popüler magazin ve dergi kahramanları; popüler seks ve seks ilişkileri, popüler politikalar bunlardan bazılarıdır.

Popüler kültür bir "çabuk kullanım ve hızlı tüketim" kültürüdür. Bu tür kullanım ve tüketim popülerlerin üretiminin ilk safhasından son kullanım ve atma safhasına kadar her aşamasında vardır. Böylece kitle üretiminin kalıcılığı ve sürekliliği garanti edilir. Popüler olan kullanılarak paketlenmiş popülerleri, tüketiciler alır ve popülerleri boğazlarına, saçlarına, yüzlerine, midelerine, üstlerine, ayaklarına "uygulayarak" malın ve bilincin popülerleştirilme sürecini tamamlarlar.

Tüketici eğer popülere katılmazsa veya kazara popüleri yakalayamazsa popüler bir şekilde tedirgin edilir ve kendini tedirgin hisseder; huzursuz olur. Ancak popülerini eksik etmeyen tüketici gülümseyerek hem popülerle kendini bulur hem de popüler olanın satışına katılır. Bu satışta kendi vücudu ve kendi ruhu en önde gelen taşıyıcıdır. Popüler siyasal, ekonomik ve kültürel pazarda emeğiyle üretime ve dağıtıma katılan ve bölüşümden ona verilenle serbest köleliği garantilenen insan, popüler olmayan kendine kendi olarak bakmaktan korkar; kendini kendinden çalan popülelere kurtarıcı olarak sarılıp kimliğini ve kendini bulup rahatlar. Bu yolla kendinin sandığı "önemli kendi" olur insan. Bunu her gün sürekli yapmak zorundadır (Erdoğan, 2004).

Popüler kültür olgusunun özelliklerinden birisi de “moda”dır. Televizyon da bunu pekiştirmektedir. Örneğin bir dönem “Biri Bizi Gözetliyor” tarzı yarışmalar modayken şimdi bütün kanallarda ülkemizin tek eksiği olan starlarını (!) bulma yarışı kıyasıya sürmektedir. Bu durumdan katılan, izleyen, yayınlayan, özellikle reklâm veren herkes oldukça memnun görünmektedir. Kendi çevresinde yaşanan ilişkilere hoşgörülü olamayan insanlar, ekranda yaşanan aşklara (!) kayıtsız kalmamakta, gece-gündüz uykusuz kalarak hatta yemeklerini yakarak, televizyon kanallarının önlerinde gösteriler yaparak destek olabilmektedirler. Roland Barthes’ın dediği gibi “popüler kültür olguları, filminden deterjan reklâmına, resimli dergilerin yemek örneklerinden, haftalık fal sayılarına değin her yoldan yararlanarak yapayı doğal, yüzeyseli derin, geçiciyi sonsuz, yalanı gerçek gibi gösterir.” Böylece kendisine sahte bir cennet yaratan insan, kendisi gibi hazırlanan tek biçimli, sığ ve alçaltıcı bir koşulu gönül rahatlığıyla kabul edebilmektedir. Hatta tüm kalkınan, kentleşen toplumlarda doğal olanın yerini alan modernleşmenin getirdiği yapay ürünler, seri üretimin hızında ve güdümlü tüketimin kendi kendini besleyen koşullarında çoğalmakta ve alışıkça vazgeçilmez olmaktadır.

Ne kadar geleneksel ve tutucu olursa olsun her toplum ve her kültür sürekli değişim içindedir. Çünkü değişme, kültür ve toplumun yapısında vardır. Gelişen ve değişen gereksinimler, yeni bireysel gruplar ve toplumsal deneyimler, ancak yeni kuşakların algılayabildiği zorunluluklar, toplumun yapısını etkiledikleri yön ve düzeyde kültürel değişmeye neden olabilmektedir.

Uzun zaman bireyci olduğu düşünölen, aristokratik bulunan költür, ürünü olduğu burjuva toplumuyla eleştirilirken zaman içinde “kitleye ait” sıfatını taşıyan tekniklere ilişkin yeni olgularla karşılaşmış ve böylece ortaya “kitle költürü”, “popöler költür” gibi kavramlar çıkmıştır.

Bir dönem popöler költürünü ve ürünlerini ithal ettiğimiz Amerikan dizilerinin yerini yerli pop-költürün ürünleri olan “Çakırlar, Seymen Ağalar, Tölinler, Canerler vb.” almaktadır. Biliyoruz ki bunlar da bir sonraki yıl olmayacak, unutulup gideceklerdir. Popöler költürün kahramanlarını da ekranda patlayan silahlar veya hastalıklar değil, dizilerin izlenme oranının düşük olması öldürmektedir. Birkaç hafta ekranda görünmekte ve bir anda duyuru bile yapılmadan yayından kaldırılabilirler. Yani popöler költürün vefasızlığı kaçınılmaz bir olgudur. Klasik költürden popöler költüre geçmek çok kolayken, popöler költürden klasik költüre geçmek çok da kolay görünmemektedir. Üstelik popöler költür, çok yoğun biçimde toplumun bütün algılama yeteneklerini köreltirken, klasik költür nefes bile alamamaktadır. Suç kavramı gazetelerin üçüncü sayfalarını süsleyen ve günlük tüketime sunulan basit bir tema iken, Dostoyevski’nin Suç ve Ceza’sındaki işlenişiyile suç ve ceza kavramı kuşakları aşan bir klasik halinde işlenebilmiştir (Çetinkaya, 2004).

5.1.2. Televizyon

19. asrın ikinci yarısında, telgrafın icadıyla birlikte çok uzaklardaki haberleri alabilme ve gazete vasıtasıyla geniş kitlelere iletebilme imkânı, 20. asrın başında radyonun insan hayatına girmesiyle haber ve bilginin çok geniş bir alana, küresel seviyede nakledilebilmesi imkânını getirmiştir. 1950’li yıllardan itibaren yaygınlaşmaya başlayan televizyon ise kısa sürede radyonun pabucunun dama atılmasına sebep olmuştur. Çünkü televizyon, sesin yanına görüntüyü de ekleyerek etkiyi bir kaç kat daha arttırmıştır.

1980’lerden sonra uydu yayıncılığının gelişmesiyle, dünyanın her tarafına yayın yapabilen televizyonlar, coğrafi ve siyasal sınırları da ortadan kaldırmıştır. Bu gelişmelere asrın sonuna doğru hızla gelişen ve yaygınlaşan kişisel bilgisayar ve internet şebekelerini de katarsak küresel çapta bir iletişim çağını yaşamakta olduğumuz görölmektedir (Özdemir, 2003).

1950 yılında Amerikalı'ların Yüzde 10'undan azının evinde televizyon varken sadece 10 yıllık bir süreç sonunda bu sayı yüzde doksanlara çıkmıştır (Eriş, 2002). Bugün ülkemiz için düşündüğümüzde geçmişin siyah-beyaz televizyonları bir kenara, ikinci televizyonlu evler çoğalmaya başlamıştır. Hatta televizyonun bu hızlı yayılması çocuk odalarına kadar varmıştır.

Böylelikle televizyon kaçınılmaz olarak günlük yaşantımızın bir parçası haline gelmiştir. Geleneksel iletişimi yok edip, yerine tamamen televizyon eksenli bir iletişim biçimi doğurmuştur. Bununla beraber hayatı nasıl anlamlandıracağımız ve nasıl düşüneceğimizle ilgili, önceliklerimizle ilgili önemli roller oynamaya başlamıştır. Bu hali ile televizyon, birbirine ve kendine karşı “atomize” olup yabancılaşmış bireyler için neler olup bittiği ile haberdar olmak, sosyalleşmek, eğlenmek kısacası var olduğunu ve topluma dâhil olduğunu anlayabileninde önemli bir yolu olmuştur.

5.1.2.1 Televizyon ve Eğitim

Yukarıda bahsettiğimiz medyanın toplumsal işlevlerinden en önemlisi de eğitimidir. Teknik olarak çok geniş kitlelere ulaşabilmesi ve görsel-işitsel öğrenmede artılarıyla oldukça etkili bir araçtır. Bu haliyle toplumu ve dolayısıyla bireyleri eğitme görevini en fazla yerine getirebilecek konumdadır. Aslında hem eğlendirme hem de eğitme işlevini, insanları hiçbir zahmete sokmadan gerçekleştiren televizyon; iş yaparken, kitap okurken, hatta eğlenirken dahi izlenebilir özelliğine sahiptir. Bu nedenle televizyon, tarihte ilk kez, milyarlarca insan tarafından, kolaylıkla ve yaygınlıkla izlenebilen yegâne iletişim aracıdır.

Olumlu kullanıldığında çok faydalı ve verimli bir eğitim aracı olarak belirtilen televizyon, günümüzde evlerin bas kösesindeki yerini almış durumdadır. Birçok aile ortamında, ilk zamanlarında, açılışından kapanışına kadar açık bulunan televizyon, artık neredeyse yirmi dört saat seyredilmektedir. Televizyonun araç olarak seyirciyi her şeyi izleme zorunda bırakan bir kullanımı var. TV, radyo gibi kolaylıkla açılıp kapatılmıyor. Televizyonun devamlı açık olduğu aileler oldukça fazla ve bu takdirde haber, kültür ve eğlence programlarının arasına sokuşturulan reklâmlar da kaçınılmaz olarak seyrediliyor. Televizyon izlemek, izlenenler önemsiz programlar olsa bile, yapı gereği düşük düzeyli bir entelektüel etkinlik değildir;

çocuklar programları, onları gündelik yaşamlarındaki, öteki anlam sistemleriyle ilişkilendirerek okurlar. İnsanın beş duyusunu sanal da olsa harekete geçiren televizyon, bu özelliğiyle çağımızın en önemli eğitim araçlarından. Böylesi önemli bir eğitim aracının bireyi yönlendirmedeki etkisi tartışmasız çok önemli görülmektedir. Olumlu kullanımında aynı anda milyonlarca insanı olumlu yöne analize edebilme özelliğine sahiptir. Olumsuz kullanımında ise en tehlikeli silahtan daha etkili, sinsi bir zehir gibi insanları yok etme gücüne sahip olabilmektedir (Özdemir, 2004).

Birey televizyon karşısında, kendisini televizyondaki aktörün yerine koyarak, televizyondaki aktörün canlandırdığı karakteri kendi hayatında oynamaya, yansıtılan yaşamın özlemine duymaya yönelebilmektedir. İzlediği filmdeki beğendiği karakterle kendisini öylesine bütünleştirmektedir ki artık onlar hayatının bir parçası olmaktadır. Bilinçli ya da bilinçsiz olarak televizyonlarda yayınlanan programlar aracılığıyla izleyicilere çok değişik mesajlar iletilmektedir. “Televizyon, artık, toplumu ve onun en temel birimi olan aileyi, onun üyelerini bir tür ‘mesaj bombardımanı-iletişim sağınağı’ altında bırakmaktadır”. İzleyiciler, verilmeye çalışılan bu bombardıman ve sağınak hâlindeki mesajları çoğunlukla elemeye tabi tutmadan, olduğu gibi almak durumunda kalmaktadırlar. “Televizyon mesajları bireylere, arasında seçim yapamayacakları türden homojen mesajlar vermektedir ve bu nedenle de bireyler seçici olma anlamında özgür değildir. Özellikle çocukların televizyonun verdiği mesajlardan olumsuz etkilenmeleri oranı daha fazladır. Bali çekme alışkanlığına nasıl başladığı sorulan bir tiner koklayıcısı; “Televizyonda bu konuda yayınlanan bir haber programında çocukların baliyi nasıl çektikleri uygulamalı olarak kullananlara anlatılıyordu. Merak ederek evde misafir olusundan faydalanıp kimseye görünmeden evin kilerine indim. Orada bulunan baliyi alarak denedim. Ondan sonrada alışkanlık yaptı, bırakamadım. Sözleriyle açıklamaktadır. Hırsızların emniyet güçleri tarafından tatbikatının, tüm ayrıntılarıyla haber olarak hemen bütün kanallarda yayınlanması hırsızlığın âdeta püf noktalarının en ince detayına kadar gösterilmesi; dolandırıcıların nasıl iş yaptıklarının da yine aynı şekilde televizyonlarda defalarca yayınlanması acemi hırsızlar için eğitici bir program niteliği taşımaktadır. Bu ve buna benzer programlar, televizyonun haber niteliği dahi olsa düşünülmeden yayınlanan programlarının ne derece etkili olduğunu açıkça göstermektedir. Tele vole diye tabir edilen programlar hemen

her gün her kanalda yayınlanmaktadır. Yayınlanan bu programlarda çok kısa sürede çok lüks ve rahat bir hayata kavuşma, nerede aksam orada sabah, paranın su gibi aktığı bir yaşamın sunulması, böyle bir yasama özenti nedeniyle nice ailelerin dağıldığı, nice genç kızların hayatlarının karardığı yine aynı kanallarda haber olarak yer almaktadır. Birey hayatında çok önemli bir yeri olan ailenin eğitim işlevi televizyonun etkisiyle sarsıntıya uğramaktadır. Birçok aile çocuklarına maddî ve manevî toplumsal değerlerini öğretemediklerinden, çocuklarının televizyonlardan daha fazla etkilendiklerinden yakınmaktadır. Bu durum, televizyonun ailenin toplumsal yasama bakısında ve onların model alabilecekleri bir kültürel referansın (yaygın ve ortak bir görüşün) oluşturulmasında belli bir oranda etkili olduğunu göstermektedir. Toplumla yol göstermedeki rolü su götürmez bir gerçek olan televizyonun, bu yol göstericiliği toplum yok etmeye yönelik değil de toplumu olumlu yöne katalize edecek bir yol göstericilik olması gerekmektedir (Özdemir, 2004).

Televizyonun bütün bu kendinden eğitim işlevinin yanında planlı ve programlı bir eğitim aracı olarak kullanıldığı durumlarda gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır. Ülkemizde etkili olarak kullanımı 1980'lerde okuma-yazma seferberliği olarak başlatılan bu eğitim biçimini bugün yaygın olarak Açık Öğretim Fakültesi adıyla Anadolu üniversitesi, örgün eğitim dışına çıkmış yurttaşların eğitimi için ise Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kullanılmaktadır. Geniş kitlelere ulaşabilme yeteneği ile çok daha ekonomik bir eğitim ortamı sunmaktadır. Teknik özelliklerinden kaynaklanan birçok üstünlüklerinin yanında, yüz yüze eğitim gerektiren eğitim pratiklerinde ise dezavantajlı yönleri öne çıkmaktadır. Bununla beraber her iki öğretim pratiğini paralel yürütecek şekilde Açık Mesleki Eğitim gibi eğitim faaliyetleri de yine Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde yürütülmektedir.

5.2. ŞİDDET

5.2.1. Şiddet Kavramı ve Şiddet Kültürü

İnsan psikolojisinde evrensel olarak varlığı kabul edilen ve cinsellikle birlikte en güçlü iki dürtüden biri olan saldırganlık ve onun sonucu şiddet, toplumda pek çok boyutta gözlemlenen bir olgudur. Şiddet içgüdüsel olarak var olan ve çevre etkenlerden kaynaklanan bir davranış olarak görülür. Şiddete yol açan temel etkenler anne, baba, çocuk, aile ilişkisi, nesillerdir sürdürülen şiddet içeren davranışlardır. Sosyal, kültürel ve ekonomik faktörler şiddet oluşumunda rol oynarlar. Her geçen gün şiddetin günlük yaşamımızda daha çok yer aldığı görülmektedir. Şiddetin bu denli yoğun olarak günlük yaşamda yer alması da şiddetin kanıksanmasına yol açmaktadır. Şiddet ayrıca bir problem çözme aracı olarak kullanıldığından, bu kanıksama şiddetin birçok boyutta kullanılmasına ve çok çeşitli şekillerde karşımıza çıkmasına neden olmaktadır (Polat, 2002).

Genel anlamda şiddet sahip olunan güç veya kudretin, yaralanma ve kayıpla sonlanan veya sonlanma olasılığı yüksek bir biçimde bir başka insana, kendine, bir gruba veya bir topluma karşı tehdit yoluyla ya da bizzat uygulanmasıdır (Ögel, 2004).

Erol Mutlu' ya (1997) göre ise şiddet en geniş haliyle saldırganlıkla bağlantılı bir davranış biçimidir. Bu anlamda şiddet, bir nesne ya da kişiye doğru yönlendirilmiş, yönlendirilişi kişinin istemediği ve o kişiyi tahrik edici, yıpratıcı bir eylemi, kimi zaman da eylemden kaçınmayı veya eylemsizliği içerir. Bu anlamda fiziksel anlamdaki her türlü saldırı şiddet tanımı unsurları arasında yer alırken fiziksel olmayan kimi sözlü davranışlarda bu tanım kapsamına girer (Kaskun ve Öztunç, 2002).

Şiddet içerikli davranışlara öfke patlamaları, fiziksel şiddet davranışları (vurmak, tekmelemek, itmek, yaralamak), kavga etmek, başkalarını yaralamak ile ilgili tehditler savurmak ya da yaralamaya çalışmak, hayvanlara yönelik acımasız davranışlar, yangın çıkarmaya teşebbüs etmek, eşyalara bilerek zarar vermek örnek gösterilebilir (Ögel, 2004).

Şiddet, Erich Fromm'a göre; temelinde yaşama karşı, yaşam ve insan sevgisine karşı bir umursamazlık duygusu yeşerten yıkıcı bir itkidir ve değişik şiddet biçimleri vardır, örneğin şiddetin en normal ve hastaliksız biçimi oyunda ortaya çıkan şiddettir. Bu şiddet türü, ilkel kabilelerin savaş oyunlarından Zen Budistleri' nin kılıç oyunlarına dek pek çok örnekte görülebilir ve bu tür şiddette asıl dürtü yok etme değil becerinin gösterilmesidir. Diğer bir şiddet türü; insanın kendisinin ya da başkasının yaşamını, özgürlüğünü, onurunu ve malını korumak için kullandığı, korkudan doğan, amacı yıkım değil koruma olan bu şiddettir (Ama eylemin sonunda bir yıkım olmayacağı garanti edilemez). Fromm' un sınıflamasında en tehlikeli, yıkıcı olan şiddet türü de öç alıcı şiddettir (Fromm, 1994). Fromm' un uzayıp giden şiddet listesindeki şiddet biçimlerinin ortak özelliği karşı taraftaki birey veya gruba duyulan yoğun bir sevgisizlik ve bu karşı taraf üzerinde egemenlik kurma isteği olup bu isteği gerçekleştirme biçimi yani şiddetin ölçüsü de temelde güçlülük ve sevgisizliğin (insancıl duyguların körelmesi) derecesine bağlıdır (Kale, 1995, s.98)

Şiddetin tam bir tanımını yapmak çok kolay değildir. Şiddet davranışının içine sadece fiziksel içerikli şiddeti değil; sözel ve psikolojik tacizi de içeren davranışlar ile birine bilerek rahatsızlık veya fiziki olarak zarar vermek de almaktadır. Son bir yıl içerisinde fiziksel bir kavga içinde yer alma; yaşamı boyunca bir kez dahi bir silah taşıma veya ateşli silah dışındaki çakı, bıçak, jilet gibi kesici aletler taşımak da şiddet davranışı kapsamında değerlendirilmelidir. Şiddet içerikli davranışlar arasında öfke patlamaları, vurmak, tekmelemek, itmek, yaralamak, kavga etmek, başkaları ile ilgili tehditler savurmak ya da yaralamaya çalışmak, hayvanlara yönelik acımasız davranışlar, yangın çıkarmaya teşebbüs etmek ve eşyalara bilerek zarar vermek sayılabilir (Ögel vd., 2005).

Bunlarla beraber kuramsal değerlendirmeler çerçevesinde ele alındığında; 19.yy'a kadar tek başına araştırılan bir kavram olmayan şiddet, sosyal bilimlerden çeşitli boyutlarıyla araştırılan yeni bir olaydır. Sorunun ele alınışında saldırganlık ve şiddet kavramlarının farklı anlamlar içerdiği noktasından hareketle tanımlar yapılmıştır.

Steinmetz'e (1986) göre; bir bireyin yaralanmasına, sindirilmesine, öfkelenmesine veya duygusal baskı altına alınmasına yol açan fiziki veya herhangi bir şekildeki davranış ve muamele biçimi şiddettir.

Holmes'a (1981) göre; şiddet, verimsiz bir sistemin harcanmış enerjisidir. Bir birine karşılıklı bağımlı olan sistemler verimli biçimde işlemezse şiddet ortaya çıkar. Yıkıcı, yok edici saldırganlığın bir biçimi olan şiddet; Kişilere ya da nesnelere çeşitli boyutlarda zarar vermeyi içeren güçlü, kontrolsüz, aşırı, birdenbire, amansız bilen toplu ya da bireysel görülebilen bir olgudur (Yıldırım 1998: 25).

Sosyolog H. L. Nieburg şiddeti, "Kişileri veya malları yaralamaya ya da yok etmeye yönelik, doğrudan veya dolaylı eylem" olarak tanımlamaktadır. H. D. Gurr ise, "Dar anlamda şiddet, insanı yaralamaya, mala zarar vermeye yönelik bir davranış olarak tanımlanır. Toplumsal veya kişisel olarak böylesi eylemleri, iyi, kötü, ne iyi ne kötü olarak algılayabiliriz. Bu hareketin kime karşı yapıldığına ve kimin başlattığına göre değişir" diye yazmıştır (Özönder vd., 2005, s.7).

Hem şiddet durumlarını, hem de şiddet eylemlerini açıklayan bir tanım vermeye çalışalım: "Bir karşılıklı ilişkiler ortamında taraflardan biri veya birkaçı doğrudan veya dolaylı, toplu veya dağınık olarak, diğerlerinin bir veya bir kaçının bedensel bütünlüğüne veya mallarına veya simgesel ve sembolik ve kültürel değerlerine, oranı ne olursa olsun zarar verecek şekilde davranırsa, orada şiddet vardır" (Michaud 1991, Aktaran: Özönder vd., 2005, s.7).

Şiddetin sözlük anlamı bile, ne denli yaygın bir kullanım alanı olduğunu göstermektedir: "Sertlik, katı ve kaba davranış, bedene zor uygulama, bedensel zedelenmeye neden olma, kişisel özgürlüğü zor yoluyla kısıtlama, büyük güç, haşinlik, rahatça gelişmesini ya da tamamlanmasını engellemek üzere bazı doğal süreçlere, alışkanlıklara yersiz kısıtlamalar getirme..." Şiddetin yol açtığı zarar-kişisel ya da toplumsal-kimi zaman tarihte örneklerini görebildiğimiz biçimde "yok etme" sonucuna varabilir.

Şiddeti genelde algılandığı gibi yalnızca “fiziksel zarar” ile açıklamak yeterli değildir. Ruhsal anlamda da bireyde ya da toplumsal boyutta değişken sürelerde, hatta kalıcı etkileri olabilir. Şiddetin biçimlerine göre gözden geçirilmesinde, fiziksel, duygusal-psikolojik, sözel, cinsel, ekonomik ve daha pek çok davranış, şiddet biçimleri olarak karşımıza çıkar. (Özönder vd., 2005,s.8).

Son yıllarda yoğun olarak çalışılan şiddetin farklı sınıflamaları bulunmaktadır. Şu sınıflama genel olarak kabul gören bir sınıflamadır:

- **Saldırgan şiddet:** Bir kişinin başkasına zarar verme, yaralama veya öldürme amacına yönelik, fizik kuvvet uygulayarak yaratılan, ölümcül olabilen kişisel saldırganlıktır. Saldırgan şiddetin en uç noktası cinayettir. Cinayet, bir kişinin başkasına yönelik yaralama veya öldürme amacı ile yaptığı ve sonuçta ölümün meydana geldiği olaylardır. Öldürme olayları bazen kendini savunma ya da ihmale bağlı olarak meydana gelen olaylar şeklinde de görülmektedir. Saldırgan şiddet olguları adli tıbbın en çok karşılaştığı olgu tiplerinden birisini oluşturmaktadır. Çünkü adli tıp temelde zorlamalı ölümleri incelediği için saldırgan şiddet sonucu ortaya çıkan kişiye yönelik şiddet olguları yaralama veya ölüm olarak karşımıza çıkmaktadır. Öldürücü olmayan saldırgan şiddet 4 sınıfa ayrılarak incelenir: Basit saldırganlık, planlanmış saldırganlık, ırza geçme, hırsızlık. Basit saldırganlık silah veya alet olmadan yapılan, kişide küçük lezyonlar yaratan olaylardır. Bunlar sıyrıklar ile ekimozlardır. Başka bir tanımla ayaktan tedavi ile iyileşen olgular olarak da tanımlanabilir. Küçük bir problemin büyütülmesinden ortaya çıkabilen küçük çapta tartışma ile itişmeler bu tip olaylara örnektir. Planlanmış saldırganlık ise 3 şekilde meydana gelebilir: (1) Bir silahla yapılan saldırılar: Burada yaralanma olabilir veya olmayabilir. (2) Silahsız yapılan ama önemli hasarlara yol açan saldırılar: Diş kaybı, kemik kırığı, iç organ yaralanmaları, bilinç kaybı ya da teşhisi konamayan ama hastanede yatmayı gerektiren lezyonların olduğu durumlardır. (3) Silahla yapılan planlanmış saldırılar: Bu konuda yapılan çalışmalar, saldırı ve cinayeti genellikle aynı davranış grubunda değerlendirmekte ve cinayeti tam

bir saldırı olarak tanımlamaktadır. Irza geçme zor kullanarak ya da tehdit ederek, cinsel amaçlı doyum sağlamaya yönelik eylemlerdir. (Polat, 2002).

- **Kadına yönelik şiddet:** Kadınlara ve kızlara karşı şiddet fiziksel cinsel, psikolojik ve ekonomik istismarı içerir. Bu çoğunlukla "cinsiyete dayalı" şiddet olarak bilinir; çünkü bu kavram kısmen kadının toplumdaki edilgen statüsünden ortaya çıkmıştır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde ekonomik bağımsızlığını kazanamayan kadınlarda bu tip olguların sıklıkla yaşandığı görülmektedir. Pek çok kültürde, kadına karşı şiddeti haklı gösteren ve dolayısıyla da daimi hale getiren inançlar, normlar ve sosyal kurumlar vardır. Bir patrona, komşuya ya da tanıdığa yönelttiğinde cezalandırılabilir aynı davranışlar erkekler tarafından kadınlara, özellikle de aile içinde kadına yönelik olarak uygulandığında çoğunlukla karşılıksız kalmaktadır. Kadına karşı şiddetin en yaygın görülen şekli iki çocuklukta, ilk gençlikte ya da yetişkinlikte olsun erkek partnerler tarafından fiziksel istismar ve cinsel ilişkiye zorlamadır. Partnerin istismarını aile içi şiddet, eşin dövülmesi ve hırpalanması olarak da bilinir neredeyse her zaman psikolojik istismar ve olguların dörtte biri ile yarısı arasında da cinsel ilişkiye zorlama izler. Partnerleri tarafından istismar edilen kadınların büyük çoğunluğu bu duruma pek çok kez maruz kalmıştır. Gerçekten de, istismarın yaşandığı ilişkiye çoğunlukla bir terör atmosferi hâkimdir (Polat, 2002).
- **Aile içi şiddet:** Araştırmada, aile içinde şiddetin kullanım sıklığı ve dozunun yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, meslek gibi değişkenlerden etkilenmediği de görülmüş. Örneğin, araştırmaya katılanların eğitim düzeyi ülke ortalamasından görece yüksek olduğu halde, ailelerin % 82'sinde şiddet kullanımının yüksek düzeyde olduğu saptanmış. Bu, Türkiye'de yaygın olan, "formel okul eğitiminin yüksek olması ile kişilerin şiddete daha az başvuracakları ve çatışmaları çözmek için yapıcı yollar kullanacakları" kanısının da sorgulanması gerektiğine işaret etmekte. Toplumda yaşayan bireyleri, çatışmaları çözmek için, içgüdüleriyle bulabildikleri "zora başvurmanın cazibesi kadar kolay ve çekici gelebilecek, farklı yöntemler konusunda bilgilendirmek daha önemli bir eğitim haline geliyor. Şiddet aile içinde öğrenilen,

kuşaktan kuşağa aktarılan ve geleneksel öğelerle meşrulaştırılan bir davranış olarak kaldığı sürece tüm toplumsal kesimleri ve toplumsal dinamikleri, değişimi de olumsuz etkiliyor. Bu durumda evde, ailede, okulda, sokakta, işte, her zaman şiddet içeren bir davranışla karşılaşan veya engellenen kişinin bireyci düşünebilmesi ve yurttaş olabilmesi olanağı da kısıtlanmış oluyor. Örneğin, çocuklar yaramazlık yapıyorsa şiddet uygulamak "eğitici" bir davranış oluyor. Ya da, kadın geleneksel görevlerini yerine getirmiyorsa, itaatsizlik yapıyorsa, durumundan şikâyet ediyorsa veya izinsiz bir yerlere gidiyorsa, "ailenin saygınlığını, namusunu korumak" adına şiddete başvurulması da araştırmadaki erkekler ve en çok da kadınlar (yani hem şiddet uygulayan bireyler, hem de şiddete maruz kalanlar) tarafından "haklı" bir davranış olarak düşünülüyor. Toplumda, yakın aile bireyleri arasında şiddet olması istenmeyen bir davranıştır. Dolayısıyla bu tür davranışların haklılığının ve meşruluğunun nedenlerinin "aile dışından kişilere" anlatılabilmesi gerekiyor. Bu durumda, özellikle kadınlar eşlerinin şiddet içeren davranışlara başvurmalarını, ekonomik sıkıntıların yol açtığı sinirlilik, işlerinin kötü gitmesi, zaman zaman davranışlarına hakim olamama, eğitimsizlik, kişilik zayıflığı gibi, kişinin elinde olmayan nedenlere dayandırarak veya davranışların "kalıcı" "sürekli" değil, "geçici" "anlık" olmasına bakarak meşrulaştırıyorlar. Araştırmacılar bu tür gerekçelerin, toplumdaki güç ilişkilerinin, eşler ya da anne-babalarla çocuklar arasındaki güç ilişkilerine yansımaları gösterdiğini vurguluyorlar. Bu sonuçta, aile içinde şiddetin yönünün en çok kadın ve çocuğa doğru olmakla beraber, aile içindeki iktidar ilişkilerinde belirlenerek, güçlüden güçsüze yönelik olduğunu ortaya çıkarıyor. Şiddetin meşru görülmesi önce ailede ve de sonra toplumda tekrar tekrar üretilmesine ve bir sorun çözme yöntemi olarak kuşaktan kuşağa aktarılmasına yol açıyor. (Zuhal ve Yüce, 2001). Çocuk ve eşin dövülmesi, eski bir gelenek olabilir. Ancak işsizlik veya oturdukları gecekonduyun yıkılması gibi kriz anlarında, artan sayıda ebeveynin çocuklarına zarar verdiği, hatta onları öldürdüğü de görülmektedir (Ergil, 2001).

- **Çocuğa yönelik şiddet:** Çocuğa yönelik şiddet tanımı daha çok fiziksel saldırıları içermektedir. Çocuğa yönelik şiddet ile ilgili literatüre bakıldığında, fiziksel saldırıları

kapsayan şiddetin yanında başka değişik terimlerin de kullanıldığı göze çarpmaktadır. Çocuğa yönelik kötü davranış (child abuse), çocuğun ebeveynleri veya ondan sorumlu olan diğer kişiler tarafından fiziksel veya psikolojik nitelikli kötü davranışların tümünü kapsamaktadır. Çocuğu aç bırakma, tavan arasına veya tuvalete kilitleme, yakıcı nesnelere dağlama, cinsel saldırı, duygusal veya psikolojik olarak aşağılama “child abuse” kapsamına girmektedir (Yıldırım,1998, s.26). Çocukların cinsel istismarına bütün toplumlarda rastlanmaktadır. Bir yetişkin ya da bir aile bireyi ve bir çocuk arasındaki herhangi bir cinselliğe ilişkin hareket ve çocuk ve arkadaşı arasındaki istenmeyen her türlü cinsel hareket çocuğun cinsel istismarı demektir. Hem kızlar hem de erkekler cinsel istismar kurbanı olabilir; ancak çoğu çalışma kızların erkeklerden 3 kat daha fazla olmak üzere istismar edildiklerini ve bu sayının bazen çok daha fazla olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte, erkek çocukların istismarının açığa vurulması kızlara oranla daha az olabilir. Kadınlar cinsel istismardan erkeklere oranla daha çok etkilendiklerini bildirme eğilimindedir; buna karşın, bazı erkekler de şüphesiz bu durumdan çok etkilenebilirler. Penetrasyonu yaşamış olmanın hem erkekler hem kızlar için de özellikle travmatik yaşantılar olduğu bulunmuştur (Polat, 2002).

- **Yaşlılara yönelik şiddet:** Bakmakla yükümlülüğu olan kimselerin, bakıcıların veya bakımevlerinde görevlilerin, özellikle bakıma muhtaç yaşlılara karşı her türlü kötü muameleyi kapsar. Duygusal-psikolojik veya sözel ağırlıklı olarak görülen kötü muamele biçimidir.
- **İntihar (kişinin kendine yönelik şiddeti) :** Kendisine karşı şiddet, gittikçe büyüyen sayılarda intiharlar, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı sıkça görülen olgular haline gelmiştir (Ergil, 2001).

Öte yandan bu yönlü tedavi amaçlı çalışmalarda sürmektedir. Ancak özellikle saldırganlığı tedavi amaçlı "seçici" özelliğe sahip ilaçlar geliştirilse bile, ufukta bu tür ilaçlarla ilgili denetimsel ve ahlaki sorunların çıkacağı görülür. Birçok ülkede, saldırgan ya da şiddet içeren davranışlar, değişik ruhsal sorunlarda ortaya çıkabilecek belirtiler olarak görülüyor. Yine

birçok ülkede, rahatsızlıkların belirtilerini değil, net olarak belirlenmiş bozukluktan tedavi eden ilaçların kullanımına izin veriliyor. Ağrı ve yüksek ateş gibi istisnai durumlar da oluyor doğal olarak, ancak bu tür belirtiler doğru tanımlanmış oluyor. Oysa saldırganlığın tanımı tartışılabilir. Bu nedenle, saldırganlığın tanımı konusunda, klinik ve akademik çevrelerde fikir birliğinin oluşması önem taşıyor. Ayrıca, bu çevrelerin homojen bir grup hastayı tanımlamaları gerekiyor.

Bir başka sorunsal kimlerin bu ilaçlarla tedavi edileceğidir. Birçok hastalıktan farklı olarak, saldırganlığı bir sorun olarak tanımlayan suçlunun kendisi değil, genellikle çevre oluyor. Şiddete eğilimli kişiler, normal olduklarını düşünebiliyorlar, hatta bazıları ara sıra "parlamaktan" zevk duyuyorlar ve tedaviye karşı çıkıyorlar. O halde, yeni ilaçlara kimin gereksinimi olacağına kimin karar vereceği sorusu akla geliyor. Bu konunun da ciddi bir ahlaki tartışmayı doğuracağı açıktır (Enserink, 2000).

5.2.2. Akran Zorbalığı/Zorbaca Davranışlar

İngilizce' de "Bullying" adı verilen, Türkçede zorbaca davranış olarak karşılık bulan bu kavram, değişik şekilleri olan bir davranış biçimini; sözel ve fiziksel küçük düşürücü davranışları ifade eder. Saldırı, tehdit, ad takma, sosyal olarak izolasyon, vurma, işkence etmek, küçük düşürmek karşındaki kişiye karşı yapılan zorbaca davranış biçimleridir. Zorbaca davranışların özellikleri içinde agresyon içermesi, düzenli zaman aralıklarında gerçekleşmesi, kurbanların kendilerini korumakta zorluk çekmeleri sayılabilir (Ögel vd., 2005).

Araştırmacılar genellikle şu unsurları zorbalık tanımları içerisinde görürler (Farrington 1993; Swain 1998) sözel, fiziksel ve/veya psikolojik saldırı veya grup ya da kişi tarafından tehdit edilme; hedefi korkutma, üzme veya yaralama isteği; hedefin korkması, üzülmeye veya başka bir şekilde zarar görmesi; zorba veya zorbalıların lehine asimetrik güç dengesi, hedef kaynaklı herhangi bir kışkırtmanın olmaması ve davranışın zamanla tekrarlanması. Ne var ki araştırmacıların hepsi tanımlarında tüm bu bileşenler üzerinde fikir birliğine varmış değildir. Olweus (1993,1999) davranışların zarar verme niyeti taşıma özelliğine değinmiştir. Tek başına

kötü bir davranış zorbalık olarak görülse de, bir çok durumda zorbalık sayılması için davranışın tekrar etmesi ve zaman içinde oluşması gerekecektir (Özönder vd., 2005, s.18).

Sözel ve fiziksel zorbalığın yanında, araştırmacılar genellikle dolaylı zorbalığı da (mesela bir hedef üzerinde doğrudan uygulanmayan zalimlik) –veya toplumsal dışlama (örneğin bir öğrencinin grup ve faaliyetlerden dışlanması) veya ilişkilere dönük zorbalığı (örneğin öğrencinin akranlarıyla olan ilişkileri yoluyla zalimlik) çalışmalarına dahil ederler (Land 2003: 149).

Bazı araştırmacılar ise lafla sataşmayı zorbalığın yaygın bir şekli olarak kabul ederken, bazıları da ayrı bir kategori olarak değerlendirirler. Araştırmacıların çoğu cinsel tacizi zorbalığın ergenlikteki biçimi olarak kavramsallaştırmışlardır.

Zorbalık konusunda araştırma yapılırken öğrenciler sıklıkla sözle sataşmanın olumsuz örneklerini sağlamış ve yaşadıkları en yaygın zorbalık biçiminin sözle sataşma veya laf atılma olduğunu ifade etmişlerdir. Bazı araştırmacılar zorbalık tanımlarına lafla sataşmayı açık bir şekilde dahil ederken, bazıları da lafla sataşmanın tekrar etmesi ve sert olması koşulunu ileri sürmüştür. Buna karşın Ross (1996) tekrar etse ve zalimce olsa bile lafla sataşmayı zorbalığa eşlik eden, zulmün ayrı bir biçimi olarak görür ve lafla sataşmaya fiziksel zulmün de eklendiği durumlarda, başa çıkmak için özel stratejilerin kullanılması gerektiğini ileri sürer. Diğer araştırmacılar ise lafla sataşmayı kabul edilebilir davranış olarak, kabul edilemez zorbalık davranışıyla karşılaştırır. Örneğin Hazler vd.(1997) şöyle der, “Zorbalıkla lafla sataşma arasında zulümle oyun arasındaki ince çizgi vardır”. Zorbalık ve lafla sataşma arasındaki ayrımları netleştirecek çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır (Özönder vd.,2005).

MEB ve UNICEF'in düzenlediği “1. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler” sempozyumunda (2006) Akran zorbalığıyla ilgili 1154 ilköğretim okulu öğrencisiyle yaptığı araştırmasından bilgiler aktaran Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Metin Pişkin; “Öğrencilerin yüzde 35'i kendini kurban, yani 'kendilerinden daha güçlü öğrencilerin zorbaca söz ve eylemlerine haftada en az bir kere uğrayanlar' olarak tanımlıyor. Yüzde 30,2 kendisini 'zorba-kurban' yani

'haftada en az bir kez hem zorbaca söz ve eylemlerde bulunan hem de aynı sürede en az bir kez zorbalığa uğrayanlar' tanımına sokuyor. Fiziksel zorbalığa uğrama oranının en fazla olduğu yer yüzde 58,2 ile sınıf, yüzde 41,7 ile de okul alanı ve bahçe. Öğrencilerin yüzde 52'si sınıf arkadaşı tarafından zorbalığa uğruyor” diyor (Radikal Gazetesi, 30.03.2006).

Pişkin (2002), zorbalıkla ilgili bir derleme çalışmasında, zorbalığın çeşitli tanımlarını vermekte ve bu tanımlarda bulunan ortak noktaların altını çizmektedir. Bunlar;

- Zorbalık, bilinçli ve kasıtlı olarak yapılan ve kurbanı fiziksel, zihinsel, sosyal ya da psikolojik zarar verme amacı güden söz ve eylemleri içerir,
- Zorbalığın belli bir süre tekrarlanma özelliği vardır,
- Kurban kendini koruyamayacak ve savunamayacak durumdadır,
- Zorbalar eylemlerini bireysel ya da grupla yapabildikleri gibi, kurbanlar da bu eylemlerden bireysel ya da grup olarak zarar görebilirler,
- Zorbalar, bu tür eylemlerinden dolayı genellikle kendilerine çıkar sağlayabilirler (Kapıcı 2004, s.1–2).

Araştırmacılar, çoğunlukla üç tip zorbalıktan söz etmektedirler: sosyal dışlama, fiziksel ve sözel zorbalık. Son ikisi, gözlenebilirliğinden dolayı doğrudan zorbalık içinde yer alırken, sosyal dışlama ise dolaylı zorbalık olarak tanımlanmaktadır. Dedikodu yaymak, istenileni yapmadığı takdirde arkadaşlığı bitirmekle tehdit etmek gibi doğrudan gözlenmeyen davranışları içeren dolaylı zorbalık, ilişkisel saldırganlık terimiyle de ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra, zorbalık, hapisane ya da üniversite iş ortamı gibi her kurumda görülebilmesine karşın, çoğunlukla ilköğretim okullarında çalışılmaktadır. Belki de bunun bir nedeni, zorbalığın gelişimsel olarak bir risk faktörü olduğuna işaret eden çalışmalardır. Bu çalışmalardan birinde, yaşlara göre, “zorbalık” ve “kurbanlık” kavramlarının anlaşılmasında/değerlendirilmesinde bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. On dört ülkeden 1245 öğrencinin katıldığı bu çalışmada, 8 yaşındakilerin yalnızca saldırgan olan ve olmayan davranışları ayırt edebildikleri görülürken, 14 yaşındakilerin kavga etmeyle bedensel zorbalığı ve sözel zorbalıkla sosyal dışlamayı ayırt edebildikleri görülmektedir. Kimi araştırmalar da

yaşla birlikte zorbalığın değil, zorbalığa maruz kalmaya ilişkin bildirim oranının azaldığını belirtmektedirler. Örneğin, Salmivalli (2002), ilköğretim öğrencileriyle yaptığı bir araştırma sonucuna dayanarak 'paranoya zorbalığı' olarak da bilinen ve kişinin yalnızca kendisinin bildirdiği –arkadaşlarının bildirmedeği– zorbalık oranında yaşa bağlı olarak düşüş olduğunun altını çizmektedir (Kapıcı 2004:2).

Zorbaca davranışlarda bulunan çocukların özelliklerine gelince; bu çocuklar engellenmişlerdir, daha önce kendileri zorbaca davranışlara maruz kalmışlardır, örnek alacak rol modelleri yoktur ya da zayıftır, aile içinde ihmal edilmektedirler, davranış problemleri vardır, aşırı-uygunsuz etkileşimlere sahiptirler.

Bu çocukların okul içinde gösterdikleri davranışlar şunlardır: Ad takma, sosyal izolasyon, hakkında dedikodu yapmak, itip kakmak, cinsel içerikli ad takma (top, tekerlek, avrat, ibne...vb), fiziksel zarar verme, taciz içerikli dokunuşlar, taciz içerikli mesajlar yollama, taciz içerikli e-postalar yollama (Ögel vd., 2005, s.55)

Yine bu u çocuklar genelde fiziksel olarak güçlüdürler. Koordinasyonları yüksektir, sporda ve bahçe oyunlarında başarılıdırlar. Enerjik ve aktiftirler. Acıya dayanma eşikleri yüksektir, gözü pektirler. Mağdurlardan yaşça ve bedence büyüktürler. Görünümleri normaldir. Fiziksel olarak çekicidirler. Bu çocuklar evde az zaman geçirir, aile içinde olumlu etkileşimi azdır. Güvenli, hazır cevap, dalgacı ve alaycıdır. İletişimde başarılıdır. Kendi sosyal idealine uygun olan baskın ve güçlü erkeklere uyma gösterir, yaşlılarınca kabul gören "maço" imajı taşır (erkekler). Kaygı düzeyi düşüktür. Güce dayalı benlik algısına sahiptir; kendisini sert, başarılı ve becerikli görür; tatminsizlik duymaz. Baş etme becerileri yüksektir, bağımsızdır ve kendini güvenle ortaya koyabilir. Mağdurun cezayı hak ettiğine inanır. Eve geliş saatleri denetlenmez. Bu çocukların anne babalarına yönelik olumsuz duygular taşırlar, aile içindeki empati düzeyi, sevgi ve şefkat düşüktür. Örneğin aşırı rahat veya cezalandırıcı-özellikle fiziksel ceza kullanılır. Aile içinde saldırganlığa göz yumulur, güçlü ve sert imajı güçlendirilir. Anne babaların da geçmişte zorba olma ihtimalleri yüksektir. Anne baba arasında evlilik problemleri ve kaotik ev ortamı vardır (Ögel vd., 2005, s.56)

5.2.3. Öfke

Aslında öfke normal, herkes tarafından hissedilen, vazgeçilemeyen, güçlü fakat kontrol edilmesi öğrenilebilen, saldırganlıkla aynı şey olmayan (saldırganlık; öfkenin kontrol edilemediği durumda ortaya çıkan bir davranıştır), bir duygu olarak tanımlanabilir. Öfke bir davranış değildir. Öfke hayatın bir parçası olmasına rağmen, toplumumuzun bize öfkemizle nasıl baş edeceğimizi öğretmede pek başarılı olduğu söylenemez.

Öfke uygun ifade edildiğinde, son derece sağlıklı ve doğal bir duygudur. Ancak kontrolden çıkıp da yıkıcı hale dönüşürse okul-iş hayatında, kişisel ilişkilerde ve genel yaşam kalitesinde sorunlara yol açar. Pek çok kişisel ve sosyal problemlerin (örneğin, çocuk istismarı, aile içi şiddet, fiziksel ya da sözel saldırganlık, toplumsal şiddet) temelinde öfke vardır. Öfke hem dışsal, hem de içsel bazı olaylarla ortaya çıkar.

Genellikle öfkeye yol açan nedenler arasında; engellenme, haksızlığa uğrama, fiziksel incinme ve yaralanmalar, tacize uğrama, hayal kırıklığı, saldırıya uğrama, tehditler sayılabilir (Kökdemir, 2004).

Başka bir ifade ile öfke, karşılanamamış gereksinimlerin işaretçisidir. İşaretçi olarak öfkenin verdiği mesaj "İstedigimi elde edemiyorum." olabilir. Biz insanlar bu mesajı verirken farklı davranışlara başvururuz. Seçilen bu davranışlar yoluyla da elde edemediğimiz bu amaçlarımıza ulaşmaya çalışırız. Kırılan gurur, gerçekte yersiz olan beklentiler ve zihinde yaratılan düşmanca fanteziler öfkeye yol açabilir. Zaman zaman kendi kusurlarımızı örterek, başkalarını suçlarken öfkeyi kullanırız. Diğer duygularımızı gizlemek ya da yok etmek için de öfkeden yararlanırız. Öfkeyi yaratan duyguları, öfkeyi gösteren davranışlardan ayırt etmek gerekir. Bazı durumlarda öfke yarar sağlayabilir. Saldırgan nitelik taşımayan davranışlara da yöneltebilir. Öfkenin yarar getirmediği tepkiler ise genellikle saldırgan eylem niteliği taşır. Burada amaç, öfke duyulan kişiye zarar vermektir. Saldırgan nitelik taşıyan eylemler tehdit etmek, hakaret etmek ve iğnelemek gibi sözel ya da dayak gibi fiziksel biçimlerde olabilir. Öfke, aynı duygunun süregenleşmiş (kronikleşmiş) hali olan "düşmanlıktan" farklıdır. Öfke, geçici bir tepkidir ve her insanda oluşabilir. Düşmanlık ise kalıcı bir nitelik taşır. Bu noktada,

birbirini düşman sayan ulusların ya da fanatik düşünce gruplarının çocuk ve gençleri eğitirken öfkeyi nasıl süreğenleştirdikleri ve pekiştirdikleri de üzerinde düşünmeye değer bir konu (Özer, 2006).

Madlow (1972) öfke belirtilerini şöyle sınıflandırmış(Özer, 2006):

- Doğrudan davranışsal işaretler,
- Doğrudan sözel ya da bilişsel işaretler,
- Üstü kapalı davranışsal işaretler,
- Üstü kapalı sözel işaretler,
- Dolaylı davranışsal işaretler,
- Dolaylı sözel işaretler.

Psikologlara göre (Kökdemir, 2004), öfkelendiğimizde 5 boyut birbiriyle ilişkili ve eşzamanlı olarak aktif olur. Bu boyutlar:

- Biliş – O andaki düşüncelerimizdir.
- Duygu – Öfkenin yol açtığı fiziksel uyarımadır.
- İletişim – Öfkemizi çevremizdekilere yansıtma biçimimizdir.
- Etkileniş – Öfkeli olduğumuzda hayatı algılayış biçimimizdir.
- Davranış – Öfkeli olduğumuzda sergilediğimiz davranışlardır.

Hauck (1974), mantıksız düşüncelerimizin öfkeye temel olan duyguların ortaya çıkmasına yol açtığını ileri sürmüştür. Mantıksız düşüncelerden biri de genellikle öfke duyulan kişiyi değiştirmek amacını taşır. 30 yıllık eşiyle geçimsizlik yaşayan ve ondan nefret eden bir kadın, yardım alabilmek için bir terapistte başvurduğunda, eşinin parasını içkiye yatırdığı ve oldukça bencil bir insan olduğu için ona öfke duyduğunu dile getiriyor. Terapisti "Eşin rahatsız olabilir. Ancak, görüyorum ki sen onun değişmesini istiyorsun, ama belki sen değişmek isteyebilirsin." dedikten sonra, eşini duygusal rahatsızlığı olan bir kişi olarak görmeye başlıyor. Buna bağlı olarak, üzüntüsü azalıyor, eleştirel ve hırçın davranışlarını değiştiriyor. Sonuçta da eşi onunla kavga etmeyi kesiyor, ancak içkiyi kesmiyor. Kendisi ise, dünyayı ve özellikle eşini

değiştirmek istediğini böylece fark etmiş oluyor. Öfkeyi oluşturan neden hakkında çok konuşmak, çok düşünmek bir süre sonra takıntıya dönüşebiliyor. Üzerinde durdukça öfke artıyor. Ebbeser, Duncan ve Konecni adlı araştırmacılar (1975), yakın zaman içinde işten çıkarılan personelle görüşerek, bu kişileri ayırdıkları firmaya duydukları öfke konusunda konuşturmuşlar. Konuşmalar sonucunda, bu kişilerin düşmanca duygularının arttığını gözlemlemişler. Zillmann (1979), saldırgan fantezilerin öfkeyi artırdığını gözlemlemiş ve erkeklerin kadınlara kıyasla öfkelerini daha uzun sürdürdüklerini de ileri sürmüş. Kısacası bir insanın yıllar önce duyduğu bir öfkeyi çok uzun süre taşıyabildiğini belirlemiştir (Özer, 2006).

Öte yandan çoğu kişide, öfke duygularının yasaklanması öylesine güçlüdür ki, bu duygular hepten bilinçten atılır, kişi kırgınlığının, öfkesinin farkında olmaz. Fakat bilinçaltına itilen bir duygu yok olmaz. Aksine, kişiliğin bütünlüğünden ayırdığı için, denetlenme olanağı kaybolur, kişiye yabancılaşır, varlığını bilinçaltında bağımsız olarak sürdürür, dış kaynaklardan beslenerek birikir, mayalanır, güçlenir ve çeşitli ruhsal yakınma ve hastalıklarla dışa vurur.

Bastırılmış saldırganlık duygusu, hastalıklara ve davranış bozukluklarına yol açar. Bilinçaltı saldırgan duyguların yol açabileceği bozuklukları üç grup altında toplayabiliriz: (1) Bitkisel (vejetatif) sinir sisteminin çalışma bozukluğuna bağlı olarak ortaya çıkan psiko-somatik hastalıklar: Hipertansiyon, migren, hipertroidi, artrit. vb. (2) Ruhsal yakınma ve hastalıklar: Endişe, korku, suçluluk duygusu, depresyon, aşırı yorgunluk, zorlu fikir ... (3) İlişkilere dolaylı olarak yansıyan, olumsuz tutum ve davranışlar ve yıkıcılık eğilimi (Çelebi, 1983).

Öfke, bireyin kendisini tanıması ve uygun ifade yollarıyla belirtilmesi durumunda bireye olumlu bir güç sağlar. Öfke için harcanacak enerji yaşamda ve ilişkilerde değişiklikler yaratmak için kullanılabilir. Öfkeyle gelen enerji olumsuz yönde kullanıldığında, rahatsız olunan durumlarda hiçbir değişikliğe yol açmayıp, diğerlerini hedef alır ve sonuç vermez. Öfkenin olumsuz kullanımı kabul edilmeyi sağlayamaz. Sorunlarımızı çözerek ilerleyip, yaşamımızda olumlu değişiklikler yapmak istiyorsak, kendimizi tanıyarak kabul etmemiz gerekir. Kendimizi kabul etmemiz, enerjimizi kendimiz ve yaşamımıza ilişkin diğer

durumlarımızla ilgili olumlu işler yapabileceğimiz alanlara odaklayabilmemizi sağlar. Sonuç olarak öfke enerjimizi yaratıcı ve yapıcı olarak kullanabiliriz

5.2.4. Şiddetin Sebepleri

Şiddetin nedenleri üzerinde farklı görüşler bulunmaktadır. Ama tüm nedenlerin ve biyolojik, psikolojik, sosyolojik faktörlerini incelenmesi ile kurbanlar ve saldırganlar hakkında bilgi edinilebilir (Polat, 2002).

Köknel' e göre (2000) bireysel ve toplumsal kargaşa, saldırgan davranışların ve şiddet eylemlerinin kaynağıdır. Yine bu kaynak, insanlık tarihi boyunca saldırgan davranışlar ve şiddet eylemleri ile beslenmiştir. Kargaşa, saldırganlık ve şiddet etki-tepki biçiminde birbirini tırmandırmıştır.

İnam'ın değerlendirmesi ise şöyle; "Eğer kişi (ya da toplum!) kendiyle barışık değilse, içtenlikle kendini ortaya koyamıyor da, kendisiyle hesaplaşamıyorsa; bir başka deyimle kişi kendini özgür biri olarak duymuyorsa, bu özgürlüğünü yaratıcı etkinliklere dönüştüremiyorsa, kendi kararlarını verecek, bilgisi, görgüsü ya da cesareti eksikse, sürekli birilerine bağlı, bağımlı yaşadığı için, özerkliğini yitirmişse, gelecekte umudunu kesmiş, sürekli yakınan, geçmişini, geleneğini, toplumun değerlerini değerli bulmayan, özellikle yaşamının, canlı kalmanın, bir can taşımanın önemini takdirden uzaksa, şiddet kapımızda demektir. İki anlamıyla kapımızda olacaktır; Ya o, şiddeti diğer insanlara uygulayacak ya da şiddet, diğer insanlar tarafından ona uygulanacaktır. Doğrusu, o, insanların birbirleriyle ilişkilerinde, etkileşimlerinde karşılıklı şiddet akışının sürüp gittiği bir dünyaya kapısını açmış olacaktır." (İnam, 2001, s.47).

Ergil (2001) Şiddetin bir toplumda nasıl yayıldığı hakkında bir kriter geliştirilmesinden bahsederken, siyasal sistemi de katarak şöyle diyor: "Bir toplumda şiddetin dozu genellikle, o toplumda var olan siyasal sistemin, güçsüz ve vatandaşlık haklarını kullanmakta zorlanan kesimler(in)e karşı olan tutumu ile belirlenir." Zayıf ve güçsüze ilgi gösterilmemesi ve destek olunmaması, dolaylı bir şiddet ve zulüm biçimidir (Ergil, 2001).

Saldırganlık canlıların temel içgüdülerinden, dürtülerinden biridir. Belirli ölçülerde saldırganlık, yaşamı sürdürmek için gerekli olan davranışların kaynağı ve itici gücüdür (Köknel, 2000;s.20). 1960'lı yıllarda Konrad Lorenz, daha sonra Ardey, Eibesefeldt ve 1980'li yıllarda yine Konrad Lorenz'in değişik hayvan türlerinde yaptıkları araştırmalarda, hayvanların besin ve su bulmak gibi diğer içgüdüleri ile beraber kendi türünden ya da başka türden hayvanlara saldırdıklarını görmüşlerdir.

Tinberger saldırganlığı, beslenme, korunma, cinsel içgüdülerinin altında yer alan, onları birleştirip bütünleştiren bir alt içgüdü olarak değerlendirmiştir. 1968 yılında Mayer, hayvanlarda gördüğü saldırganlığı acı, avlanma, barınma, beslenme, korunma, korku, savunma, yarışma olarak sekiz alt bölümde içinde toplamıştır (Köknel, 2000, s.27).

Soyaçekimle saldırgan davranışlar, şiddet eylemleri ve suç arasındaki ilişki, 1700'lü yılların başında Jukes ailesiyle dikkat çekmiştir. Dugdale bu aileden gelen 709 kişi incelenmiş ve bunların 280'inin dilenci, 140'nın saldırgan davranışları olan, şiddet eylemlerine karışan suçlu, 50'sinin sokak kadını olduğunu belirtmiştir.

Aynı şekilde 1915 yılında Goring soyaçekimle suç işlemeye yatkınlık arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ileri sürmüştür ve babalarla çocukların suç niteliği bakımından benzerlikler olduğunu belirtmiştir.

Ancak soyaçekimle suç arasındaki ilişkiyi değerlendirme amacıyla yapılan araştırmalarda, çalışmalarda, seçilen aileler, suçlunun nicelik ve nitelik bakımından değerlendirilmesi, yöntem ve yorum bakımından belirsiz ve tutarsız olup, belirli sonuca ulaşamamıştır (Köknel, 2000).

Yine bu doğrultuda çalışmalar yapan Minnesota Üniversitesi'nden Alan Sroufe'nın 23 yıldır yürüttüğü araştırma, şiddet ve suça yatkınlık davranışlarının gelişimini inceliyor. Araştırma ekibinde çalışan Byron Egeland, araştırmanın şiddet ve suça yatkınlık konusunda, insanların doğuştan gelen özelliklerinin çok da önem taşımadığına işaret ettiğini, insanların sorunlarını şiddete yönelerek çözme davranışlarının gelişmesinde en önemli etmenin ailedeki yetiştirme koşulları olduğunu belirtiyor. Montreal Üniversitesi'nde yürütülen başka bir araştırmadaysa,

1984 yılından bu yana, 6 yaşındayken saldırgan olarak tanımlanmış çocukların gelişimleri izleniyor. Gruptaki çocukların annelerinin çoğunun, az eğitim görmüş veya erken yaşta doğum yapmış anneler oldukları saptanmış. Araştırmacılar, bu annelerin "zor" bir çocuğu toplumsallaştırmaya yarayacak birikimden yoksun olduklarını düşünüyorlar (Zuhal ve Yüce, 2001).

İçsalgı bezlerinin işleviyle, saldırgan davranışlar, şiddet eylemleri ve suç arasında ilişki olabileceği görüşü ilk kez 1950'li yıllarda ABD'de ortaya atılmıştır. Daha sonra, bu ilişkinin endişe, kaygı, korku, kızgınlık, öfke gibi duygu durumu değişkenlerine bağlı olarak dolaylı bir biçimde ortaya çıktığı belirtilmiştir. Başka bir deyişle, iç salgı bezlerinin, söz konusu duygu durumunun değişmesine, yükselmesine neden olduğu, bununda saldırganlığı artırdığı, insanı şiddet eylemlerine daha yatkın hale getirdiği kabul edilmiştir.

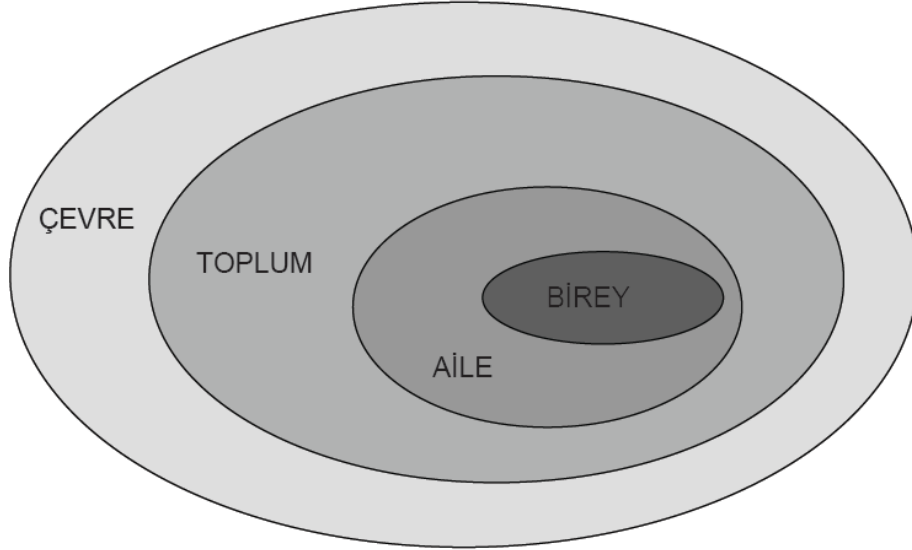
20. yy.ın ilk yarısında ise merkezi sinir sisteminin, özellikle beynin belirli bölgelerinin uyarılması ya da tahrip edilmesi sonucu saldırgan davranışların görüldüğü saptanmıştır. Bu nedenle beyin kabuğunun altında, orta beyinde bulunan diencefal, talamus, limbik sistem ve hipotalamus gibi bölgelerin saldırgan davranışlar oluşmasında ön planda rol oynayan beyin yapıları olduğu anlaşılmıştır (Köknel, 2000,s.32).

Son zamanlarda yapılan çalışmalarda, kişilik faktörlerinin tek başına anti sosyal ve şiddet davranışına yol açmadığını genellikle birden fazla etmenin şiddet davranışında rol oynadığı belirtilmektedir. Nedenleri ve risk faktörlerini bilmemiz, şiddet davranışının doğasını anlamamız ve şiddete karşı koruyucu önlemleri oluşturmamız için gereklidir.

5.2.4.1. Ekolojik Model

Şiddet davranışında koruyucu ve risk faktörleri arasındaki ilişkiyi anlamamanın en iyi yolu ekolojik (çevrebilim ile ilgili) ilişkiyi anlamaktır. Ekolojik modele göre her birey içinde bulunduğu kişisel, ailesel, çevresel ve toplumsal etmenlerden etkilenir. Bu etmenler şiddet davranışının oluşması için risk oluşturur. Koruyucu faktörler de şiddet davranışı riskini arttırır.

Bu faktörler kişisel deneyimler ya da çevreyle bulunan ilişkilerin azalması sonucunda ortaya çıkar.

Şekil 5.1. Ekolojik Model*

5.2.4.2. Çevresel Faktörler

Çevresel faktörler içerisinde medyanın etkisi sayılabilir. Şiddet davranışının medyada sürekli olarak gösterilmesi ergenlerin şiddete karşı olan tutumlarında duyarsızlaşmaya neden olmaktadır. Böylece ergenler şiddet davranışını sorunların çözümü olarak algılamakta ve şiddet davranışını normalize etmektedirler. Ekonomik durumun bozulması, işsizlik gibi sosyoekonomik faktörler de şiddet davranışında önemli rol oynamaktadır.

* Ögel K. Vd., 2005, Okullarda Suç ve Şiddeti Önleme, s:10

Ailenin çocuğuna olan güvensizliği ve onu ihmal etmesi ya da toplum değerlerindeki değişiklik şiddet davranışının oluşması için önemli etmenler arasındadır. Büyük şehirlerde ilişki kurmadaki zorluk, yabancılaşma ve sosyallikten uzaklaşmaya yol açarak şiddet davranışının artmasına neden olabilmektedir.

5.2.4.3 Toplumsal Faktörler

Şiddet davranışının artmasını sağlayan toplumsal faktörler, uyuşturuculara ve ateşli silahlara kolay ulaşım, sosyal düzensizlik, eğitim kalitesinin düşmesi ve okul sonrası faaliyetlere imkân sağlanmaması olarak tanımlanmaktadır.

Toplumda uyuşturucu ve ateşli silahların kullanım yaygınlığı artması gençlerde şiddet davranışlarının artmasına neden olmaktadır. Örneğin; ekonomik kaynakları kısıtlı olan bir toplum, yeraltında finansal kazanç, mevki ve güç imkânları sağlayan ikincil bir ekonomi yaratarak uyuşturucu ticaretini yasallaştırabilmektedir.

Şiddet faaliyetlerinin bir başka tetikçisi de toplumdaki düzensizliktir. Bu faktör yüksek suç oranları, çete faaliyetleri, barınacak yerlerin azlığı ve toplumun genelindeki bozulmayla tanımlanmaktadır. Bu toplumlar aynı zamanda okullardaki eğitimin kalitesi ve okul sonrası faaliyet seçenekleri gibi gençlerin olumlu ve üretken gelişim deneyimlerini sağlayacak uygun kurumlardan da yoksundurlar.

Eğer arkadaşları arasında şiddet ya da suç kapsamına giren davranışlar normal karşılanıyor yani kabul görüyorsa çocuk arkadaş grubuna uymak, onların beğenisini ve onayını almak için bu davranışları sergileyebilir.

5.2.4.4 Ailesel Faktörler

Yapılan araştırmalar, aile içi etkileşimin ve iletişimin bozulmasının özellikle erkek çocuklarında şiddet riskini arttırdığını göstermiştir. ocuk istismarı ve ihmali de önemli risk faktörleri arasındadır. Net beklentilerin oluşturulamaması, yetersiz gözetim ve yönlendirme, uygunsuz, tutarsız aile disiplini de gençleri şiddet davranışlarına ve suça iten etkenler arasındadır. Evlilikte veya aile içinde anlaşmazlık ve çatışma ve suç işleyen ebeveyn, akraba, akran ve kardeşlerin olması gençleri şiddete yönlendirebilmektedir (Ögel vd., 2005; s:11).

5.2.4.5 Bireysel Faktörler

Araştırmalarda şiddet davranışları ile dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, kışkırtma ve risk alma davranışı arasında güçlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. Erkek ocuklarda 6–13 yaş arası dönemdeki saldırgan davranışlar, ileriki yaşlardaki şiddet davranışlarının habercisi olma niteliğindedir. şiddet ve suç işlemenin erken yaşlarda başlaması, ileriki yaşlarda madde kullanımı, hırsızlık, mülke zarar verme gibi anti sosyal davranışlara yol açabilmektedir (Ögel vd., 2005; s:12)

5.3. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI – ŞİDDET İLİŐKİŐİ

Kaliforniya niversitesinde “şiddetin basınla bağlantısı” üzerine çalışmalar yapan Davit Phillips yüzyıllar boyunca insanların şiddet olaylarının yayılmasında taklitçiliğin önemli bir elken olduğuna inandıklarını belirtiyor ve Goethe'nin ilk romanı olan “Genç Werther'in Izdırapları”nın 1774'ie yayınlanmasından sonra intihar olaylarının artmasına işaret ediyor. Evli bir kadına aşık olduğunu anladığında kendisini vuran roman kahramanı, daha sonra intihara eden bazı Avrupalı okuyucular için bir model olmuştu.

Werther'in hayali intiharından yaklaşık 200 yıl sonra Phillips, günlük şiddet olaylarını inceleyerek taklit hipotezinin doğruluğunu araştırmaya karar verdi. Acaba bir kişinin işlediği cinayet diğerlerini de şiddet olaylarına mı yöneltiyordu? Acaba gerçek bir intihar olayı diğerlerini de kendi canlarını almaya yönlendiriyor muydu? Phillips laboratuvar koşullarında

uygulanan deneylerde şiddet filmleri ve TV gösterilen seyrettirilen gönüllülerde saldırgan tavırlar baş gösterdiğini, olanak tanındığında plastik bebekleri yumrukladıklarını ve insanlara elektrik şoku verdiklerini gözledi.

Virüslerin insan vücudunda test tüplerinde olduğundan farklı davranmaları gibi, insanların da gerçek dünyada laboratuarlardakinden farklı davrandıklarını düşünen Phillips, 1947–1968 yılları arasında “The New York Times” gazetesinin birinci sayfasında çıkan tüm intihar haberlerini biriktirmeye başladı ve bir intihar olayı geniş biçimde yayınlandığında birgünde normalden yaklaşık 58,1 tane daha fazla intihar olayının meydana geldiğini ortaya çıkardı. İntihar olaylarındaki artış, haberin yayınlanma sıklığıyla doğru orantılıydı. Örneğin, Marilyn Monroe'nin hayatına son vermesinden sonraki ilk ayda intihar olayları %12'lik bir artış göstermiş, yani fazladan 197 kişi intihar etmişti.

Phillips, intihar haberlerinin, hatta dizi filmlerdeki intihar sahnelerinin, özel uçak kazalarına ve araba kazalarına olan etkisini de araştırdı. Bu istatistikler de Phillips' in taklitçilik teorisini doğrular görünüyordu.

Daha sonra Phillips, basında çıkan cinayet haberleri ile cinayet olaylarındaki artışlar arasındaki bağlantıyı araştırdı Ancak cinayet haberleri çok sık yayınlanıyordu. Birinin etkisini diğerlerinden ayırmanın güç olduğunu düşündü. Daha sonra birden, istediği türde şiddet haberlerini buldu: Bu, ödüllendirilen, heyecan verici ve hemen hemen herkesçe meşruluğu kabul edilen bir şiddet türü olan ağır siklet boks karşılaşmalarıydı.

Phillips, 1973'ten 1979'a kadar yapılan tüm boks karşılaşmalarını inceledi. Her ödüllü karşılaşmanın yayınlanmasından sonra şiddet olaylarının ülke çapında % 12,46 oranında (yani karşılaşma başına fazladan 11 olay) arttığını saptadı. Cinayet oranları da karşılaşmanın yayınlanma yoğunluğu ile doğru orantılı olarak artıyordu. Muhammed Ali'nin 1975'te yaptığı iki maçtan sonra ölüm olaylarında en yüksek artış meydana geldi Mandadaki karşılaşmadan sonra 108 kişinin öldürüldüğü bildiriliyordu Phillips, bu sayıların normalden 26 kez fazla olduğunu belirtiyor Ayrıca bu karşılaşmalardan sonra öldürülen kurbanların karşılaşmayı kaybeden boksörlerle aynı fiziksel özelliklere sahip olduklarını da ortaya çıkardı.

Çevrenin insan davranışlarını etkilediğini savunan görüş pek de yeni değil. Avrupalı reformcu ve eğitimci Johannes Althusius. 1603’de şöyle yazmış: “Kişi, insanın doğasını yaşadığı yere bakarak anlayabilir Açık ve rüzgârlı yerlerde yaşayanlar kavgacı yerinde duramayan ve istikrarsız olurlar...”

5.3.1. Sinemada Şiddet

Sinema, gerçek insanlarca taklit edilen gerçek hareketlerden oluşur. Sinemanın ortaya koyduğu bu yan gerçeklik içinde, bize gelen modellerden etkilenmemek mümkün değil. Bir zamanlar James Dean'ın asiliği, İngrid Bergman ve Rita Hayward'ın gizemli hareketlerinde yatan büyü, hep toplum için yeni modellerdi. Silvester Stallone-Rambo ile günümüzün, Schvvarzeneger-terminatörle geleceğin şiddeti modelleniyor. Michael Douglas-Temel İçgüdü ile sekste şiddet (Michaud, 1991, s.54) Popüler sinema, televizyonun sosyal-siyasal baskısı ve denetimler nedeniyle pek ele alamadığı şiddet ve cinsellik temalarına olabildiğince kışkırtıcı biçimde yönelmiştir. (Kocadaş, 2002).

Seyreden davranış kalıpları ya da dünyanın herhangi bir yerindeki olaya yönelik tavrı şekillendirilmiş oluyor. Şiddet konusunda tepkisizliğe yöneltilen birey, tabii ki gerçek şiddeti de kanıksıyor. Yüz milyonlarca insanın, dünyanın herhangi bir yerindeki soykırımı tepkisiz kalabilmesi ya da cılız tepki göstermesi bu tavır değişikliğinin acıklı bir ifadesi sayılabilir. “Seyircinin yaşama bakışı değişiyor. Sevgi artık seks için gerekli, seks ise zevk vermek için şiddet içermeli” gibi mesajlar bu şekilde hedefini buluyor (Cüceloğlu, 1995).

5.3.2. Televizyonda Şiddet

Günümüzde televizyon, tüm kitle iletişim araçları içerisinde belki de en kolay erişilen ve en yaygın kullanılan araç olması nedeniyle, en etkili öğrenme kanalı olarak da dikkat çeker. Çocuklar ve ergenler gittikçe daha fazla vakitlerini televizyon ve bilgisayar karşısında geçirmeye başladılar. Başta televizyon programları, filmler, çizgi filimler, diziler ve bilgisayar oyunları olmak üzere, tüm kitle iletişim araçlarında yer alan şiddet, vahşet ve saldırganlık son yıllarda dikkat çekici ve düşündürücü bir hal almıştır. Buna paralel artan ve özellikle çocuklar

ve gençler arasında yaygınlaşan, öldürme, yaralama, kavga, taciz, tecavüz ve tehdit gibi şiddet olayları; medyada yer alan şiddetin çocuklar ve ergenler üzerindeki etkisini araştırmanın gerekliliğinin altını çizmiştir.

Televizyondaki şiddet dört açıdan dikkat çeker;

1. Şiddetin sıklığı ve süresi
2. Şiddetin ayrıntıları, canlılığı
3. Şiddetin sunuluş biçimi, hikâye örüntüsü
4. Şiddetin sonuç ve etkilerinin gösterilip gösterilmediği

Şiddet içeren olaylar, sahneler ve görüntüler ne kadar sık, ne kadar fazla ve ne kadar uzun ekrana gelirse, zararlı etkileri o oranda artar. Aynı şekilde bu şiddet sahnelerinin ayrıntıları arttıkça ve tekrar tekrar ekrana gelen canlandırmalar ve yakın çekimlerle pekiştirildikçe etkinin boyutları daha da tehlikeli bir hal alır. Filmin, dizinin ya da programın esas kahramanı şiddet uyguluyorsa ya da filmin ana örüntüsü şiddet üzerine kurulu ise, izleyiciler üzerindeki özendirici ve tetikleyici etkisi o derece artar. Buna paralel ortaya çıkan şiddete karşı duyarsızlaşma ise sağlıksız bir diğer boyuttur. Yine televizyon dizilerinde, haber programlarında ve filmlerde sıklıkla karşımıza çıkan diğer unsur ise şiddetin neden olduğu etki ve sonuçları, duygu ve sorumlulukları gösterilmemesidir. Bu da şiddetin, bir problem çözme yöntemi olarak benimsenmesine zemin hazırlar ve insanları gerçek dünyadan, duygulardan, değerlerden ve insan faktöründen uzaklaştırma riskini barındırır (Altekin, 2006).

Amerika'da hemen tüm psikiyatri hekimlerini çatısı altında birleştiren ve 120 yıllık bir geçmişi bulunan Amerikan Psikiyatri Derneği, medyadaki şiddetin etkileri konusunda hazırladığı yazıya başlarken "Tartışma bitmiştir. Son otuz yılı aşkın bir süreçte, kitle iletişimi üzerine yapılan araştırmalardaki ezici bir bulgu, medyadaki şiddet sahnelerine maruz kalmanın çocuklarda saldırgan davranışları arttırdığı olmuştur." denilmektedir.

Aynı şekilde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Özel Çalışma Grubunun yaptığı bir araştırma çerçevesinde Türkiye Psikiyatri Derneğinden istenen görüş yazısında şu değerlendirmelere yer verilmiştir.

“Televizyonun günlük yaşamda gittikçe daha çok yer kaplamaya başladığı, bu nedenle de bireylerin dünyayı kavrayışları ve verecekleri tepkinin belirlenmesi üzerinde her gün biraz daha etkili olduğu genel kabul gören bir gerçektir. Bu etkililiği nedeniyle televizyon programlarında açık şiddete günlük yaşamda yer aldığından daha yüksek oranda yer verilmesinin, genel olarak bireylerin ruhsal yönden daha çok travmayla karşılaşmasına yol açmakta olduğu da bilinmektedir. Öte yandan televizyonun izleyenlere davranış kalıpları oluşturuca etkisi toplumda bazı davranışların yaygınlaşmasına yol açabilmektedir. Bu durumun şiddet içeren programların çocukların da televizyon izleyebildiği saatlerde yayımlanmasıyla çocuklar üzerinde daha da zararlı etkilere yol açacağı kolayca anlaşılabilir. Aynı şekilde yoğun cinsel ilişki sahneleri içeren programları çocukların izlemesiyle doğacak zarar da tahmin edilebilir. Bu bağlamda şiddet ve yoğun cinsel ilişki içeren programların öncelikle çocuklar üzere izleyiciler üzerinde olumsuz etkileri olduğu kanısındayız.” (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Özel Çalışma Grubu Sonuç Raporu, s.:8)

Ülkemizdeki hemen tüm psikologları bünyesinde barındıran Türk Psikologlar Derneği de, aynı araştırma grubunun talebimi üzerine TV’lerimizde yayınlanan bazı programlardan kaydedilmiş örnek sahneleri inceledikten sonra yazdığı değerlendirmede şu görüşlere yer vermiştir:

“Şiddete maruz kalma ya da izleme sonucunda, bu tür davranışların model alma yolu ile öğrenildiği ve şiddet içeren davranışların frekansının arttığı bilinmektedir. Şiddet karşısında bir süre sonra duyarsızlaşma geliştiği ve bunu izleyen aşamada sinme ve boyun eğme davranışlarının ortaya çıktığı da bilimsel bir gerçektir. (...) Çocukların dünyayı ve olayları yetişkinler gibi değerlendiremeyecekleri açıktır. (...) Şiddet adeta olağan, sıradan, hayatın bir parçası olarak gösterilmektedir. Bu da bir süre sonra toplumların şiddete karşı duyarsız kalmalarına ve şiddet içeren olayların sıklığının giderek artmasına neden olmaktadır. (...) (Özellikle kadınlara yönelik ‘Reality’ programlarından bazılarında) hem programa katılan konuklar, hem programa katılmayan, ancak konuya dahil edilen diğer kişiler ve TV izleyicileri açısından sakıncalar doğmakta; konuklar ve üçüncü şahıslar istismar edilmekte, patolojik aile ilişkileri, tecavüz, aile içi cinsel sevi gibi durumların izleyicilerde sıradan, olağan, normal gibi

algılanmasına yol açabileceği düşünülmektedir. Yine bu tip yaşam hikayeleriyle TV ekranına çıkmak özendirici hale de gelebilir.” (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Özel Çalışma Grubu Sonuç Raporu, s.:9)

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği de, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Özel Çalışma Grubunun talebi üzerine TV’lerimizde yayınlanan bazı programlardan kaydedilmiş örnek sahneleri inceledikten sonra yazdığı değerlendirmede şu görüşlere yer vermiştir

“Mafya dizileri türü şiddet içerikli programların çocuk ve gençlerin bütün yönleriyle gelişimlerini ve özellikle de kimlik gelişimlerini olumsuz etkileyebileceği, (...) Aile eksenli programların bazı bölümlerinin çocuk ve gençleri cinsel, sosyal, psikolojik, duygusal, ahlâki ve aile içi ilişkiler yönünden olumsuz etkileyebileceği değerlendirilmiştir.” (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Özel Çalışma Grubu Sonuç Raporu, s.:9)

5.3.2.1. Haber Bültenleri ve Haber Programları

Medyanın en fazla ve en dikkatle izlenen ürünü “haber”dir (Cereci, 1996, s.102). Bu yoğun ilgi ve merakın kaynağı sosyolojik dürtülerdir. Bireyler, kendilerini sosyal yaşamdan soyut hissetmemek, çevrelerinde olup bitene karşı duydukları derin merakı gidermek ve sosyal iletişimleri için bir malzeme bulmak amacıyla ilgiyle ve sürekli olarak haberleri takip ederler. Hemen her zaman da haber metinlerindeki konular toplumun günlük yaşamında gündem olarak yer alır. Bu konular konuşulur, düşünülür, tartışılır, eleştirilir, yaşanır. Medyaya bağımlı hale gelmiş bazı bireyler neredeyse kendi gündemlerini oluşturmayı unutmuşlardır.

Fakat haber ile gerçek aynı şeyler değildir (Parsa, 1993, s.34). Gerçek, hayalin türevi olmayan, insanın zihnindeki kurgulamayla tam olarak çakışmayan, yaşanan olaylardır. Haber ise, bir kısmı ya da tamamı kurgu olabilecek, gerçekle ilgisi bulunsa bile tamamen gerçek olmayan bilgidir. İçinde sunulduğu medyanın teknolojisine ve ideolojisine bağlı olarak haberi oluşturan bilginin biçimi ve özü değişebilir. Haber, özellikle politik ve ekonomik grupların, hükümetin, toplumun, belerli bireylerin, silahlı güçlerin ya da en azından onu yayımlayan medyanın

çıkarları doğrultusunda biçimlenebilir, gerçeklerden ödün verilebilir. Böyle bir durumda da bireyler, gündemlerini oluşturacak konular için tam doğru olmayan, gerçekten kısmen ya da tamamen uzak kaynak seçmiş olurlar.

Medya, izleyicinin ilgisini çekebilmek ve dikkatini sürekli olarak canlı tutabilmek için; gerçek olanla hayal ürünü yahut sanal olanı birbirine karıştırarak yarı gerçek kurgular yapma konusunda da ustalaşmıştır (Alemdar, 1994, s.27). İzleyici, medyada gördüğü katı gerçekleri gündemine almak konusunda pek istekli olmadığı zaman, medya, onları hayallerle, fantezilerle yumuşatarak ve izleyicinin kolayca benimseyebileceği biçimlere sokarak gündeme yerleştirme yoluna gitmektedir (Cereci, 2001, s.24).

Haber bültenleri – şiddet ilişkisine vurgu yapmak için RTÜRK’ ün 1998 yılında yaptığı içerik analizine bakmak yeterli olmaktadır.

Çizelge 5.1. Ulusal Televizyonların Ana Haber Bültenleri Genel Nitelik Bilgileri (Haberlerin Konu, Süre ve Oranı)*

Haberlerin Konusu	31 Ocak 1998		1 Şubat 1998	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Terör Haberleri	22 Haber	10.00	9 Haber	3.72
Siyasi Haberler	56 Haber	25.45	69 Haber	28.51
Ekonomik Haberler	5 Haber	2.27	12 Haber	4.96
Magazin Haberleri	93 Haber	42.27	98 Haber	40.50
Spor Haberleri	1 Haber	0.45	6 Haber	2.48
Dini Haberler	2 Haber	0.91	4 Haber	1.65
Adli Haberler	22 Haber	10.00	40 Haber	16.53
Trafik Haberleri	19 Haber	8.64	4 Haber	1.65
Toplam	220 Haber	100.00	242 Haber	100.00

* RTÜK Kamuoyu ve Yayın Araştırmaları Dairesi Başkanlığı 1998 verileri

Sadece ana haber bültenlerindeki şiddet türlerinin alt başlıkları incelendiğinde ağırlıklı olarak şiddet unsurunun, **silah görüntüsü** (birinci gün 79 / ikinci gün 135), **trafik kazası, çarpışan taşıtlar** (143/47), **kan görüntüsü** (64/34), **ceset görüntüsü** (58/49), **savaş görüntüsü** (67/90), **taş ve sopayla vurma** (46 /55), **yaralı ve acı çeken insan** (61/72), **tabut görüntüsü** (19/63), **silah ve patlama sesi** (86/92) şeklide görülmektedir.

Haber – şiddet ilişkisi ile ilgili İngiltere'de yapılan bir araştırma, gerçek şiddetin çocukları kurgusal şiddetten daha fazla rahatsız ettiğini öne sürmekte. Yaşları 9 ile 13 arasında değişen çocuklar arasında yapılan araştırma, çocukların televizyon haberlerindeki gerçek şiddetle filmlerdeki kurgusal şiddet arasındaki ayırımı rahatlıkla yapabildiğini de ortaya koyuyor. Araştırmacı Paul Bolt (2003), "Bu araştırma, yetişkinlik öncesi çocukların neyin şiddet olduğu ve şiddetin onlar için ne anlam ifade ettiği konusunda güçlü bir kavrama yeteneği geliştirdiğini gösteriyor" diyor. Araştırmaya göre, çocuklar üzerinde en fazla etkisi olan haber görüntüleri, 11 Eylül saldırılarına ve Irak savaşına ait olanlar (Milliyet Gazetesi, 24 Eylül 2003).

5.3.2.2. “Realty Show”lar

“Haber izlencesi” olan “realty show”; gerçeği canlandırarak ‘gerçek haberciliği’ yaptıkları savında olup da yaşananları; ürkütücü, dehşet verici, kan ve gözyaşı dolu kurgusal dramatize yöntemi ile seyirciye sunan, bu yolla seyirciyi etkileyip izleyici kitlesine dolayısıyla reklam gelirlerini artırma kaygısının ötesine geçmeyen bu programlar, duygu pazarlamanın vahşet aşamasıdır. Bu programlar kamusal vicdan ve duygu sömürsünü ilke edinmiş durumdadır. (Kaskun ve Öztunç, 2002)

5.3.2.3. Televizyon Dizileri

Televizyon dramaları arasında önemli bir yer tutan televizyon dizileri, aynı karakterler ve çoğunlukla da ortak mekâna dayanan ve her bölümde birbirinden farklı olay dizilerinden oluşan dramatik anlatılar bütünü anlamına gelmektedir.

İçerik bakımından diziler sınıflandığında televizyondaki en eski tür pembe diziler görülür. Öyküsü mümkün olduğu kadar basit ve kolay kavranır türdür. Bu dizilerde diğer bir özellik de seyirciyi sürekli bağlı tutacak kurgusalılıkların sürüp gitmesidir. Bu diziler Dallas' dan bu güne yapısından çok şey kaybetmemişlerdir.

Televizyon dizilerinin alt türlerinden bahsederken çoğunlukla bunda ana karakterlerin meslekleri rol oynar. Örneğin, polisiye, dedektif, doktor vb. Komedi türü bir tarafa bırakılırsa en popüler olanı polisiye dizileridir. Ancak bugün “ağa(lık)” ve “mafya” olarak adlandırılacak diziler ekranlarda uzunca zamandır etkinliklerini sürdürmektedirler.

Son yıllarda yerli yapım ve dramalarda büyük bir çoğunlukla mafya tiplerini "Ana, Deli Yürek, Tatlı Kaçıklar, Marziye, Yılan Hikâyesi, Kurtlar Vadisi, Azap Yolu vd. gibi." işlenmekte, yeni gösterime girecek programlarda esas oyuncu ya da çevresinde mutlaka bir mafyacı bulundurulmaktadır. Yıllarca, sinema filmlerinde Türk Polisini garip elbiseleriyle olduğundan ağır, beceriksiz ve suç işlendikten sonra olay yerine gelen ilginç temalarla işleyen yapımcı-yönetmen-senaristler, bu kere Mafya (!) tiplerleriyle şiddet kullanarak tanınan adamın/kadının zayıf, korkak, sinmiş insan karakterleri üzerinde yarattığı etki ve korku hissini işlemektedirler (Özdiker, 2001c).

Mafya dizileri, gerek içerdikleri aşırı şiddet görüntüleri, gerekse verdikleri açık ve örtülü mesajlarla yasadışılığı özendirilmekte ve hatta meşrulaştırmaktadır. Bu arada Türkiye Sosyal Psikiyatri Derneği Başkanı Prof. Oğuz Berksun, çocukların şiddet davranışlarını doğrudan görmelerinin veya silahlara yakın olmalarının son derece sakıncalı olduğunu söylüyor. “Silah kullanan ebeveynler de farkında olmadan çocukları için bu durumu normalleştirebiliyor.” diyen Berksun televizyon filmleri ve dizilere dikkati çekerek şunları ekliyor “Özellikle mafya dizileri ve filmleri ergenlik çağındaki çocukları çok fazla etkiliyor. Saçları briyantınli, takım elbiseli 18 yaş altı bir sürü hastam var.” (Zaman Gazetesi, 1 Şubat 2006). Siyaset sosyologu Prof. Dr. Nur Vergin ise; “Bütün bunlar suça teşvik ediyor. İnsanlara şunu öğretiyor: 'Böyle yapmazsan kurtuluş yok' Mutlaka illegal bir şeyler yapmamız lazım. Türkiye'de mafya kültürü hâkimdir” diyor (Milliyet Gazetesi, 24 Mart 2006).

Can Dündar'la yaptığı söyleşide “tanınmış Ankaralı kabadayı” İskender Çolak şu ilginç sözleri söylüyor: **“Kurtlar Vadisi'nin 4 bölümünü seyrettim. Birinde adamın boğazını kesiyorlar. 15 kişiyi birden öldürüyorlar. Aynı Cüneyt Arkın... Yahu bunu seyreden gecekondudaki fakir çocukların hepsi gangster olur. Benim torunum var 9 yaşında, o da hevesleniyor. Böyle şey olur mu? Ben de fakir aile çocuğuydum. Ankara Telsizler' de hamallık yaparak büyüdüm. Zafer sineması vardı o zaman... Sene 1956... Gider en öne otururduk. James Bond'ları, Yılmaz Güney'leri filan silah çekerken, banka soyarken görüp heveslenirdik. "Keşke bunun gibi olsak" diye özenirdik. Sonra sabıka sahibi olduk. Şimdi bunu getirip televizyona koydular, olur mu böyle şey... Çok kötü örnek oluyor”** (Milliyet Gazetesi, 18 Nisan 2004).

Kanlı mafya ve Güneydoğu bölgelerindeki ağalık sistemini övücü, malum şivelerin kullanıldığı bu filmlerle ilgili Türk Eğitim Sendikası'nın Türkiye genelinde ilköğretim 7. ve 8. sınıftan 1136 öğrenci üzerinde “Şiddet ve Taciz” konulu yaptığı anket çalışmasının sonuçlarına göre öne çıkan başlıklar ise şöyle:

Ankete katılan öğrencilerin yüzde 50,3'ünü kız, yüzde 49,7'sini erkekler oluşturmaktadır. Anketten öğrencilerin ağırlıklı olarak mafya dizileri seyrettiği sonucu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin televizyon dizilerini seyretmede tercihlerinin ne olduğuna yönelik soruda yüzde 21 oranı ile mafya dizileri ilk sırayı almaktadır. Bunu yüzde 19,5 ile komedi dizileri izlemektedir. Yine öğrencilerin yarısı yani yüzde 44,8'i aksiyon/macera/gerilim/korku türünde filmleri izlemeyi tercih etmektedir.

Ağalığın açıkça vurgulandığı dizilerde, tarihsel kesitler modernize edilerek izleyiciye özenilecek bir yaşam tarzı gibi sunulmaktadır. Dizilerde de, köylünün hiç gözümediği, sadece ağaların hizmetinde bulunan onların hizmetini yapan kesim olarak tanımlanmaktadır. Hemen her dizide, ağaların yanında emirlerini yerine getirmeye amade, ağası için sorgulamadan, düşünmeden söylenen her şeyi yapmaya hazır itaatkâr uşaklar mevcuttur. Ağalar ise kendilerini her şeyin üzerinde görmekte, devlet ve hukuk ağadan ve aşiret kurallarından sonra gelmektedir. “Ağa dizileri” incelendiğinde, ağaların rakip ağalarla güç ve

iktidar mücadeleleri, bu mücadeleden üstün çıkmak için her türlü yolun denendiği ve bu yolların meşru sayıldığı, ayrıca üstün gelebilmek için illegal yolların kullanımının ağırlıklı olarak işlendiği görülür. Devletin bu mücadelelerden bazen haberi dahi olmazken, haberi olduğunda da tam bir kapalı kutu olan durumu çözmeye aciz kaldığı sergilenmektedir.

Şimdiye dek, şiddetin hiç bu kadar onaylandığı, bu kadar doğal kabul edildiği bir kültür aşılması olmamıştı. Medyanın sorumlulukla hareket ederek, şiddeti onaylamadığını hissettirmesi gerekiyor. Ama medyadan haberi vermemesini talep etmek de olanaksız. Medya pek tabii ki haberini yapmalı ki, halk da böyle olayların gerçekleştiğini öğrenmeli. Ama belki bu konu ile ilgili daha kapsamlı haber analizleri de hazırlanmalı. Kısaca reyting için dalgalandırıcı haber yapmak yerine, belki daha istatistiksel, daha araştırmacı olarak hazırlanabilir. Belki de bu noktada en ciddi risk, mafya dizileri ile çocukların şiddetle tanışması. Bir özdeşim modeli olarak izlediği bu dizilerin etkisinde kalan çocuk, bencilliği, çıkarıcılığı, zevkçiliği özümüyor (Tarhan, 2004; aktaran Sarısoy).

5.3.3. Bilgisayar-İnternet ve Şiddet

Günümüzde ev bilgisayarları, çocukların ve gençlerin hatta yetişkinlerin medya çevresinde belki de en önemli değişikliği sağlamıştır. İleri sürüldüğü gibi bilgisayarlar, tükettikleri medya içeriğini, karşılıklı iletişim olarak oluşturmak için kullanıcılara eşsiz fırsatlar sunmaktadır. Ev bilgisayarları genellikle, çocuklar ve gençler tarafından oyun oynamak için de kullanılmaktadır. Bu sebeple, evlerde kullanılan bilgisayarlar, "oyun oynamakla" özdeşleşmiştir. Gelişmiş ülkelerde ve ülkemizde okuma-yazma bile öğrenmemiş çocukların oyun ve eğlencelerinde bilgisayar önemli bir yer almıştır. Çağımızda ilkokul çağındaki çocuk, okuma-yazmayı bilgisayarla öğrenebilmektedir. Ortaokul ve lise öğrencisi fizik, matematik vb. sorularını bilgisayarla çözmektedir. Bilimde, teknikte, en küçük iş yerinden en büyüğüne kadar bütün plan ve programlar, bilgisayarla insan iç içe yaşamaktadır. Bundan dolayıdır ki çağımıza: Siberetik Çağı. Bilgi Toplumu. Uzay Çağı. İletişim Çağı vs. denmektedir. Aslında, bütün bu sınıflandırmaların temelinde bilgi ve bilgisayar vardır. Son zamanlarda toplumları

ve dolayısıyla bireyleri iki kavram, biraz daha fazla meşgul etmeye başlamıştır. Bunlar, bilgisayar ve internettir (Kocadaş, 2002)

İlköğretim öğrencileri üzerinde 1995 yılında yapılan bir araştırmada bilgisayar oyunları öğrencilerin vazgeçilmezler listesinin başında yer almaktadır. Atari salonu ya da internet kafelere giden öğrenciler arasında; en çok oynanan oyun türü **yüzde 66,5 ile savaş ve dövüş oyunları** olarak gözlenirken; futbol oyunu yüzde 12,1, araba ve motor yarış oyunları yüzde 9,9 oranına sahiptir. Bunun yanında öğrencilerin yüzde 7,1'i sanal sohbet (chat), bilgi alma ve araştırma yapmak amacıyla internet kafelere gittiklerini belirtmişlerdir (Özönder vd., 2005). Yine bu yıl (2006) Konya'nın merkez ve ilçelerinde, 133 bin 487 ilk ve orta öğrenim öğrencisi ile yapılan ankette katılan öğrencilerin %27'si "bilgisayar oyunlarında en çok savaş ve dövüş içerenleri tercih ederim" demiştir (www.cnnturk.com).

Tabii burada şu soru akla geliyor. Bu tercihler şiddet kültürünü zaten edinmiş olan bir gençliğin anlaşılabilir davranışı mı, yoksa sonrasında şiddet kültürünü getirecek bir başlangıç mı? Aslında her ikisi de bir ölçüde doğru.

Öte yandan Amerika Birleşik Devletleri'nin başkenti Washington'da bulunan "Ulusal Medya ve Aile Enstitüsü", bilgisayar oyunlarının çocuklar üzerindeki olumsuz etkileriyle ilgili 2004 yılında çarpıcı bir rapor hazırlamıştır.

Rapora göre başta ABD olmak üzere aileler, bilgisayar oyunlarındaki şiddet konusunda ne kadar endişelenseler de, meselenin ciddiyetini kavramaktan çok uzak. Rapor, **bilgisayar oyunlarının çocukları daha saldırgan, saygısız ve hantal hale getirdiğini de ortaya koyuyor**.diğer taraftan ailelerin oyunlar üzerindeki uyarıcı yazıları dikkate almadan satın aldıkları, satıcıların da, çocukların almaları yasaklanmış oyunları satmak konusunda özensiz davrandığı belirtiliyor (www.ntvmsnbc.com, 2004).

Türkiye İnternet Evleri Derneği (TİEV) Başkanı Yusuf Andıç'ın tahminlerine göre (Aralık–2005) Türkiye'de şu anda 18 bin internet kafe var. Bunların sadece 4 bin kadarı TİEV'e üye. İnternet kafeleri bağlayan resmî oluşumları olmadığı için standartları da yok. Geçtiğimiz yıl

çıkan bir genelgeyle oyun salonlarıyla, eğitim amaçlı internet kafeler birbirinden ayrıldı. Fakat denetimsizlik ve başıboşluk yüzünden bu genelge uygulanamıyor. Siyasiler ise bu boşluğu doldurmak yerine popülist açıklamalarda bulunuyor. GTA, Max Payne gibi şiddet ve savaş içerikli oyunlar çocuklar arasında çok çabuk yayılıyor ve bir başka sürüm hemen piyasaya çıkıyor; öyle ki buna internet kafeler bile yetişemiyor. İletişim ve bilişim çağında bu oyunların oynanması internet kafeler kapatılarak mı engellenebilir? Oysa Amerika'da ve AB'de aileden sorumlu bakanların, uzmanların ve sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu kurullar tarafından hangi oyunları kaç yaşındaki çocukların oynayabileceği belirleniyor. Türkiye'de ise böyle bir kurul yok. TİEV' in başkanı Andiç böyle bir kurul oluşturulması için birçok kez resmi kuruluşlara başvurduklarını ama sonuç alamadıklarını söylüyor. Andiç; "Dernek, olarak oyunlar için AB'de uygulanan yaş sınırlamasını temel aldık. Şimdi dernek üyelerinin kullanmaya başladığı bir program var. Bu program sayesinde kullanıcıların uygunsuz ve yasak sitelere girip girilmediği hemen belli oluyor. İsteyen bütün internet kafelere, evlere, işyerlerine bu programı ücretsiz olarak verebiliriz." diyor (Baki, 2005).

Sonuç olarak; internet kafelerde çocuklar ve gençler her şeyden önce argoya alışıyor. Arkasından sigara, alkol, ecstasy vb. bağımlılık yapıcı maddelere... Ayrıca internette çocuklar ve gençler, zamanından önce cinsellikle tanışıyorlar. Üstelik yanlış cinsel bilgilerle tanışan fertlerin ileriki yaşamlarında cinsel sapmalara yöneldikleri görülüyor. Şiddet içerikli oyunlar ve İnternetin önemli bir zararı da çocukları şiddete karşı duyarsızlaştırmaları ve çocukların şiddet eğilimini artırmaları. Mesela oyunun birinde adam öldürmek 100, polis öldürmek 300; otomobil yakmak 100, tanker yakmak 500'er puan. Çocuklar, oyun oynarken suçla tanıştığının farkında değil. Oysa bilgisayar başında geçen saatler, masum ve sevimli çocukları sanal terörist yapıyor (Baki, 2005).

Peki ne yapmalı?

- Çocuklarıyla sağlıklı iletişim kurmak ve onlara internette dolaşırken başlarına gelebilecek zararları anlatmak,

- Evlerindeki bilgisayarlara filtre programları kurmak,
- Şiddet içerikli oyunlardan çocuklarını uzak tutmak,
- Bilgisayarların salon gibi evin toplu kullanım alanlarından birinde bulunmalarını sağlamak,
- İnternet kullanımına sınır getirmek,
- Çocuklarının internet ve oyun alışkanlıklarını öğrenmek.
- Ebeveyn olarak çocuklarımıza güvensek bile internetteki diğer fertlere güvenmemek ve bunun için gerekirse internet ve bilgisayar konusunda eğitim almak...

5.4. SUÇ

5.4.1. Düzgünlerden Sapma ve Suç

Toplum ve toplumsal sistemleri oluşturan toplumsal gruplar, tüm toplum içinde birer alt işlevsel sistemlerdir. Toplumsal sistemlerin yapılarını, alt toplumsal işlevsel sistemleri, toplumsal düzgüler; toplumsal statü ve roller ile toplumsal değerler meydana gelir. Din kuralları, gelenekler, eğilimler, moda ve hukuk kuralları vb. den oluşan toplumsal düzgüler, sistemi oluşturan yapısal unsurlar arasında en önemlilerindedir. Toplumun devamlılığı, toplumdaki insanların toplumsal düzgüleri uygun davranışlar göstermesiyle mümkündür olur. Toplumsal düzgüleri uygun olmayan davranışlar sapkınlık ya da suç olarak değerlendirilir (Dönmezer, 1984,s.1-2).

Herkes düzgülerden sapma gösterebilir. Hiç kimse içinde yaşadığı toplumun kurallarına ve düzgülerine bütünüyle uymaz. Kendisi için veya içinde bulunduğu küçük grup için uyumlu olan bir davranış toplumun geneli için uyumlu olmayabilir. Mutlak bir uyumun da insandan beklenmesi mümkün değildir. Böyle bir uyum sağlandığında ise kişisel sağlık açısından hiç de olumlu bir tablo ile karşılaşılmaz. Ayrıca insanlık tarihindeki bireysel ve toplumsal bazı sapmalar, değişimler değişimin de en temel dinamiği olarak kabul edilmektedir (Yücel, 1986; s.21).

İnsanlar karşılaştıkları farklı durumlarda çeşitli tepkiler ve davranışlar gösterirler. Bu davranışlar toplumdaki genel beklentiye uymadığında kişinin içinde bulunduğu toplumda kişiye bir tepkide bulunur. Bu tepkiler birey üzerinde, toplumun tepkisini yönelttiği davranışların yapılması veya yapılmaması konusunda bir bilinç oluşturur. Fakat tüm insanlardan bir makine gibi davranması beklenemez. Sapmalar, bir yönüyle kişiler tarafından olumlu sapmalar olarak değerlendirilebilir. Örneğin, dahiler, toplumsal reformcular, sanatçılar vb. bu konuda değerlendirilir. Diğer yandan, sapma doğru bir davranış biçiminin reddini içerdiğinden uygulama alanında sapma, suçlulukla eş anlamlı olarak değerlendirilir. Bu görüşe bazı itirazlar söz konusudur. Genel sapma olgusu bir yorumlamayı, değerlendirmeyi, suçun ise bir ceza yaptırımını gerektirmesi ayrımı karşı çıkmanın temelini oluşturur. Bu görüşe göre,

suçlu davranışlar tümünden sapma olarak değerlendirilemeyeceği gibi tüm sapmalar da suç olarak değerlendirilemez (Yücel, 1986;s.20).

5.4.2 Suç Kavramı ve Tanımı

Yukarıda sapmanın suç olarak adlandırılmayacağını belirtmiştik. Çünkü her sapma doğru görülemeyen bir davranış olmamakta ve hatta her doğru görülmeyen davranış cezalandırılmamaktadır. Düzgüler ve dayatmalar toplumdaki topluma, kültürden kültüre değişmektedir. Bu haliyle bir tanıma gidersek; “Suç, bireyin toplumun içinde yürürlükte olan kurallara aykırı düşmesidir” (Ögel vd., 2005). Çocuğun yakalanması ya da yakalanmamasına, polisle başının derde girmesi ya da girmemesine bakmaksızın hayatı boyunca bir kez suç işlemesi, suç işleme eğilimi kapsamında değerlendirilir. Suç ve suçluluğu biyolojik, psikolojik ya da çevresel ve toplumsal etmenler ile açıklayan kuramlar bulunmaktadır. Genel eğilim suçlu davranışın, diğer insanlarla olan iletişim ve ilişki içerisinde öğrenildiği yönündedir. Suç içeren davranışın öğrenilmesinde birincil etken kişiler arası yakın ilişkilerdir. Ailede suç işleyen bir başka üyenin varlığı da genelde çocuğun risk altında olmasına yol açmaktadır. Suç işlemenin başkaları üstünde üstünlük kurmak gibi bir ikincil kazancı da olduğundan tekrarlanma olasılığı yüksektir.

Suç ile ilgili yaklaşımlara baktığımızda üç önemli görüş ile karşılaşmaktayız. Bunlar; Uzlaşımçı görüş (consensus view), Çatışma görüşü (conflict view) ve Etkileşimci görüştür (interactionist view).

Uzlaşımçı görüşe göre suç, ceza hukukunun ihlali olarak değerlendirilir ve toplumun tüm unsurlarına karşı bir tehlikeli davranış olarak ele alınır. Bu görüş köklerini işlevselci toplumbilim okulundan alır. İşlevselcilik, toplumun her parçasının bütüne yaptığı katkılar üzerinde durur. İşlevselci model ayrıca toplum üyelerinin günlük hayatlarına rehberlik edecek kurallar ve değerler topluluğuna sahip olduklarını varsayar. Var olan ceza hukuku da bu genel olarak üzerinde uzlaşmış davranış düzgülerini yansıtır ve kanun halinde toplayıp bir sisteme bağlar. Bu açıdan ceza hukuku, geleneksel değerleri, inançları, kanıları yansıtır. Suç ise, ceza hukukunun ihlali olarak değerlendirilir ve bu davranışlar toplumun tüm unsurlarına karşı

davranışlar olarak değerlendirilir. Uzlaşmacı görüş klasik kuramcılar ve pozitivistlerce kabullenilir.

Çatışma görüşü, uzlaşmacı görüşün tersine toplumu birbirinden farklı grupların toplamı olarak tanımlar. Bu gruplar birbiri ile birçok nedenden çatışma halindedir. Bu gruplar, kendi siyasal ve ekonomik güçlerini öne sürerek kanunu ve adalet sistemini kendi çıkarları için kullanırlar. Bu yüzden ceza kanunları, var olan iktidar yapısını ve ekonomik sistemin devamını sağlamak için yaratılmış kanunlar olarak değerlendirilir. Bu görüş içerisinde alt sınıfların işledikleri suçlara karşılık aldığı ağı cezalara rağmen üst sınıfların işledikleri suçlardan görece daha hafif ceza almaları önemli yer tutar.

Etkileşimci görüş, köklerini sembolik etkileşimci toplumbilim okulundan alır. Bu okul genellikle George Herman Mead, Charles Horton Cooley, W.I. Thomas gibi düşünürlerce vurgulanmış ve yayılmıştır. Bu görüşte, insanlar, kendi gerçeklik yorumlarına göre, şeylerin(thing) onlar için taşıdıkları anlamlara göre hareket ederler. Şeylerin anlamlarını diğerlerinin ona verdikleri olumlu ya da olumsuz tepkilerden öğrenirler ve kendi davranışlarını diğerlerinden öğrendikleri bu semboller ve anlamlara göre yeniden değerlendirilir ve yorumlarlar. Bu görüşe göre suçun tanımı, toplumdaki belirli bir kanuni yetki iktidarına sahip olanların tercihlerini yansıtır ve etkilerini, doğru olsun olmasın, kendi tercihlerini toplumun geri kalanına dayatmak için kullanırlar. Suçlular, toplumun, toplumsal kuralları çiğnedikleri için, serseriler, toplumdaki atılmış ya da sapkınlık olarak etiketlediği bireylerdir (Siegel, 1989, s.16).

Siegel (1989), bu üç yaklaşımında sağladığı perspektiflerden yararlanarak işlevsel bir suç tanımı getirmiştir: “Suç, toplumsal ve siyasal gücü ellerinde bulunduranlarca yaratılmış ceza hukuku tarafından toplumsal kuralların ihlali olarak yorumlanan ve açıklanan davranıştır. Bu ihlallerde bulunan bireyler devlet otoritesi tarafından ya da toplumsal damgalanma, etiketleme, veya statü kaybı ile cezalandırılırlar” (Siegel, 1989, s.17).

Çocuklar açısından baktığımızda suç işlemeye yol açan etmenler şöyle sıralanabilir:

- Çocukların davranışlarını ve dürtülerini kontrol etmekte zorluk yaşaması ve düşünmeden hareket etmeleri
- Hayal kırıklığına karşı toleranslarının düşük olması ve bir engellenmeyle karşılaştıkları zaman bununla nasıl başa çıkacaklarını bilememeleri
- Sosyal becerilerinin zayıf olması ve sorunları ve çatışmaları çözmede, öfkelerini kontrol etmede ve iletişim kurmada problem yaşamaları
- Ailelerin çocukların eğitim yaşamının ihmal etmesi
- Ailenin çocuğa olan ilgisinin zayıflığı ve çocuğun yaşamını takip etmekte başarısız olması
- Ailenin tutarsız ve sert disiplin uygulamalarında bulunması
- Ailede iç çatışma olması, ev içinde şiddetin ve istismarın varlığı
- Çocuklarda madde kullanımı ve depresyon belirtileri olması bunların fiziksel ve ruhsal sağlıkları üstündeki kötü etkileri (Ögel vd., 2005)

5.4.3. Suç ve Toplum

Sosyal bir varlık olarak insan, tüm eylemleriyle, davranışları ve tükettikleriyle toplumsal bir ilişkiye sahiptir. Bu beraberinde de bir yaşayış tarzını da getirmektedir. Toplum halinde yaşamak insan için birçok sorunu çöze de, birçok yeni sorunu da beraberinde getirmektedir.

Toplumlar insanların uzlaşım içinde bir arada bulunabilme niteliğiyle ayakta kalır. Bu uzlaşım, amaç, çıkar ve araçlarda da bir uzlaşımı gerektirmektedir. Fakat her birey birbirinden farklıdır. Her bir bireyin kendine özgü bir davranış biçimi, istekleri, amaçları ve bunları

gerçekleştirmek için de özgürlük talepleri vardır. Ancak bu özgürlük taleplerinin bazıları beraber yaşıştan kaynaklanan nedenlerle göz ardı edilir.

Birbirlerinden tamamen farklı bireylerin amaçlarının toplumsal öğrenmeler sırasında, toplumu ayakta tutacak uzlaşım temelinde, birbirine benzeşmeye başladığı görülmektedir. Bu amaçlar modern toplumların ortaya çıkışından bu yana, orta sınıf değerlerini temsil eden amaçlardır. Toplumdaki bireylerin çoğu bu amaçlara yönelirler.

Toplum bir uzlaşım temelinde varlığını sürdürürken, bazı çatışmalar da olmaktadır. Bunlar bazen gelişim için topluma bir ivme kazandırabilme etkisi yaratırken, bazen de toplumda bir yıkım yaratabilme potansiyeline sahip toplumsal hareketlere dönüşebilirler. Bu çatışmalar, uzlaşım temelinde insanların yöneldikleri amaçlar için toplumdaki bazı kesimlerin yeterli amaçları olmamasından kaynaklanmaktadır. Bu durumda ortaya bir çatışma belirlemektedir. Bu amaçları elde etmekte bazı insanlar yasal yollar yerine yasa dışı yolları tercih etmekte ve suç işlemektedirler.

Suç, toplumsal köklerini göz önüne aldığımızda bazı toplumsal sorunların, hastalıkların, yetersizliklerin belirtileri olarak da görülebilir. Çağdaş toplumlarda genelde kabul edilen toplumsal sistem insanları daha yüksek amaçlara yönlendirirken, toplumsal adaletsizlikler bazı insanların bu amaçlara bu amaçlara yönelişlerinde daha az donanım sahibi olduklarına neden olmaktadır. Genelde kabul edilen (ya da ettirilen) bu amaçların meşruluğu ya da ahlaki olduğu tartışılabilir düzeydedir (Eriş, 2002, s.84).

Ulaşılmak istenen amaçların kaynağı daraldıkça bireyler arasında daha sert bir rekabet ortaya çıkmaktadır. Bunların bir kısmını yasal bir kısmının ise yasal olmayan yolları tercih etmeleri, toplumu ayakta tutan sistemler için bir tehdit halindedir. Çünkü bu etmenleri, toplumu ayakta tutan uzlaşım temeline zarar verecek ya da kötülüğün, suçun, şiddetin üzerinde bir uzlaşım ile ayakta duran ekonomik ve karmaşa içinde toplum yapılarına sebep olabilecektir.

Birçok suç türü içerisinde çağdaş toplumda en öne çıkan suç türlerinden birisi de örgütlü suçtur. Örgütlü suç yapısı gereği, görelî olarak yeni bir suç türüdür. Fakat yarattığı ve yaratabileceği zararlar korkunç boyutlara ulaşabilecek bir potansiyele sahiptir.

Çağdaş toplumlar, demokratik ve sosyal hukuk devleti temelinde uzlaşan toplumlardır. Bu amaca ulaşanlar büyük oranda refah içerisinde ve mutlu toplumlar olarak görülmektedir. Refah ve mutluluğu amaçlayan çağdaş toplumlar da bu amaç için mücadele etmektedirler. Örgütlü suçun bir başka zararı da bu yöndedir. Devlet kurumlarını yıpratmakta, sistemin açılardan ve özelliklerinden yararlanarak yasal olmayan çok büyük gelirler elde etmekte ve gizli kalmayı da başarabilmektedir (Eriş, 2002).

5.4.4. Popüler Kültür ve Suç

Toplumsal gerçeklik bireyler tarafından, bireyin yeni toplumsal düzen içerisindeki konumu ve gerçekliğin üzerine çekilen perde nedeniyle kolayca algılanamamaktadır. Fakat sistem içerisindeki acıların farkında olan birey bunları unutmak ya da bunların olmadığı bir dünya yarılsamasını yaşamak ve gerçek dünyadaki yaşamını katlanır kılmak için(!) popüler kültür ürünlerine yönelmektedir.

Kitle iletişim araçları tarafından üretilen popüler kültür ürünleri sayesinde edinilen dünya izlenimi, asıl gerçek konusunda zaten bilgisizlik ve edilgenlik yaşayan bireyler için bir referans noktası oluşmakta, bireyler davranışlarını ve hayatlarını yaşadıkları bireysel ve toplumsal sorunları da önerilen (sunulan) bakış açılarıyla değerlendirme eğilimini benimsemektedirler.

Suç yukarıda da belirtildiği gibi, toplumun geneli tarafından üzerinde uzlaşmış kuralların bir ihlali olarak değerlendirilmektedir. Bu kuralların ihlali toplumun geneline karşı bir duruşu da beraberinde getirmektedir. Bu yüzden suç toplumsal bir sorundur. Fakat bilim adamları, özü itibari ile suç olan herhangi bir davranış bulunmadığı konusunda aynı fikirdedirler.

Bir davranışın sapkın ya da suç sayılması o toplumdaki değerlerin bu davranışı gösteren kişi tarafından ihlal edilmesi anlamına gelmektedir. Öyleyse önemli olan bu değer ve düzgülerin nasıl tanımlandıklarıdır. Bu konuda eleştirel yaklaşımı benimseyen düşünce akımları, suç davranışıyla ihlal edilen değerlerin egemenlerin değerleri olduğunu söylemektedir. Ayrıca bu değerlerin, toplumun geneli tarafından üzerinde uzlaşmış değerler olduğum savına da karşı çıkarak, eğer bu kurallar toplumun büyük bölümü tarafından üzerinde uzlaşmış değerlerden kaynaklı kurallar olsalardı bu denli çok ve yoğun ihlal edilmezlerdi demektedirler.

Kitle toplumunda değerlerin varlığını ve yokluğunu bireyler belirleyebilir durumda değillerdir. Sunulan değerleri kabul etmekte ve bu yönde davranışlar sergilemektedirler. Bu bireylerin, kitle iletişimi araçlarıyla üretilen popüler kültür ürünlerinin, doğrudan davranışsal sonuçlara ulaşan etkilerine açık mutlak edilgen bireyler olduğu anlamına gelmemektedir. Fakat yeni toplumsal yapının birçok etkisi bir araya geldiğinde, bakış açısı oluşturmak, bilgilendirmek işlevleri ile KİA, bireylerin dış dünya ile olan ilgilerini sağlamaktadır (Eriş, 2002).

Bu etkinin derecesini göstermekte önemli sayılabilecek veriyi; Adana'da boğularak öldürülen 13 yaşındaki kolej öğrencisi Mehmet Kasım Yıldırım'ın, katil zanlısı olarak tutuklanan kapıcı çocuğu E. Y.'in (20) bazı özellikleri bir ölçüde de olsa bize vermektedir. E. Y.'in ağabeyi A.Y. (24) kardeşinin tek bir bölümünü bile kaçırmadığı mafya dizilerindeki aktörler gibi konuşup onlar gibi giyinmeye özen gösterdiğine dikkat çekerek, suçlunun şiddet içerikli ve mafyaya özendirilen diziler olduğunu savunuyor. Bir üniversitenin sınıf öğretmenliği bölümünde son sınıf öğrencisi olan A.Y. babasının kapıcılık yaptığı mahallede kardeşinin zenginlere bakarak eziklik duyduğunu, zengin çocukların arasına girmek için korumacılık görevi üstlendiğini anlatmakta (Zaman Gazetesi, "Kardeşimi Mafya Dizileri Katil Yaptı", 28.02.2005).

5.5. İSTANBUL'DAKİ OKULLARDA SUÇ VE ŞİDDETİN YAYGINLIĞI

Okul bağlamında yürütülen araştırmalardaki boşluğun olası nedenleri arasında, psikoloji ve eğitimde şiddetin genellikle bilişsel veya davranışsal eksikliklerle (örneğin sosyal veya iletişim yetilerinin olmaması, ya da empati gösterememe) özdeşleştirilmiş bir davranış olarak kavramsallaştırılması yer almaktadır. Çoğu çağdaş şiddet araştırmacısının şiddetin çok sayıda faktör tarafından etkilendiğine inanmasına rağmen, okullarda şiddeti önlemeye ilişkin en yaygın kullanılan stratejiler, şiddetin öncelikle davranışsal ve bilişsel eksikliklerden kaynaklandığı varsayımı üzerine kuruludur. Sonuç olarak, okulda şiddeti önleme girişimlerinin çoğunun altında yatan öncül şiddetin temel sebeplerinin ya bireyler arasında ya da bireylerin içinde olduğudur. Davranış ve birey üzerine odaklanan böyle bir eğilim sorunludur, çünkü çalışmaların çoğu şiddetin aynı zamanda belli mekân ve zamanla yakından ilintili olduğunu göstermiştir. Dolayısıyla, belli fiziki okul bölgeleriyle özdeşleşmiş sosyal dinamikler, öğrencilerin şiddeti algılamalarını etkiler görünmektedir. Bazı araştırmacıların psikolojik araştırmalara (aile ve topluluk gibi) bağlamsal konuları da dahil etmelerine rağmen, okullar içindeki belli alt bağlamların niçin sorunlu olduğu tam olarak açıklamamışlardır (Astor ve Meyer, 2001; s.378).

Günümüzdeki okulda şiddet araştırmalarının önündeki kavramsal engellerden biri okulun sosyal bağlamının eğitim literatürüne göre tanımlanmasıdır. Birçok araştırma sosyal ve organizasyonel unsurların okulda şiddetle bağlantılı olduğunu göstermiştir. Ne var ki, kavramlar genellikle bütün okul topluluğunu saran geniş çaplı ilişkiler boyutunda belirlenmiştir. Örneğin, öğretmen/öğrenci ilişkilerinin zayıflığı ya da öğretmenin ilgisizliği, büyük ve kişisel olmayan okul ortamı ve okul organizasyonunun zayıflığı gibi değişkenler, okulda şiddetin yaygınlığıyla özdeşleşmiştir. Bu değişkenler genellikle geniş çaplı ve/veya çift yönlü (iyi ve kötü) terminoloji çerçevesinde tanımlanmışlardır ve okulda şiddeti önlemek için öne sürülen geniş çaplı tavsiyeler şunları içerir: öğretmen/öğrenci ilişkilerinin iyileştirilmesi, okulu daha küçük ve daha kişisel hale getirmek, ev, okul ve toplum bağlarını kuvvetlendirmek ve okulda şiddeti önlemeye yönelik daha net organizasyonel tepkiler yaratmak (Astor ve Meyer, 2001; s.379).

Halk, medya ve politikacılar okulda şiddetin sadece öldürücü biçimleriyle meşgul olsalar da, yurt çapında elde edilen veriler öldürücü derecedeki şiddetin epidemiyolojik perspektiften oldukça az rastlanır bir olay olduğunu göstermektedir. Buna karşın, fiziksel kavgalar ve şiddetin öldürücü olmayan diğer şekilleri hem öğretmen hem de öğrenciler için sık rastlanır durumlardır. Öğretmen ve öğrencilerin okullarında meydana gelen (öldürücü veya öldürücü olmayan şiddet biçimlerini) olayları ne şekilde dengeledikleri okullarındaki şiddet sorununu değerlendirme şekillerini etkileyecektir. Böyle olsa bile, okuyucu, şiddetin ne sıklıkta ve ne sertlikte meydana geldiğini bilmenin, bireylerin okullarının güvenliğini veya daha önemlisi, güvenliğin ne şekilde sınıflandırılması gerektiğine ilişkin algılarını sorgulamayabileceğini bilmelidir (Astor ve Meyer, 2001; s.380).

Herhangi bir okul bağlamında öğrencilerin, öğretmenlerin veya kamunun güvenlik ya da sorunun çapına ilişkin yargıları davranışsal olaylara ilişkin kanılarla aynı değildir. Örneğin, öğrenci veya öğretmenler okullarında sıkça meydana gelen vahşi şiddet olaylarının farkında olabilmelerine rağmen, (bütün) okul çevresinin şiddet sorunu olduğunu kabul etmekte gönülsüz davranabilirler. Oldukça gerçekçi bir perspektiften bakarsak, bir okul bazı yönlerden ve bazı alt bağlamlarda güvenli, bazılarında da güvensiz olabilir. Örneğin, ders saatlerinde derslik alanları güvenli kabul edilir, öte yandan öğle yemeği sırasında kafeterya tehlikeli görülür. Bazı çocuklar güvensiz alt bağlamlardan tamamen kaçınırken, diğerleri tehlikeye maruz kalabilir (Astor ve Meyer, 2001; s.381).

Okulda şiddet üzerine yürütülen çalışmaların, şiddet eylemlerinin okul binalarının belli bölgelerinde ve belli zamanlarda gerçekleştiğini göstermesinden ötürü, bu belli okul alt bağlamları üzerine eğilmek önemlidir. Aslında 20 yıldan fazla zamandır araştırma bulguları okullar içinde öğretmen ve öğrencilerinin tehlikeli ve şiddet eyleminin oluşmasına eğilimli gördükleri alt bağlamlar olduğunu göstermiştir.

Bugüne kadar yapılan çalışmalarda, öğretmenlerin bu belirlenmemiş altbağlamlara müdahale etmeyi profesyonel iş tanımları içinde görmediklerini göstermektedir. Bu tanımlanmamış bölgelerdeki öğrenci davranışları, öğretmenlerin resmi sorumluluk sınırlarının dışına

düştüğünden bu alanlar içerisinde öğretmenler öğrenciler arasındaki şiddet olaylarını engellemeye ilişkin yükümlülükleri konusunda emin olmamaktadırlar. İlaveten, öğretmenler olaylara müdahale ederlerse, yaralanmaktan korktuklarını bildirmekte, çünkü derslikler dışındaki alanların gözlemlenmesini öngören bir politika bulunmamaktadır.

Gençlerde şiddet ve çocuklar arasında şiddetin oluşumuna ilişkin literatür bayağı geniştir. Ne var ki, farklı okul türlerinin şiddet davranışlarına etkisi az işlenmiştir. Belirgin örneklerden birisi, ilköğretim ve liselerin şiddetin kavramsallaştırılış ve ele alınış şekillerindeki farklılıklardır. Okulda şiddete ilişkin araştırmaların çoğu, ilk ergenlik döneminde şiddette artış olduğunu ifade eder, fakat ilköğretim okullarının sosyal ve fiziki koşullarının etkisi sorgulanmaz. Araştırmalar sosyal/fiziksel, felsefi ve pedagojik hedeflerin, öğretmen eğitiminin ve öğretimin her bir bağlam için farklı olduğunu öne sürmektedir (Astor ve Meyer, 2001; s.390).

Okullardaki şiddet kapsamında ele alabileceğimiz bir başka tür de öğretmenlerin şiddete yönelimleridir. İngiltere’de 2003 de yayınlanan Elton raporuna göre öğretmenlerin şiddete başvuru sebepleri iş azlığı, asilik, derslere ilgisizlik ve günlük küçük tatsızlıklardır.

Dünya genelinde gözlenen, okuldaki şiddetin yaygınlaştığı ve özellikle daha az önemli saldırıların (kaba hareketler, sözlü sataşmalar, vs.) artışa geçtiğidir. Burada Horenstein’in Fransa’daki Kurban Öğretmenler (1997) adlı çalışması ile Smith ve Sharp’ın Japonya ve Kuzey Amerika’daki Okullarda Kabadayılık (1994) adlı çalışmaları örnek verilebilir. Örneğin Schubarth (1999), çalışmalarında sözlü saldırıların öğretmen ve öğrenci arasındaki günlük deneyimlerin bir parçası olduğunu göstermiştir.

Her insan gibi, çocuklar da insan hakları bildirgesi tarafından sunulan ve özellikle bireyleri aşağılama ve insanlık dışı tavırlara karşı koruyan garantiler ve korumadan yararlanabilmektedir. Uluslararası İnsan Hakları Bildirgesi de çocukların özel yardım ve danışmanlık haklarını savunur. İnsan haklarıyla ilgili tüm yasal uygulamalar çocukların da yetişkinlere verilen haklardan yararlanmasını sağlamaya çalışır. Ancak her ne kadar Çocuk Hakları Komitesi “Çocuklar sırf okul kapısından girdiler diye sahip oldukları insan

haklarından mahrum bırakılamazlar” fikrini savunsa da okullarda uygulanan bedensel cezalar ve aşağılayıcı tavırların bazı ülkelerde göz ardı edildiği de bilinen bir gerçektir.

Halen okullardaki şiddet olaylarıyla ilgilenmeye odaklı kurulmuş uluslararası bir organ yoktur. Bakıldığında okullardaki şiddet çok yönlü ve ciddi bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sadece öğretmenlerden kaynaklanan şiddet değildir. Öğrencilerin birbirlerine uyguladığı şiddet de önemli ama halen çok az konuşulan bir konudur. Akranlar arası istismar (bullying) olarak isimlendirilen, öğrencilerin birbirlerine yönelttikleri şiddet de önemle irdelenmesi gereken bir başka konudur (Polat, 2005).

İstanbul’da okullarda gözlenen suç ve şiddetin yaygınlığı konusunda bir yargı oluşturabilmek amacıyla 2004 yılında Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği tarafından İstanbul’da yapılan anket çalışmasının verilerine yer vermeye çalışacağız. Bu çalışmada İstanbul’un 15 ilçesinden rasgele seçilen 43 okulda 3483 lise II. sınıf öğrencisine ulaşılmış. Öğrencilerin %45,5’ini kızlar, %54,5’i ise erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarından bazı önemli noktalar aşağıda verilmiştir.

- 2004 yılı içerisinde yapılan bu çalışmanın sonuçlarına göre son bir yıl içinde en az bir kez fiziksel kavgada bulunanlar grubun yaklaşık yarısını oluşturmaktadır. Cinsiyete göre dağılımına baktığımızda bu oranın erkeklerde %68,8, kızlarda ise %29,7 olduğu görülmüştür. Erkeklerin fiziksel bir kavgada bulunma riskinin kızlara göre 5 kat fazla olduğu saptanmıştır.
- Fiziksel kavga sonucunda yaralandığını belirtenlerin oranı %15,4 olduğu görülmüştür. Erkeklerde kavga sonucu yaralanma riskinin kızlara göre 3,6 kat daha fazla olduğu bulunmuştur.
- Hayatı boyunca en az bir kez bir başkasını yaralayanların oranı %26,3 olarak bulunmuştur. Erkeklerde hayatları boyunca kavga sonucu birisini yaralama riskinin kız öğrencilere göre 3,2 kat daha fazla olduğu bulunmuştur.

- Şiddet olayları sonucunda bir başkasını yaraladığını belirtenlerin yarıya yakını bunu ilk kez 13–15 yaşları arasında yaptıklarını belirtmişlerdir. 12 yaşından önce birisini yarayanların oranı ise %39 olarak saptanmıştır.
- Hayatı boyunca en az bir kez bıçak, çakı ya da benzeri kesici alet taşıyanların oranı %22,6 olarak bulunmuştur. Erkeklerin kesici alet taşıma riski kızlara göre 4,2 kat daha fazla olduğu saptanmıştır. Bıçak, çakı gibi kesici alet taşıyanların yarıdan çoğu (%55,2) ilk kez 13–15 yaşları arasında kesici alet taşıdıklarını belirtmiştir. Yapılan çalışmada erkeklerin kızlara oranla daha erken yaşlarda kesici alet taşımaya başladığı görülmüştür.
- Ateşli silah taşıyanların oranının %9,8 olduğu saptanmıştır. Erkeklerde tabanca taşıyanların oranı kızlara oranla daha fazladır ve erkeklerin tabanca taşıma riski kızlara göre 7,2 kat daha fazla olduğu bulunmuştur.
- Çalışmaya katılanların %10'u çeteye girdiklerini belirtmişlerdir. Bunların yaklaşık %3'ü çeteye kendi istekleri ile girdiklerini ve halen üye olduklarını söylemişlerdir. Çete üyesi olanların kesici alet taşıma riskinin olmayanlara göre yaklaşık 8 kat, tabanca taşıma riskinin yaklaşık 10 kat daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.
- Ergen ve çocuklarda görülen şiddet 15–16 yaşları arasında en yüksek seviyeye ulaşmakta ve risk faktörü olmaktadır. 16–17 yaşları arasında çetelere katılma riski artmaktadır. 17 yaşından sonra bu oranlar düşmeye başlıyor. Kızların erkeklere göre oranı düşüktür. Erkekler kızlara oranla fiziksel şiddet kullanımına daha fazla başvurmaktadırlar.
- Hiperaktivite, dürtüsellik, risk alma, dikkatin kısa sürede dağılması şiddet davranışında bulunan ergen ve çocuklar için birer risk faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır.

- Hayatı boyunca en az bir kere bir şeyler çalanların oranı %8,6 olduğu görülmüştür. Erkek ve kızlar arasında hayat boyu bir şey çalma yaygınlığı açısından bir fark görülmemiştir.
- Hayatı boyunca başı polisle en az bir kere belaya girenlerin oranı %10,8 olduğu bulunmuştur. Polisle başının belaya girme sıklığı cinsiyetler arasında farklılık olduğu ve erkeklerin kızlardan daha sık başının polisle belaya girdiği bulunmuştur.
- Suç işleyenlerin oranının %14,8 ve cinsiyete göre bakıldığında da erkeklerin hayat boyu herhangi bir suç işleme riskinin kızlara göre 2,6 kat daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.
- İlk suç işleme yaşı ağırlıklı olarak 13–15 yaş (%42,6) arasındadır. İlk suç işlediklerinde 7–9 yaşları arasında olduklarını belirtenler grubun beşte birini oluşturmaktadır.
- Öğrencilerin %3'ü en az bir kez nezarethanede kaldıklarını belirtmiştir. İslahevinde kaldığını belirtenlerin %37,5'i bir kez, %20,5'i 2–3 kez, %17'si 4–5 kez ve %25'i de
- 5'den fazla kere ıslahevinde kaldığı görülmüştür. Erkekler ve kızlar arasında ıslahevinde kalma yaygınlığı açısından bir fark yoktur. Öğrencilerin %6,7'sini anne ya da babası herhangi bir suç nedeniyle en az bir kere cezaevine girdiği saptanmıştır.
- Hayatı boyunca herhangi bir suç işleme riski erkeklerde kızlara göre 2,6 kat, başı polisle belaya girme riski 4 kat, hayat boyu bir şey çalma riski yaklaşık 3 kat ve hayat boyu ıslahevinde kalma riski de yaklaşık 6,5 kat daha fazla olduğu saptanmıştır.
- Örneklemin %14,8'i hayat boyu en az bir kez herhangi bir suç işlediğini, %10,8'i hayat boyu en az bir kez başının polisle belaya girdiğini, %8,6'sı hayat boyu en az bir kez bir şeyler çaldığını, %3'ü en az bir kez nezarethanede kaldıklarını, %6,7'si anne veya babasının herhangi bir suç nedeniyle en az bir kere cezaevine girdiğini belirtmiştir.

- Sonuç olarak, araştırma bulguları suç ve şiddetin okullarda oldukça yaygın olduğunu göstermektedir. Bu nedenle sorunu çözmeye yönelik girişimlere ihtiyaç olduğu açıktır. (Ögel vd., 2005)

5.5.1 Okullarda Suç ve şiddetin temel özellikleri

2004 yılında İstanbul genelinde yapılan bir araştırma çerçevesinde suç ve şiddetin bazı temel özellikleri ortaya konmuştur. Bu özellikler göz önüne alınarak okul ortamını daha güvenli hale getirmek için stratejiler geliştirilebilir. Buna göre suç ve şiddetin bazı temel özellikleri aşağıda verilmiştir.

- Okullarda görülen şiddet davranışları genellikle ani ve dürtüseldir.
- Önceki şiddet olaylarına göre, şiddet uygulayanlar düşüncelerini ya da saldırı planları hakkındaki bilgilerini daha önceden tehdit olarak savurmuş olabilirler veya birileriyle konuşmuş olabilirler. Bu sebeple diğer insanlar aslında saldırganın planı ile ilgili önceden bilgi sahibi olabilirler. Örneğin, okulda birilerine saldırmak istediğini söyleyen biri, birkaç arkadaşı ile bunu paylaşabilir ve onları en azından gözlemci ya da başka bir sıfatla bu süreçte kullanabilir.
- Birçok saldırgan, saldırıyı gerçekleştirmeden önce tehditler savurabilir, ancak saldırının hemen öncesinde hedef aldıkları kişileri direkt bir şekilde tehdit etmezler. Okula birilerinin silah veya kesici alet getireceği ile ilgili söylentiler dolaşabilir ancak belirli birine yönelik spesifik bir tehdit yoktur.
- Okullardaki şiddet davranışı ile meşgul olan öğrencilerin tam bir profilleri yoktur. Belirli kişilik özelliklerinin veya davranışlarının olması onları şiddet içerikli bir saldırı için plan yaptıklarını ya da düşündüklerini belirlemeye yardım etmez. Örneğin, birkaç hafta önce notlarını ve davranışlarını geliştirmesi için konuştuğunuz bir çocuk birkaç hafta sonra okulda saldırı gerçekleştirebilir.

- Birçok saldırgan, saldırı olayı gerçekleşmeden önce, kaygıya neden olan veya yardım için bir ihtiyaca işaret eden bazı davranışlarla meşgul olurlar. Gerçekte, bu çocuklar “görünmez” değildirler. En az bir kişinin veya biri yetişkin olmak üzere 3-4 kişinin kaygılanmasına yol açmışlardır.
- Saldırganların çoğunun önemli kayıplarla veya kişisel başarısızlıklarla başa çıkmakta zorlukları olduğu bilinir. Birçoğu intiharı düşünmüş veya denemişlerdir. Bu çocuklar bazı öğretmenlerine veya arkadaşlarına intihar ve ölüm ile ilgili yazdıkları bazı şiirleri okutabilirler.
- Saldırdan önce birçok saldırgan diğerleri tarafından kendisiyle dalga geçildiğini, baskı yapıldığını veya yaralandığını düşünür. Gerçekten de sınıf arkadaşlarının gözlemlerini dinlediğinizde saldırıyı gerçekleştiren kişinin haftalar önce bazı çocuklar tarafından çok ciddi sıkıştırıldığını (kafasına bir şeyler atmak, sırtına bir şeyler yapıştırmak, ayağına çelme takmak vb.) duyabilirsiniz. Olayların sonunda toleransı tükenen kişi bir anda saldırıya geçebilir. Başka bir açıklama ise, hayal kırıklıklarını tolere etmekte güçlük çeken, engellerle karşılaşınca çabucak öfkelenen ve aşırı alingan çocuk ve gençler şiddet eğilimi göstermeye daha eğilimlidirler. Çoğunlukla kırıcı ya da hakaret sayılmayan söz veya davranışlar onlar için olumsuz anlamlar taşıyabilir. Yaşanan olumsuz duyguları kontrol etmekte güçlük çektiklerinden bunu şiddet içerikli davranışlar sergileyerek gösterirler (Ögel vd., 2005;s:22).

5.6. ISLAHEVLERİNE / GÜVENLİK BİRİMLERİNE GETİRİLEN ÇOCUK (DİE) İSTATİSTİKLERİ VE TUTUKLU / HÜKÜMLÜ ERGENLERİN ÖZELLİKLERİ

Çizelge 5.1. Geliş nedenine göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklar*										
Geliş nedeni	2000		2001		2002		2003		2004	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Genel toplam	32 450	5 235	33 443	6 004	43 006	9 058	50 214	10 365	58 557	12 363
Jandarma	1 507	259	1 893	352	2 732	655	3 016	1 012	4 158	1 625
Polis	30 943	4 976	31 550	5 652	40 274	8 403	47 198	9 353	54 399	10 738
Suç isnadı										
Jandarma	1 241	101	1 544	130	2 133	220	2 008	182	2 457	271
Polis	22 096	1 756	22 536	1 972	27 452	2 811	32 420	3 491	38 673	3 924
Şüpheli										
Jandarma	24	2	46	10	32	3	32	12	68	10
Polis	3 029	170	1 798	146	1 079	126	505	51	497	92
Terk										
Jandarma	-	-	1	-	2	-	-	-	1	1
Polis	2	3	24	12	52	40	71	53	65	29
Evden kaçma										
Jandarma	5	19	24	29	36	47	27	55	36	87
Polis	373	220	544	304	1 068	673	1 680	821	1 531	902
Buluntu										
Jandarma	1	1	1	-	1	2	6	10	120	100
Polis	63	14	139	69	618	288	873	337	891	411
Kayıp										
Jandarma	-	1	-	-	1	3	1	1	21	15
Polis	105	65	134	93	273	190	342	313	372	373
Mağdur										
Jandarma	151	111	179	144	378	330	745	651	1 273	1 018
Polis	4 003	2 488	3 798	2 697	5 546	3 719	5 088	3 475	7 017	4 205
Madde bağımlısı										
Jandarma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Polis	-	-	-	-	-	-	-	-	576	29
Sokak çocuğu										
Jandarma	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Polis	-	-	-	-	2 140	122	4 137	307	3 223	343
Dilenci										
Jandarma	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3
Polis	-	-	-	-	73	39	112	68	153	86
Diğer										
Jandarma	85	24	98	39	149	50	197	101	179	119
Polis	1 272	260	2 577	359	1 973	395	1 970	437	1 401	344

* DİE 2000-2004 Güvenlik Birimine Gelen Çocuk ve Gençlerle İlgili İstatistikleri

Çizelge 5.2. Geliş nedeni ve yaş grubuna göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklar*										
	Toplam		Geliş nedeni Yaş grubu							
			-6		07-11		12-15		16 - 18	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Genel toplam										
Toplam	58 557	12 363	2 023	1 472	5 083	2 268	22 671	4 256	28 780	4 367
Jandarma	4 158	1 625	314	219	437	262	1 307	499	2 100	645
Polis	54 399	10 738	1 709	1 253	4 646	2 006	21 364	3 757	26 680	3 722
Suç isnadı										
Toplam	41 130	4 195	83	275	1 531	1 006	15 815	1 456	23 701	1 458
Jandarma	2 457	271	15	8	120	43	801	100	1 521	120
Polis	38 673	3 924	68	267	1 411	963	15 014	1 356	22 180	1 338
Şüpheli										
Toplam	565	102	2	1	22	25	222	36	319	40
Jandarma	68	10	1	-	5	-	17	3	45	7
Polis	497	92	1	1	17	25	205	33	274	33
Terk										
Toplam	66	30	44	27	8	1	10	-	4	2
Jandarma	1	1	-	1	-	-	-	-	1	-
Polis	65	29	44	26	8	1	10	-	3	2
Evden kaçma										
Toplam	1 567	989	4	3	135	38	943	495	485	453
Jandarma	36	87	-	-	4	1	19	31	13	55
Polis	1 531	902	4	3	131	37	924	464	472	398
Buluntu										
Toplam	1 011	511	205	135	218	99	377	151	211	126
Jandarma	120	100	28	28	23	19	31	19	38	34
Polis	891	411	177	107	195	80	346	132	173	92
Kayıp										
Toplam	393	388	62	45	58	25	170	160	103	158
Jandarma	21	15	1	-	1	-	12	3	7	12
Polis	372	373	61	45	57	25	158	157	96	146
Mağdur										
Toplam	8 290	5 223	1 473	892	1 380	766	2 603	1 653	2 834	1 912
Jandarma	1 273	1 018	259	178	258	187	358	289	398	364
Polis	7 017	4 205	1 214	714	1 122	579	2 245	1 364	2 436	1 548
Madde bağımlısı										
Toplam	576	30	2	1	18	3	300	17	256	9
Jandarma	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Polis	576	29	2	1	18	3	300	16	256	9
Sokak çocuğu										
Toplam	3 224	343	93	51	1 437	207	1 511	76	183	9
Jandarma	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Polis	3 223	343	93	51	1 437	207	1 511	76	182	9
Dilenci										
Toplam	155	89	14	18	80	42	52	20	9	9
Jandarma	2	3	-	-	-	-	1	2	1	1

* DİE 2000-2004 Güvenlik Birimine Gelen Çocuk ve Gençlerle İlgili İstatistikleri

Polis	153	86	14	18	80	42	51	18	8	8
Diğer										
Toplam	1 580	463	41	24	196	56	668	192	675	191
Jandarma	179	119	10	4	26	12	68	51	75	52
Polis	1 401	344	31	20	170	44	600	141	600	139

	E Erkek	K Kadın	Genel toplam (Türkiye Geneli)	Jandarma (Türkiye Geneli)	Polis (Türkiye Geneli)	İstanbul İli	
						Jandarma	Polis
Geliş nedeni	Toplam	E	58.557	4.158	54.399	394	10 964
		K	12.363	1.625	10.738	128	2 078
	Suç isnadı	E	41.130	2.457	38.673	272	8 582
		K	4.195	271	3.924	31	1 379
	Şüpheli	E	565	68	497	2	116
		K	102	10	92	1	28
	Terk	E	66	1	65	-	15
		K	30	1	29	-	5
	Evden kaçma	E	1.567	36	1.531	3	86
		K	989	87	902	5	144
	Buluntu	E	1.011	120	891	5	370
		K	511	100	411	2	145
	Kayıp	E	393	21	372	13	56
		K	388	15	373	8	51
	Mağdur	E	8.290	1.273	7.017	78	147
		K	5.223	1.018	4.205	68	106
	Madde bağımlısı	E	576	-	576	-	341
		K	30	1	29	-	6
	Sokak çocuğu	E	3.224	1	3.223	-	1 082
		K	343	-	343	-	153
Dilenci	E	155	2	153	2	28	
	K	89	3	86	3	32	
Diğer	E	1.580	179	1.401	19	141	
	K	463	119	344	10	29	

* DİE 2000-2004 Güvenlik Birimine Gelen Çocuk ve Gençlerle İlgili İstatistikleri

Çizelge 5.4. İl ve isnat edilen suç türüne göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklar*					
A. Erkek B. Kadın		Toplam		İstanbul	
İsnat edilen suç türü ve güvenlik birimi		A	B	A	B
Genel toplam		41130	4195	7 904	1 271
Jandarma		2457	271	774	53
Polis		38673	3924	7 130	1 218
Adam öldürme					
Jandarma		37	2	1	-
Polis		290	15	76	5
Yaralama, darp					
Jandarma		782	43	72	2
Polis		11635	536	2 026	105
Kız, kadın ve erkek kaçırmak					
Jandarma		56	1	5	-
Polis		576	36	132	10
Irza geçmek ve sarkıntılık					
Jandarma		65	1	9	-
Polis		470	16	102	3
Fuhuş					
Jandarma		7	7	-	2
Polis		26	29	3	5
Fiili livata					
Jandarma		38	-	8	-
Polis		241	1	51	1
Hırsızlık					
Jandarma		594	93	79	14
Polis		10143	1317	2 100	562
Oto hırsızlığı					
Jandarma		69	-	13	-
Polis		1793	28	434	13
Otodan hırsızlık					
Jandarma		16	8	3	-
Polis		1666	51	374	21
Gasp					
Jandarma		57	1	16	1
Polis		1558	33	529	14
Dolandırıcılık					
Jandarma		8	1	2	-
Polis		74	23	24	6
Yankesicilik					
Jandarma		17	13	-	6
Polis		1622	979	368	432
Rüşvet, irtikap ve sahtecilik					

* DİE 2000-2004 Güvenlik Birimine Gelen Çocuk ve Gençlerle İlgili İstatistikleri

Jandarma	9	4	2	-
Polis	283	59	94	25
Sövme, hakaret				
Jandarma	42	5	2	-
Polis	267	22	46	3
Meskene saldırı				
Jandarma	18	2	-	-
Polis	79	5	11	-
Devlet memurlarına hakaret ve darp				
Jandarma	12	-	2	-
Polis	585	13	89	4
Kumar				
Jandarma	6	-	-	-
Polis	28	-	2	-
Tehdit				
Jandarma	58	2	4	-
Polis	584	45	134	18
İzrar				
Jandarma	89	2	11	-
Polis	1137	37	241	6
İntihara teşebbüs				
Jandarma	19	70	1	6
Polis	144	383	6	19
Terör suçları				
Jandarma	9	-	4	-
Polis	103	15	54	9
Kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşü yapmak				
Jandarma	3	-	2	-
Polis	85	17	44	10
Kaçakçılık				
Jandarma	9	-	5	-
Polis	759	5	381	2
Uyuşturucu madde kullanmak, satmak, satın almak				
Jandarma	43	-	6	-
Polis	559	23	177	8
Trafik suçları				
Jandarma	108	2	3	-
Polis	1362	37	407	6
T.C.K.'nın 526 nolu mad* . muhalefet				
Jandarma	31	-	4	-
Polis	677	9	129	3
6136 S.K.† na muhalefet				

* Türk Ceza Kanunu'nun (T.C.K.) 526. Maddesi: Yetkili makamların emirlerine itaatsizlik

† 6136 Sayılı Kanun: Ateşli silahlar ve bıçaklar ile diğer aletler hakkındaki kanun

Jandarma	39	1	2	-
Polis	751	12	181	3
Diğer suçlar				
Jandarma	216	13	16	-
Polis	1176	178	367	86

Çizelge 5.5. İsnat edilen suç türü ve eğitim durumuna göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklar *											
İsnat edilen suç türü ve güvenlik birimi	Eğitim durumu										
	Toplam		Ortaokul terk		Lise ve dengi okul öğrencisi		Lise ve dengi okul terk		Lise ve dengi okul mezunu		
	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	
Genel toplam	41130	4195	254	9	6673	558	1462	66	1298	124	
Jandarma	2457	271	1	-	357	38	31	4	117	15	
Polis	38673	3924	253	9	6316	520	1431	62	1181	109	
Adam öldürme											
Jandarma	37	2	-	-	6	1	2	-	1	-	
Polis	290	15	3	-	63	1	20	2	10	-	
Yaralama, darp											
Jandarma	782	43	1	-	158	7	8	-	54	1	
Polis	11635	536	66	1	3378	183	476	13	501	38	
Kız, kadın ve erkek kaçırmak											
Jandarma	56	1	-	-	8	-	1	-	1	1	
Polis	576	36	7	-	75	8	46	3	32	1	
Irza geçmek ve sarkıntılık											
Jandarma	65	1	-	-	10	-	2	-	3	1	
Polis	470	16	3	-	87	5	13	-	22	-	
Fuhuş											
Jandarma	7	7	-	-	-	-	-	-	1	3	
Polis	26	29	-	2	-	-	-	2	1	1	
Fiili livata											
Jandarma	38	-	-	-	2	-	-	-	-	-	
Polis	241	1	-	-	18	-	1	-	1	-	
Hırsızlık											
Jandarma	594	93	-	-	51	2	2	-	12	1	
Polis	10143	1317	57	1	708	47	260	9	112	11	
Oto hırsızlığı											
Jandarma	69	-	-	-	6	-	3	-	-	-	
Polis	1793	28	23	-	89	-	71	-	18	-	
Otodan hırsızlık											
Jandarma	16	8	-	-	2	-	-	-	-	-	
Polis	1666	51	11	-	91	-	35	-	11	-	
Gasp											
Jandarma	57	1	-	-	12	-	1	-	-	-	
Polis	1558	33	15	-	183	6	75	2	32	1	
Dolandırıcılık											

* DİE 2000-2004 Güvenlik Birimine Gelen Çocuk ve Gençlerle İlgili İstatistikleri

Jandarma	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Polis	74	23	-	-	6	3	12	-	2	-
Yankesicilik										
Jandarma	17	13	-	-	4	-	-	-	1	-
Polis	1622	979	7	2	73	2	40	2	21	-
Rüşvet, irtikap ve sahtecilik										
Jandarma	9	4	-	-	1	1	-	-	1	-
Polis	283	59	3	-	53	6	13	1	12	1
Sövme, hakaret										
Jandarma	42	5	-	-	8	2	2	-	7	-
Polis	267	22	1	-	44	12	23	2	13	-
Meskene saldırı										
Jandarma	18	2	-	-	3	-	-	-	1	-
Polis	79	5	2	-	12	1	-	-	2	2
Devlet memurlarına hakaret ve darp										
Jandarma	12	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Polis	585	13	8	-	94	6	31	-	24	-
Kumar										
Jandarma	6	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Polis	28	-	-	-	5	-	-	-	4	-
Tehdit										
Jandarma	58	2	-	-	10	-	2	-	2	-
Polis	584	45	5	-	126	16	26	2	19	3
Izrar										
Jandarma	89	2	-	-	6	-	-	-	4	-
Polis	1137	37	8	-	210	9	53	1	41	2
İntihara teşebbüs										
Jandarma	19	70	-	-	4	23	-	2	-	6
Polis	144	383	1	2	55	168	3	12	18	26
Terör suçları										
Jandarma	9	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Polis	103	15	-	-	15	1	5	1	10	3
Kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşü yapmak										
Jandarma	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Polis	85	17	-	-	13	3	1	1	28	4
Kaçakçılık										
Jandarma	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Polis	759	5	1	-	83	-	24	-	29	-
Uyuşturucu madde kullanmak, satmak, satın almak										
Jandarma	43	-	-	-	9	-	1	-	1	-
Polis	559	23	6	-	60	5	24	1	11	-
Trafik suçları										
Jandarma	108	2	-	-	26	-	-	-	11	1
Polis	1362	37	7	-	346	13	61	2	103	6
T.C.K.'nın 526 nolu mad. muhalefet										
Jandarma	31	-	-	-	6	-	2	-	3	-
Polis	677	9	8	-	170	1	30	1	32	1
6136 S.K.'na muhalefet										
Jandarma	39	1	-	-	3	-	1	-	2	-
Polis	751	12	5	-	105	2	47	-	24	1
Diğer suçlar										
Jandarma	216	13	-	-	18	2	4	2	12	1
Polis	1176	178	6	1	154	22	41	5	48	8

Çizelge 5.6.Suçun işlendiği il ve suç türüne göre ıslahevine giren hükümlü çocuklar*							
Suçun işlendiği il	A. Toplam		B. Adam öldürme		C. Hırsızlık	D. Irza geçme	
	E. Fiili livata		F. Yaralama		G. Gasp	H. Diğer	
		Ankara çocuk ıslahevi	Ankara çocuk tutuk ve hükümevi	Elâzığ çocuk ıslahevi	İstanbul çocuk tutukevi	İzmir çocuk ıslahevi	
	Toplam						
Toplam (Türkiye Geneli)	A	329	83	40	79	41	86
	B	62	12	1	21	9	19
	C	83	24	15	16	8	20
	D	27	7	5	10	-	5
	E	22	4	2	9	2	5
	F	5	2	1	-	1	1
	G	103	22	12	15	20	34
	H	27	12	4	8	1	2
İstanbul	A	67	-	2	1	40	24
	B	15	-	-	-	9	6
	C	12	-	-	1	7	4
	D	1	-	1	-	-	-
	E	5	-	-	-	2	3
	F	2	-	1	-	1	-
	G	31	-	-	-	20	11
	H	1	-	-	-	1	-

* DİE 2003 Adalet istatistikleri

Çizelge 5.7. İslahevine giren hükümlü çocukların devam ettikleri öğretim kurumu *									
Çocuk İslahevi	Öğretim kurumu								
	Toplam	İslahevi okuluna giden	İlköğretime giden	Açık İlköğretime devam eden	Liseye giden	Açık liseye giden	Fakülte ve yüksekokula giden	Okula devam etmeyen	Üniversite hazırlık kurslarına devam eden
Toplam	329	19	40	-	36	-	2	228	4
Ankara çocuk İslahevi	83	-	2	-	10	-	-	68	3
Ankara çocuk tutuk ve hükümevi	40	8	5	-	1	-	-	26	-
Elazığ çocuk İslahevi	79	11	29	-	18	-	2	19	-
İstanbul çocuk tutukevi	41	-	-	-	-	-	-	41	-
İzmir çocuk İslahevi	86	-	4	-	7	-	-	74	1

Çizelge 5.8. Suç işlediği anda anne ve babasının eğitim durumuna göre İslahevine giren hükümlü çocuklar †																		
Çocuk İslahevi	A. Anne		B. Baba		Anne ve babanın eğitim durumu													
	Toplam		Anne ve babası olmayan		Okuma- yazma bilmeyen		Okur yazar olup da bir okul bitirmeyen		İlkokul mezunu		Orta ve dengi okul mezunu		Lise ve dengi okul mezunu		Fakülte ve yüksekokul mezunu		Çeşitli sebeplerle öğrenimi bitirmeyen	
	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
Toplam	329	329	24	29	139	59	49	55	98	126	8	23	4	18	-	3	7	16
Ankara çocuk İslahevi	83	83	8	7	31	8	15	19	26	33	2	9	1	6	-	1	-	-
Ankara çocuk tutuk ve hükümevi	40	40	8	1	17	16	4	10	7	9	1	1	-	-	-	-	3	3
Elazığ çocuk İslahevi	79	79	7	9	27	16	24	18	18	25	2	5	1	6	-	-	-	-
İstanbul çocuk tutukevi	41	41	-	5	26	11	-	-	14	16	-	2	1	2	-	-	-	5
İzmir çocuk İslahevi	86	86	1	7	38	8	6	8	33	43	3	6	1	4	-	2	4	8

* DİE 2003 Adalet istatistikleri

† DİE 2003 Adalet istatistikleri

Adalet Bakanlığı ve UNICEF tarafından hazırlanan Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün Gözetimindeki Çocuklara Yönelik Hizmetlerin İyileştirilmesi Ana Projesi kapsamında geliştirilen kurumlarda bulunan çocuklara yönelik psiko-sosyal destek ve müdahale programlarının geliştirilmesi projesi çerçevesinde Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği tarafından 2004' de hazırlanan raporda aşağıdaki bulgulara yer verilmiştir.

Çizelge 5.9. Kanunla İhtilafa Düşen Çocukların Yaşlarına Göre Dağılımı*
Suçlu çocukların %21,1'i 13-14 yaş gurubu, %41,1'i 15-17 yaş grubu, %36,8'i 118-19 yaş gurubunda oldukları saptanmıştır.
Suçta yönelmiş ergenlerin %60,2 gibi bir çoğunluğu 16-18 yaş gurubunun içinde olduğu saptanmıştır. İkinci sırada ise %27,4 gibi bir oranla 19-21 yaş gurubu yer almaktadır.
Hükümlü çocukların yaş dağılımına bakıldığında %30,6'sıyla 17 yaş gurubunun oluşturduğu görülür. İkinci sırayı %27.93 oranda 16 yaş gurup, üçüncü sırayı ise %15.32 oranda 15 yaş gurubu ile yine aynı aranda 18 yaş gurubu izlemektedir. Diğerleri ise %7.21 ile 14 yaş gurubu ve %1,8 oranı ile 13 yaş grubudur.
Hüküm giyen çocuklar 14 yaş gurubundan sonra yoğunlaşmaktadır. İslahevlerinde bulunan çocukların büyük oranı 15 yaş ve üzeridir.
Hükümlü çocukların %25.39'u 16, %21.64'ü 17, 18 yaşında olup %14.14'ü 19 ve daha yukarı yaşlardır.
Suç işlemiş çocukların %60'ı 15 yaşını tamamlamışlardır. 16 yaşının altında suç işlemiş çocuk sayısı esasen sanıldığından daha azdır.
11 yaş arasında %1, 14-15 yaş arasında %11, 16 yaş arasında %18, 17 yaş arasında %39, 18 yaş arasında %31 suç işlemiş çocuklar bulunmaktadır.
Tutuklu ve hükümlü çocukların %46,4 gibi en yüksek oranla 17 yaş gurubuna ait oldukları gözlenmiştir. Bunu %27,2 ile 18 yaş gurubu, %16 ile 16 yaş gurubu izlemektedir. Dağılımda 13-15, 19, 20 yaş gurupları ise %4.8 gibi çok düşük seviyelerde seyir etmektedir.
106 hükümlü çocuğun 12-17 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 15,0'dır. Suç işlememiş kontrol gurubundaki 126 ergenin yaşları ise 13-18 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 15,6'dır.
Suçlu çocukların yaş dağılımlarına bakıldığında %36,6'sının - 16, %54,9'unun - 17, %8,5'inin - 18, yaş gurubunda olduğu öğrenilmiştir.
Çocukların %30 oranıyla en çok suç işledikleri yaş 15 yaştır. İkinci sırada %20 oranıyla 13 yaş, üçüncü sırada ise %12 oranla 12 yaş gelmektedir.

* Aksoy, A. ve Ögel, K., 2004, s.3-4

Çocukların 15–18 yaşları arasında yoğunlaştıkları görülmüştür. 12–14 yaş arasındaki çocukların oranı ise ancak %4 oranında gözükmetedir.
Suçlu çocukların %6,6'sı 14, %6,6'sı 15, %13,3'ü 16, %67'si 17 ve %6,6'sı 18 yaşındadır.
Ankara cezaevinde bulunan 83 çocuğun yaşlarına göre dağılımı şu şekildedir. %1'i-13, %6'sı -15, %31'i -16, %46'sı -17, %16'sı-18 yaşındadır.
Suç işledikleri yaş %30 oranla 14 ve daha sonra %22'lik oranla 15 yaştır.
12–15 yaş arasında hüküm giyen erkek çocukların artış yüzdesi 1940–45 arasında %3,7'dir. 1945–50 arasında artış süresi %0,4, 1950–55 arasında %20,2 oranında bir artış göstermiştir. 16–18 yaş arasında erkek çocuklarda 1940–45 arasındaki artış %5,8, 1945–50 arasında %5,7, 1950–55 arasında ise %9,1 oranında gözükür.
Araştırmaya göre 6–11 yaş arasında olanların yüzdesi %9 oranında, 12–15 yaş arasında olanların %49 oranında, 16–18 yaşta olanların ise %44 oranındadır.
Araştırmaya göre %69,3 oranıyla en fazla görülen yaş gurubu 15 ve 17 yaşları arasında olan çocuklardır. Bunu takip edenler ise %22,7 oranla 18 yaş gurubu, %5.68 ile 19 ve 21 yaş gurubu, %2.27 ile 12 ve 14 yaş grubudur.
Suç işleyen çocukların daha çok 16 ve 17 yaşları arasında suç işlediği görülmüştür.

Çizelge 5.10. Kanunla İhtilafa Düşen Çocukların Eğitim Düzeyi*
Suçlu çocukların %45,3 ilkokul mezunudur. %26,5'i ise ilköğretimini tamamlamamış ya da hiç okula gitmemiştir. %12,5'i ortaokulu terk etmiştir.
Suçta yönelen çocukların %81,1'i okur yazar olamayan, okur yazar ancak bir okul bitirmemiş ya da ilkokul mezunu gibi düşük eğitim seviyesindedirler.
Suçlu çocukların %87,3'ünün okulla gittiği, %12,7'sinin ise hiç okula gitmediği öğrenilmiştir.
Suçlu çocukların %54,05 oranında ortaokul mezunu olduğu saptanmıştır. Bu orana %26,19 oranıyla ilkokul mezunları ardından da %14,41 ile lise mezunları takip etmektedir.
Hüküm giyen çocukların arasında ilkokul düzeyinde eğitim en yüksek olanıdır. Suç işleyen çocukların %76'sı ilkokuldan sonra herhangi bir eğitime başvurmamışlardır.
İsrahevlerindeki çocukların %54,47'si okula devam etmezken, %45,53'ü okula devam etmektedir.
Suçlu çocuklardan %6,6'sı öğretim görmemiş, %5,2'si ilkokuldan ayrılmış, %50,0'ı ilkokul bitirmiş, %14,6'sı ortaokuldan ayrılmış, %11,8'i ortaokulu bitirmiş, %11,8'i liseye devam etmiştir.
Suçlu çocukların %64'ü ilkokul mezunudur. Geriye çalan %16'lık gibi söz konusu olan çocuklar ortaokul ve %12'lik grupta yer alan çocuklar ise ortaokul ve liseyi yarımda bırakmış olan çocuklardır.
Suçlu çocukların %74'ü ilkokul mezunu, %19'u ortaokul mezunu, %1'i lise mezunu, %3'ü okur-yazar, %3'ü ise cahildir.
Suçlu çocuklardan %1,4 orandaki çocuklar hiç okumamış, %72'si ilkokul mezunu, %17,6'sı ortaokul mezunudur. %5,8'i ise liseye devam etmekte, lise mezunu olan ise sadece bir kişidir.
Suçlu çocuklardan %84'ünün eğitim durumlarının ilkokul seviyesindedir.
Suçlu çocuklardan %49'u ilkokul mezunu, %21'i ilkokul terk gözükmemektedir.
Suçlu çocuklardan %41,6'sının ilkokul mezunu olduğu saptanmıştır.
Suçlu çocukların %2,8'inin okur-yazar olmadığı ve hiç okula gitmediği tespit edilmiştir.
Tutukevine gelmeden önce okul ile ilişkisi kalmayan "okulu terk eden veya mezun olan" çocuk oranı %80,3'tür. %16,9 çocuk ise halen öğrenci olduğunu söylemiştir.
Çocukların %42'si ilkokul mezunu, %12'si ilkokul terk, %10'u ortaokul mezunu, %8'inin okuma yazma bilmediği ortaya çıkmıştır.
Eğitim görmemiş olan tutuklu çocuklardan %70'i okuma yazma bilmemekte, %30'u ise bilmektedir.
Çocukların %13,3'ü ilkokuldan terk, %53,3'ü ilkokul mezunu, %13,3'ü ortaokuldan terk, %13,3'ü ortaokul mezunu, %6,6'sı lise mezunudur.

* Aksoy, A. ve Ögel, K., 2004, s.8-10

<p>Hırsızlık suçundan hüküm giyenlerin oranı %30.81, ilkokul mezunu olanların oranı %77.27' dir. Ayrıca hırsızlık suçundan hüküm giyenlerin ve ilkokul mezunu olanların oranı %26.52, oku ve yazar olmayıp hem cinsel suçlardan hem de kişisel suçlardan hüküm giyenlerin oranı %0.99' dur.</p>
<p>Çocukların büyük bir kısmı ilkokul mezunudur.</p>
<p>Araştırmaya katılan %4 çocuk okur ve yazar değildir. %1' i okur- yazar, %60' ı ilkokul mezunu, %13' ü ortaokul, %2' si lise mezunu, %18' i ise lise öğrencisidir.</p>
<p>Hükümlü çocukların %62,7' si ortaokul terk ve ilkokul mezunları oldukları görülmüştür.</p>
<p>Çocukların %42' si ilkokul, %12' si ilkokul terk, %10' u ortaokul terk, %8' i devam etmekte, %8' i ise okuma ve yazma bilmemektedir.</p>
<p>Çocukların %31,4 oranıyla en fazla ilkokul mezunu oldukları görülür. Bunu takip eden oranlar incelendiğinde %14,7' si okuma ve yazma bilmeyen, %23,5 oranıyla ilkokuldan terk etmiş, %14,7 oranıyla da ortaokuldan terk eden çocuklar olduğu görülür.</p>
<p>Çocukların %77.84' ünün ilkokul mezunu, olduğu görülmektedir. Lise ve dengi okullarda olanların oranı sadece %1.13 oranında, hiç okuma ve yazma bilmeyenlerin oranı ise %4.54 oranında gözükmemektedir.</p>
<p>Çocukların %60' ı ilkokul mezunu, %13,1' inin okuma ve yazma bilmediği gibi herhangi bir eğitim görmemiş olduğu saptanmıştır.</p>
<p>Eğitim açısından bakıldığında suçlu grubun %87,7' sinin ilkokul, %10,7' sinin ortaokul mezunu olduğu, %1,5 gibi küçük bir oranın ise lise mezunu olduğu görülmektedir.</p>

Çizelge 5.11.Kanunla İhtilafa Düşen Çocukların Algılarına Göre Suç İşleme Nedenleri*
Suçlu çocuklarda ilk suç sırasında %33,3 oranında kavga ve şiddet eğilimi yer almaktadır.
Suç işleyen çocuklardan %96'sı suça kişisel nedenler yüzünden yeni ergenlik döneminin özellikleri ile ani öfke nöbetleri sonucunda yöneldiğini bildirmiştir.
Suçlu çocuklardan %15.38'i kan davasından, %10.98'i arazi anlaşmazlığından, %35.16'sı kavga nedeniyle, %25.30'u ailevi nedenle, %13.18'i namus kavgasından ötürü adam öldürdüklerini söylemişlerdir.
Çocukların %52.63'ü evlenme maksadı ile, %26.31'i başlık parasının çokluğundan, %21.06'sı cinsel merak yüzünden ırza geçtiklerini açıklamışlardır.
Hırsızlık nedeniyle suç işleyen çocukların %31,57'si ihtiyaç duyduğundan, %68.43'ü ise arkadaşlarının teşviki yüzünden hırsızlığa yönelmişlerdir.
Ailemin ekonomik sıkıntı içinde olması nedeniyle suç işledim diyen ergenlerden %14,7'si soruya "evet" %82,3'ü ise soruya "hayır" cevabı vermiştir. Babasından kurtulmak istediğini belirten "evet" şikkini %5,8' işaretlerken, %92,6'sı ise bunun aksini düşünmektedir.
%31'i para için, %29,6'sı arkadaşına uyduğundan, %11,3'ü heyecan için, %18,3'ü kavga ve tartışma yüzünden, %8,5'i kız meselelerinden, %1,4'ü kan davasından ötürü suç işlemiştir.
Çocuklara hırsızlığı ne sebeple yaptıkları sorulduğunda %46'sı arkadaşlarını etkisiyle, %34'ü ekonomik sebeplerden ötürü, %14'ü merak ettiğinden, %6'sı aile bireylerinin teşviki ile hırsızlık yaptığını ifade etmiştir.
Tutuklu çocukların suç işleme sebeplerine bakıldığında %4'ü soruyu yanıtlamazken, %17'si kavga sırasında, %22'si paraları olmadığı için, %33'ü arkadaşlarına uyduğunu, %1'i evden kaçmış ve parasız olduğu için, %2'si uyuşturucu kullandığı için, %1'i babasını korumak için, %2'si akrabasına uymuş, %4'ü ben yapmadım demiş, %5'i alkolü olduğundan, %2'si kazayla suç işlediğini ifade etmiştir.
%46 çocuk arkadaşlarının etkisiyle hırsızlık yaptığını, %34'ü ekonomik koşullardan, %14'ü merak ettikleri için, %6'sı ise aile bireylerince zorlandığı için yaptığını belirtmiştir

* Aksoy, A. ve Ögel, K., 2004, s.14

5.7. MEDYA DENETİMİ VE EBEVEYN KONTROLÜ

Türkiye'de 1990 yılından bu yana radyo ve televizyon alanında fiilen "özel yayıncılığın" başlatılmasıyla doğan karmaşa sonrasında T.C. Anayasasının 133 üncü maddesinde yapılan 8.7.1993 tarihli değişiklikle "Radyo ve televizyon istasyonları kurmak ve işletmek kanunla düzenlenecek şartlar çerçevesinde serbesttir." hükmü getirilmiştir. Bu aynı zamanda, tekel durumundaki kamu yayıncılığından özel yayıncılığı da kapsayan "çoğulcu" yayıncılığın başlangıcı olmuştur. Ancak bununla beraber denetim de bir o kadar karmaşık hale gelmiştir.

Anayasanın öngördüğü "düzenleme görevi"ni yerine getirmek üzere 3984 Sayılı Kanunla Radyo ve Televizyon Üst Kurulu kuruldu. RTÜK Üyelerinin "atama" yoluyla değil, Yasama organının 550 üyesi tarafından "seçilmesi", kuruluş amacı ve işlevlerin yerine getirilmesi yanında özerklik ve tarafsızlığı korumak bakımından da çok önemli olduğundan yayıncılığın düzenlenmesi ve denetlenmesi hassas bir dengeye oturtuldu. TBMM özel bir yasa sonucu kurduğu RTÜK'e ve üyelik görevi yüklediği şahsiyetlere bir anlamda kefil olurken, seçimle kazanılan bu kamusal görevlendirmeye, "RTÜK Üyeliği" ne özel yetki ve sorumluluklar yüklenmiştir (Özdiker, 2001b).

Radyo ve Televizyon Yayınları Yayın Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmeliğin 11. maddesi tamamıyla şiddetle ilgili olup, madde aynen şöyledir:

"Şiddete karşı birey ve toplumu duyarsızlaştıran, insanları şiddet kullanmaya yönelten, özendirilen yayın yapılamaz. Yayınlarda insanları intihara yönlendirici ya da intihar girişiminin- de bulunmaya teşvik edici unsurlara yer verilemez. Haber, haber program ve güncel prog-ramlarda şiddet unsuru taşıyan ses ve görüntüler sadece olayın gerektirdiği ölçüde, aşırıya kaçmadan kullanılabilir. Şiddet unsuru ağırlıklı dramatik yapımlar, çocuk ve gençlerin olumsuz etkilenmemeleri için, önceden uygun uyarılarda bulunulması kaydıyla, ancak saat 23.00 ile 05.00 arasında yayınlanabilir. Bu tür programların tanıtım duyurularında şiddet içeren bölümler kullanılamaz ve bu duyurular saat 21.30'dan önce yapılamaz."

22. maddesi ise, "alkol, tütün ve tütün ürünlerinin reklâmlarına izin verilemeyeceğini" hükme bağlamaktadır. 3984 sayılı yasaya dayanılarak çıkarılan 20 Kasım 1994 tarihinde yürürlüğe giren, Radyo ve Televizyon Kuruluşları Reklâm Yayın İlkeleri ve Usulleri İle Reklam Gelirleri Üst Kurul Paylarının Ödenmesi Hakkında Yönetmeliğin 13. maddesi de yayıncı **"kuruluşların, alkol, alkollü içkiler, sigara ve diğer tütün ürünlerinin reklamlarını yayımlayamayacaklarını"** öngörür. Ayrıca, aynı yönetmeliğin 12. maddesi, "reklâmı yasaklanan ürün ve hizmetleri üretenlerle, bunların satışı ile iştigal edenlerin program desteklemesinde bulunamayacağını" hükme bağlar

Türkiye'nin de imzaladığı Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi'nde televizyon programlarının genel ahlak kuralları ve edebe aykırı olmaması, saldırgan davranışları ve şiddet eylemlerini kışkırtmaması, pornografi içermemesine dair ilkeler yer almıştır. Sözleşmenin "Yayıncının Sorumlulukları" başlıklı bölümünde 7 inci madde; **"Şiddet eğilimini körüklemeyecek veya ırkçı nefret duygularını kışkırtıcı nitelikte olmayacaktır."** şeklindedir. Aynı doğrultuda, Basın Konseyi'nin belirlediği Basın Meslek İlkelerine göre; **"Şiddet ve zorbalığı özendirici yayın yapmaktan kaçınılır."** (Md:13) Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin yayınladığı 'Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nde de Gazetecinin temel görevleri ve ilkeleri başlığı altında, **"Gazeteci; her türden şiddeti haklı gösteren, özendiren, kışkırtan yayın yapamaz"** denilmekte, maalesef gerçekleştirmeler, ilke ve öngörülerden farklılık göstermektedir (Özdiker, 2001a).

5.7.1. Akıllı İşaretler

Akıllı İşaretler, televizyon yayınlarının içeriğiyle ilgili bilgilendirici bir sınıflandırma sistemidir. Bu sistem, televizyon yayıncılarının, anne babaların ve genelde toplumun, çocukları ve gençleri televizyon yayınlarının olası zararlı etkilerinden koruma sorumluluğunu yerine getirmelerinde onlara yardımcı olmak üzere tasarlanmıştır. Çocukların ve gençlerin televizyon yayınlarının zararlı etkilerinden korunmaları amacıyla Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından geliştirilen ve televizyon kuruluşları tarafından desteklenen Akıllı İşaretler Sembol Sistemi 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramında (2006) devreye girmiştir.

Toplumun farklı kesimlerinin temsil edildiği geniş çaplı bir araştırma sonucu anne babaların %80'e yakınının televizyon programlarının içeriği konusunda bilgilenmek ve uyarılmak istediklerini ortaya koymuştur. Bu talep, sistemin en önemli gerekçesini oluşturmuştur.

Akıllı İşaretler, yasaklayıcı ya da denetleyici değil; esas olarak yayıncı kuruluşların çocukları ve gençleri televizyonun olası zararlı etkilerinden koruma sorumluluğuna işlerlik kazandıran bir özdenetim mekanizmasıdır. Sistem televizyon programlarının hangi yaş grubundaki çocuklara uygun olduğu ve programda yer alan zararlı içerik konusunda izleyiciye bilgi verir. Belli yaş gruplarını olumsuz etkileyeceği düşünülen içeriğe sahip yapımların yayın saatleri bu doğrultuda düzenlenir.

Akıllı İşaretler sistemi, konuyla ilgili bağımsız uzmanlar tarafından geliştirilmiş karma bir sistemdir. Bu sistem, iki konuda bilgi vermektedir. Bunlar, programın olası zararlı içeriği ve programın hangi yaş grubuna uygun olduğudur.

Akıllı İşaretler Sembol Sistemi internet aracılığıyla çalışmaktadır. Yayın kuruluşlarında çalışan sertifika sahibi kodlayıcılar, sınıflandıracakları programı izledikten sonra kendilerine verilen şifreyle www.rtukisaretler.gov.tr adresinden RTÜK Kodlama Formuna ulaşarak, programın içeriğini ve hangi yaş grubu için uygun olduğunu tespit etmeye yönelik soruları cevaplandırma ilk aşamayı oluşturmaktadır. Daha sonra sistem otomatik olarak söz konusu program için hangi sembollerin (hem yaş hem içerik sembolleri) kullanılması gerektiğini gösterecek ve yayın kuruluşları da bu sembolleri belirtilen usul ve esaslara uygun olarak kullanmaktadırlar. RTÜK kodlayıcılara her aşamada gerekli desteği sağlamaktadır.

Kodlayıcılar her bağımsız program için kodlama formu doldurmaları gerekmektedir. Sınıflandırma, yaş ve içerik gruplarını belirten sembollerin birlikte kullanılması suretiyle yapılıp, bir program için uygun yaş sembolü yayında birden fazla içerik sembolü de kullanılabilir. 13+ sembolü taşıyan programlar 21:30'dan sonra, 18+ sembolü taşıyan programlar saat 23:00'den sonra yayınlanacak şekilde planlanmıştır. Sembolleri kullanan yayın kuruluşları, teleteks hizmeti vermeleri halinde, bu sembolleri teleteks yayınlarında da

kullanacaklar. Sınıflandırılmış programların sembolleri, yazılı medyada yer alan program akış çizelgelerinde de kullanılacaktır.

Haber bültenleri haricindeki programlarda semboller kullanılacak. Sembol kullanılması zorunlu olmayan programların yayınında korumalı saatler dikkate alınacak. Sembol kullanılması zorunlu programların tanıtım duyurularında da semboller kullanılacak. Bu tür programların tanıtım duyurularında, şiddet/korku, cinsellik v.b. içeren görüntüler kullanılmayacak ve bu duyurular saat 21:30'dan sonra yapılacak.

5.7.1.1. Semboller ve Anlamları

Genel İzleyici Kitlesi

7 Yaş ve Üzeri için

13 Yaş ve Üzeri için

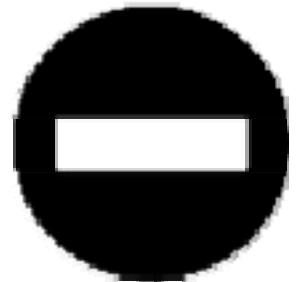
18 Yaş ve Üzeri için

Şiddet / Korku

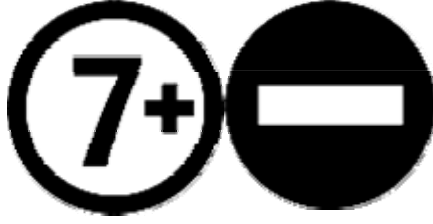

Cinsellik

Olumsuz Örnek
Oluşturabilecek
Davranışlar

Bu işaretler yalnız başına kullanılacağı gibi birden fazla işaret ve uyarı şeklinde de kullanılmaktadır.

7 yaş, olumsuz davranış

İzlediğiniz programda bu sembollerin birarada görünmesi, çocuklara olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar içermesi nedeniyle o programın ancak 7 yaş ve üzerindeki izlemesine uygun olduğunu belirtir.

13 yaş, şiddet/korku, cinsellik

İzlediğiniz programda bu sembollerin bir arada görünmesi, o programın hem bir takım şiddet/korku öğeleri hem de cinsel eylemler ya da ifadeler içermesi nedeniyle ancak 13 yaş ve üzerindeki çocuklara uygun olduğunu belirtir.

5.7.2. Ebeveyn Kontrolü

Çocuk ve televizyon ilişkisinde en önemli konuma sahip anne ve babanın sorumlulukları vardır. Çaplı'ya göre (1996) kimi anne babalar çocuklarının televizyon izleme sürelerini kısıtlamak gibi bir yöntem uygulamaktadırlar. Kimileri ise çocuklarıyla birlikte televizyon izleyerek onlara izledikleri hakkında yorumlar yapmaktadırlar. Anne ve babalarından bu yönde yardım alan çocukların televizyon izlerken daha eleştirel oldukları saptanmıştır. Çocukları bu kadar televizyon izledikleri için suçlamak yanlıştır (Kaskun ve Öztunç, 2002).

Televizyonun olumsuz etkileri ile mücadele etmek için başvurulabilecek yollardan biri olan “anne-baba aracılığı” (parental mediation), “Televizyonun olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak için ne yapılabilir” sorusuna bilimsel bir cevap arayanların çabalarından doğan kavramsal bir üründür. Bu kavram, anababanın, çocuk ile televizyon arasındaki ilişkiye, televizyonun etkilerini dönüştürücü, değiştirici ve yönlendirici bir etmen olarak girmesi ya da müdahale etmesi olgusuna işaret eder. Anne-baba aracılığı, kimi zaman “çocukla birlikte televizyon izleme” (Dorr, Kovaric ve Doubleday. 1989), kimi zaman “tartışma-açıklama” (Desmond, Hirsch, Singer ve Singer. 1987) ve kimi zaman da “kural koyma-sınırlandırma” (Abelman. 1990) yoluyla gerçekleştirilebilir. Nathanson (2001), anne-baba aracılığını, “çocukla birlikte televizyon izleme” nin **birlikte izleme**, “tartışma-açıklama”nın **aktif aracılık** ve “kural koyma sınırlandırma”nın **kısıtlayıcı aracılık** olarak kavramsallaştırıldığı bir modelle yapılandırmaktadır (Bağlı, 2003, s.130).

Genel bir biçimde anne-babaların çocuklarıyla televizyon hakkında konuşmaları (programın gerçekliğini tartışmak, televizyonda izlenen davranışlar hakkında eleştirel yorumlar yapmak, televizyonda sunulan bilgilere ek ve destekleyici bilgiler sağlamak) anlamına gelen **aktif aracılık** uygulamalarıyla daha sık karşılaşan çocuklar, daha eleştirel televizyon izleyicileri olmakta, televizyon materyalinden daha çok şey öğrenmekte ya da bu materyali daha iyi anlamaktadırlar (Bağlı, 2003).

Kısıtlayıcılık altı biçimde gösterilmektedir:

- **Açık Kısıtlayıcılık** :Açık kısıtlayıcılık kavramı ile, belirli bir programa ya da içeriğe getirilen, izleme süresi, zamanı ve ortamına ilişkin doğrudan ve açık sınırlandırmalar kastedilmektedir. Buna göre, anne-baba çocuğun televizyonda hangi programları izleyeceğini, ne kadar süre ile ve hangi zamanlarda televizyon izleyeceğini belirler. Bu belirleme, önleme, kısıtlama ya da yasaklama içerebilir. Önleme, kısıtlama ya da yasaklama niyeti, anne-baba tarafından çocuğa açık bir biçimde ifade edilebilir, ancak kısıtlamanın amacına ve mantığına ilişkin fazla açıklama yapılmaz. Temel amaç, sınırlandırmalar çerçevesinde çocuğun televizyon izlememesini ya da daha az izlemesini sağlamaktır. Bazı kısıtlamaların içeriği önceden belirlenmiştir; bazı kısıtlamaların içeriği de izleme sırasında ortaya konabilmektedir
- **"Çaktırmadan" (Örtülü) Kısıtlayıcılık**: "Çaktırmadan" kısıtlayıcılık, anne-babanın kısıtlamalarını, çocuğun kısıtlandığını fark etmemesini sağlamak amacıyla göz önüne alarak ve kısıtlama niyetini açıkça ortaya koymayarak gerçekleştirmesidir. "Çaktırmadan kısıtlayıcılık" ta temel amaç, çocuğun dikkatini, izlemekte olduğu programdan başka bir programa ya da etkinliğe kaydırmaktır.
- **Açıklayıcı Kısıtlayıcılık**: Açıklayıcı kısıtlayıcılık, açık kısıtlayıcılık çerçevesinde yapılan uygulamaların gerekçelendirilerek gerçekleştirilmesidir. Yani, anne-baba, çocuğun izleme saatini, süresini ve içeriğini yine belirlemeye çalışır, ancak bu amacı çocuğa gerekçeli olarak açıklar.
- **Alternatifli Kısıtlayıcılık**: Alternatifli kısıtlayıcılık, televizyon izlemeye ilişkin kısıtlamanın, televizyona alternatifler göstermek yoluyla yapılmasıdır. Alternatifli kısıtlayıcılık. televizyon yerine başka etkinlikler önerilerek gerçekleştirileceği gibi, belirli bir program ya da kanal yerine başka program ya da kanal önermek yoluyla da yapılmaktadır.

- **Üçüncü Kişileri Denetleyerek Kısıtlayıcılık:** Üçüncü kişileri denetleyerek kısıtlayıcılık, çocuğun televizyonla ilişkisinde davranışlarıyla ya da doğrudan doğruya varlıklarıyla etkili olma potansiyeli olan üçüncü kişilerin yönlendirilmeye ve etkilenmeye çalışılması yoluyla çocuğun izlemesinin sınırlandırılması çabasıdır.
- **Mekânsal Kısıtlayıcılık:** Mekânsal kısıtlayıcılık, ev içi mekânın özelliklerini ve televizyon izlenen ve izlenmeyen mekânlar arasındaki ilişkileri kullanarak televizyon izlemeyi genel olarak azaltma çabasına işaret etmektedir.

BÖLÜM 6

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve çözümlenmesi konularının açıklanmasına yer verilmiştir.

6. YÖNTEM

6.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmayı durum saptamasından biraz daha ileri giderek, saptanan durum ile ilgili olarak olgular arası ilişkileri de ortaya çıkarmaya yönelik olduğundan, “Açıklayıcı Alan Araştırması” olarak adlandırabiliriz. Bu noktada araştırmanın temel olguları aynı zamanda değişkenleridir. Burada amaç, araştırma konusu olan iki ya da daha fazla olgu arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Bu tür araştırmalara “İlişki Araştırıcı Araştırmalar” da denmektedir

6.2. Evren Ve Örneklem

Araştırmanın ana evreni, İstanbul İli ortaöğrenim çağı gençliği olarak adlandırdığımız, Ortaöğretimde (Devlet Genel Lise, Özel Genel Lise, Devlet ve Özel Anadolu Liseleri, Mesleki ve Teknik Liseler) okuyan ve Mesleki Eğitim Merkezlerinde öğrenimlerini sürdüren örgün eğitimin dışında kalmış 15–18 yaş grubu gençliğidir.

Araştırmanın örneklem grubu, okuyan ve MEM de eğitimlerine devam eden gençlik olmak üzere iki gruptan oluşturulmuştur. Yukarıda da bahsedildiği gibi, araştırmanın örneklem grubu içine bu yaş grubunda olup ta hem okumayan hem de çalışan/çalışmayan gençlik dâhil edilmemiştir. Çünkü bunları tespit etmek ve ulaşmak oldukça güçtür. Örneklem, tabakalı örneklem tekniğine göre, evreni temsil etme düzeyi ölçütlerine uygun olarak belirlenmiştir. Yüzde 99 güven düzeyinde %5 (göz yumulabilir yanılğı) kesinlikte 404 anket uygulanmıştır.

Çizelge 6.1. Örneklem Liselere (MEM dahi) Göre Dağılımı

	n	%
Genel Lise (Devlet)	186	46,0
Mesleki Teknik Lisesi	154	38,1
Anadolu Lisesi	24	5,9
Mesleki Eğitim Merkezi	20	5,0
Genel Lise(Özel)	20	5,0
Toplam	404	100,0

İstanbul ilinde Milli Eğitim İl Müdürlüğünün İstatistiklerine göre 2005–2006 eğitim-öğretim döneminde ortaöğretimde 274.633’ü erkek (%54,3) ve 231.377’si kız (%45,7) olmak üzere toplam 506.010 öğrenci bulunmaktadır. Ancak MEM’deki veriler bu sayıya dâhil edildiğinde toplam 533.943 olmaktadır. Bu duruma göre erkek 289.158 (%54,2), kız 244.824 (%45,8) olmaktadır. MEM’de erkek ve kız dağılımı %79’a %21 olmasına rağmen genel dağılıma uyarlanarak anket uygulanmıştır. Diğer taraftan İl Milli Eğitim Müdürlüğü Bir önceki yılda belge alan MEM öğrencilerinin istatistiklerini vermiştir. Bunlara göre İl Milli Eğitim Müdürlüğü verileri şu şekildedir.

Çizelge 6.2. İstanbul İli Ortaöğretim Öğrencilerinin Okullara Göre Dağılımı

Toplam			Genel Lise (Devlet)		Genel Lise (Özel)		Anadolu Lisesi (Devlet-Özel)		Mesleki Teknik Lise		Mesleki Eğitim Merkezi	
533.943			242674	%46	29.346	%5	30346	%6	203706	%38	27933	%5
Erkek	289.158	%54	125155	%52	15427	%53	16523	%54	117568	%58	22183	%79
Kız	244.824	%46	117599	%48	13857	%47	13823	%46	86138	%42	5750	%21

Çizelgedeki okulların cinsiyet ayrımı yüzdeler değeri, kendi içindeki cinsiyet dağılımlarını göstermektedir. Örneklem belirlenirken bu göz önüne alınmıştır. Fakat evrenin genel cinsiyet dağılımını değiştirmemesi için MEM’deki fark evrene uygun hale getirilerek uygulama yapılmıştır.

İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan istatistiklere göre, liselerde okuyan resmi öğrenci sayılarının okullara göre dağılımları ile beraber anketin uygulandığı örneklemin liselere göre cinsiyet dağılımı da uyum göstermektedir

Bu doğrultuda uygulama çeşitli kesimlerin eğilimlerini de belirlemek amacıyla, Kadıköy Kenan Evren Anadolu Lisesi, Yakacık Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, Yakacık Lisesi, Kartal Mesleki Eğitim Merkezi, Pendik Mesleki Eğitim Merkezi, Köy Hizmetleri Anadolu Lisesi, Özel Ortadoğu Lisesi ve Kartal Lisesinde uygulanmıştır.

6.3. Veri Toplama Aracının Hazırlanması

Tez araştırmasının bilgi toplama aracı olarak “anket” kullanılmıştır. Anket soruları 2002 yılında Bekir KOCADAŞ tarafından hazırlanan “Görsel Medya ve Şiddet Kültürü (Ortaöğrenim Çağı Gençliğinin Şiddet Eğiliminde Görsel Medyanın Etkisi) -Malatya İl Merkezi Uygulaması-” adlı doktora tezinde kullanılan anket güncellenerek oluşturulmuştur.

Kullanılan anket formu 55 sorudan oluşmaktadır. Bu soruların ilk 12'si olgusal sorulardan, 13–32 arasındaki 20 soru davranışları ölçmeye yönelik sorulardan, 33–52 arasındaki 20 soru tutum ve kanı sorularından ve 53–55 arasındaki 3 soru bilgi sorularından oluşmaktadır.

6.4. Verilerin Toplaması

Hazırlanan anket formu 2005- 2006 öğretim yılında **18/05/2006 tarih ve B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/1472 sayılı Valilik kararıyla** 20 Mayıs – 10 Haziran 2006 tarihleri arasında Kadıköy Kenan Evren Anadolu Lisesi, Yakacık Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, Yakacık Lisesi, Kartal Mesleki Eğitim Merkezi, Pendik Mesleki Eğitim Merkezi, Köy Hizmetleri Anadolu Lisesi, Özel Ortadoğu Lisesi ve Kartal Lisesinde toplam 404 öğrenciye uygulanmıştır.

6.5. Verilerin Çözümü Ve Yorumlanması

Uygulanan anketlerdeki veriler kontrol edilerek bilgisayara yüklenmiştir. Bilgisayara aktarılan bu veriler, SPSS -13.0 program paketi (Statistical Package for Social Sciences) kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuçlar çapraz tablolar halinde değerlendirilerek yorumlanmıştır.

BÖLÜM 7

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesi, değişkenler arasındaki ilişkilerin dağılımı ve tespiti ile bunlarla ilgili tabloların yorumlanması bu bölüme dâhil edilmiştir.

7. BULGULAR VE YORUM

7.1. Demografik Özellikler

Çalışmanın örneklemini oluşturan ortaöğrenim çağında olan gençliğin cinsiyet, yaş, ailenin ikamet yeri, şehirde oturma süresi, aile yapısı, anne ve babanın mesleği, anne ve babanın öğrenim düzeyi, sosyal tabaka, kardeş sayısı, ailenin oturduğu konutun tipi ve gençliğin çalışma durumu itibarıyla özelliklerinin bir kısmı bu bölümde değerlendirilmiştir. Bu özelliklerin yanı sıra diğer benzer özellikler ileriki bölümde değerlendirildiği için burada tekrar ele alınmamıştır.

Çizelge 7.1. Deneklerin Şehirde Oturma Süresine Göre Dağılımı

Şehirde oturma süresi	n	%	Toplanmış %
1-5 Yıl	17	4,2	4,2
6-10 Yıl	28	6,9	11,1
11-15 Yıl	88	21,8	32,9
16 + Yıl	271	67,1	100,0
Toplam	404	100,0	

Çizelge 7.1'e göre deneklerin %67,1'ni karşılayan 271 kişi 16 ve daha fazla yıldır şehirde yaşamaktadır. Ardından en fazla değer 11-15 yıl oturma süresi gelmektedir. 10 yıldan daha fazla süreden beri şehirde yaşayanların oranı %88,8'dir.

Çizelge 7.2. Deneklerin Anne Mesleğine Göre Dağılımı

Meslekler	n	%	Toplanmış %
Çiftçilik-hayvancılık	5	1,2	1,2
Ev Hanımı	313	77,5	78,7
Emekli İşçi	10	2,5	81,2
Emekli Memur	3	,7	81,9
Memur	12	3,0	84,9
Serbest Meslek	15	3,7	88,6
Ticaret (Esnaf, İş adamı)	7	1,7	90,3
İşçi	31	7,7	98,0
İşsiz	8	2,0	100,0
Toplam	404	100,0	

Türkiye genelini de anımsatacak şekilde anne mesleği olarak Ev Hanımlığı belirtenlerin oranı %77,5'dur (Çizelge 7.2). Hemen ardından büyük şehire özgü bir olgu olarak %7,7 ile işçi gelmektedir. Yine aynı özellikle serbest meslek ve ardından memurluk mesleği takip etmektedir.

Çizelge 7.3. Deneklerin Kardeş Sayısına Göre Dağılımı

Şehirde Oturma Süreleri	n	%	Toplanmış %
Kardeş Yok	20	5,0	5,0
1 Kardeş	48	11,9	16,8
2 Kardeş	141	34,9	51,7
3 Kardeş	115	28,5	80,2
4 ve Daha Çok Kardeş	80	19,8	100,0
Toplam	404	100,0	

Çizelge 7.3.'de görüldüğü gibi en büyük değer 2 kardeş ile %34,9 olmaktadır. Şehirde oturma sürelerine baktığımızda göç etmiş aileler dikkat çekmektedir. Bu aynı zamanda uygulamanın yoğun yapıldığı Kartal ve Pendik bölgesinin (İstanbul'da diğer birçok bölge gibi) de bir görünüşünü sunmaktadır.

Çizelge 7.4. Deneklerin Ailesinin Oturduğu Konut tipine Göre Dağılımı

Konut Tipi	n	%	Toplanmış %
Apartman Dairesi	307	76,0	76,0
Gecekondu	48	11,9	87,9
Müstakil ev	49	12,1	100,0
Toplam	404	100,0	

Yukarıdaki çizelge deneklerin oturduğu konut tipine bakıldığında İstanbul'da %76,0 oranında apartman dairesinde ikamet ettiklerini göstermektedir. Müstakil ev ve gece kondu yakın oranlardadır. Örneklem grubun %11,9'u gecekonduya otururken, %12,1'i müstakil evde oturduğu görülmektedir.

Çizelge 7.5. Çalışan Deneklerin Dağılımı

Çalışma Durumu	n	%	Toplanmış %
Hayır Çalışmıyorum	350	86,6	86,6
Aileye Ait İşyerinde	9	2,2	88,9
Yarım gün	3	,7	89,6
Sanayide	29	7,2	96,8
Diğer	13	3,2	100,0
Toplam	404	100,0	

Deneklerin %86,6 çalışmadıklarını belirtirken, %7,2'si sanayide geri kalan ise kuaför, kasiyer vb. işlerde tam ve yarım zamanlı çalışmaktadırlar (Çizelge 7.5).

7.2. Problemlerin Analizi

Bu çalışmamızda ilk olarak kuramsal çerçeve oluşturulmuş ve çeşitli konular açıklanmıştır. Tezin teorik kısmında ifade edilen hususlar, sahada yapılan uygulamayla tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmamızın hipotezi bütün bu hususları kapsayacak biçimde oluşturulmuştur.

Bu çalışmanın temel hipotezi şöyledir: ***Özellikle görsel medya ortaöğretim çağı (15–18 yaş) gençliği üzerinde aile ve okul kadar etkilidir.***

7.2.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Çizelgelerin birinci satırında sayısal değerler (sayı), ikinci satırda sayısal değer bağımsız değişken içindeki yüzde değeri (sıra yüzdesi), üçüncü satırda sayısal değer bağımlı değişkenler içindeki yüzde değeri (sütun yüzdesi) ve dördüncü satırda sayısal değer toplam içindeki (toplam yüzde) yüzdelik değeri yer almaktadır.

Uygulamanın yapıldığı örneklem grubun cinsiyet oranı ile araştırmanın evrenini oluşturan İstanbul ilindeki ortaöğretimdeki öğrencilerin cinsiyet dağılımları uygunluk göstermektedir. Bununla beraber okul türleri kendi içindeki cinsiyet dağılımları dikkate alınarak uygulama yapılmıştır.

Çizelge 7.6. Deneklerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kız	183	45,3
Erkek	221	54,7
Toplam	404	100,0

İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan 2005–2006 öğretim yılına ait verilere göre ortaöğretimde (MEM dâhil değildir) toplam 969 okul/kurumda 506.010 öğrenci bulunmaktadır. Bunların %54,27 si erkek, %45,73 ü ise kızdır. Denek grubunun cinsiyet dağılımı buna göre yapılmıştır.

Çizelge 7.7. Cinsiyet ile Son Bir Ayda Kitap ya da Dergi (satın alıp) Okuma Durumu Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Son bir ayda satın alıp okunan kitap veya dergi		Toplam
	Evet	Hayır	
Kız	136	47	183
	74,3%	25,7%	100,0%
	51,9%	33,1%	45,3%
Erkek	126	95	221
	57,0%	43,0%	100,0%
	48,1%	66,9%	54,7%
Toplam	262	142	404
	64,9%	35,1%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%
	64,9%	35,1%	100,0%

$\chi^2=13,149$ sd:1

P<0,000

Son bir ay içerisinde kitap ve ya dergi satın alma koşulu ile okuma oranına baktığımızda (Çizelge 7.7) kızların daha fazla evet dediklerini görmekteyiz. Kızlar %74,3 oranında, erkekler ise %57,0 oranında okuduğunu belirtmiştir.

Çizelge 7.8. Cinsiyet İle En Çok Beğenilerek İzlenen TV Kanalı Arasındaki İlişki

Cinsiyet	En Çok Beğenilerek İzlenen TV Kanalı													Toplam
	ATV	CNN TÜRK	KANAL D	KANAL 7	NTV	STV	SHOW TV	STAR TV	TGRT	TRT	UKUSAL KANAL	DiĞER	CNBC	
Erkek	15	9	52	5	19	22	66	13	1	5	2	9	3	221
	6,8%	4,1%	23,5%	2,3%	8,6%	10,0%	29,9%	5,9%	0,5%	2,3%	0,9%	4,1%	1,4%	100%
	25,0%	64,3%	36,1%	83,3%	82,6%	81,5%	81,5%	81,3%	100%	100%	100%	50,0%	42,9%	54,7%
Kız	45	5	92	1	4	5	15	3	0	0	0	9	4	183
	24,6%	2,7%	50,3%	0,5%	2,2%	2,7%	8,2%	1,6%	0,0%	0,0%	0,0%	4,9%	2,2%	100%
	75,0%	35,7%	63,9%	16,7%	17,4%	18,5%	18,5%	18,8%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	57,1%	45,3%
Toplam	60	14	144	6	23	27	81	16	1	5	2	18	7	404
	14,9%	3,5%	35,6%	1,5%	5,7%	6,7%	20,0%	4,0%	0,2%	1,2%	0,5%	4,5%	1,7%	100%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	14,9%	3,5%	35,6%	1,5%	5,7%	6,7%	20,0%	4,0%	0,2%	1,2%	0,5%	4,5%	1,7%	100%

$\chi^2=94,17$

sd:12

P<0,000

Cinsiyete göre TV kanallarının tercih edilme oranlarına baktığımızda (Çizelge 7.8) erkekler %29,9 ile ilk sırada Show TV yi tercih ederlerken, ikinci sıradaki tercihleri %23,5 ile Kanal D

olmaktadır. Üçüncü sırada ise STV gelmektedir. Kızların tercihlerine baktığımızda, %50,3 ile Kanal D ilk sırayı alırken, onu %24,6 ile ATV izlemektedir. Üçüncü sırada ise %8,2 ile Star TV gelmektedir. Erkek ve kız öğrencilerin kanalları tercih etmeleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Bu kanalların tercih edilmesinde tabii ki programlar türleri arasındaki beğenileridir. Bu fark göze çarpmaktadır. Anketin uygulandığı döneme ve onun etkisindeki döneme baktığımızda, ileriki bulgularda da görüleceği üzere kanallardaki özellikle dizi filmler bunda etkili olmuştur. Örneğin erkeklerin “Kurtlar Vadisi” adlı “şiddet dizisinin” gösterimde olduğu kanalı daha çok tercih ettikleri gözlenirken, kızların “Aşk Oyunu” adlı diziyi ve dolayısıyla kanalını tercih ettikleri görülmüştür. Bu tablodan çıkarabileceğimiz bir başka sonuç da, erkeklerin kızlara oranla daha çok haber kanallarını tercih etmeleridir.

Çizelge 7.9. Cinsiyete Göre En Çok Tercih Edilen Program Türü Arındaki İlişki

		TV de En Çok Hangi Programları İzliyorsunuz						Toplam
		Haber ve Belgesel	Müzik, Eğlence, Spor	Film ve Dizi film	Kültür-sanat programları	Dini Programlar	Diğer	
Cinsiyeti	Erkek	55	78	74	6	7	1	221
		24,9%	35,3%	33,5%	2,7%	3,2%	0,5%	100,0%
		74,3%	46,7%	55,6%	42,9%	58,3%	25,0%	54,7%
		13,6%	19,3%	18,3%	1,5%	1,7%	0,2%	54,7%
	Kız	19	89	59	8	5	3	183
		10,4%	48,6%	32,2%	4,4%	2,7%	1,6%	100,0%
		25,7%	53,3%	44,4%	57,1%	41,7%	75,0%	45,3%
		4,7%	22,0%	14,6%	2,0%	1,2%	0,7%	45,3%
	Toplam	74	167	133	14	12	4	404
		18,3%	41,3%	32,9%	3,5%	3,0%	1,0%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		18,3%	41,3%	32,9%	3,5%	3,0%	1,0%	100,0%

$\chi^2=18,135$

sd:5

$P < 0,003$

Çizelge 7.9'e baktığımızda Çizelge 7.8 ile önemli bir ilişki olduğu görülmektedir. Erkekler de kızlar gibi en fazla tercih ettikleri müzik eğlence ve spor programı olmasına rağmen, erkekler bunu %35,3, kızlar ise %48,6 oranında tercih etmektedirler. Burada spor seçeneğinin olması erkekler için ayrıca tercih edeni olabilir. Ancak burada net olan kızların önemli farkla erkeklerden daha fazla müzik eğlence programlarını tercih etmeleridir. Gözlenen diğer bir husus da bir önceki çizelgeyle de uyumlu bir halde erkeklerin kızlara göre haber ve belgeselleri daha çok tercih etmeleridir. Erkekler %24,9 ile haber ve belgesel türü programları

tercih ederken, kızların bu oranı %10,4 de kalmaktadır. Kızların kanal tercihlerinde başka bir husus da en çok beğenilen kanal sorusundaki “diğer” seçeneğine çoğunlukla müzik kanallarının adlarını yazmalarıdır. Bu tercihlerin hemen ardından önemli bir yüzdeyle hem kızlarda hem de erkeklerde film ve dizi film tercihleri gelmektedir. Yukarıda belirttiğimiz gibi ve ileride de daha somutlaşacağı üzere özellikle dizi filmler üzerindeki tercihlerin farklılığı TV kanalları arasında farklı tercihlerin oluşmasına önemli bir etken olmuştur. En az tercih edilme oranlarıyla da kültür-sanat ve dini programlar gelmektedir. Kültür-sanat programlarında küçük bir farkla kızlar daha çok tercih kullanırken, dini programlarda aynı farkla erkekler daha fazla tercih etmektedirler. Erkekler bir önceki çizelgede muhafazakâr olarak tanımlanan ve dini içerikli yayınları görece daha fazla olan TV kanalları kızlara göre daha çok tercih ettikleri görülmüştür. Burada da bununla uyumlu bir sonuç karşımıza çıkmaktadır.

Çizelge 7.10. Cinsiyet ile En Çok Hangisi Gibi Olmak İsterdiniz Konusu Arasındaki İlişki

Cinsiyeti	En çok hangisi gibi olmak isteği								Toplam
	Ata Demirel (Avrupa Yakası)	Cem Yılmaz	Kadir İnanır (Azap Yolu)	Kerem Cem (aşk Oyunu)	Hülya Avşar	Polat Alemdar (Kurtlar Vadisi)	Diğer	Hiç biri	
Kız	8 4,4%	14 7,7%	1 0,5%	15 8,2%	5 2,7%	4 2,2%	12 6,6%	124 67,8%	183 100,0%
	36,4%	31,1%	7,7%	62,5%	100,0%	10,5%	36,4%	55,4%	45,3%
Erkek	14 6,3%	31 14,0%	12 5,4%	9 4,1%	0 0,0%	34 15,4%	21 9,5%	100 45,2%	221 100,0%
	63,6%	68,9%	92,3%	37,5%	0,0%	89,5%	63,6%	44,6%	54,7%
Toplam	22 5,4%	45 11,1%	13 3,2%	24 5,9%	5 1,2%	38 9,4%	33 8,2%	224 55,4%	404 100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	5,4%	11,1%	3,2%	5,9%	1,2%	9,4%	8,2%	55,4%	100,0%

$\chi^2=49,440$ sd:7 $P< 0,000$

Gençlerin kendi çağlarının önemli özelliklerinden biri dolayısıyla, model alma davranışlarına sıkça girerler. Bazen bu model alma uzun bir süre giderken bazen kısa süreler içerisinde birden fazla farklı model şeklinde de olabilir. Çizelge 7.10’de dikkat çekici bir husus kızların şiddet içerikli bir dizi filmin başrol oyuncusunu model almaları. Kızlar bu kişi gibi olma %2,2’lik bir katılım sağlarken, erkeklerin oranı ise %15,4’dür. Deneklerin %54,8’i bir kişiden

bahsederken, %45,2'si işe hiç kimse olmak istemediğini kendisinden memnun olduğunu belirtmiş. Bunun dışında özellikle komedyenlere yönelik ilgide oldukça fazla. Erkeklerin toplam %20,3'ü, kızların ise %12,3'ü isimlerini belirttikleri komedyenler gibi olmak istediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 7.11. Cinsiyet İle TV'yi En Çok Ne Amaçla İzlediği Konusu Arasındaki İlişki

Cinsiyeti	TV en çok hangi amaçla izliyorsunuz				Toplam
	Dinlenmek, eğlenmek	Haber almak, bir şey öğrenmek	Hem eğlenmek hem de öğrenmek	Hepsi için	
Kız	39	5	59	80	183
	21,3%	2,7%	32,2%	43,7%	100,0%
	55,7%	13,2%	48,8%	45,7%	45,3%
	9,7%	1,2%	14,6%	19,8%	45,3%
Erkek	31	33	62	95	221
	14,0%	14,9%	28,1%	43,0%	100,0%
	44,3%	86,8%	51,2%	54,3%	54,7%
	7,7%	8,2%	15,3%	23,5%	54,7%
Toplam	70	38	121	175	404
	17,3%	9,4%	30,0%	43,3%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	17,3%	9,4%	30,0%	43,3%	100,0%

$\chi^2=19,504$ sd:3

P< 0,000

Çizelge 7.11'de TV'nin hangi amaçla izlendiği sorusuna verilen cevapların cinsiyete göre dağılımı görülmektedir. Çizelgeye göre kızlar çoğunlukla eğlence-dinlence ağırlıklı tercihlerde bulunurken, erkekler bunun yanında haber almak, bir şey öğrenmek şeklinde belirtmişlerdir. Bunların detaylarına baktığımızda kızların %21,3'ü dinlenmek ve eğlenmek, %2,7'si haber almak ve bir şey öğrenmek, %32,2'si de hem eğlenmek hem de öğrenmek şeklinde belirtmişlerdir. Erkekler ise %14,0 kadarını dinlenmek ve eğlenmek, %14,9'u haber almak ve bir şey öğrenmek, %28,1'i ise hem eğlenmek hem de öğrenmek amacıyla TV izlediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 7.12. Cinsiyet İle Spor Yapma Alışkanlığı Arasındaki İlişki

Cinsiyeti	Spor Yapıyor musunuz?			Toplam
	Sürekli	Bazen	Hiç	
Kız	46	102	35	183
	25,1%	55,7%	19,1%	100,0%
	30,1%	49,5%	77,8%	45,3%
Erkek	11,4%	25,2%	8,7%	45,3%
	107	104	10	221
	48,4%	47,1%	4,5%	100,0%
Toplam	69,9%	50,5%	22,2%	54,7%
	26,5%	25,7%	2,5%	54,7%
	153	206	45	404
	37,9%	51,0%	11,1%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	37,9%	51,0%	11,1%	100,0%

$\chi^2=34,964$ sd:2

P< 0,000

Cinsiyet ile özellikle düzenli spor yapma alışkanlığı bakımından erkeklerin kızlara oranla daha öde olduklarını söyleyebiliriz (Çizelge 7.12). Ancak çizelgenin genel sunuşu bize gençlerin düzenli spor yapmaktan oldukça uzak olduğunu göstermektedir (%37,9).

Çizelge 7.13. Cinsiyet İle Gençliğin Sorunu Konusu Arasındaki İlişki

Cinsiyeti	Size göre gençliğin sorunu						Toplam
	Cinsel sorunlar	Ekonomik sorunlar	İşsizlik	Kuşak çatışması	Psikolojik sorunlar	Diğer	
Kız	14	19	12	48	87	3	183
	7,7%	10,4%	6,6%	26,2%	47,5%	1,6%	100,0%
	21,9%	43,2%	35,3%	50,5%	54,7%	37,5%	45,3%
Erkek	3,5%	4,7%	3,0%	11,9%	21,5%	0,7%	45,3%
	50	25	22	47	72	5	221
	22,6%	11,3%	10,0%	21,3%	32,6%	2,3%	100,0%
Toplam	78,1%	56,8%	64,7%	49,5%	45,3%	62,5%	54,7%
	12,4%	6,2%	5,4%	11,6%	17,8%	1,2%	54,7%
	64	44	34	95	159	8	404
	15,8%	10,9%	8,4%	23,5%	39,4%	2,0%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	15,8%	10,9%	8,4%	23,5%	39,4%	2,0%	100,0%

$\chi^2=22,560$ sd:5

P< 0,000

Erkek ve kızlar psikolojik sorunları birinci sırada belirtirken, kızlar %47,5, erkekler ise %32,6 oranında bunu dile getirmişlerdir. Diğer taraftan cinsel sorunları erkekler %22,6, kızlar ise %7,7 oranında belirtmişlerdir. Yine kuşak çatışmasını kızların daha fazla sorun olarak öne çıkardığı görülmektedir. %6,6 oranında kızlar işsizliği sorun olarak görürken, erkekler %10,0 oranında biraz daha önemsediklerini belirtmişlerdir (Çizelge 7.13).

Çizelge 7.14. Cinsiyet İle Medyanın Tutum Ve Davranışlara Etkisine İnanma Konusu Arasındaki İlişki

Cinsiyeti	Medyanın tutum ve davranışlara etkisine inanıyor musunuz?				Toplam
	Çok etkili	Biraz etkili	Kararsızım	Hiç etkili değil	
Kız	14	60	48	61	183
	7,7%	32,8%	26,2%	33,3%	100,0%
	23,0%	50,0%	43,6%	54,0%	45,3%
Erkek	3,5%	14,9%	11,9%	15,1%	45,3%
	47	60	62	52	221
	21,3%	27,1%	28,1%	23,5%	100,0%
Toplam	77,0%	50,0%	56,4%	46,0%	54,7%
	11,6%	14,9%	15,3%	12,9%	54,7%
	61	120	110	113	404
Toplam	15,1%	29,7%	27,2%	28,0%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	15,1%	29,7%	27,2%	28,0%	100,0%
	15,1%	29,7%	27,2%	28,0%	100,0%

$\chi^2=16,927$

sd:3

P< 0,001

Çizelge 7.14 erkeklerin kızlara oranla medyanın etkisinin daha fazla olduğuna inanmaktadırlar. Medya için erkeklerin %21,3'ü çok etkili derken, bu oran kızlarda %7,7'de kalmaktadır. Kızlar %32,8, erkekler %27,1 oranlarında biraz etkili cevabını vermişlerdir. Kararsızlıklar yaklaşık olarak aynı düzeydedir. Genel olarak erkeklerin %48,2'si, kızların ise 40,5'i etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu yaklaşımların TV'yi izleme amaçları ile ilgisi olduğu düşünülmektedir (Çizelge 7.13) .

Çizelge 7.15. Cinsiyet İle TV'de Hangi Program Olmalı Konusu Arasındaki İlişki

Cinsiyeti	Sizce TV'de daha çok hangi programlar olmalı							Toplam
	Haberlere	Eğlenceye	Eğitime	Spora	Dini programlara	Siyasi programlara	Diğer	
Kız	25	65	66	12	5	9	1	183
	13,7%	35,5%	36,1%	6,6%	2,7%	4,9%	0,5%	100,0%
	36,8%	65,7%	55,5%	19,0%	23,8%	50,0%	6,3%	45,3%
	6,2%	16,1%	16,3%	3,0%	1,2%	2,2%	0,2%	45,3%
Erkek	43	34	53	51	16	9	15	221
	19,5%	15,4%	24,0%	23,1%	7,2%	4,1%	6,8%	100,0%
	63,2%	34,3%	44,5%	81,0%	76,2%	50,0%	93,8%	54,7%
	10,6%	8,4%	13,1%	12,6%	4,0%	2,2%	3,7%	54,7%
Toplam	68	99	119	63	21	18	16	404
	16,8%	24,5%	29,5%	15,6%	5,2%	4,5%	4,0%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	16,8%	24,5%	29,5%	15,6%	5,2%	4,5%	4,0%	100,0%

$\chi^2=54,959$

sd:6

P< 0,000

Kızlar oranında daha çok TV’ de daha çok %36,1 oranında eğitim, % 35,5 oranında eğlence ve %13,7 oranında da haber programlarına yer verilmesini istemektedirler. Erkekler ise %24,0’ı eğitim, %23,1’i spor, %19,5’i haber ve %15,4’ü ise eğlence programlarının daha çok olmasını istemektedirler. Dini program konusunda kızların isteği %2,7 oranında kalırken, erkeklerin isteme oranı %7,2’dir (Çizelge 7.15).

Çizelge 7.16. Cinsiyet İle Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu Arasındaki İlişki

Cinsiyeti	Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlanıyor musunuz?			Toplam
	Evet, hoşlanıyorum	Hayır, hoşlanmıyorum	Bazen	
Kız	45	72	66	183
	24,6%	39,3%	36,1%	100,0%
	29,8%	63,2%	47,5%	45,3%
Erkek	106	42	73	221
	48,0%	19,0%	33,0%	100,0%
	70,2%	36,8%	52,5%	54,7%
Toplam	151	114	139	404
	37,4%	28,2%	34,4%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	37,4%	28,2%	34,4%	100,0%

$\chi^2=29,577$ sd:2 P< 0,000

Net olarak şiddet filmlerinden hoşlandığını belirten erkeklerin oranı kızlarınkinin iki katıdır (%24,6-%48,0). Toplamda erkeklerin %81,0’ı, kızların ise %60,7’si bir şekilde hoşlandıklarını belirtmiştir.

Çizelge 7.17. Cinsiyet İle Bir Başkası İle Şiddet İçeren Mücadeleye Girme Durumu Arasındaki İlişki

Cinsiyeti	Bir başkası ile şiddet içeren mücadele		Toplam
	Hayır girmedim	Evet, girdim	
Kız	104	79	183
	56,8%	43,2%	100,0%
	55,3%	36,6%	45,3%
Erkek	84	137	221
	38,0%	62,0%	100,0%
	44,7%	63,4%	54,7%
Toplam	188	216	404
	46,5%	53,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%
	46,5%	53,5%	100,0%

$\chi^2=14,254$ sd:1 P< 0,000

Çizelge 7.17'a göre erkekler %62,0 oranında, kızlar ise %43,2 oranında bir başkası ile şiddet içeren bir mücadeleye girdiğini belirtmiştir. Çizelge 7.14 ve Çizelge 7.16'deki değerlerle ilişkili bir sonuç olduğunu söyleyebiliriz.

Çizelge 7.18. Cinsiyet İle İntihar Etmeyi Düşünme Durumu Arasındaki İlişki

Cinsiyeti	İntihar etmeyi düşündüm(düşünüyorum)				Toplam
	Sık sık	Arada bir	Bir kez	Hiç	
Kız	5	20	41	117	183
	2,7%	10,9%	22,4%	63,9%	100,0%
	38,5%	80,0%	67,2%	38,4%	45,3%
Erkek	1,2%	5,0%	10,1%	29,0%	45,3%
	8	5	20	188	221
	3,6%	2,3%	9,0%	85,1%	100,0%
Toplam	61,5%	20,0%	32,8%	61,6%	54,7%
	2,0%	1,2%	5,0%	46,5%	54,7%
	13	25	61	305	404
	3,2%	6,2%	15,1%	75,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	3,2%	6,2%	15,1%	75,5%	100,0%

$\chi^2=30,142$

sd:3

$P< 0,000$

Kızların intihar düşüncesi ile erkeklere nazaran daha içli dışlı olduğunu söylemek mümkün (Çizelge 7.18). Kızların 36,1'i, erkeklerin ise %14,9'u intiharı bir şekilde düşündüğünü belirtmiştir. Ancak sık sık düşünme oranına baktığımızda bu erkeklerde %3,6, kızlarda ise 2,7 olduğu görülmektedir.

Çizelge 7.19. Cinsiyet İle Gelecek İle İlgili Aşırı Korkuları Olma Durumu Arasındaki İlişki

Cinsiyeti	Gelecekle ilgili aşırı korkularım oluyor				Toplam
	Sık sık	Arada bir	Bir kez	Hiç	
Kız	58	84	16	25	183
	31,7%	45,9%	8,7%	13,7%	100,0%
	62,4%	49,1%	39,0%	25,3%	45,3%
Erkek	14,4%	20,8%	4,0%	6,2%	45,3%
	35	87	25	74	221
	15,8%	39,4%	11,3%	33,5%	100,0%
Toplam	37,6%	50,9%	61,0%	74,7%	54,7%
	8,7%	21,5%	6,2%	18,3%	54,7%
	93	171	41	99	404
	23,0%	42,3%	10,1%	24,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	23,0%	42,3%	10,1%	24,5%	100,0%

$\chi^2=28,648$

sd:3

$P< 0,000$

Çizelge 7.19’de bir ölçüde Çizelge 7.18’ye bağlı olarak kızların erkeklere oranla daha fazla gelecek ile ilgili kaygılar, korkular taşıdığı görülmektedir. Kızların %31,7’si, erkeklerin ise %15,8’i sık sık bu korkuyu yaşadıklarını belirtmişlerdir. Kızların %86,3’ü, erkeklerin ise %66,5’i en az bir defa bu korkuyu yaşadığını belirtmiştir.

Çizelge 7.20. Cinsiyet İle Nedeni Bilinmeyen Kaygılar Yaşama Durumu Arasındaki İlişki

Cinsiyeti	Nedenini bilmediğim kaygılarım oluyor				Toplam
	Sık sık	Arada bir	Bir kez	Hiç	
Kız	38	92	15	38	183
	20,8%	50,3%	8,2%	20,8%	100,0%
	58,5%	51,1%	33,3%	33,3%	45,3%
Erkek	27	88	30	76	221
	12,2%	39,8%	13,6%	34,4%	100,0%
	41,5%	48,9%	66,7%	66,7%	54,7%
Toplam	65	180	45	114	404
	16,1%	44,6%	11,1%	28,2%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	16,1%	44,6%	11,1%	28,2%	100,0%

$\chi^2=16,186$ sd:3

$P<0,001$

Gencin nedenini bilmediği kaygılar yaşama durumuna baktığımızda (Çizelge 7.20) kızların %79,2’si, erkeklerin %65,6’sı en bir defa bu kaygıyı yaşadığını belirtmiştir. Kızların %20,8’i erkeklerin ise %12,2’si bunu sık sık yaşadığını, kızların %50,3’ü erkeklerin ise %39,8’i bunu arada bir yaşadığını belirtmiştir. Gençlerin kendi sorunlarını tanımlamalarına baktığımızda (Çizelge 7.13) anlamlı bir ilişkinin olduğunu söylemek mümkün.

Çizelge 7.21. Cinsiyet İle Her Şeyi Anlamsız Bulma Durumu Arasındaki İlişki

Cinsiyeti	Her şeyi anlamsız buluyorum				Toplam
	Sık sık	Arada bir	Bir kez	Hiç	
Kız	27	104	9	43	183
	14,8%	56,8%	4,9%	23,5%	100,0%
	55,1%	53,1%	32,1%	32,8%	45,3%
Erkek	22	92	19	88	221
	10,0%	41,6%	8,6%	39,8%	100,0%
	44,9%	46,9%	67,9%	67,2%	54,7%
Toplam	49	196	28	131	404
	12,1%	48,5%	6,9%	32,4%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	12,1%	48,5%	6,9%	32,4%	100,0%

$\chi^2=16,849$ sd:3

$P<0,001$

Çizelge 7.21’de Çizelge 7.13, Çizelge 7.18, Çizelge 7.19 ve Çizelge 7.20 ile ilişkili olarak en az bir kez her şeyi anlamsız bulma oranı %76,5 iken, erkeklerde bu oran %60,2’dir. Kızlar %14,8, erkekler ise %10,0 oranında bu kaygıyı sık sık yaşamaktadırlar. Yine arada bir olarak her şeyi anlamsız bulan kızların oranı %56,8, erkeklerinki ise 41,6’dır. Bütün bunların toplumsal yapı içerisindeki rollerden oldukça etkilenecek bu sonuca ulaştığı düşünülmektedir. Toplumsal cinsiyet ile beraber edinilen rollerin daha çok kızlarda olumsuz sonuçlar yarattığı birçok kez ortaya konmuştur. Erkeklerin daha bağımsız davranışlar içinde bulunurken ve daha fazla kendini ifade etme şansına sahipken, toplumumuzda kızlar çoğu kez bunlardan bahsedilen rollerden dolayı mahrum kalmaktadır. Ve böylece iç dünyaları ile baş başa kalmaktadırlar.

Çizelge 7.22. Cinsiyet İle Kızların Erkeklerle Oranla Şiddete Daha Az Başvurup Başvurmamaları Konusu Arasındaki İlişki

Cinsiyeti	Kızlar erkeklerle oranla şiddete daha az başvuruyorlar					Toplam
	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Kız	48	70	20	29	16	183
	26,2%	38,3%	10,9%	15,8%	8,7%	100,0%
	45,7%	55,6%	50,0%	42,0%	25,0%	45,3%
Erkek	11,9%	17,3%	5,0%	7,2%	4,0%	45,3%
	57	56	20	40	48	221
	25,8%	25,3%	9,0%	18,1%	21,7%	100,0%
Toplam	54,3%	44,4%	50,0%	58,0%	75,0%	54,7%
	14,1%	13,9%	5,0%	9,9%	11,9%	54,7%
	105	126	40	69	64	404
	26,0%	31,2%	9,9%	17,1%	15,8%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	26,0%	31,2%	9,9%	17,1%	15,8%	100,0%

$\chi^2=16,654$ sd:4

P< 0,002

Erkeklerin kızlara göre şiddete daha fazla başvurup vurmama ile ilgili olarak (Çizelge 7.22) kızlar %65,5, erkekler ise %51,1 oranında bu düşünceye katıldıklarını belirtmişlerdir. Kesinlikle katılanların oranlarına baktığımızda kızlar %26,2, erkekler ise %25,8’dir. Kesinlikle katılmıyorum diyen kızların oranı %8,7 iken erkeklerinki %21,7’dir. Diğer bir deyişle kızların %8,7’si kendi hemcinslerinin en az erkekler kadar şiddete başvurduklarına inanmaktadırlar.

7.2.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Çizelge 7.23. Deneklerin Yaşa Göre Dağılımı

Yas	n	%
14	6	1,5
15	64	15,8
16	169	41,8
17	128	31,7
18	37	9,2
Toplam	404	100,0

Çizelge 7.23’de denek grubunun özellikle 16–17 yaşlarında olduğu görülmektedir. Bu gruba dâhil olanların oranı toplam %73,5 olmaktadır. Bu dağılım ortaöğretim gençliği için uyumlu değerlerdir.

Çizelge 7.24. Yaş ile Sigara İçmesi ve Alışması Durumu Arasındaki İlişki

Yas	Sigara İçiyor Musunuz					Toplam
	İçmiyorum	Ailemde	Arkadaş	Televizyonun	Diğer	
18	25	0	12	0	0	37
	67,6%	0,0%	32,4%	0,0%	0,0%	100,0%
	7,1%	0,0%	29,3%	0,0%	0,0%	9,2%
17	106	0	20	1	1	128
	82,8%	0,0%	15,6%	0,8%	0,8%	100,0%
	29,9%	0,0%	48,8%	100,0%	16,7%	31,7%
16	157	2	8	0	2	169
	92,9%	1,2%	4,7%	0,0%	1,2%	100,0%
	44,4%	100,0%	19,5%	0,0%	33,3%	41,8%
15	60	0	1	0	3	64
	93,8%	0,0%	1,6%	0,0%	4,7%	100,0%
	16,9%	0,0%	2,4%	0,0%	50,0%	15,8%
14	6	0	0	0	0	6
	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	1,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,5%
Toplam	354	2	41	1	6	404
	87,6%	0,5%	10,1%	0,2%	1,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	87,6%	0,5%	10,1%	0,2%	1,5%	100,0%

$\chi^2=45,506$ sd:16 $P < 0,000$

Toplam sigara içmeyenlerin oranına baktığımızda %87,6 oranında içmedikleri veya bu şekilde soruyu yanıtladıkları görülmektedir (Çizelge 7.24). Ancak soruları yanıtlarken okul ortamında

bir ölçüde çekinceli davrandıkları da düşünülebilir. Bununla beraber daha 14 yaş grubunda az sayıda denek olmasıyla beraber sigara içen olmamıştır. Bu anlamda başlama yaşı ağırlıklı 15 yaş olarak düşünülebilir. Aynı şekilde yaş ilerledikçe içmeme oranı da düşmektedir. En yüksek oranı %32,4 ile 18 yaş grubu vermektedir. Sigaraya başlama nedenine baktığımızda anlamlı bir oranda arkadaş çevresi olduğu görülmektedir. Bu yönüyle de okula gelen gençlerin eğitim çevresi içerisinde kontrolsüzlükten ve yeterince bilgilendirilemediğinden zararlı alışkanlıklar da elde ettiklerini söyleyebiliriz. Çünkü gencin okula devam etmesi ile beraber zaman içerisinde sigara alışkanlığı da kazandığı görülmektedir. Her ne kadar genç okul dışında birçok çevreye sahip olsa da hem eğitim açısından, hem de etkin çevre bakımından bu sonuca varmamız mümkün olabilmektedir. Burada bu alışkanlık edinmede faktör olana model grupların ve akran gruplarının etkisinin büyük olduğunu da vurgulamak gerekir.

Çizelge 7.25. Yaş İle TV'nin Hangi Yönleri Zararlı Konusu Arasındaki İlişki

	Yas	TV nin zararlı yönü ne?					Zararlı Yönü Yok	Toplam
		Ders çalışmaya engel	Dini ve ahlaki acıdan	Bağımlılık varatıyor	Örf ve adetleri zavıflatıyor	Diğer		
14	0	0,0%	16,7%	50,0%	33,3%	0,0%	0,0%	6
	0	0,0%	2,4%	2,0%	4,1%	0,0%	0,0%	1,5%
	0	0,0%	0,2%	0,7%	0,5%	0,0%	0,0%	1,5%
15	16	25,0%	12,5%	45,3%	7,8%	0,0%	9,4%	64
	17	17,8%	19,5%	19,1%	10,2%	0,0%	10,2%	15,8%
	4	4,0%	2,0%	7,2%	1,2%	0,0%	1,5%	15,8%
16	42	24,9%	8,9%	34,9%	7,7%	5,9%	17,8%	169
	46	46,7%	36,6%	38,8%	26,5%	76,9%	50,8%	41,8%
	10	10,4%	3,7%	14,6%	3,2%	2,5%	7,4%	41,8%
17	25	19,5%	7,0%	35,9%	19,5%	0,8%	17,2%	128
	27	27,8%	22,0%	30,3%	51,0%	7,7%	37,3%	31,7%
	6	6,2%	2,2%	11,4%	6,2%	0,2%	5,4%	31,7%
18	7	18,9%	21,6%	40,5%	10,8%	5,4%	2,7%	37
	8	7,8%	19,5%	9,9%	8,2%	15,4%	1,7%	100,0%
	1	1,7%	2,0%	3,7%	1,0%	0,5%	0,2%	9,2%
Toplam	90	22,3%	10,1%	37,6%	12,1%	3,2%	14,6%	404
	100	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	22	22,3%	10,1%	37,6%	12,1%	3,2%	14,6%	100,0%

$\chi^2=39,500$

sd:20

$P < 0,006$

Günümüze kadar TV ile ilgili yapılan çalışmalarda çocuklara ve gençlere etkisi ile ilgili farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bunların birçoğu davranışlar ve değerleri üzerinde birçok etkiye

sahip olduğunu ortaya koymuşlardır. Burada denekler konuyla ilgili bilinçli olma düzeylerini de belirlemiş olmaktadır. Çizelge 7.25’de Tüm yaş gruplarına baktığımızda %37,6 sı bağımlılık yaptığını, %22,3 ders çalışmaya engel olduğunu, %12,1 i örf ve adetleri zayıflattığını ve %10,1 dini açıdan zararlı olduğunu belirtmiştir. %14,6 lık bir dilim ise zararlı olmadığını belirtmiştir. Dolayısıyla %85,4 lük çok büyük bir kısım zararlı olduğu yönünde düşünceye bir sahip. Yaş gruplarına baktığımızda 14 yaş grubunu %50,0 si, 15 yaş grubunun %45,3 ü, 16 yaş grubunun %34,9 u, 17 yaş grubunun %35,9 u ve 18 yaş grubunun da %40,5 i TV’nin insanı kendine bağımlı hale getirdiğini söylüyor.

Çizelge 7.26. Yaş İle Okulda ya da Mahallede Bir Gruplaşmanın Olup Olmaması ve Bunlara Yönelik İlgi Duyup Duyulmaması Durumu Arasındaki İlişki

		Okul veya mahallede gruplaşma var mı? İlgi duyuyor musunuz?			Toplam
		Havır yok	Evet var ve ilgi	Evet var fakat ilgi	
Yas	14	2	0	4	6
		33,3%	0,0%	66,7%	100,0%
		1,3%	0,0%	2,3%	1,5%
	15	5	5	34	64
		39,1%	7,8%	53,1%	100,0%
		16,2%	6,6%	19,5%	15,8%
	16	6,2%	1,2%	8,4%	15,8%
		77	38	54	169
		45,6%	22,5%	32,0%	100,0%
	17	50,0%	50,0%	31,0%	41,8%
		19,1%	9,4%	13,4%	41,8%
		39	26	63	128
	18	30,5%	20,3%	49,2%	100,0%
		25,3%	34,2%	36,2%	31,7%
		9,7%	6,4%	15,6%	31,7%
Toplam		11	7	19	37
		29,7%	18,9%	51,4%	100,0%
		7,1%	9,2%	10,9%	9,2%
		2,7%	1,7%	4,7%	9,2%
		154	76	174	404
		38,1%	18,8%	43,1%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		38,1%	18,8%	43,1%	100,0%

$\chi^2=20.607$

sd:20

P< 0.008

Yaşa göre okulda ya da mahallede gruplaşma ve buna yönelik ilgiye örneklem üzerinde toplu olarak baktığımızda (Çizelge 7.26) %43,1 ü gruplaşmalar ile ilgili farkındalıklarına rağmen bunlara ilgi duymadıklarını, %18,8 u bunlara ilgi duyduklarını söylemişlerdir. Örneklemi oluşturan tüm yaş gruplarının %61,9 ü okul ya da mahallerinde gruplaşmanın var olduğunu belirtmişlerdir. Yaş grupları açısından baktığımızda üst yaş gruplarına çıkıldıkça ilginin arttığı

görülmektedir. Örneğin 15 yaş grubunda %7,8'lik bir kısım gruplaşmaya ilgi duyduklarını belirtirken, 16 yaş grubundan %22,5, 17 yaş grubundan %20,3, 18 yaş grubundan %18,9'luk bir oranla bu oluşumlara ilgi duyduklarını belirtmişleridir.

Çizelge 7.27. Yaş İle En Çok Beğenilen Müzik Türü Arasındaki İlişki

Yaş	En çok beğenilen müzik türü							Toplam
	Arabesk	Özgün Müzik	Pop	Rock	Türk Halk Müziği	Türk Sanat Müziği	Diğer	
14	0 0,0%	0 0,0%	4 66,7%	2 33,3%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	6 100,0%
	0,0%	0,0%	2,4%	2,5%	0,0%	0,0%	0,0%	1,5%
	0,0%	0,0%	1,0%	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	1,5%
15	3 4,7%	9 14,1%	31 48,4%	12 18,8%	4 6,3%	0 0,0%	5 7,8%	64 100,0%
	7,0%	21,4%	18,7%	14,8%	11,4%	0,0%	17,9%	15,8%
	0,7%	2,2%	7,7%	3,0%	1,0%	0,0%	1,2%	15,8%
16	15 8,9%	13 7,7%	81 47,9%	36 21,3%	10 5,9%	6 3,6%	8 4,7%	169 100,0%
	34,9%	31,0%	48,8%	44,4%	28,6%	66,7%	28,6%	41,8%
	3,7%	3,2%	20,0%	8,9%	2,5%	1,5%	2,0%	41,8%
17	15 11,7%	15 11,7%	40 31,3%	29 22,7%	16 12,5%	2 1,6%	11 8,6%	128 100,0%
	34,9%	35,7%	24,1%	35,8%	45,7%	22,2%	39,3%	31,7%
	3,7%	3,7%	9,9%	7,2%	4,0%	0,5%	2,7%	31,7%
18	10 27,0%	5 13,5%	10 27,0%	2 5,4%	5 13,5%	1 2,7%	4 10,8%	37 100,0%
	23,3%	11,9%	6,0%	2,5%	14,3%	11,1%	14,3%	9,2%
	2,5%	1,2%	2,5%	0,5%	1,2%	0,2%	1,0%	9,2%
Toplam	43 10,6%	42 10,4%	166 41,1%	81 20,0%	35 8,7%	9 2,2%	28 6,9%	404 100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	10,6%	10,4%	41,1%	20,0%	8,7%	2,2%	6,9%	100,0%

$\chi^2=41,319$

sd:24

P< 0,015

Yaşa bağlı olarak en beğenilen müzik türünü baktığımızda (Çizelge 7.27), Gençlik çağının ilk yıllarında daha yoğun Pop ve Rock türü müzikler tercih edilirken, ileriki yaşlarda müzik tercihleri değişmektedir. 14 yaş grubunda gençlerin %66,3'ü, 15 yaş grubunda %48,4'ü, 16 yaş grubunda %47,9'u, 17 yaş grubunda %31,3'ü ve 18 yaş grubunda %27,0'ı Pop müzik dinlemekten hoşlandığını belirtmiştir. Belirgin bir sonuç da özellikle 17, 18 yaşlarla beraber Türk Halk Müziğine karşı beğenin de artması. Yine aynı şekilde bu yaşlara doğru Arabesk dinleme eğilimlerinin de arttığını söylemek mümkün. Özgün Müzik beğenisi ortalama olarak her yaş grubunda benzer değerlere sahiptir. Öte yandan diğer başlığı altında metal vb. müzikleri beğenenlerin sayısı da ileriki yaşlarda artmaktadır. Gençlerin zaman içerisinde

kendilerine özgü bir beğeni anlayışının oluştuğu ve buna bağlı bir müzik kültürünün oluştuğunu söylemek mümkün.

Çizelge 7.28. Yaş İle Alkol Kullanma Alışkanlığı Arasındaki İlişki

Yaş	Alkol kullanıyor musunuz?			Toplam
	Hayır	Bazen	Çoğu zaman	
14	4 66,7%	1 16,7%	1 16,7%	6 100,0%
	1,2%	1,5%	7,1%	1,5%
	1,0%	0,2%	0,2%	1,5%
15	53 82,8%	8 12,5%	3 4,7%	64 100,0%
	16,5%	11,8%	21,4%	15,8%
	13,1%	2,0%	0,7%	15,8%
16	147 87,0%	19 11,2%	3 1,8%	169 100,0%
	45,7%	27,9%	21,4%	41,8%
	36,4%	4,7%	0,7%	41,8%
17	96 75,0%	27 21,1%	5 3,9%	128 100,0%
	29,8%	39,7%	35,7%	31,7%
	23,8%	6,7%	1,2%	31,7%
18	22 59,5%	13 35,1%	2 5,4%	37 100,0%
	6,8%	19,1%	14,3%	9,2%
	5,4%	3,2%	0,5%	9,2%
Toplam	322 79,7%	68 16,8%	14 3,5%	404 100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	79,7%	16,8%	3,5%	100,0%

$\chi^2=21,343$ sd:8

P< 0,006

Çizelge 7.28'da bazen ve ya çoğu zaman alkol kullananların oranı %20,32'dür. Yaşa bağlı olarak alkol kullanımında artış olduğunu söyleyebiliriz. Bazen alkol kullananlara baktığımızda 15 yaş grubunda %12,5 olan kullanım oranı, 16 yaş grubunda 11,2'ye, 17 yaş grubunda 21,1'e, ve 18 yaşında ise %35,1'e çıkmaktadır. Çoğu zaman kullananların yaşa göre dağılımlarına baktığımızda da benzer sonuçlarla karşılaştığımızı görmekteyiz. 15 yaş grubunda çoğu zaman alkol kullananların oranı %4,7 iken, bu değer 16 yaşta %1,8, 17 yaşta %3,9, 18 yaşta %5,4, olmaktadır. Gençlerin tamamının %3,5'i çoğu zaman alkol kullandığını belirtmiştir.

Çizelge 7.29. Yaş İle Bir Başkası İle Şiddet İçeren Mücadeleye Girme Durumu Arasındaki İlişki

Yaş	Bir başkası ile şiddet içeren mücadeleye girme		Toplam
	Hayır girmedim	Evet, girdim	
14	4 66,7%	2 33,3%	6 100,0%
	2,1%	0,9%	1,5%
	1,0%	0,5%	1,5%
15	38 59,4%	26 40,6%	64 100,0%
	20,2%	12,0%	15,8%
	9,4%	6,4%	15,8%
16	86 50,9%	83 49,1%	169 100,0%
	45,7%	38,4%	41,8%
	21,3%	20,5%	41,8%
17	50 39,1%	78 60,9%	128 100,0%
	26,6%	36,1%	31,7%
	12,4%	19,3%	31,7%
18	10 27,0%	27 73,0%	37 100,0%
	5,3%	12,5%	9,2%
	2,5%	6,7%	9,2%
Toplam	188 46,5%	216 53,5%	404 100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%
	46,5%	53,5%	100,0%

$\chi^2=15,037$

sd:8

$P < 0,005$

Gençlerin okul hayatları boyunca eğitim süreci içerisinde daha olumlu davranışlar içerisinde olması beklenirken ileriki yıllarda daha fazla sorunlarının çözümünde şiddete başvurduğu ve bunun zamanla değişmediği görülmektedir (Çizelge 7.29). Bunun akran grubu ve diğer üst yaşlardaki modellere bağlı olmakla beraber birçok etkinin sonucu olduğu düşünülmektedir. 14 yaş grubu biriyle şiddet mücadelesine %33,3 oranında girerken, 15 yaş grubu %40,6, 16 yaş grubu %49,1, 17 yaş grubu %60,9, ve 18 yaş grubu %73,0 oranında girdiği görülmektedir.

7.2.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin bulgular ve Yorum

Çizelge 7.30. Örnek Kütlenin Sosyal Tabakaya Göre Dağılımı

Sosyal Tabaka	n	%
Üst Tabaka	18	4,5
Orta Tabaka	345	85,4
Alt Tabaka	41	10,1
Toplam	404	100,0

Kendinizi hangi tabakada görüyorsunuz sorusuna verilen cevapların dağılımı Çizelge 7.30'de görülmektedir. Buna göre %85,1'u orta tabaka derken, %4,5'si üst tabaka demektedirler. Bununla beraber alt tabaka olarak cevaplayanların oranı da %10,1'dir. Burada çıkan sonuç bireylerin sübjektif belirlemeleri ile oluşmaktadır.

"Sosyal tabaka" dendiğinde kişilerin mesleklerini, yaptıkları üretim işini, aylık veya yıllık geliri, eğitim düzeyi, oturulan semt veya yer gibi özellikleri bakımından teşkil edilen topluluk kategorileri kastedilmektedir. Farklı sosyal tabakalardaki insanların farklı vaziyet alışları, yaşama biçimleri, davranış kalıpları ve alt kültürleri vardır (Ergün 1997). Toplum üyelerinin, rol ve statülerine göre farklılaşmış, bu oranda da hak, görev ve yükümlülüklerin dağılımı bakımından katmanlaşmış oldukları soyutlama bir genellemedir. Sosyal tabakaların içinde sosyal sınıflar yer alır. Sosyal sınıfı oluşturan bireyler meslek, gelir düzeyi, tüketim biçimi, sosyal statü, sınıf bilinci bakımından ortak özellik gösterirler. Buna göre bir toplumda sosyal tabakalar alt, orta, üst olarak gösterildiği gibi, bu tabakalar içinde memur, işçi, çiftçi, asker sınıfı yer alabilmektedir.

Çizelge 7.31. Sosyal Tabaka ile Okul Türü Arasındaki İlişki

	Okul Türü					Toplam	
	Genel Lise(Devlet)	Mesleki Teknik Lise	Anadolu Lisesi	Mesleki Eğitim Merkezi	Genel Lise(Özel)		
Sosyal Tabaka	Üst Tabaka	5 27,8% 2,7% 1,2%	3 16,7% 1,9% 0,7%	3 16,7,8% 12,5% 0,7%	3 16,7% 15,0% 0,7%	4 22,2% 20,0% 1,0%	18 100,0% 4,5% 4,5%
	Orta Tabaka	161 46,7% 86,6% 40,9%	133 38,6% 86,4% 32,9%	21 6,1% 87,5% 5,2%	14 4,1% 70,0% 3,5%	16 4,6% 80,0% 4,0%	345 100,0% 85,4% 85,4%
	Alt Tabaka	20 48,8% 10,8% 5,0%	18 43,9% 11,7% 4,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	3 7,3% 15,0% 0,7%	0 0,0% 0,0% 0,0%	41 100,0% 10,1% 10,1%
Toplam	186 46,0% 100,0% 46,0%	154 38,1% 100,0% 38,1%	24 5,9% 100,0% 5,9%	20 5,0% 100,0% 5,0%	20 5,0% 100,0% 5,0%	404 100,0% 100,0% 100,0%	

$\chi^2=28,839$

sd:8

P< 0,000

Genel Liseye (Devlet)'deki deneklerin %2,7 si kendilerini üst tabakadan tanımlarken %86,6'sı ise orta tabakada tanımlamaktadırlar (Çizelge 7.31). Alt tabakada görenlerin oranı ise %10,8'dir. Özel okul olarak Genel Liseye baktığımızda bu oranlar üst tabaka için %20,0, orta tabaka için %80,0 olmaktadır. Örnek kütleye göre özel okulda okuyanlardan kendilerini alt tabakadan görenler yoktur. Anadolu lisesinde de özel liseye benzer sonuç çıkmıştır. Anadolu lisesinde ailelerin ekonomik olarak homojen bir yapıda olmadığı düşünüldüğünde, bireyin kendisini statü olarak farklı kabul ettiğini söyleyebiliriz. Meslek Lisesinde kendilerini her üç tabakada da görenler mevcuttur. Ancak Mesleki Eğitim Merkezlerinde buna rastlanmamıştır. Alt tabakada görenlerin oranı ise %15,0'dür. Oysa Mesleki Eğitim Merkezlerinde bir ölçüde ekonomik gelirleri olan, sanayide çırak, kalfa olarak çalışanlar vardır. Ancak genel olarak MEM'deki öğrencilerin diğer öğrencilere görece bağımsız olmaları onların bu değerlendirmelerini değiştirmedeğini görmekteyiz. Diğer taraftan anne-baba eğitimlerine baktığımızda bununla uyumlu sonuçlar olduğunu söyleyebiliriz. Mesleki ve Teknik Liselerde ise üst tabakada %1,9, orta tabakada %86,4, alt tabakada ise %11,7'lik bir kesim bulunmaktadır. Bu değerler bize Türkiye' de henüz tam anlamıyla eğitimde fırsat eşitliğinin oluşmadığını göstermektedir.

Çizelge 7.32. Sosyal Tabaka ile Ailenin İkamet Yeri Arasındaki İlişki

		Ailenin İkamet Yeri			Toplam
		Köy	İlçe	İl Merkezi	
Sosyal Tabaka	Üst Tabaka	0	13	5	18
		0,0%	72,2%	27,8%	100,0%
		0,0%	4,5%	6,1%	4,5%
		0,0%	3,2%	1,2%	4,5%
	Orta Tabaka	24	249	72	345
		7,0%	72,2%	20,9%	100,0%
		72,7%	86,2%	87,8%	85,4%
		5,9%	61,6%	17,8%	85,4%
	Alt Tabaka	9	27	5	41
		22,0%	65,9%	12,2%	100,0%
		27,3%	9,3%	6,1%	10,1%
		2,2%	6,7%	1,2%	10,1%
Toplam	33	289	82	404	
	8,2%	71,5%	20,3%	100,0%	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	8,2%	71,5%	20,3%	100,0%	

$\chi^2=13,710$

sd:4

P< 0,000

Ailenin ikamet yeri olarak anakent (metropol) için bir değerlendirmeye girdiğimizde il merkezi algılaması farklıdır. Çünkü böyle yerleşim yerlerinde birden çok merkez oluşmuş durumdadır. Bunu da göz önüne alıp değerlendirdiğimizde örneklemin %71,5'i ilçede oturduğunu belirtmiştir. Köyde ikamet edenlerden üst tabakada olduğunu düşünen yoktur. Bunların %27,3'ü kendilerini alt tabakadan saymışlardır. İlçede ikamet edenlerin %4,5'u, ilde ikamet edenlerin %6,1'i üst tabakadan olduğunu belirtmişleridir (Çizelge 7.32).

Çizelge 7.33. Sosyal Tabaka ile Annenin Öğrenim Düzeyi Arasındaki İlişki

		Annenin Öğrenim Düzeyi					Toplam
		Okur-Yazar Değil	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	
Sosyal Tabaka	Üst Tabaka	0	5	3	4	6	18
		0,0%	27,8%	16,7%	22,2%	33,3%	100,0%
		0,0%	0,9%	3,8%	7,4%	28,6%	4,5%
		0,0%	0,5%	0,7%	1,0%	1,5%	4,5%
	Orta Tabaka	18	190	72	50	15	346
		5,2%	55,1%	20,9%	14,5%	4,3%	100,0%
		56,3%	87,2%	91,1%	92,6%	71,4%	85,6%
		4,5%	47,0%	17,8%	12,4%	3,7%	85,6%
	Alt Tabaka	14	23	4	0	0	41
		34,1%	56,1%	9,8%	0,0%	0,0%	100,0%
		43,8%	10,6%	5,1%	0,0%	0,0%	10,1%
		3,5%	5,7%	1,0%	0,0%	0,0%	10,1%
Toplam	32	218	79	54	21	404	
	7,9%	54,0%	19,6%	13,4%	5,2%	100,0%	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	7,9%	54,0%	19,6%	13,4%	5,2%	100,0%	

$\chi^2=81,892$

sd:8

P< 0,000

Çizelge 7.33'e bakarak örneklem grubu için sosyal tabaka ile annenin öğrenim düzeyi arasında anlamlı bir ilişkiden söz etmek mümkün. Üst tabaka bulunanların %33,3'inin anneleri üniversite mezunudur. Diğerleri ise sırasıyla %22,2'si lise, %16,7'si ortaokul, %27,8 de ilkokul mezunudur. Kendisini üst tabakada tanımlayanların okur-yazar olmayan anneleri bulunmamaktadır. Alt tabakaya baktığımızda bunun tersine değerlerle karşılaşmaktayız. Üniversite mezunu anneleri olan ve kendilerini alt tabakada gören denek bulunmamaktadır. Ancak %34,1'inin anneleri okur-yazar değildir. Örneklem içinde orta tabakada olan deneklerin annelerinin %5,2'si okuma-yazma bilmemekte iken %55,1'si ilkokul mezunudur. Ortaokul ve lise mezunu olanların oranı ise sırasıyla %20,9 ve %14,5'dir. Aynı grup içerisinde %4,3'lük bir kısmın ise anneleri üniversite mezunudur. Diğer taraftan üniversite mezunu anneleri sosyal

tabakaya göre incelediğimizde %28,6'sı üst tabakada iken, %71,4'ü ise orta tabaka da bulunmaktadır. İstanbul gibi bir an kentte iş olanakları ile beraber Türkiye geneline göre çalışan eş sayısı fazladır. Buda aileye ek gelir getirmektedir. Buna rağmen eğitim seviyesi ile beraber gelir seviyesinin de arttığını ya da bu şekilde olanakların fazlaştığını söylemek mümkündür.

Çizelge 7.34. Sosyal Tabaka ile Babanın Öğrenim Düzeyi Arasındaki İlişki

		Babanın öğrenim düzeyi					Toplam
		Okur Yazar Değil	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	
Sosyal Tabaka	Üst Tabaka	0	0	0	9	9	18
		0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%	100,0%
		0,0%	0,0%	0,0%	8,3%	19,1%	4,5%
	Orta Tabaka	0,0%	0,0%	0,0%	2,2%	2,2%	4,5%
		1	123	85	99	37	345
		0,3%	35,7%	24,6%	28,7%	10,7%	100,0%
	Alt Tabaka	33,3%	81,5%	90,4%	90,8%	78,7%	85,4%
		0,2%	30,4%	21,0%	24,5%	9,2%	85,4%
		2	28	9	1	1	41
	Toplam	4,9%	68,3%	22,0%	2,4%	2,4%	100,0%
		66,6%	18,5%	9,6%	0,9%	2,1%	10,1%
		0,5%	6,9%	2,2%	0,2%	0,2%	10,1%
		3	151	94	109	47	404
		0,7%	37,4%	23,3%	27,0%	11,6%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		0,7%	37,4%	23,3%	27,0%	11,6%	100,0%

$\chi^2=71,576$

sd:8

P< 0,000

Çizelge 7.34'yı incelediğimizde babanın eğitiminin sosyal tabakayı önemli ölçüde belirlediği görülmektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi burada eğitim ile paralel artan gelirin rolü yüksektir. Bununla beraber gelen yaşam standartları ve statü sosyal tabakada yer edindirmektedir. Üst tabaka olarak incelediğimizde babalarının eğitim seviyeleri (üst tabakada olanların) %50,0'ü lise ve %50,0'sı da üniversite mezunudur. Diğer taraftan üniversite mezunu baba olan ailelerin sadece %19,1'i üst tabakada bulunurken, %78,7'si orta tabakada bulunmaktadır. Yine bu grubun %2,1'de kendilerini alt tabadan saymaktadırlar. Bu noktada özellikle üst tabaka için eğitimin dışında kendine özgü parametreleri olduğunu söyleyebiliriz. Orta tabakada bulunanların %0,3'ü okur-yazar değil iken %35,7'si ise ilkokul mezunudur. Yine aynı tabakanın %24,6'sı ortaokul, %28,7'si de lise mezunudur. Geri kalan %10,7 lık kısım ise üniversite mezunudur. Örneklem grubun %85,4'u orta tabakada iken, %4,5'u üst tabakadan, %10,1'i de alt tabakada bulunmaktadır.

Çizelge 7.35. Sosyal Tabaka ile Ailenin Oturduğu Konut Tipi Arasındaki İlişki

		Ailenin oturduğu konut tipi			Toplam
		Apartman Dairesi	Gecekondu	Müstakil ev	
Sosyal Tabaka	Üst Tabaka	8	0	10	18
		44.4%	0.0%	55.6%	100.0%
		2.6%	0.0%	20.4%	4.5%
	Orta Tabaka	281	27	37	345
		81.4%	7.8%	10.7%	100.0%
		91.5%	56.3%	75.5%	85.4%
	Alt Tabaka	18	21	2	41
		43.9%	51.2%	4.9%	100.0%
		5.9%	43.8%	4.1%	10.1%
	Toplam	307	48	49	404
		76.0%	11.9%	12.1%	100.0%
		100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
		76.0%	11.9%	100.0%	

$\chi^2=99,907$

sd:4

$P < 0,000$

Sosyal tabaka ile konut tipi ilişkisi (Çizelge 7.35) içerisinde en çarpıcı gözükten, kendilerini alt tabakada gören gençlerin %51,2'sinin gecekonduya oturmalarıdır. %43,9'u ise apartman dairesinde oturmaktadırlar. (Bu nokta kira veya mülk sahibi olup almamaları sorulup daha detaylı irdelenebilirdi.) Alt tabakada olanların müstakil evde oturanların oranı sadece %4,9. diğer taraftan üst tabakada olan deneklerin hiçbiri gecekonduya oturmamaktadır. Bu grubun %55,6'sı müstakil (bahçeli, dubleks, villa vb.) evde oturduklarını belirtmişlerdir. Diğer çizelgelerle uyumludur. Kendilerini orta tabakaya ait sayanların ise %10,7'si müstakil evde otururken %81,4'ü de apartman dairesinde oturmaktadır. Tüm tabakalar için apartman dairesinde oturma durumlarına baktığımızda %76,0'lık bir oran görmekteyiz.

Baba mesleğine bakıldığında (Çizelge 7.36) %28'i serbest meslek(boya-badana işçisi, inşaat işçisi ve belli bir uzmanlık alanı ve sürekli bir işi olmayan) olarak en büyük gurubu oluşturmaktadır. Birçok neden bağlı olarak yaşadıkları alanı terk eden ve anakentlere gelen bu bireylerin çoğunlukla belli bir mesleği yoktur. Çiftçilik ve hayvancılık dışında önceden bir uğraşları olmadığından, geldikleri bu ortamda hemen her türlü vasıfsız işte çalışmaktadırlar. Bu nedenle de çoğunlukla bu tanıımı kullanmakta oldukları düşünülmektedir.

Çizelge7.38. Sosyal Tabaka ile Babanın Mesleği Arasındaki İlişki

		Babanın Mesleği							Toplam	
		Çiftçilik-Hayvancılık	Emekli İşçi	Emekli Memur	Memur	Serbest Meslek	Ticaret (Esnaf,İş adamı)	İşçi		İşsiz
Sosyal Tabaka	Üst Tabaka	0 0,0%	1 5,6%	3 16,7%	1 5,6%	2 11,1%	10 55,6%	1 5,6%	0 0,0%	18 100,0%
		0,0%	2,2%	13,6%	2,9%	1,8%	14,7%	0,9%	0,0%	4,5%
		0,0%	0,2%	0,7%	0,2%	0,5%	2,5%	0,2%	0,0%	4,5%
Orta Tabaka		4 1,2%	36 10,4%	19 5,5%	31 9,0%	97 28,1%	56 16,2%	95 27,5%	7 2,0%	345 100,0%
		80,0%	80,0%	86,4%	88,6%	85,8%	82,4%	89,6%	70,0%	85,4%
		1,0%	8,9%	4,7%	7,7%	24,0%	13,9%	23,5%	1,7%	85,4%
Alt Tabaka		1 2,4%	8 19,5%	0 0,0%	3 7,3%	14 34,1%	2 4,9%	10 24,4%	3 7,3%	41 100,0%
		20,0%	17,8%	0,0%	8,6%	12,4%	2,9%	9,4%	30,0%	10,1%
		0,2%	2,0%	0,0%	0,7%	3,5%	0,5%	2,5%	0,7%	10,1%
Toplam		5 1,2%	45 11,1%	22 5,4%	35 8,7%	113 28,0%	68 16,8%	106 26,2%	10 2,5%	404 100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		1,2%	11,1%	5,4%	8,7%	28,0%	16,8%	26,2%	2,5%	100,0%

$\chi^2=40,478$

sd:14

P< 0,000

Yine bu meslekte olanların %12,4'ü kendilerini alt tabakada tanımlarken, %85,8'i orta tabakada tanımlamışlardır. Diğer önemli bir kesim de, bir sanayi kenti olmasından kaynaklı (%26,2'si) işçi olarak çalışmaktadır. Geri kalanlardan %8,7'si de memur olarak belirtmişlerdir. Üst tabakaya baktığımızda %55,6'sı meslek olarak ticareti işaretlemişlerdir. Bu grupta emekli memurların oranı ise %16,7'dir. Çiftçilik ve hayvancılık ile uğraşanların %20,0'ı, emekli işçilerin %17,8'i, memurların %8,6'ı, işçilerin %9,4'ü, işsizlerin %30,0'u ve ticaret ile uğraşanların %2,9'u kendilerini alt tabakada belirtmişlerdir.

Son bir ay içerisinde kitap ve dergi satın alarak okudunuz mu sorusuna (Çizelge 7.37) %64,9'luk bir evet cevabı verilmiş. Beklentinin oldukça üstünde bir değer. Anacak soru içerisinde dergi de belirtildiğinden bu oranın arttığı düşünülmektedir. Sosyal tabakalar açısından değerlendirdiğimizde gelir seviyesine bağlı bir dağılım olduğunu söyleyebiliriz. Kendilerini alt tabakada görenlerin %34,1' satın alıp okuduğunu belirtirken bu oran orta tabaka için %67,8' çıkmaktadır.

Çizelge 7.37. Sosyal Tabaka ile Son Bir ay İçinde Kitap ya da Dergi (satın alarak) Okunup Okunmaması Durumu Arasındaki İlişki

		Son bir ayda satın alıp okunan kitap veya dergi		Toplam
		Evet	Hayır	
Sosyal Tabaka	Üst Tabaka	14 77.8%	4 22.2%	18 100.0%
	Orta Tabaka	234 67.8%	111 32.2%	345 100.0%
		Alt Tabaka	14 34.1%	27 65.9%
Toplam		262 64.9%	142 35.1%	404 100.0%

$\chi^2=19,617$

sd:2

P< 0,000

Üst tabakada ise son bir ay içerisinde kitap ve dergi satın alıp okuma oranı %77,8 gibi oldukça yüksektir. Sosyal tabaka ile beraber edinilen davranış biçimleri ve alışkanlıkların gelir seviyesinin yanında bir etken olduğu düşünülmektedir.

Çizelge 7.38. Sosyal Tabaka ile Beğenilerek Seyredilen Yerli Dizi Arasındaki İlişki

		En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film													Toplam
		Hiç izleme	Aliye	Aşk Oyunu	Azap Yolu	Avrupa Yakası	En Son Babalar Duyar	İhlamurlar Altında	Kırık Kanatlar	Kurtlar Vadisi	Yabancı Damat	Sihirli Annem	Diğer	Acı Hayat	
Sosyal Tabaka	Üst Tabaka	0 0,0%	4 22,2%	3 16,7%	0 0,0%	6 33,3%	0 0,0%	0 0,0%	2 11,1%	2 11,1%	1 5,6%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	18 100%
	Orta Tabaka	0 0,0%	14 14,8%	7 7,3%	0 0,0%	9 9,4%	0 0,0%	0 0,0%	7 7,7%	2 2,2%	3 3,7%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	45 4,5%
		Alt Tabaka	27 7,8%	22 6,4%	34 9,9%	5 1,4%	56 16,2%	18 5,2%	26 7,5%	21 6,1%	81 23,5%	25 7,2%	2 0,6%	13 3,8%	15 4,3%
Toplam		27 87,1%	22 81,5%	34 82,9%	5 45,5%	56 87,5%	18 94,7%	26 83,9%	21 80,8%	81 91,0%	25 92,6%	2 100%	13 100%	15 65,2%	404 85,4%

$\chi^2=67,359$

sd:24

P< 0,000

En çok beğeniler seyredilen yerli dizi soruna yanıt olarak (Çizelge 7.38.), %22,0 Kurtlar Vadisi adlı şiddet içeriği oldukça yüksek ve mafya gibi kural dışı davranışların çok fazla işlendiği dizi gelmektedir. Hemen ardından %15,8 ile Avrupa Yakası isimli komedi dizisi gelmektedir. Üçüncü sırada ise hangisine benzemek isterdiniz sorusuna yanıt olarak da verilen başrol oyuncunun gençler arasında popüler olduğu aşk Oyunu gelmektedir. Daha sonra sırasıyla %7,7 ile aşk-ayrılık temalarının işlendiği Ihlamlar Altında adlı dizi, %6,7 ile parçalanma eşiğinde bir ailede kadının ve çocukların öne çıkarıldığı Aliye isimli dizi, %6,7 ile Yunan-Türk kültürü ile beraber yaşamaya çalışan aynı zamanda geleneksel kültüre sahip bir büyük aileyi konu alan komedi tarzında Yabancı Damat adlı dizi gelmektedir. Sosyal tabakalara baktığımızda üst tabaka şiddet dizisi olarak tanımlanan Kurtlar Vadisini %11,1 oranında tercih ederlerken, orta tabakada olanların %23,52 tercih ettikleri görülmektedir. Diğer taraftan alt tabaka ise %14,6 ile bu diziyi tercih ettiklerini söyleyebiliriz.

Çizelge 7.39. Sosyal Tabaka ile Gencin Alkol Kullanma Durumu Arasındaki İlişki

		Alkol kullanıyor musunuz?			Toplam
		Hayır	Bazen	Çoğu zaman	
Sosyal Tabaka	Üst Tabaka	11 61,1% 3,4% 2,7%	4 22,2% 5,9% 1,0%	3 16,7% 21,4% 0,7%	18 100,0% 4,5% 4,5%
	Orta Tabaka	274 79,4% 85,1% 67,8%	62 18,0% 91,2% 15,3%	9 2,6% 64,3% 2,2%	345 100,0% 85,4% 85,4%
	Alt Tabaka	37 90,2% 11,5% 9,2%	2 4,9% 2,9% 0,5%	2 4,9% 14,3% 0,5%	41 100,0% 10,1% 10,1%
Toplam		322 79,7% 100,0% 79,7%	68 16,8% 100,0% 16,8%	14 3,5% 100,0% 3,5%	404 100,0% 100,0% 100,0%

$\chi^2=15,432$ sd:24 P< 0,004

Gençlerin alkol kullanımı ile ilgili çizelgeye (Çizelge 7.39) baktığımızda bazen ve çoğu zaman diyenleri toplam oranı %20,3'tür. Denek grubumuzun 18 ve altı yaş olduğunu göz önüne alırsak önemli bir sonuç. Buna göre her 5 geçten biri bir şekilde alkol alıyor demektir. Sosyal tabakalar göre ise üst tabakada kendilerini sayanların %39,9'u alkolle tanışmış durumda iken, orta tabakada bu oran %20,6, alt tabakada ise %20,32'dür.

Çizelge 7.40. Sosyal Tabaka ile Spor Yapma Alışkanlığı Arasındaki İlişki

		Spor Yapıyor musunuz?			Toplam
		Sürekli	Bazen	Hiç	
Sosyal Tabaka	Üst Tabaka	12 66,7%	5 27,8%	1 5,6%	18 100,0%
		7,9%	2,4%	2,2%	4,5%
		3,0%	1,2%	0,2%	4,5%
Orta Tabaka	Orta Tabaka	124 35,9%	187 54,2%	34 9,9%	345 100,0%
		81,6%	90,3%	75,6%	85,4%
		30,7%	46,3%	8,4%	85,4%
Alt Tabaka	Alt Tabaka	16 39,0%	15 36,6%	10 24,4%	41 100,0%
		10,5%	7,2%	22,2%	10,1%
		4,0%	3,7%	2,5%	10,1%
Toplam		152 37,6%	207 51,2%	45 11,1%	404 100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		37,6%	51,2%	11,1%	100,0%

$\chi^2=18,728$

sd:4

P< 0,001

Düzenli spor yapan gençlerin oranı (Çizelge 7.40) %37,6. bununla beraber bezen spor yaptığını söyleyenlerin oranı da %51,2'dir. Üst tabakanın %66,7'si düzenli spor yaptığını söylerken bu orta tabakada %35,9'a düşmektedir. Her ne şekilde olursa olsun spor yapma alışkanlıklarına baktığımızda tabakalar arasında ilişkili bir dağılım olduğunu söylemek mümkün.

Çizelge 7.41. Sosyal Tabaka ile Gençliğin En Önemli Sorunu Arasındaki İlişki

		Size göre gençliğin sorunu nedir?						Toplam
		Cinsel sorunlar	Ekonomik sorunlar	İşsizlik	Kuşak çatışması	Psikolojik sorunlar	Diğer	
Sosyal Tabaka	Üst Tabaka	3 16,7%	0 0,0%	0 0,0%	3 16,7%	12 66,7%	0 0,0%	18 100,0%
		4,7%	0,0%	0,0%	3,2%	7,5%	0,0%	4,5%
		0,7%	0,0%	0,0%	0,7%	3,0%	0,0%	4,5%
Orta Tabaka	Orta Tabaka	53 15,4%	34 9,9%	28 8,1%	86 24,9%	136 39,4%	8 2,3%	345 100,0%
		82,8%	77,3%	82,4%	90,5%	85,5%	100,0%	85,4%
		13,1%	8,4%	6,9%	21,3%	33,7%	2,0%	85,4%
Alt Tabaka	Alt Tabaka	8 19,5%	10 24,4%	6 14,6%	6 14,6%	11 26,8%	0 0,0%	41 100,0%
		12,5%	22,7%	17,6%	6,3%	6,9%	0,0%	10,1%
		2,0%	2,5%	1,5%	1,5%	2,7%	0,0%	10,1%
Toplam		64 15,8%	44 10,9%	34 8,4%	95 23,5%	159 39,4%	8 2,0%	404 100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		15,8%	10,9%	8,4%	23,5%	39,4%	2,0%	100,0%

$\chi^2=21,444$

sd:10

P< 0,018

Gençliğin kendi sorununu isimlendirirken (Çizelge 7.42), %39,4 kadar büyük bölüm psikolojik sorun olarak belirtmektedirler. Bu sosyal tabakalara göre incelendiğinde üst tabakaya doğru oranın arttığı görülmektedir. Sosyal üst tabakalara gidildikçe eğitim seviyesi ve gelir seviyesinin arttığını biliyoruz. Bununla beraber, gençten beklentiler de artmaktadır. Daha organize bir yaklaşım sergilenmektedir. Ancak iletişimde de yaşanan sorunlarla gencin sınav sistemleri arasında savrulması, dersanelerle takviye eğitim çabaları bu noktada önemli etken olduğu söylenebilir. Alt tabakalarda ekonomik, işsizlik gibi daha nesnel sorunlarla mücadele içerisinde olan genç vardır. Cinsel sorun açısından baktığımızda, tüm sosyal tabakalarda toplumsal rollerden ve eğitimden de kaynaklı olarak bu değerlerin normal olduğu söylenebilir. Diğer taraftan gençler tarafından önemli bir sorun olarak söylenen kuşak çatışması gelişmiş toplumlarda dahi var olan bir gerçekliktir. Ancak sonuçlara baktığımızda eğitim seviyesine de paralel olarak ve artan iletişim becerileri ile üst tabakalarda bu çatışmanın azaldığını söylemek mümkün.

Çizelge 7.42. Sosyal Tabaka İle En Çok Güvenilen İletişim Aracı Arasındaki İlişki

	En çok hangi iletişim aracı güvenli						Toplam
	İnternet	Gazete	Radyo	Kitap ve Dergi	Televizyon	Hiçbiri	
Sosyal Üst Tabaka	9	0	0	6	3	0	18
	50,0%	0,0%	0,0%	33,3%	16,7%	0,0%	100,0%
	6,1%	0,0%	0,0%	14,6%	4,3%	0,0%	4,5%
	2,2%	0,0%	0,0%	1,5%	0,7%	0,0%	4,5%
Orta Tabaka	128	41	9	29	57	81	345
	37,1%	11,9%	2,6%	8,4%	16,5%	23,5%	100,0%
	86,5%	91,1%	69,2%	70,7%	81,4%	93,1%	85,4%
	31,7%	10,1%	2,2%	7,2%	14,1%	20,0%	85,4%
Alt Tabaka	11	4	4	6	10	6	41
	26,8%	9,8%	9,8%	14,6%	24,4%	14,6%	100,0%
	7,4%	8,9%	30,8%	14,6%	14,3%	6,9%	10,1%
	2,7%	1,0%	1,0%	1,5%	2,5%	1,5%	10,1%
Toplam	148	45	13	41	70	87	404
	36,6%	11,1%	3,2%	10,1%	17,3%	21,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	36,6%	11,1%	3,2%	10,1%	17,3%	21,5%	100,0%

$\chi^2=28,727$

sd:10

P< 0,001

İletişim araçlarına güven dağılımlarına baktığımızda (Çizelge 7.42) en güvenilenlerin internet gelmektedir. Oysa iletişim araçları içerisinde günümüzde en fazla kontrolsüz olanıdır. Buna rağmen gençlerin güvenli görmesi özgür bir ortam olmasından kaynaklanabilir. Çok fazla etki altında olmadığı ve gencin kendisinin kontrolü altında olduğunu sanmasından kaynaklanabilir.

Üst tabaka da bu güven değerinin yüksek çıkması ise internet kullanımına bağlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Bunun dışında genelin %21,5'inin hiç birine güvenmemesi önemli bir sonuç. Yine üst tabakada okuma alışkanlığına paralel olarak kitap ikinci sırada güvenilir bir kaynak olarak belirtilmiştir. Alt tabaka da ise ikinci sırada %24,4'lük oranla TV gelmektedir. Hiç birine güvenmeyenlere baktığımızda orta tabakada %23,5, alt tabakada ise %14,6 oranlara sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Çizelge 7.43. Sosyal Tabaka İle Grup Halinde Kavgaya Karışma Durumu Arasındaki İlişki

		Grup halinde kavgaya karıştınız mı?		Toplam
		Evet, karıştım	Hayır, karışmadım	
Sosyal Tabaka	Üst Tabaka	12	6	18
		66,7%	33,3%	100,0%
		7,5%	2,4%	4,5%
Orta Tabaka	Orta Tabaka	3,0%	1,5%	4,5%
		137	208	345
		39,7%	60,3%	100,0%
Alt Tabaka	Alt Tabaka	86,2%	84,9%	85,4%
		33,9%	51,5%	85,4%
		10	31	41
Toplam	Toplam	24,4%	75,6%	100,0%
		6,4%	12,6%	10,1%
		2,5%	7,7%	10,1%
		159	245	404
		39,4%	60,6%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%
		39,4%	60,6%	100,0%

$\chi^2=9,481$

sd:2

P< 0,009

Çizelge 7.43'e göre örneklemin %39,4'ü en az bir defa grup halinde şiddet içeren bir mücadeleye girmiştir. Grup halinde kavgaya karışanlar üst tabaka içinde %66,7, orta tabaka içinde %39,7, alt tabaka içinde ise %24,4'dür.

Çizelge 7.44. Sosyal Tabaka İle Bir Başkası İle Mücadeleye Girip Girmeme Durumu Arasındaki İlişki

		Bir başkası ile şiddet içeren mücadeleye girme		Toplam
		Hayır girmedim	Evet, girdim	
Sosyal Tabaka	Üst Tabaka	13 72,2%	5 27,8%	18 100,0%
		6,9%	2,3%	4,5%
		3,2%	1,2%	4,5%
Orta Tabaka	Orta Tabaka	149 43,2%	196 56,8%	345 100,0%
		79,3%	90,7%	85,4%
		36,9%	48,5%	85,4%
Alt Tabaka	Alt Tabaka	26 63,4%	15 36,6%	41 100,0%
		13,8%	6,9%	10,1%
		6,4%	3,7%	10,1%
Toplam		188 46,5%	216 53,5%	404 100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%
		46,5%	53,5%	100,0%

$\chi^2=11,022$

sd:2

$P < 0,004$

Denklerin %46,5'i (Çizelge 7.44) bir başkası ile şiddet mücadelesine girdiğini belirtmiştir. Gençlerin bireysel sorunlarını çözmeye şiddeti kullandıklarını ve bunun yanında içinde buldukları arkadaş gruplarından da yardım (Çizelge 7.43) aldıklarını söyleyebiliriz.

Çizelge 7.45. Sosyal Tabaka İle Evden Kaçmayı Düşünme Arasındaki İlişki

		Evden kaçmayı düşündüm(düşünüyorum)				Toplam
		Sık sık	Arada bir	Bir kez	Hiç	
Sosyal Tabaka	Üst Tabaka	4 22,2%	6 33,3%	2 11,1%	6 33,3%	18 100,0%
		20,0%	10,2%	2,9%	2,3%	4,5%
		1,0%	1,5%	0,5%	1,5%	4,5%
Orta Tabaka	Orta Tabaka	14 4,1%	43 12,5%	60 17,4%	228 66,1%	345 100,0%
		70,0%	72,9%	88,2%	88,7%	85,4%
		3,5%	10,6%	14,9%	56,4%	85,4%
Alt Tabaka	Alt Tabaka	2 4,9%	10 24,4%	6 14,6%	23 56,1%	41 100,0%
		10,0%	16,9%	8,8%	8,9%	10,1%
		0,5%	2,5%	1,5%	5,7%	10,1%
Toplam		20 5,0%	59 14,6%	68 16,8%	257 63,6%	404 100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		5,0%	14,6%	16,8%	63,6%	100,0%

$\chi^2=23,319$

sd:6

$P < 0,001$

Evden kaçmayı düşünme ile ilgili olarak denek grubunun tamamında %33,4'lük bir kesim en az bir kez düşündüklerini belirtmiştir. Sık sık diyenler üst tabakada %20,0, orta tabakada %70,0 ve alt tabakada ise %10'dur. Bununla beraber arada bir olarak belirtenler üst tabakada %10,2, orta tabakada %72,9, alt tabakada %16,9'dur (Çizelge 7.45).

Sorunlarını çözmeye şiddet eğilimi olan veya şiddeti araç olarak kullanan bireylerde bir başka sorun da iletişim becerilerinden yoksun olmalarıdır. Buna kaynaklık eden unsurlardan biri de ailedir. Aile içerisinde anlaşamadığını düşünen, bir veya birkaç aile bireyi ile yaşadığı sorunların çözümsüzlüğüne inanan gencin bu durum karşısında bulunduğu ortamı terk etme düşüncesine kapıldığını söylemek mümkün. Bunun yanında özellikle üst tabakada görece daha iyi iletişim kültürüne sahip olmasına rağmen oluşan bu eğilimlerin bir nedeni için de gençten aşırı beklenti içinde olmalarını da söyleyebiliriz.

Çizelge 7.46. Sosyal Tabaka İle Kendine Hiçbir Konuda Güvenip Güvenmeme Durumu Arasındaki İlişki

		Kendime hiçbir konuda güvenmiyorum				Toplam
		Sık sık	Arada bir	Bir kez	Hiç	
Sosyal Tabaka	Üst Tabaka	3	1	2	12	18
		16,7%	5,6%	11,1%	66,7%	100,0%
		8,6%	0,8%	3,6%	6,2%	4,5%
	Orta Tabaka	0,7%	0,2%	0,5%	3,0%	4,5%
		29	95	49	172	345
		8,4%	27,5%	14,2%	49,9%	100,0%
	Alt Tabaka	82,9%	80,5%	87,5%	88,2%	85,4%
		7,2%	23,5%	12,1%	42,6%	85,4%
		3	22	5	11	41
	Toplam	7,3%	53,7%	12,2%	26,8%	100,0%
		8,6%	18,6%	8,9%	5,6%	10,1%
		0,7%	5,4%	1,2%	2,7%	10,1%
Toplam		35	118	56	195	404
		8,7%	29,2%	13,9%	48,3%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		8,7%	29,2%	13,9%	48,3%	100,0%

$\chi^2=19,169$

sd:6

$P<0,004$

Çizelge 7.46'e baktığımızda en az bir kez kendine güvenmeme duygusun u yaşayan gençlerin denek grubu içindeki oranı %51,7'dir. Tüm değerler için baktığımızda alt tabaka ve orta tabakada bu duyguya sahip olan gençlerin oranının daha yüksek olduğunu görmekteyiz.

Çizelge 7.48. Sosyal Tabaka İle Sinemaya Gitme Alışkanlığı Arasındaki İlişki

	Sinemaya gider misiniz?			Toplam
	Sürekli	Bazen	Hiç	
Sosyal Üst Tabaka	5	9	4	18
	27,8%	50,0%	22,2%	100,0%
	9,3%	3,6%	4,0%	4,5%
Orta Tabaka	1,2%	2,2%	1,0%	4,5%
	48	220	77	345
	13,9%	63,8%	22,3%	100,0%
Alt Tabaka	88,9%	87,6%	77,8%	85,4%
	11,9%	54,5%	19,1%	85,4%
	1	22	18	41
Toplam	2,4%	53,7%	43,9%	100,0%
	1,9%	8,8%	18,2%	10,1%
	0,2%	5,4%	4,5%	10,1%
	54	251	99	404
	13,4%	62,1%	24,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	13,4%	62,1%	24,5%	100,0%

$\chi^2=14,592$ sd:4 P< 0,006

Üst tabakaya mensup gençlerin %27,8'i, orta tabakaya mensup gençlerin %13,9'u, alt tabaya mensup gençlerin ise %2,4'ü düzenli olarak sinemaya gittiklerini belirtmişlerdir (Çizelge 7.46). Ancak bazen gitme konusunda orta tabakada çok daha fazla oranla karşılaşılmıştır. Bu durumun, orta tabakadaki gelir düzeyinin yetersizliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bir sinema kültürü olmasına rağmen ekonomik nedenlerle sinemaya gidilemediği anlaşılmaktadır.

Çizelge 7.48. Sosyal Tabaka İle Gençler Üzerinde En Çok Etkili Kurum Konusu Arasındaki İlişki

	Size göre gençler üzerinde en çok ne etkili			Toplam
	Aile	Okul	Medya	
Sosyal Üst Tabaka	11	4	3	18
	61,1%	22,2%	16,7%	100,0%
	5,7%	3,3%	3,3%	4,5%
Orta Tabaka	2,7%	1,0%	0,7%	4,5%
	174	101	70	345
	50,4%	29,3%	20,3%	100,0%
Alt Tabaka	89,7%	84,2%	77,8%	85,4%
	43,1%	25,0%	17,3%	85,4%
	9	15	17	41
Toplam	22,0%	36,6%	41,5%	100,0%
	4,6%	12,5%	18,9%	10,1%
	2,2%	3,7%	4,2%	10,1%
	194	120	90	404
	48,0%	29,7%	22,3%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	48,0%	29,7%	22,3%	100,0%

$\chi^2=15,519$ sd:4 P< 0,004

Gençler üzerinde en etkili kurum hangisi sorusuna verilen cevaplara bakıldığında (Çizelge 7.48) üst tabakaya çıkıldıkça ailenin öneminin arttırıldığı gözlenirken alt tabaya doğru ise medyanın etkinliğinin arttırıldığı gözlenmektedir. En etkili kurum olarak aileyi görenler üst tabaka içinde %61,1, orta tabaka içinde %50,4, alt tabaka içinde ise %20,0 düzeyindedir. En etkili kurum olarak okulu görenler üst tabaka içinde %22,2, orta tabaka içinde %29,3, alt tabaka içinde ise %36,6 düzeyindedir. Alt tabakanın eğitimin davranışlara şekil vermede çok etkili olduğu kanısı yüksektir. Diğer taraftan en etkili kurum olarak medyayı görenler üst tabaka içinde %16,7, orta tabaka içinde %20,3, alt tabaka içinde ise %41,5'dir.

7.2.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin bulgular ve Yorum

Çizelge 7.49. Deneklerin Baba Mesleğine Göre Dağılımı

Meslekler	n	%
Çiftçilik-hayvancılık	5	1,2
Emekli İşçi	45	11,1
Emekli Memur	22	5,4
Memur	35	8,7
Serbest Meslek	113	28,0
Ticaret (Esnaf,İş adamı)	68	16,8
İşçi	106	26,2
İşsiz	10	2,5
Toplam	404	100,0

Çizelge 7.49'de baba mesleklerinin dağılımında %28,0'lık bir orana sahip serbest meslek en yüksek değeri oluştururken, hemen ardından %26,2'lik oranla işçiler gelmektedir. Önceki değerlendirmelerde de belirtildiği gibi burada serbest meslek algılamasında (toplum tarafından) inşaat işinde her türlü işten, diğer vasıflı sayılmayan birçok iş türü (meslek) kastedilmektedir. Bu grubun sürekli çalışmadığı da göz önüne alınmalıdır. Ticaret, iş adamı %16,8, emekli işçi %11,1, memur ise %8,7 oranında bulunmaktadır.

Çizelge 7.50. Baba Mesleği İle Son Bir Ay İçerisinde Kitap ya da Dergi (satın alarak) Okunup Okunmama Durumu Arasındaki İlişki

		Son bir ayda satın alıp okundu mu? (kitap veya dergi)		Toplam
		Evet	Hayır	
Babanın Mesleği	Çiftçilik-hayvancılık	4	1	5
		80,0%	20,0%	100,0%
		1,5%	0,7%	1,2%
	Emekli İşçi	1,0%	0,2%	1,2%
		32	13	45
		71,1%	28,9%	100,0%
	Emekli Memur	12,2%	9,2%	11,1%
		7,9%	3,2%	11,1%
		21	1	22
	Memur	95,5%	4,5%	100,0%
		8,0%	0,7%	5,4%
		5,2%	0,2%	5,4%
	Serbest Meslek	21	14	35
		60,0%	40,0%	100,0%
		8,0%	9,9%	8,7%
	Ticaret(Esnaf,İş adamı)	5,2%	3,5%	8,7%
		71	42	113
		62,8%	37,2%	100,0%
	İşçi	27,1%	29,6%	28,0%
		17,6%	10,4%	28,0%
		47	21	68
	İşsiz	69,1%	30,9%	100,0%
		17,9%	14,8%	16,8%
		11,6%	5,2%	16,8%
	Toplam	62	44	106
		58,5%	41,5%	100,0%
		23,7%	31,0%	26,2%
		15,3%	10,9%	26,2%
		4	6	10
		40,0%	60,0%	100,0%
		1,5%	4,2%	2,5%
		1,0%	1,5%	2,5%
		262	142	404
		64,9%	35,1%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%
		64,9%	35,1%	100,0%

$\chi^2=16,014$

sd:7

P< 0,008

Gençlerin %64,9'u son bir aylık süre içerisinde kitap veya dergi alıp okuduğunu belirtmiştir. Baba mesleklerine göre baktığımızda en yüksek oran %95,5 ile emekli memur çocukları gelmektedir. En düşük okunan okuma yüzdesi de %40 ile işsiz olan babaların çocuklarına ait. Denek grubunun %35,1 son bir ay içerisinde ne kitap ne de dergi satın alıp okumadığını ifade etmiştir (Çizelge 7.50).

Çizelge 7.51. Baba Mesleği İle En Çok Beğenilerek İzlenen Yerli Dizi Film Arasındaki İlişki

	En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film													Toplam
	Hiç izleme	Aliye	Aşk Oyunu	Azap Yolu	Avrupa Yakası	En Son Babalar Duyar	İhlamurlar Altında	Kırık Kanatlar	Kurtlar Vadisi	Yabancı Damat	Sihirli Annem	Diğer	Acı Hayat	
Çiftçilik-hayvancılık	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 20,0%	1 20,0%	1 20,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 20,0%	0 0,0%	1 20,0%	0 0,0%	0 0,0%	5 100%
Emekli İşçi	5 11,1%	5 11,1%	6 13,3%	2 4,4%	4 8,9%	3 6,7%	3 6,7%	2 4,4%	9 20,0%	2 4,4%	0 0,0%	0 0,0%	4 8,9%	45 100%
Emekli Memur	4 18,2%	3 13,6%	1 4,5%	0 0,0%	3 13,6%	1 4,5%	4 18,2%	0 0,0%	4 18,2%	1 4,5%	0 0,0%	1 4,5%	0 0,0%	22 100%
Memur	2 5,7%	3 8,6%	4 11,4%	1 2,9%	5 14,3%	1 2,9%	3 8,6%	4 11,4%	7 20,0%	3 8,6%	0 0,0%	1 2,9%	1 2,9%	35 100%
Serbest Meslek	3 2,7%	6 5,3%	9 8,0%	4 3,5%	20 17,7%	5 4,4%	10 8,8%	6 5,3%	32 28,3%	6 5,3%	0 0,0%	6 5,3%	6 5,3%	113 100%
Ticaret(Esnaf,İş adamı)	4 5,9%	4 5,9%	7 10,3%	0 0,0%	17 25,0%	3 4,4%	5 7,4%	3 4,4%	12 17,6%	8 11,8%	1 1,5%	3 4,4%	1 1,5%	68 100%
İşçi	13 12,3%	5 4,7%	12 11,3%	3 2,8%	12 11,3%	5 4,7%	5 4,7%	11 10,4%	22 20,8%	7 6,6%	0 0,0%	2 1,9%	9 8,5%	106 100%
İşsiz	0 0,0%	1 10,0%	2 20,0%	0 0,0%	2 20,0%	0 0,0%	1 10,0%	0 0,0%	2 20,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 20,0%	10 100%
Toplam	31 7,7%	27 6,7%	41 10,1%	11 2,7%	64 15,8%	19 4,7%	31 7,7%	26 6,4%	89 22,0%	27 6,7%	2 0,5%	13 3,2%	23 5,7%	404 100%

$\chi^2=115,396$

sd:84

$P<0,013$

Baba mesleklerine göre en beğenilerek izlenen dizilere göre değerlendirdiğimizde baba mesleği işsiz, işçi ve serbest meslek olan gençlerin en fazla yoğun şiddet içerikli Kurtlar Vadisi dizisini tercih ettikleri, ticaretle uğraşan ve iş adamı meslekli babaların çocukları ise daha çok Avrupa Yakası adlı komedi dizisini tercih ettikleri görülmektedir (Çizelge 7,53).

Çizelge 7.52. Babanın Mesleği ile Gençler Üzerinde En Çok Etkili Kurum Arasındaki İlişki

		Size göre gençler üzerinde en çok ne etkili			Toplam
		Aile	Okul	Medya	
Babanın Mesleği	Çiftçilik-hayvancılık	5	0	0	5
		100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
2,6%		0,0%	0,0%	1,2%	
	Emekli İşçi	1,2%	0,0%	0,0%	1,2%
23		14	8	45	
51,1%		31,1%	17,8%	100,0%	
	Emekli Memur	11,9%	11,7%	8,9%	11,1%
5,7%		3,5%	2,0%	11,1%	
16		2	4	22	
	Memur	72,7%	9,1%	18,2%	100,0%
8,2%		1,7%	4,4%	5,4%	
4,0%		0,5%	1,0%	5,4%	
	Serbest Meslek	12	13	10	35
34,3%		37,1%	28,6%	100,0%	
6,2%		10,8%	11,1%	8,7%	
	Ticaret(Esnaf,İş adamı)	3,0%	3,2%	2,5%	8,7%
51		33	29	113	
45,1%		29,2%	25,7%	100,0%	
	İşçi	26,3%	27,5%	32,2%	28,0%
12,6%		8,2%	7,2%	28,0%	
27		32	9	68	
	İşsiz	39,7%	47,1%	13,2%	100,0%
13,9%		26,7%	10,0%	16,8%	
6,7%		7,9%	2,2%	16,8%	
	Toplam	56	22	28	106
52,8%		20,8%	26,4%	100,0%	
28,9%		18,3%	31,1%	26,2%	
	İşsiz	13,9%	5,4%	6,9%	26,2%
4		4	2	10	
40,0%		40,0%	20,0%	100,0%	
	Toplam	2,1%	3,3%	2,2%	2,5%
1,0%		1,0%	0,5%	2,5%	
194		120	90	404	
	Toplam	48,0%	29,7%	22,3%	100,0%
100,0%		100,0%	100,0%	100,0%	
48,0%		29,7%	22,3%	100,0%	

$\chi^2=30,555$

sd:14

$P < 0,006$

Denek grubunun baba mesleğine göre gençler üzerinde en etkili kurum sorusuna (Çizelge 7.52), babası işsiz olanların %40,0'ı okul ve aile, işçi olanların %52,8'i aile, Ticaretle uğraşan ve iş adamı olanların %47,1'i okul, Serbest meslek olanların %45,1'i aile, memur olanların %37,1'i aile, memur emeklisi olanların %72,7'si aile, emekli işçi olanların 51,1'i aile ve son olarak çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşanların %100,0'ı aile olarak cevap vermişlerdir.

Çizelge 7.53. Baba Mesleği İle Nedenini Bilmeyen Kaygılar Yaşama Durumu Arasındaki İlişki

		Nedenini bilmediğim kaygılarım oluyor				Toplam
		Sık sık	Arada bir	Bir kez	Hiç	
Babanın Mesleği	Çiftçilik-hayvancılık	3 60,0%	1 20,0%	1 20,0%	0 0,0%	5 100,0%
		4,6%	0,6%	2,2%	0,0%	1,2%
		0,7%	0,2%	0,2%	0,0%	1,2%
	Emekli İşçi	14 31,1%	14 31,1%	2 4,4%	15 33,3%	45 100,0%
		21,5%	7,8%	4,4%	13,2%	11,1%
		3,5%	3,5%	0,5%	3,7%	11,1%
	Emekli Memur	4 18,2%	7 31,8%	1 4,5%	10 45,5%	22 100,0%
		6,2%	3,9%	2,2%	8,8%	5,4%
		1,0%	1,7%	0,2%	2,5%	5,4%
	Memur	6 17,1%	13 37,1%	6 17,1%	10 28,6%	35 100,0%
		9,2%	7,2%	13,3%	8,8%	8,7%
		1,5%	3,2%	1,5%	2,5%	8,7%
	Serbest Meslek	16 14,2%	55 48,7%	17 15,0%	25 22,1%	113 100,0%
		24,6%	30,6%	37,8%	21,9%	28,0%
		4,0%	13,6%	4,2%	6,2%	28,0%
	Ticaret(Esnaf,İş adamı)	7 10,3%	34 50,0%	10 14,7%	17 25,0%	68 100,0%
		10,8%	18,9%	22,2%	14,9%	16,8%
		1,7%	8,4%	2,5%	4,2%	16,8%
	İşçi	13 12,3%	54 50,9%	8 7,5%	31 29,2%	106 100,0%
		20,0%	30,0%	17,8%	27,2%	26,2%
		3,2%	13,4%	2,0%	7,7%	26,2%
	İşsiz	2 20,0%	2 20,0%	0 0,0%	6 60,0%	10 100,0%
		3,1%	1,1%	0,0%	5,3%	2,5%
		0,5%	0,5%	0,0%	1,5%	2,5%
Toplam		65 16,1%	180 44,6%	45 11,1%	114 28,2%	404 100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		16,1%	44,6%	11,1%	28,2%	100,0%

$\chi^2=40,391$

sd:21

P<0,007

Çizelge 7.53'ye göre nedenini bilmediği kaygıyı sık sık yaşayan gençlerin %60,0'ı çiftçi, %31,1' emekli işçi, %20,0'ı işsiz, %18,2 emekli memur, %17,1 memur, %14,2 serbest meslek, %12,3 işçi ve %10,3 ise ticaret ve iş adamı çocuğu olduğu görülmektedir. Diğer taraftan işçi, serbest meslek ve ticaret, ile uğraşan esnaf çocuklarının ara sıra bu duyguya kapılma oranı %50 civarındadır. En az bir kez bu kaygıyı yaşayanlardan serbest meslekle uğraşanların çocukları %77,9, ticaret-esnaf işi ile uğraşanların çocukları %75,0, memur çocukları %71,4, ve işçi çocukları ise %70,8 oranındadır.

7.2.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin bulgular ve Yorum

Çizelge 7.54. Deneklerin Babasının Öğrenim Düzeyine Göre Dağılımı

Öğrenim Düzeyi	n	%
Okur-Yazar Değil	3	0,7
İlkokul	151	37,4
Ortaokul	94	23,3
Lise	109	27,0
Üniversite	47	11,6
Toplam	404	100,0

Deneklerin babasının %37,4'ü ilkokul, %27,0'ı lise, %23,3'ü ortaokul ve %11,6'sı üniversite mezunudur. Okuma- yazma bilmeyenlerin oranı ise % 0,7'dir (Çizelge 7.54).

Çizelge 7.55. Babanın Öğrenim Düzeyi ile Son Bir Ay İçerisinde Kitap ya da Dergi (satın alarak) Okunup Okunmama Durumu Arasındaki İlişki

		Son bir ayda satın alıp okundu mu? (kitap veya dergi)		Toplam
		Evet	Hayır	
Babanın öğrenim düzeyi	Okur-Yazar	1 33,3%	2 66,7%	3 100,0%
	Değil	0,4%	1,4%	0,7%
		0,2%	0,5%	0,7%
	İlkokul	84 55,6%	67 44,4%	151 100,0%
		32,1%	47,2%	37,4%
		20,8%	16,6%	37,4%
	Ortaokul	65 69,1%	29 30,9%	94 100,0%
		24,8%	20,4%	23,3%
		16,1%	7,2%	23,3%
	Lise	77 70,6%	32 29,4%	109 100,0%
	29,4%	22,5%	27,0%	
	19,1%	7,9%	27,0%	
Üniversite	35 74,5%	12 25,5%	47 100,0%	
	13,4%	8,5%	11,6%	
	8,7%	3,0%	11,6%	
Toplam	262 64,9%	142 35,1%	404 100,0%	
	100,0%	100,0%	100,0%	
	64,9%	35,1%	100,0%	

$\chi^2=11,214$

sd:4

P< 0,024

Çizelge 7.55'ye baktığımızda babanın öğrenim düzeyi ile son bir ayda kitap ve dergi (satın alarak) okuma arasında doğru bir orantı vardır. Eğitim düzeyinin artmasıyla okuma oranında da ciddi artışların olduğu gözlenmektedir. İlkokul düzeyinde bir eğitime sahip bir babanın çocuğu %55,6 oranında okurken, ortaokul düzeyinde babanın çocuğu %69,1 oranında okumaktadır. %70,6 okuma yüzdesine sahip gençlerin babaları lise seviyesinde bir eğitime sahipken, %74,5 okuma yüzdesine sahip gençlerin babaları da üniversite eğitimine sahip bulunmaktadır.

Çizelge 7.56. Babanın Öğrenim Düzeyi ile Gençler Üzerinde En Çok Etkili Kurum Arasındaki İlişki

	Size göre gençler üzerinde en çok ne etkili			Toplam
	Aile	Okul	Medya	
Okur-Yazar Değil	1	1	1	3
	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
	0,5%	0,8%	1,1%	0,7%
İlkokul	0,2%	0,2%	0,2%	0,7%
	73	37	41	151
	48,3%	24,5%	27,2%	100,0%
Ortaokul	37,6%	30,8%	44,9%	37,4%
	18,1%	9,2%	10,1%	37,4%
	42	36	16	94
Lise	44,7%	38,3%	17,0%	100,0%
	21,6%	30,0%	18,0%	23,3%
	10,4%	8,9%	4,0%	23,3%
Üniversite	62	33	14	109
	56,9%	30,3%	12,8%	100,0%
	32,0%	27,5%	15,7%	27,0%
Toplam	15,4%	8,2%	3,5%	27,0%
	16	13	18	47
	34,0%	27,7%	38,3%	100,0%
Toplam	8,2%	10,8%	20,2%	11,7%
	4,0%	3,2%	4,5%	11,7%
	194	120	90	404
Toplam	48,0%	29,7%	22,3%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	48,0%	29,7%	22,3%	100,0%

$\chi^2=20,247$

sd:10

P< 0,009

Gençler üzerinde en çok etkili kurumun ne olduğu sorusuna (Çizelge 7.56) gençlerin %48,0'ı aile, %29,7'si okul ve %22,3'ü de medya yanıtını vermiştir. Bu grup içerisinde üniversite eğitimine sahip babası olan bireylerin %38,3'ü medya derken %34,0'ı, aile ve %27,7'si de okul demmiştir. Bu şekilde diğer eğitim seviyelerine baktığımızda en yüksek oranda medya yanıtını veren üniversite eğitimine sahip babası olan gençlerdir.

Çizelge 7.57. Babanın Öğrenim Düzeyi ile sinemaya Gitme Alışkanlığı Arasındaki İlişki

	Sinemaya gider misiniz?			Toplam	
	Sürekli	Bazen	Hiç		
Okur- Yazar	0 0,0%	1 33,3%	2 66,7%	3 100,0%	
Değil	0,0%	0,4%	2,0%	0,7%	
	0,0%	0,2%	0,5%	0,7%	
Babanın öğrenim düzeyi	İlkokul	1 0,7%	98 64,9%	52 34,4%	151 100,0%
		1,9%	39,0%	52,5%	37,4%
		0,2%	24,3%	12,9%	37,4%
	Ortaokul	13 13,8%	61 64,9%	20 21,3%	94 100,0%
		24,1%	24,3%	20,2%	23,3%
		3,2%	15,1%	5,0%	23,3%
	Lise	23 21,1%	67 61,5%	19 17,4%	109 100,0%
		42,6%	26,7%	19,2%	27,0%
		5,7%	16,6%	4,7%	27,0%
Üniversite	17 36,2%	24 51,1%	6 12,8%	47 100,0%	
	31,5%	9,6%	6,1%	11,6%	
	4,2%	5,9%	1,5%	11,6%	
Toplam	54 13,4%	251 62,1%	99 24,5%	404 100,0%	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	13,4%	62,1%	24,5%	100,0%	

$\chi^2=56,973$

sd:8

$P < 0,000$

Babanın öğrenim düzeyi ile gencin sinemaya gitme alışkanlığı arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmektedir (Çizelge 7.57). Üniversite eğitime sahip babanın çocukları %87,3 oranında bazen veya sürekli sinemaya giderken, lise eğitime sahip olanları %82,6 oranında sinemaya gitmektedir. Ortaokul seviyesinde bu alışkanlık %78,7'e, ilkokul seviyesinde ise %65,6 seviyesine düşmektedir. Sinemaya sık sık giderim cevabı verenlerin en yüksek oranı %36,1 ile babaları üniversite eğitimi almış gençler almaktadır. Bu oran lise için %21,1, ortaokul için %13,8, ilkokul için ise %0,7 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sonuçlara bakarak eğitim seviyesinin artması ile aile içerisinde yeni yetişen bireylerde dâhil olmak üzere değerlerinde değişmelerin de beraber geldiğini, daha bilinçli değerlendirmeler ortaya konduğu (Çizelge 7.56) ve beğeni ve estetik anlayışların farklılaştığını ya da yeniden oluştuğunu söylemek mümkün olacaktır.

Çizelge 7.58. Babanın Öğrenim Düzeyi ile Gençliğin En Önemli Sorunu Arasındaki İlişki

	Size göre gençliğin sorunu						Toplam	
	Cinsel sorunlar	Ekonomik sorunlar	İşsizlik	Kuşak çatışması	Psikolojik sorunlar	Diğer		
Okur-Yazar	1	1	1	0	0	0	3	
	33,3%	33,3%	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	
Değil	1,6%	2,3%	2,9%	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%	
	0,2%	0,2%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%	
Babanın öğrenim düzeyi	İlkokul	25	23	18	37	45	3	151
		16,6%	15,2%	11,9%	24,5%	29,8%	2,0%	100,0%
		39,1%	52,3%	52,9%	38,9%	28,3%	37,5%	37,4%
		6,2%	5,7%	4,5%	9,2%	11,1%	0,7%	37,4%
	Ortaokul	12	6	9	30	35	2	94
		12,8%	6,4%	9,6%	31,9%	37,2%	2,1%	100,0%
		18,8%	13,6%	26,5%	31,6%	22,0%	25,0%	23,3%
		3,0%	1,5%	2,2%	7,4%	8,7%	0,5%	23,3%
	Lise	17	12	6	20	54	0	109
		15,6%	11,0%	5,5%	18,3%	49,5%	0,0%	100,0%
		26,6%	27,3%	17,6%	21,1%	34,0%	0,0%	27,0%
		4,2%	3,0%	1,5%	5,0%	13,4%	0,0%	27,0%
Üniversite	9	2	0	8	25	3	47	
	19,1%	4,3%	0,0%	17,0%	53,2%	6,4%	100,0%	
	14,1%	4,5%	0,0%	8,4%	15,7%	37,5%	11,6%	
	2,2%	0,5%	0,0%	2,0%	6,2%	0,7%	11,6%	
Toplam	64	44	34	95	159	8	404	
	15,8%	10,9%	8,4%	23,5%	39,4%	2,0%	100,0%	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	15,8%	10,9%	8,4%	23,5%	39,4%	2,0%	100,0%	

$\chi^2=41,241$

sd:20

$P < 0,003$

Babanın eğitim seviyesine bağlı olarak gençlerin sorunlarının önceliklerine göre dağılımına baktığımızda (Çizelge 7.58) eğitim seviyesinin sorunların oluşmasında ve ortadan kaldırılmasında önemli rol oynadığını görmekteyiz. Örneğin üniversite mezunu babanın çocuklarından hiçbiri işsizliği sorun olarak görmezken, %53,2'si ise psikolojik sorun olarak belirtmiştir. %17,0'ı da kuşak çatışması olduğunu belirtmiştir. Bütün eğitim seviyelerine baktığımızda çoğunlukla psikolojik sorunlar öncelikli olmaktadır. Ancak eğitim seviyesinde aşağı doğru gidildikçe de kuşak çatışmasının belirgin arttığını görmekteyiz. Gençlerin iç dünyası ve dış dünyası arasında denge kurmakta zorlandığı bu dönemde dışarıdan gelen bilinçli iletişimlerin sonuçlarını burada karşımıza çıktığını görmekteyiz. Bu nedenle eğitim seviyesine bağlı olarak genç ile anne baba arasında genci anlama konusunda belirgin farklılıklar olduğunu söyleyebiliriz. Diğer taraftan psikolojik sorunları öne çıkaran gençlerin özellikle eğitim kurumlarında yeterince profesyonel destek görmedikleri ve bunlarla baş başa kaldıkları da ortadadır.

Çizelge 7.59. Babanın Öğrenim Düzeyi ile Bir Başkası İle Şiddet İçeren Mücadeleye Girip Girmeme Durumu Arasındaki İlişki

	Bir başkası ile şiddet içeren mücadele girme		Toplam
	Hayır girmedim	Evet, girdim	
Okur-Yazar	2 66,7%	1 33,3%	3 100,0%
Değil	1,1%	0,5%	0,7%
	0,5%	0,2%	0,7%
İlkokul	62 41,1%	89 58,9%	151 100,0%
	33,0%	41,2%	37,4%
	15,3%	22,0%	37,4%
Ortaokul	54 57,4%	40 42,6%	94 100,0%
	28,7%	18,5%	23,3%
	13,4%	9,9%	23,3%
Lise	56 51,4%	53 48,6%	109 100,0%
	29,8%	24,5%	27,0%
	13,9%	13,1%	27,0%
Üniversite	14 29,8%	33 70,2%	47 100,0%
	7,4%	15,3%	11,6%
	3,5%	8,2%	11,6%
Toplam	188 46,5%	216 53,5%	404 100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%
	46,5%	53,5%	100,0%

$\chi^2=13,132$

sd:4

P< 0,011

Babanın öğrenim düzeyine bağlı olarak bir başkası ile şiddet içeren mücadeleye girme durumuna baktığımızda (Çizelge 7.59) okuryazar olmayan babanın çocukları %33,3 oranında, ilkokul düzeyinde bir eğitime sahip babanın çocukları %58,9 oranında, ortaokul eğitime sahip babanın çocukları %42,6 oranında, lise eğitimine sahip babanın çocukları %48,6 oranında ve üniversite eğitimine sahip babanın çocukları da %70,2 oranında şiddete başvurduklarını belirtmişlerdir.

Babanın öğrenim düzeyi arttıkça küçük oranda da olsa boşanma ile dağılmış aile oranı artmaktadır (Çizelge 7.60). İlkokul seviyesinde eğitime sahip babanın çocuklarının %1,3'ü, orta eğitime sahip olanların %3,2'si, lise eğitimine sahip olanların %3,7'si ve üniversite eğitimine sahip olanların ise %4,3'ü boşanma ile dağılmış ailelerde yaşamaktadırlar.

Çizelge 7.60. Babanın Öğrenim Düzeyi İle Aile Yapısı Arasındaki İlişki

	Ailenin Yapısı					Toplam
	Çekirdek aile	Geleneksel aile	Boşanma ile dağılmış aile	Anne vefat etmiş aile	Baba vefat etmiş aile	
Babanın Öğrenim Düzeyi	0 0,0%	3 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	3 100,0%
Okur-Yazar	0 0,0%	3 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	3 100,0%
Değil	0 0,0%	0 0,7%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,7%
İlkokul	126 83,4% 36,2% 31,2%	18 11,9% 47,4% 4,5%	2 1,3% 18,2% 0,5%	3 2,0% 100,0% 0,7%	2 1,3% 50,0% 0,5%	151 100,0% 37,4% 37,4%
Ortaokul	86 91,5% 24,7% 21,3%	4 4,3% 10,5% 1,0%	3 3,2% 27,3% 0,7%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 1,1% 25,0% 0,2%	94 100,0% 23,3% 23,3%
Lise	96 88,1% 27,6% 23,8%	9 8,3% 23,7% 2,2%	4 3,7% 36,4% 1,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	109 100,0% 27,0% 27,0%
Üniversite	40 85,1% 11,5% 9,9%	4 8,5% 10,5% 1,0%	2 4,3% 18,2% 0,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 2,1% 25,0% 0,2%	47 100,0% 11,6% 11,6%
Toplam	348 86,1% 100,0% 86,1%	38 9,4% 100,0% 9,4%	11 2,7% 100,0% 2,7%	3 0,7% 100,0% 0,7%	4 1,0% 100,0% 1,0%	404 100,0% 100,0% 100,0%

$\chi^2=42,045$

sd:16

P< 0,000

Çizelge 7.61'e baktığımızda öğretim seviyesine göre aşağı inildikçe gecekonduda oturma oranının arttığı görülmektedir. Babası lise mezunu olan gençlerin %1,8'i, babası ortaokul mezunu olan gençlerin %11,7'si, babası ilkököl mezunu olan gençlerin %21,9'u, babası okuma yazma bilmeyen gençlerin ise %66,7'si gecekonduda oturduğunu belirtmiştir. Diğer taraftan daha çok üniversite mezunu olan babanın çocukları müstakil bahçeli evlerde oturduğunu belirtmiştir. Bunlardan %21,3'ü üniversite mezunu, %16,5'i lise mezunu, %6,4'ü ise ortaokul mezunu olan babaların çocuklarıdır.

Çizelge 7.61. Babanın Öğrenim Düzeyi İle Ailenin Oturduğu Konut Tipi Arasındaki İlişki

		Ailenin oturduğu konut tipi			Toplam
		Apartman Dairesi	Gece Kondu	Müstakil ev	
Babanın öğrenim düzeyi	Okur-Yazar	0 0,0%	2 66,7%	1 33,3%	3 100,0%
	Değil	0 0,0%	4 4,2%	2 2,0%	7 0,7%
		0 0,0%	5 0,5%	2 0,2%	7 0,7%
İlkokul		104 68,9%	33 21,9%	14 9,3%	151 100,0%
		33 33,9%	68 68,8%	28 28,6%	129 37,4%
		77 25,7%	11 8,2%	6 3,5%	94 37,4%
Ortaokul		77 81,9%	11 11,7%	6 6,4%	94 100,0%
		25 25,1%	22 22,9%	12 12,2%	59 23,3%
		19 19,1%	2 2,7%	1 1,5%	22 23,3%
Lise		89 81,7%	2 1,8%	18 16,5%	109 100,0%
		29 29,0%	4 4,2%	36 36,7%	69 27,0%
		22 22,0%	0 0,5%	4 4,5%	26 27,0%
Üniversite		37 78,7%	0 0,0%	10 21,3%	47 100,0%
		12 12,1%	0 0,0%	20 20,4%	32 11,6%
		9 9,2%	0 0,0%	2 2,5%	11 11,6%
Toplam		307 76,0%	48 11,9%	49 12,1%	404 100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		76,0%	11,9%	12,1%	100,0%

$\chi^2=48,950$

sd:8

P< 0,000

Babası üniversite mezunu olan gençlerin %31,5'i Pop, %25'5'i Rock %10,6'sı Türk Halk Müziği %6,4'ü Özgün Müzik %6,4'ü de Arabesk dinlerken %19,1'i diğer başlığı altında metal, yabancı vb müzik dinlediğini belirtmiştir. Babası lise mezunu olanların %40,0' Pop, %26,6'sı Rock, %8,3 Türk Halk Müziği, %8,3'ü Arabesk, %5,5'i Özgün Müzik dinlediğini belirtmiş. Rock Müzik beğenenlerin dağılımına baktığımızda babası ilkökul seviyesinde bir eğitime sahip gençler %15,2, babası ortaokul seviyesinde bir eğitime sahip olan gençler %18,1, babası lise seviyesinde bir eğitime sahip gençler %26,6 ve babası üniversite seviyesinde bir eğitime sahip gençler ise %25,5 bu müziği dinlediklerini belirtmişlerdir (Çizelge 7.62)

Çizelge 7.62. Babanın Öğrenim Düzeyi İle Gencin En Çok Beğendiği Müzik Türü Arasındaki İlişki

		En çok beğenilen müzik türü							Toplam
		Arabesk	Özgün Müzik	Pop	Rock	Türk Halk Müziği	Türk Sanat Müziği	Diğer	
Babanın öğrenim düzeyi	Okur-Yazar	0 0,0%	1 33,3%	0 0,0%	0 0,0%	2 66,7%	0 0,0%	0 0,0%	3 100,0%
	Değil	0 0,0%	2 2,4%	0 0,0%	0 0,0%	5 5,7%	0 0,0%	0 0,0%	7 0,7%
İlkokul		24 15,9%	23 15,2%	59 39,1%	23 15,2%	12 7,9%	2 1,3%	8 5,3%	151 100,0%
		55,8%	54,8%	35,5%	28,4%	34,3%	22,2%	28,6%	37,4%
		5,9%	5,7%	14,6%	5,7%	3,0%	0,5%	2,0%	37,4%
Ortaokul		7 7,4%	9 9,6%	44 46,8%	17 18,1%	7 7,4%	5 5,3%	5 5,3%	94 100,0%
		16,3%	21,4%	26,5%	21,0%	20,0%	55,6%	17,9%	23,3%
		1,7%	2,2%	10,9%	4,2%	1,7%	1,2%	1,2%	23,3%
Lise		9 8,3%	6 5,5%	48 44,0%	29 26,6%	9 8,3%	2 1,8%	6 5,5%	109 100,0%
		20,9%	14,3%	28,9%	35,8%	25,7%	22,2%	21,4%	27,0%
		2,2%	1,5%	11,9%	7,2%	2,2%	0,5%	1,5%	27,0%
Üniversite		3 6,4%	3 6,4%	15 31,9%	12 25,5%	5 10,6%	0 0,0%	9 19,1%	47 100,0%
		7,0%	7,1%	9,0%	14,8%	14,3%	0,0%	32,1%	11,6%
		0,7%	0,7%	3,7%	3,0%	1,2%	0,0%	2,2%	11,6%
Toplam		43 10,6%	42 10,4%	166 41,1%	81 20,0%	35 8,7%	9 2,2%	28 6,9%	404 100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		10,6%	10,4%	41,1%	20,0%	8,7%	2,2%	6,9%	100,0%

$\chi^2=53,118$

sd:24

P< 0,001

Çizelge 7.63'de babaları üniversite eğitimine sahip gençlerin %31,9'u Avrupa Yakası adlı komedi dizisini, %23,4'ü Kurtlar Vadisi adlı yoğun şiddet içeren diziyi, 10,6'sı Kırık Kanatlar adlı diziyi en çok beğenerek izlediklerini belirtmişlerdir. Babaları lise mezunu olan gençlerin %21,1'i Avrupa Yakası dizisini, %17,4'ü Kurtlar Vadisi adlı diziyi, %11,0'ı Kırık Kanatlar adlı diziyi en çok beğenerek izlediklerini belirtmişlerdir. Babaları ortaokul düzeyinde eğitime sahip olanların her biri %13,8'er oranlarda olmak üzere Kurtlar Vadisi, Aşk Oyunu ve İhlamurlar Altında adlı dizileri, %10,6 oranında ise Avrupa Yakası adlı diziyi en çok beğendiklerini belirtmişlerdir. Gençlerden babaları ilkokul mezunu olanların %29,1'i Kurtlar Vadisi, %10,6'şar oranlarda olmak üzere aşk oyunu ve Avrupa Yakası adlı dizileri çok beğenerek izlediklerini belirtmişler. Gençlerden hiç dizi izlemeyenlerin %9,6'sı ortaokul, %9,2'si lise, 56,6'sı ilkokul ve %4,3'ü üniversite mezunu babanın çocuklarıdır.

Çizelge 7.63. Babanın Öğrenim Düzeyi İle En Çok Beğenilerek İzlenen Yerli Dizi Film Arasındaki İlişki

		En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film												Toplam	
		Hiç izlemem	Aliye	Aşk Oyunu	Azap Yolu	Avrupa Yakası	En Son Babalar Duyar	İhlamurlar Altında	Kırık Kanatlar	Kurtlar Vadisi	Yabancı Damat	Sihirli Annem	Diğer		Acı Hayat
Babının öğrenim düzeyi	Okur-Yazar Değil	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 66,7%	0 0,0%	1 33,3%	0 0,0%	0 0,0%	3 100%
	İlkokul	10 6,6%	9 6,0%	16 10,6%	7 4,6%	16 10,6%	6 4,0%	12 7,9%	5 3,3%	44 29,1%	8 5,3%	1 0,7%	5 3,3%	12 7,9%	151 100%
	Ortaokul	9 9,6%	9 9,6%	13 13,8%	2 2,1%	10 10,6%	7 7,4%	13 13,8%	4 4,3%	13 13,8%	7 7,4%	0 0,0%	3 3,2%	4 4,3%	94 100%
	Lise	10 9,2%	6 5,5%	9 8,3%	2 1,8%	23 21,1%	6 5,5%	3 2,8%	12 11,0%	19 17,4%	9 8,3%	0 0,0%	3 2,8%	7 6,4%	109 100%
	Üniversite	2 4,3%	3 6,4%	3 6,4%	0 0,0%	15 31,9%	0 0,0%	3 6,4%	5 10,6%	11 23,4%	3 6,4%	0 0,0%	2 4,3%	0 0,0%	47 100%
	Toplam	31 7,7%	27 6,7%	41 10,1%	11 2,7%	64 15,8%	19 4,7%	31 7,7%	26 6,4%	89 22,0%	27 6,7%	2 0,5%	13 3,2%	23 5,7%	404 100%

$\chi^2=127,901$

sd:48

P<0,000

Babının öğrenim düzeyi ile alkol (Çizelge 7.64) ve sigara (Çizelge 7.65) kullanma alışkanlıklarına baktığımızda babaları üniversite mezunu olan gençlerin %17,0 oranında bazen, %10,6 oranında çoğu zaman alkol kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu grup içerisinde %4,3'lük bir kızım sigaraya arkadaş etkisi ile başladıklarını belirtmişlerdir. Gençlerden lise mezunu babaları olanların %21,1'i bazen, %3,7'si de çoğu zaman alkol aldıklarını belirtmiştir. Bunlardan %11'i sigara kullandığını ve %7,6'sı da sigaraya arkadaş çevresi ile başladığını belirtmiştir. Ortaokul seviyesinde bir eğitime sahip babanın çocuğu gençlerden %16,0'ı bazen, %1,1'i çoğu zaman alkol aldığını, %8,5'i arkadaş çevresi ile %1,8'i de diğer nedenlerle sigaraya başladığını belirtmiştir.

Çizelge 7.64. Babanın Öğrenim Düzeyi İle Gencin Alkol Kullanma Alışkanlığı Arasındaki İlişki

		Alkol kullanıyor musunuz?			Toplam
		Hayır	Bazen	Çoğu zaman	
Babanın öğrenim düzeyi	Okur-Yazar	2 66,7%	0 0,0%	1 33,3%	3 100,0%
	Değil	0,6%	0,0%	7,1%	0,7%
	İlkokul	126 83,4%	22 14,6%	3 2,0%	151 100,0%
		39,1%	32,4%	21,4%	37,4%
		31,2%	5,4%	0,7%	37,4%
	Ortaokul	78 83,0%	15 16,0%	1 1,1%	94 100,0%
	24,2%	22,1%	7,1%	23,3%	
	19,3%	3,7%	0,2%	23,3%	
Lise	82 75,2%	23 21,1%	4 3,7%	109 100,0%	
	25,5%	33,8%	28,6%	27,0%	
	20,3%	5,7%	1,0%	27,0%	
Üniversite	34 72,3%	8 17,0%	5 10,6%	47 100,0%	
	10,6%	11,8%	35,7%	11,6%	
	8,4%	2,0%	1,2%	11,6%	
Toplam	322 79,7%	68 16,8%	14 3,5%	404 100,0%	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	79,7%	16,8%	3,5%	100,0%	

$\chi^2=20,468$

sd:8

P< 0,009

Çizelge 7.65. Babanın Öğrenim Düzeyi İle Gencin Sigara Alışkanlığı Arasındaki İlişki

		Sigara içiyor musunuz?					Toplam
		Hayır içmiyorum	Ailemde içenlere özendim	Arkadaş çevresinden alıştım	Televizyonun etkisiyle alıştım	Diğer	
Babanın öğrenim düzeyi	Okur-Yazar	2 66,7%	1 33,3%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	3 100,0%
	Değil	0,6%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%
	İlkokul	126 83,4%	0 0,0%	23 15,2%	0 0,0%	2 1,3%	151 100,0%
		35,6%	0,0%	56,1%	0,0%	33,3%	37,4%
		31,2%	0,0%	5,7%	0,0%	0,5%	37,4%
	Ortaokul	84 89,4%	0 0,0%	8 8,5%	0 0,0%	2 2,1%	94 100,0%
	23,7%	0,0%	19,5%	0,0%	33,3%	23,3%	
	20,8%	0,0%	2,0%	0,0%	0,5%	23,3%	
Lise	97 89,0%	1 0,9%	8 7,3%	1 0,9%	2 1,8%	109 100,0%	
	27,4%	50,0%	19,5%	100,0%	33,3%	27,0%	
	24,0%	0,2%	2,0%	0,2%	0,5%	27,0%	
Üniversite	45 95,7%	0 0,0%	2 4,3%	0 0,0%	0 0,0%	47 100,0%	
	12,7%	0,0%	4,9%	0,0%	0,0%	11,6%	
	11,1%	0,0%	0,5%	0,0%	0,0%	11,6%	
Toplam	354 87,6%	2 0,5%	41 10,1%	1 0,2%	6 1,5%	404 100,0%	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	87,6%	0,5%	10,1%	0,2%	1,5%	100,0%	

$\chi^2=78,727$

sd:16

P< 0,000

Çizelge 7.66. Babanın Öğrenim Durumu İle Tiyatroya Gitme Alışkanlığı Arındaki İlişki

		Tiyatroya gider misiniz?			Toplam
		Sürekli	Bazen	Hiç	
Babanın öğrenim düzeyi	Okur-Yazar	0 0,0%	2 66,7%	1 33,3%	3 100,0%
	Değil	0,0%	1,1%	0,5%	0,7%
		0,0%	0,5%	0,2%	0,7%
İlkokul		1 0,7%	57 37,7%	93 61,6%	151 100,0%
		8,3%	31,8%	43,7%	37,4%
		0,2%	14,1%	23,0%	37,4%
Ortaokul		1 1,1%	49 52,1%	44 46,8%	94 100,0%
		8,3%	27,4%	20,7%	23,3%
		0,2%	12,1%	10,9%	23,3%
Lise		10 9,2%	45 41,3%	54 49,5%	109 100,0%
		83,3%	25,1%	25,4%	27,0%
		2,5%	11,1%	13,4%	27,0%
Üniversite		0 0,0%	26 55,3%	21 44,7%	47 100,0%
		0,0%	14,5%	9,9%	11,6%
		0,0%	6,4%	5,2%	11,6%
Toplam		12 3,0%	179 44,3%	213 52,7%	404 100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		3,0%	44,3%	52,7%	100,0%

$\chi^2=27,956$

sd:8

$P < 0,000$

Gençlerden babaları üniversite mezunu olanların %55,3'ü, babaları lise mezunu olanların %50,5'i, babaları ortaokul mezunu olanların %53,2'si ve babaları ilkököl mezunu olanların %38,4'ü bazen veya sürekli tiyatroya gittiğini belirtmiştir (Çizelge 7.66).

7.2.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin bulgular ve Yorum

Çizelge 7.67. Deneklerin Aile Yapısına Göre Dağılımı

Aile Yapısı	n	%
Çekirdek aile	348	86,1
Geleneksel aile	38	9,4
Boşanma ile dağılmış aile	11	2,7
Anne vefat etmiş aile	3	,7
Baba vefat etmiş aile	4	1,0
Toplam	404	100,0

Deneklerin aile yapısı ile ilgili çizelgede (Çizelge 7.67) %86,1'lık bir oranla 348 ailenin çekirdek aile olduğunu görmekteyiz. Bununla beraber geleneksel aile yapısına sahip ailelerin oranı ise %9,4'dür. %2,7 oranında ise boşanmış ve ya dağılmış aile var.

Çizelge 7.68. Aile Yapısı İle Ailenin Genç Karşı Tutumu Arasındaki İlişki

Ailenin Yapısı	Ailenizin size karşı tutumu					Toplam
	Oldukça otoriter	Oldukça ilgili	Anlayışlı ve demokrat	İlgisiz	Diğer	
Çekirdek aile	29	155	144	16	4	348
	8,3%	44,5%	41,4%	4,6%	1,1%	100,0%
	69,0%	90,6%	86,7%	84,2%	66,7%	86,1%
Geleneksel aile	10	12	12	3	1	38
	26,3%	31,6%	31,6%	7,9%	2,6%	100,0%
	23,8%	7,0%	7,2%	15,8%	16,7%	9,4%
Boşanma ile dağılmış aile	2	0	9	0	0	11
	18,2%	0,0%	81,8%	0,0%	0,0%	100,0%
	4,8%	0,0%	5,4%	0,0%	0,0%	2,7%
Anne vefat etmiş aile	1	1	0	0	1	3
	33,3%	33,3%	0,0%	0,0%	33,3%	100,0%
	2,4%	0,6%	0,0%	0,0%	16,7%	0,7%
Baba vefat etmiş aile	0	3	1	0	0	4
	0,0%	75,0%	25,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	0,0%	1,8%	0,6%	0,0%	0,0%	1,0%
Toplam	42	171	166	19	6	404
	10,4%	42,3%	41,1%	4,7%	1,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	10,4%	42,3%	41,1%	4,7%	1,5%	100,0%

$\chi^2=50,185$

sd:16

$P < 0,000$

Çizelge 7.68'de geleneksel ailelerin çekirdek ailelere oranla daha otoriter olduğunu söyleyebiliriz. Çekirdek ailelerin %44,5'i oldukça ilgili, %41,4'ü anlayışlı ve demokrat, %8,3'ü oldukça otoriter, %4,6'sı ilgisiz olarak gençler tarafından tanımlanırken, geleneksel ailelerin %31,6'sar oranlarda oldukça ilgili ve anlayışlı-demokrat, %26,3 oranında oldukça otoriter ve %7,9 oranında ilgisiz olduğu belirtilmiştir. Boşanma ile dağılmış ailelerinden %18,2'i oranında oldukça otoriter tanımlanmıştır.

Aile Yapısı ile evden kaçma düşüncesini karşılaştırdığımızda (Çizelge 7.69), geleneksel aile yapısına mensup %21,1'lik kesim ve boşanma ile dağılmış aileye mensup %18,2'lik bir kesim

sık sık evden kaçmayı düşündüklerini belirtmişlerdir. Çekirdek ailedeki gençlerin %34,8'i, geleneksel ailedeki gençlerin %47,4'ü, boşanma ile dağılmış ailedeki gençlerin %45,5'i, anne vefat etmiş ailedeki gençlerin tamamı en az bir defa evden kaçmayı düşünmüş. Diğer taraftan baba vefat etmiş ailedeki gençlerden hiçbiri evden kaçmayı düşünmemiştir.

Çizelge 7.69. Aile Yapısı İle Evden Kaçmayı Düşünme Arasındaki İlişki

		Evden kaçmayı düşündüm(düşünüyorum)				Toplam
		Sık sık	Arada bir	Bir kez	Hiç	
Ailenin Yapısı	Çekirdek aile	10	50	61	227	348
		2,9%	14,4%	17,5%	65,2%	100,0%
		50,0%	84,7%	89,7%	88,3%	86,1%
		2,5%	12,4%	15,1%	56,2%	86,1%
	Geleneksel aile	8	5	5	20	38
		21,1%	13,2%	13,2%	52,6%	100,0%
		40,0%	8,5%	7,4%	7,8%	9,4%
		2,0%	1,2%	1,2%	5,0%	9,4%
	Boşanma ile dağılmış aile	2	3	0	6	11
		18,2%	27,3%	0,0%	54,5%	100,0%
		10,0%	5,1%	0,0%	2,3%	2,7%
		0,5%	0,7%	0,0%	1,5%	2,7%
Anne vefat etmiş aile	0	1	2	0	3	
	0,0%	33,3%	66,7%	0,0%	100,0%	
	0,0%	1,7%	2,9%	0,0%	0,7%	
	0,0%	0,2%	0,5%	0,0%	0,7%	
Baba vefat etmiş aile	0	0	0	4	4	
	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%	
	0,0%	0,0%	0,0%	1,6%	1,0%	
	0,0%	0,0%	0,0%	1,0%	1,0%	
Toplam		20	59	68	257	404
		5,0%	14,6%	16,8%	63,6%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		5,0%	14,6%	16,8%	63,6%	100,0%

$\chi^2=40,855$

sd:12

P< 0,000

Çekirdek aileye mensup gençlerin %6,3'nün anneleri okuryazar değilken, geleneksel aileye mensup gençlerin okuryazar olmayan annelerinin oranı %21,1'dir (Çizelge 7.70). çekirdek aile içerisinde annelerin diğer eğitim düzeylerine baktığımızda %54,3'ü ilkökul, %21,0'ı ortaokul, %12,9'u lise ve %5,5'inin üniversite mezunu olduğunu görmekteyiz. Geleneksel ailede ise %57,9'u ilkökul, %7,9'u ortaokul, %10,5 lise ve %2,6'sı da üniversite mezunudur. Boşanma ile dağılmış ailedeki annenin eğitimine baktığımızda, okuma yazma bilmeyen yokken, %45,5'i lise ve %9,1'i de üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Çizelge 7.70. Aile Yapısı İle Annenin Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişki

Ailenin Yapısı	Annenin öğrenim düzeyi					Toplam
	Okur-Yazar Değil	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	
Çekirdek aile	22	189	73	45	19	348
	6,3%	54,3%	21,0%	12,9%	5,5%	100,0%
	68,8%	86,7%	92,4%	83,3%	90,5%	86,1%
Geleneksel aile	8	22	3	4	1	38
	21,1%	57,9%	7,9%	10,5%	2,6%	100,0%
	25,0%	10,1%	3,8%	7,4%	4,8%	9,4%
Boşanma ile dağılmış aile	0	3	2	5	1	11
	0,0%	27,3%	18,2%	45,5%	9,1%	100,0%
	0,0%	1,4%	2,5%	9,3%	4,8%	2,7%
Anne vefat etmiş aile	0	0	0	0	0	0
	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Baba vefat etmiş aile	0	3	1	0	0	4
	0,0%	75,0%	25,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	0,0%	1,4%	1,3%	0,0%	0,0%	1,0%
Toplam	32	218	79	54	21	404
	7,9%	54,0%	19,6%	13,4%	5,2%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	7,9%	54,0%	19,6%	13,4%	5,2%	100,0%

$\chi^2=40,349$

sd:16

P< 0,001

7.2.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin bulgular ve Yorum

Çizelge 7.71. Deneklerin Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumlarının Dağılımı

Şiddet içerikli Film izlemekten hoşlanıyor musunuz?	n	%
Evet, hoşlanıyorum	151	37,4
Hayır, hoşlanmıyorum	114	28,2
Bazen	139	34,4
Toplam	404	100,0

Şiddet içerikli film izlemekten hoşlanmayanların oranı %28,2'dir. Diğer bir söylemle bir şekilde hoşlanarak izleyenlerin oranı %71,8 gibi oldukça yüksek bir orandır. Her zaman için hoşlandığını belirten gençlerin oranı ise %37,4'dür.

Çizelge 7.72. Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle En Çok Beğenilerek Dinlenen Müzik Türü Arasındaki İlişki

Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlanıyor musunuz?	En çok beğenilen müzik türü							Toplam
	Arabesk	Özgün Müzik	Pop	Rock	Türk Halk Müziği	Türk Sanat Müziği	Diğer	
Evet, hoşlanıyorum	28 18,5%	8 5,3%	51 33,8%	37 24,5%	12 7,9%	4 2,6%	11 7,3%	151 100,0%
Hayır, hoşlanmıyorum	65,1%	19,0%	30,7%	45,7%	34,3%	44,4%	39,3%	37,4%
Bazen	6,9%	2,0%	12,6%	9,2%	3,0%	1,0%	2,7%	37,4%
	10 8,8%	24 21,1%	50 43,9%	13 11,4%	9 7,9%	3 2,6%	5 4,4%	114 100,0%
	23,3%	57,1%	30,1%	16,0%	25,7%	33,3%	17,9%	28,2%
	2,5%	5,9%	12,4%	3,2%	2,2%	0,7%	1,2%	28,2%
	5 3,6%	10 7,2%	65 46,8%	31 22,3%	14 10,1%	2 1,4%	12 8,6%	139 100,0%
	11,6%	23,8%	39,2%	38,3%	40,0%	22,2%	42,9%	34,4%
	1,2%	2,5%	16,1%	7,7%	3,5%	0,5%	3,0%	34,4%
Toplam	43 10,6%	42 10,4%	166 41,1%	81 20,0%	35 8,7%	9 2,2%	28 6,9%	404 100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	10,6%	10,4%	41,1%	20,0%	8,7%	2,2%	6,9%	100,0%

$$\chi^2=45,426$$

sd:12

$$P<0,000$$

Çizelge 7.72'e göre şiddet içerikli film izleme sorusuna evet diyenlerin %18,5'i Arabesk Müzik dinlerken, bu tür film izlemekten hoşlanmayanların Arabesk Müzik dinleme oranları %8,8'dir. Yine bu filmleri izlemekte hoşlanan gençlerden %5,3'ü Özgün Müzik dinlerken bu oran bu tür filmleri izlemekten hoşlanmayanlarda %21,1 olmaktadır. Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlananlarda %33,8'i Pop, %24,5'i Rock Müzik dinlerken, bu oranlar izlemekten hoşlanmayanlarda %43,9 Pop, %11,4 Rock şeklinde olmaktadır. Türk Sanat ve Türk Halk Müziklerinde beğeni oranları aynı düzeydedir.

Şiddet içerikli film izleme konusunda 'evet' cevabı verenlerin %35,8'i, 'bazen' cevabı verenlerin %21,6'sı Kurtlar Vadisi adlı filmi izlemektedirler. Şiddet içerikli filmlerden hoşlanmayanların ise %4,4'ü bu filmi izlemeyi tercih etmektedirler. Yine bu gruba girenlerin %15,8'ü hiç dizi film izlemezken, %13,2 Avrupa Yakası adlı komedi dizisini, %12,3'er oranlarda da Aliye ve Aşk Oyunu adlı dizileri izledikleri görülmektedir.

Çizelge 7.73. Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle En Çok Beğenilerek İzlenen Yerli Dizi Film Arasındaki İlişki

Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlanıyor musunuz?	En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film														Toplam
	Hiç izleme	Aliye	Aşk Oyunu	Azap Yolu	Avrupa Yakası	En Son Babalar Duyar	İhlamurlar Altında	Kırık Kanatlar	Kurtlar Vadisi	Yabancı Damat	Sihirli Annem	Diğer	Acı Hayat		
Evet, hoşlanıyorum	5 3,3%	3 2,0%	12 7,9%	2 1,3%	22 14,6%	8 5,3%	9 6,0%	6 4,0%	54 35,8%	10 6,6%	0 0,0%	6 4,0%	14 9,3%	151 100%	
Hayır, hoşlanmıyorum	18 15,8%	14 12,3%	14 12,3%	5 4,4%	15 13,2%	5 4,4%	13 11,4%	7 6,1%	5 4,4%	9 7,9%	0 0,0%	4 3,5%	5 4,4%	114 100%	
Bazen	8 5,8%	10 7,2%	15 10,8%	4 2,9%	27 19,4%	6 4,3%	9 6,5%	13 9,4%	30 21,6%	8 5,8%	2 1,4%	3 2,2%	4 2,9%	139 100%	
Toplam	31 7,7%	27 6,7%	41 10,1%	11 2,7%	64 15,8%	19 4,7%	31 7,7%	26 6,4%	89 22,0%	27 6,7%	2 0,5%	13 3,2%	23 5,7%	404 100%	

$\chi^2=76,031$

sd:24

P< 0,000

Çizelge 7.74. Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle İnterneti En Çok Kullanım Amacı Arasındaki İlişki

Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlanıyor musunuz?	İnternetin en çok kullanım amacı							Toplam
	Kullanmıyorum	Chat (sohbet) için	Derslerim için	Gazete okumak için	Oyun oynamak için	Sörf yapmak için	Diğer	
Evet, hoşlanıyorum	17 11,3%	80 53,0%	12 7,9%	2 1,3%	13 8,6%	18 11,9%	9 6,0%	151 100%
Hayır, hoşlanmıyorum	38 33,3%	24 21,1%	32 28,1%	3 2,6%	4 3,5%	9 7,9%	4 3,5%	114 100%
Bazen	32 23,0%	50 36,0%	31 22,3%	2 1,4%	7 5,0%	15 10,8%	2 1,4%	139 100%
Toplam	87 21,5%	154 38,1%	75 18,6%	7 1,7%	24 5,9%	42 10,4%	15 3,7%	404 100%

$\chi^2=57,239$

sd:12

P< 0,000

Şiddet içerikli filmlerden hoşlananların interneti daha çok sohbet* etme amacıyla kullanıldığı görülmektedir. Burada devamlı hoşlananların %53,0'ı, bazen hoşlananların %36,0'ı sohbet amacıyla kullandığını belirtmiştir. Ardından sayfalarda gezinti ve oyun amaçlı kullanımları gelmektedir. Şiddet filmlerinden hoşlanmayanların %28,1'i derleri için interneti kullandığını belirtirken %33,3'ü interneti hiç kullanmadığını belirtmiş (Çizelge 7.74).

Çizelge 7.75. Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle TV'de En Çok Hangi Program İzlenme Durumu Arasındaki İlişki

Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlanıyor musunuz?	TV de en çok hangi programları izliyorsunuz						Toplam
	Haber ve Belgesel	Müzik, Eğlence, Spor	Film ve Dizi film	Kültür-sanat programları	Dini Programlar	Diğer	
Evet, hoşlanıyorum	19	58	60	3	7	4	151
	12,6%	38,4%	39,7%	2,0%	4,6%	2,6%	100,0%
	25,7%	34,7%	45,1%	21,4%	58,3%	100,0%	37,4%
Hayır, hoşlanmıyorum	31	39	35	7	2	0	114
	27,2%	34,2%	30,7%	6,1%	1,8%	0,0%	100,0%
	41,9%	23,4%	26,3%	50,0%	16,7%	0,0%	28,2%
Bazen	24	70	38	4	3	0	139
	17,3%	50,4%	27,3%	2,9%	2,2%	0,0%	100,0%
	32,4%	41,9%	28,6%	28,6%	25,0%	0,0%	34,4%
Toplam	74	167	133	14	12	4	404
	18,3%	41,3%	32,9%	3,5%	3,0%	1,0%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	18,3%	41,3%	32,9%	3,5%	3,0%	1,0%	100,0%

$\chi^2=28,198$

sd:10

P< 0,002

Şiddet filmlerinde sürekli hoşlananların TV deki en çok tercihi film ve dizi film gelirken (%39,7), ardından müzik eğlence programları gelmektedir (%38,4). Hoşlanmayanların haber ve belgesel tercihleri %27,2 iken hoşlananları %12,7'de kalmaktadır. Diğer taraftan şiddet filmlerinden hoşlananların %4,6'sı dini içerikli programları izlerken, hoşlanmayanlarda ise bu oran %1,8 (Çizelge 7.75).

* Sohbet veya chat, internet üzerinde MSN, ICQ ve IRC benzeri yazılımlarla karşılıklı sohbet anlamında kullanılmaktadır. Aynı anda birden fazla kullanıcının bir platform üzerinde interaktif olarak yazılı, sesli ve görüntülü haberleşirken, bunu yanı sıra dosya paylaşımı da gerçekleştirilebilmektedirler.

Çizelge 7.76. Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle Derslerdeki Başarı Durumu Arasındaki İlişki

Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlanıyor musunuz?	Derslerdeki başarı durumunuz					Toplam
	Çok iyi	İyi	Orta	Zayıf	Başarısız	
Evet, hoşlanıyorum	11	36	83	19	2	151
	7,3%	23,8	55,0%	12,6%	1,3%	100,0
	50,0%	24,2	41,1%	65,5%	100,0%	37,4%
Hayır, hoşlanmıyorum	5	53	51	5	0	114
	4,4%	46,5	44,7%	4,4%	0,0%	100,0
	22,7%	35,6	25,2%	17,2%	0,0%	28,2%
Bazen	6	60	68	5	0	139
	4,3%	43,2	48,9%	3,6%	0,0%	100,0
	27,3%	40,3	33,7%	17,2%	0,0%	34,4%
Toplam	1,5%	14,9	16,8%	1,2%	0,0%	34,4%
	22	149	202	29	2	404
	5,4%	36,9	50,0%	7,2%	0,5%	100,0
	100,0	100,0	100,0%	100,0%	100,0%	100,0
	5,4%	36,9	50,0%	7,2%	0,5%	100,0

$\chi^2=27,429$

sd:8

$P < 0,001$

Derslerdeki başarı durumları ile beraber incelediğimizde (Çizelge 7.76), şiddet filmlerinden hoşlananların ders durumlarına baktığımızda %12,6'sı zayıf, %55,0'ı orta ve %23,8'i de iyi durumda olduğunu görmekteyiz. Genel başarı durumlarına baktığımızda başarı düzeyi olarak şiddet filmlerinden hoşlanmayanların daha yüksek düzeyde olduğunu söyleyebiliriz.

Çizelge 7.77. Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle Alkol Kullanma Alışkanlığı Arasındaki İlişki

Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlanıyor musunuz?	Alkol kullanıyor musunuz?			Toplam
	Hayır	Bazen	Çoğu zaman	
Evet, hoşlanıyorum	104	35	12	151
	68,9%	23,2%	7,9%	100,0%
	32,3%	51,5%	85,7%	37,4%
	25,7%	8,7%	3,0%	37,4%
Hayır, hoşlanmıyorum	103	10	1	114
	90,4%	8,8%	0,9%	100,0%
	32,0%	14,7%	7,1%	28,2%
	25,5%	2,5%	0,2%	28,2%
Bazen	115	23	1	139
	82,7%	16,5%	0,7%	100,0%
	35,7%	33,8%	7,1%	34,4%
	28,5%	5,7%	0,2%	34,4%
Toplam	322	68	14	404
	79,7%	16,8%	3,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	79,7%	16,8%	3,5%	100,0%

$\chi^2=26,004$

sd:4

$P < 0,000$

Çizelge 7.77’de şiddet içerikli filmlerden hoşlanma ile alkol kullanma alışkanlığı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz. Sürekli hoşlananların %23,2’i bazen, %7,9’u sürekli alkol kullandıklarını belirtmiş. Bu oran şiddet filmlerinden hoşlanmayanlarda sırasıyla %8,8 ve %0,9 gibi oldukça aşağıda değerlere inmektedir.

Çizelge 7.78. Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle Spor Yapma Alışkanlığı Arasındaki İlişki

Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlanıyor musunuz?	Spor Yapıyor musunuz?			Toplam
	Sürekli	Bazen	Hiç	
Evet, hoşlanıyorum	73	66	12	151
	48,3%	43,7%	7,9%	100,0%
	47,7%	32,0%	26,7%	37,4%
Hayır, hoşlanmıyorum	18,1%	16,3%	3,0%	37,4%
	31	65	18	114
	27,2%	57,0%	15,8%	100,0%
Bazen	20,3%	31,6%	40,0%	28,2%
	7,7%	16,1%	4,5%	28,2%
	49	75	15	139
Toplam	35,3%	54,0%	10,8%	100,0%
	32,0%	36,4%	33,3%	34,4%
	12,1%	18,6%	3,7%	34,4%
	153	206	45	404
	37,9%	51,0%	11,1%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	37,9%	51,0%	11,1%	100,0%

$\chi^2=14,290$

sd:4

P< 0,006

Şiddet içerikli filmlerden hoşlananların diğerlerine oranla oldukça fazla düzenli spor yapma alışkanlığına sahip olduğunu görmekteyiz. Şiddet filmlerinden hoşlanan grubun %48,3’ü, bazen hoşlanan grubun %35,3’ü sürekli spor yaptığını belirtmiş. Hoşlanmayanlarda ise bu oran %27,2’dir (Çizelge 7.78). Burada özellikle bu grubun yaptığı spor türlerinin neler olduğu konusunda veri elde etmemiz daha anlamlı açıklama yapmamızı sağlayabilecektir.

Çizelge 7.79’de şiddet filmlerinden hoşlananlar daha çok cinsel sorunları (%25,2), kuşak çatışmasını (%29,1) ve psikolojik sorunları (%27,2) gençliğin sorunları açısından öne çıkarırken, hoşlanmayanlar ise psikolojik sorunları (%47,4), ekonomik sorunları (%15,8), kuşak çatışmasını (%14,9) ve işsizliği (%12,3) daha öne çıkartmışlardır.

Çizelge 7.79. Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle Gençliğin Sorunu Arasındaki İlişki

Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlanıyor musunuz?	Size göre gençliğin sorunu						Toplam
	Cinsel sorunlar	Ekonomik sorunlar	İşsizlik	Kuşak çatışması	Psikolojik sorunlar	Diğer	
Evet, hoşlanıyorum	38	14	9	44	41	5	151
	25,2%	9,3%	6,0%	29,1%	27,2%	3,3%	100,0%
	59,4%	31,8%	26,5%	46,3%	25,8%	62,5%	37,4%
Hayır, hoşlanmıyorum	10	18	14	17	54	1	114
	8,8%	15,8%	12,3%	14,9%	47,4%	0,9%	100,0%
	15,6%	40,9%	41,2%	17,9%	34,0%	12,5%	28,2%
Bazen	16	12	11	34	64	2	139
	11,5%	8,6%	7,9%	24,5%	46,0%	1,4%	100,0%
	25,0%	27,3%	32,4%	35,8%	40,3%	25,0%	34,4%
Toplam	64	44	34	95	159	8	404
	15,8%	10,9%	8,4%	23,5%	39,4%	2,0%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	15,8%	10,9%	8,4%	23,5%	39,4%	2,0%	100,0%

$\chi^2=37,284$

sd:10

P< 0,000

Çizelge 7.80. Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle En Güvenli İletişim Aracı Arasındaki İlişki

Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlanıyor musunuz?	En çok hangi iletişim aracı güvenli						Toplam
	İnternet	Gazete	Radyo	Kitap ve Dergi	TV	Hiçbiri	
Evet, hoşlanıyorum	78	5	9	5	24	30	151
	51,7%	3,3%	6,0%	3,3%	15,9%	19,9%	100,0%
	52,7%	11,1%	69,2%	12,2%	34,3%	34,5%	37,4%
Hayır, hoşlanmıyorum	26	22	2	20	19	25	114
	22,8%	19,3%	1,8%	17,5%	16,7%	21,9%	100,0%
	17,6%	48,9%	15,4%	48,8%	27,1%	28,7%	28,2%
Bazen	44	18	2	16	27	32	139
	31,7%	12,9%	1,4%	11,5%	19,4%	23,0%	100,0%
	29,7%	40,0%	15,4%	39,0%	38,6%	36,8%	34,4%
Toplam	148	45	13	41	70	87	404
	36,6%	11,1%	3,2%	10,1%	17,3%	21,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	36,6%	11,1%	3,2%	10,1%	17,3%	21,5%	100,0%

$\chi^2=51,635$

sd:10

P< 0,000

Şiddet içerikli filmlerden hoşlananlar %51,7 oranında interneti, %15,9 oranında ise TV'yi güvenilir buluklarını belirirken, şiddet filmlerinden hoşlanmayanlar güvenli bir iletişim aracı

olarak gazete (%19,3) ve kitapları (%17,5) da önemli ölçülerde güvenilir bulduklarını söyleyebiliriz.

Çizelge 7.81. Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle TV'nin Zararlı Yönlerinin Olup Olmaması Durumu Arasındaki İlişki

Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlanıyor musunuz?	Size göre TV'nin zararlı yönleri var mı?		Toplam
	Evet, var	Hayır, yok	
Evet, hoşlanıyorum	117	34	151
	77,5%	22,5%	100,0%
	33,8%	58,6%	37,4%
	29,0%	8,4%	37,4%
Hayır, hoşlanmıyorum	103	11	114
	90,4%	9,6%	100,0%
	29,8%	19,0%	28,2%
	25,5%	2,7%	28,2%
Bazen	126	13	139
	90,6%	9,4%	100,0%
	36,4%	22,4%	34,4%
	31,2%	3,2%	34,4%
Toplam	346	58	404
	85,6%	14,4%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%
	85,6%	14,4%	100,0%

$\chi^2=13,063$

sd:2

P< 0,001

TV'nin zararları konusunda şiddet filmlerinden hoşlanmayanların ve ya 'bazen' hoşlananların hoşlanana oranla daha bilinçli olduğunu söylemek mümkün. Çizelge 7.82'de şiddet içerikli filmlerden hoşlananların %22,5'i TV'nin zararlarının olmadığını belirtirken, hoşlanmayanların %9,6'sı bu doğrultuda görüş belirtmiştir.

Çizelge 7.84 bize şiddet filmlerinden hoşlanma durumlarıyla TV bağımlılık düzeyleri arasında ilişkili bilgi vermektedir. Buna göre şiddet içerikli filmlerden hoşlananların TV'siz bir hayatı düşünemeyenlerin oranı (bağımlılık düzeyleri) %30,5 iken, TV'yi hayatların olmasa da olmasın şeklinde bir unsur olarak görenlerin oranı da %25,8 düzeyinde bulunmaktadır. Bu tür filmlerden hoşlanmayanların hayatında TV'nin yeri o derece önemli değildir. Çünkü %37,7'lik kısım TV olmasa da olur şeklinde bir yanıt vermiştir. Bu grup içinde yalnızca %10,5'lik kısım bağımlılık düzeyinde tanımlama içine girmiştir.

Çizelge 7.82. Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle TV'siz Bir Hayat Hakkında Düşünme Durumu Arasındaki İlişki

Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlanıyor musunuz?	TV'siz bir hayat hakkında ne düşünüyorsunuz				Toplam
	TV olmasa da olur	TV vazgeçilmez bir araç	Olmasa daha iyi	TV siz bir hayat düşünemiyorum	
Evet, hoşlanıyorum	39 25,8% 30,7% 9,7%	44 29,1% 37,3% 10,9%	22 14,6% 28,2% 5,4%	46 30,5% 56,8% 11,4%	151 100,0% 37,4% 37,4%
Hayır, hoşlanmıyorum	43 37,7% 33,9% 10,6%	27 23,7% 22,9% 6,7%	32 28,1% 41,0% 7,9%	12 10,5% 14,8% 3,0%	114 100,0% 28,2% 28,2%
Bazen	45 32,4% 35,4% 11,1%	47 33,8% 39,8% 11,6%	24 17,3% 30,8% 5,9%	23 16,5% 28,4% 5,7%	139 100,0% 34,4% 34,4%
Toplam	127 31,4% 100,0% 31,4%	118 29,2% 100,0% 29,2%	78 19,3% 100,0% 19,3%	81 20,0% 100,0% 20,0%	404 100,0% 100,0% 100,0%

$\chi^2=25,946$

sd:6

P< 0,000

Çizelge 7.83. Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle TV'de Hangi Program Olmalı Durumu Arasındaki İlişki

Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlanıyor musunuz?	Sizce TV de hangi program olmalı							Toplam
	Haberlere	Eğlenceye	Eğitime	Spora	Dini programlara	Siyasi programlara	Diğer	
Evet, hoşlanıyorum	18 11,9% 26,5% 4,5%	45 29,8% 45,5% 11,1%	24 15,9% 20,2% 5,9%	38 25,2% 60,3% 9,4%	11 7,3% 52,4% 2,7%	7 4,6% 38,9% 1,7%	8 5,3% 50,0% 2,0%	151 100,0% 37,4% 37,4%
Hayır, hoşlanmıyorum	22 19,3% 32,4% 5,4%	19 16,7% 19,2% 4,7%	48 42,1% 40,3% 11,9%	10 8,8% 15,9% 2,5%	5 4,4% 23,8% 1,2%	6 5,3% 33,3% 1,5%	4 3,5% 25,0% 1,0%	114 100,0% 28,2% 28,2%
Bazen	28 20,1% 41,2% 6,9%	35 25,2% 35,4% 8,7%	47 33,8% 39,5% 11,6%	15 10,8% 23,8% 3,7%	5 3,6% 23,8% 1,2%	5 3,6% 27,8% 1,2%	4 2,9% 25,0% 1,0%	139 100,0% 34,4% 34,4%
Toplam	68 16,8% 100,0% 16,8%	99 24,5% 100,0% 24,5%	119 29,5% 100,0% 29,5%	63 15,6% 100,0% 15,6%	21 5,2% 100,0% 5,2%	18 4,5% 100,0% 4,5%	16 4,0% 100,0% 4,0%	404 100,0% 100,0% 100,0%

$\chi^2=42,596$

sd:12

P< 0,000

Çizelge 7.83 ve önceki birçok çizelgeden çıkan sonuçlara baktığımızda şiddet içerikli filmlerden hoşlanmayanların çevreyle, toplumla sosyal sorunlarla daha ilgili olduklarını gözlemliyoruz. Yine TV’de olmasını istedikleri programlara baktığımızda bu tür filmlerden hoşlananların TV’de daha çok eğlenceye (%29,8), spora (%25,2) yer verilmesini isterken, hoşlanmayanlar eğitim (%42,1) ve haberleri (%19,3) ilk iki sıraya koymuş durumdadırlar. Bu çizelgede de şiddet filmlerinden hoşlananların dini programları daha çok tercih ettikleri görülmektedir.

Çizelge 7.84. Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle Grup Halinde Kavgaya Karışma Durumu Arasındaki İlişki

Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlanıyor musunuz?	Grup halinde kavgaya karıştınız mı?		Toplam
	Evet, karıştım	Hayır, karışmadım	
Evet, hoşlanıyorum	91	60	151
	60,3%	39,7%	100,0%
	57,2%	24,5%	37,4%
Hayır, hoşlanmıyorum	26	88	114
	22,8%	77,2%	100,0%
	16,4%	35,9%	28,2%
Bazen	42	97	139
	30,2%	69,8%	100,0%
	26,4%	39,6%	34,4%
Toplam	159	245	404
	39,4%	60,6%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%
	39,4%	60,6%	100,0%

$\chi^2=45,606$

sd:2

P< 0,000

Grup halinde kavgaya karışma durumlarına baktığımızda ise (Çizelge 7.84) yine anlamlı bir ilişki ile karşılaşmaktayız. Şiddet filmlerinden hoşlananların %60,3’ü bu tür kavgalara karıştığını belirtmiştir. Bu oran bu tür film izlemekten hoşlanmayanlarda %22,8’dir.

Aynı şekilde bireysel şiddete karışma durumlarına baktığımızda (Çizelge 7.85) benzer bir uyumlulukta sonuçlarla karşılaşmaktayız. Şiddet içerikli filmlerden hoşlananların %71,5’i bir başkası ile şiddet içerikli bir mücadele girdiğini belirtmiş. Bu oran bu tür filmlerden hoşlanmayanlarda ise %33,3’dür.

Çizelge 7.85. Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle Bir Başkası İle Şiddet İçeren Mücadeleye Girme Durumu Arasındaki İlişki

Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlanıyor musunuz?	Bir başkası ile şiddet içeren mücadele		Toplam
	Hayır girmedim	Evet, girdim	
Evet, hoşlanıyorum	43	108	151
	28,5%	71,5%	100,0%
	22,9%	50,0%	37,4%
	10,6%	26,7%	37,4%
Hayır, hoşlanmıyorum	76	38	114
	66,7%	33,3%	100,0%
	40,4%	17,6%	28,2%
	18,8%	9,4%	28,2%
Bazen	69	70	139
	49,6%	50,4%	100,0%
	36,7%	32,4%	34,4%
	17,1%	17,3%	34,4%
Toplam	188	216	404
	46,5%	53,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%
	46,5%	53,5%	100,0%

$\chi^2=38,900$

sd:2

P< 0,000

Çizelge 7.86. Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle Evden Kaçmayı Düşünme Durumu Arasındaki İlişki

Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlanıyor musunuz?	Evden kaçmayı düşündüm(düşünüyorum)				Toplam
	Sık sık	Arada bir	Bir kez	Hiç	
Evet, hoşlanıyorum	14	36	21	80	151
	9,3%	23,8%	13,9%	53,0%	100,0%
	70,0%	61,0%	30,9%	31,1%	37,4%
	3,5%	8,9%	5,2%	19,8%	37,4%
Hayır, hoşlanmıyorum	1	7	22	84	114
	0,9%	6,1%	19,3%	73,7%	100,0%
	5,0%	11,9%	32,4%	32,7%	28,2%
	0,2%	1,7%	5,4%	20,8%	28,2%
Bazen	5	16	25	93	139
	3,6%	11,5%	18,0%	66,9%	100,0%
	25,0%	27,1%	36,8%	36,2%	34,4%
	1,2%	4,0%	6,2%	23,0%	34,4%
Toplam	20	59	68	257	404
	5,0%	14,6%	16,8%	63,6%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	5,0%	14,6%	16,8%	63,6%	100,0%

$\chi^2=32,382$

sd:6

P< 0,000

Şiddet içerikli filmlerden hoşlananların en az bir kez evden kaçma düşüncesine kapılanların oranı %47,0'dir. Bunalar içerisinde %9,3'lük bir kesim de bu düşüncüyü sık sık yaşamaktadır. Bu grup içerisindeki bireylerin problemlerini çözmeye dışarıda sorun yaşarken evde de aynı durumla karşılaştıklarını, buldukları ortamı terk etme eğilimine girdiklerini görmekteyiz.

Çizelge 7.87. Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle Her Şeyi Anlamsız Bulma Durumu Arasındaki İlişki

Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlanıyor musunuz?	Her şeyi anlamsız buluyorum				Toplam
	Sık sık	Arada bir	Bir kez	Hiç	
Evet, hoşlanıyorum	29	75	10	37	151
	19,2%	49,7%	6,6%	24,5%	100,0%
	59,2%	38,3%	35,7%	28,2%	37,4%
	7,2%	18,6%	2,5%	9,2%	37,4%
Hayır, hoşlanmıyorum	10	45	11	48	114
	8,8%	39,5%	9,6%	42,1%	100,0%
	20,4%	23,0%	39,3%	36,6%	28,2%
	2,5%	11,1%	2,7%	11,9%	28,2%
Bazen	10	76	7	46	139
	7,2%	54,7%	5,0%	33,1%	100,0%
	20,4%	38,8%	25,0%	35,1%	34,4%
	2,5%	18,8%	1,7%	11,4%	34,4%
Toplam	49	196	28	131	404
	12,1%	48,5%	6,9%	32,4%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	12,1%	48,5%	6,9%	32,4%	100,0%

$\chi^2=21,326$

sd:6

$P < 0,002$

Şiddet içerikli filmlerden genelde hoşlananların en az bir kez her şeyi anlamsız bulanların oranı %75,5. bu tür filmlerden hoşlanmayanların yine en az bir kez bu duyguya kapılma oranları %57,9'dur. Bu nedenle yaşamı anlamlı bulmada yaklaşımlarının oldukça farklı olduğundan söz etmek mümkündür (Çizelge 7.87).

Çizelge 7.88. Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle İntihar Etmeyi Düşünme Durumu Arasındaki İlişki

Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlanıyor musunuz?	İntihar etmeyi düşündüm(düşünüyorum)				Toplam
	Sık sık	Arada bir	Bir kez	Hiç	
Evet, hoşlanıyorum	10	13	16	112	151
	6,6%	8,6%	10,6%	74,2%	100,0%
	76,9%	52,0%	26,2%	36,7%	37,4%
	2,5%	3,2%	4,0%	27,7%	37,4%
Hayır, hoşlanmıyorum	1	4	19	90	114
	0,9%	3,5%	16,7%	78,9%	100,0%
	7,7%	16,0%	31,1%	29,5%	28,2%
	0,2%	1,0%	4,7%	22,3%	28,2%
Bazen	2	8	26	103	139
	1,4%	5,8%	18,7%	74,1%	100,0%
	15,4%	32,0%	42,6%	33,8%	34,4%
	0,5%	2,0%	6,4%	25,5%	34,4%
Toplam	13	25	61	305	404
	3,2%	6,2%	15,1%	75,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	3,2%	6,2%	15,1%	75,5%	100,0%

$\chi^2=15,204$

sd:6

$P < 0,019$

Çizelge 7.88’i incelediğimizde Çizelge 7.87 ile uyumlu ve destekler sonuçlarla karşılaşmaktayız. Her şeyi anlamsız bulmada olduğu gibi intiharı düşünmede de şiddet içerikli filmlerden hoşlananların diğerlerine oranla daha yüksek oranda olduğunu görüyoruz. Bu grubun %25,8’i en bir kez intihar etmeyi düşünürken, bunlar içerisinde %6,6’lık bir kesim ise bunu sık sık yaşadığını belirtmiştir. Diğer taraftan bu düşünceye bir şekilde kapılan gençlerin oranı da %24,5 gibi yüksek bir değer. Bunun da gençliğin sorunları çizelgesinde (Çizelge 7.79) belirtildiği gibi büyük ölçüde psikolojik sorunların ön planda olması ve bu doğrultuda gençlerin gerek okullarda psikolojik rehberlik anlamında gerekse anne babadan sağlıklı destek bulamamasından kaynaklandığını düşünüyoruz.

Çizelge 7.79. Şiddet İçerikli Film İzlemekten Hoşlanma Durumu İle Şiddet İçerikli Filmlerin Gençlere Kötü Örnek Olup Olmama Durumu Arasındaki İlişki

Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlanıyor musunuz?	Şiddet içerikli filmler gençlere kötü örnek oluyor					Toplam
	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Evet, hoşlanıyorum	37	29	24	27	34	151
	24,5%	19,2%	15,9%	17,9%	22,5%	100,0%
	22,0%	28,4%	52,2%	56,3%	85,0%	37,4%
Hayır, hoşlanmıyorum	9,2%	7,2%	5,9%	6,7%	8,4%	37,4%
	77	29	2	4	2	114
	67,5%	25,4%	1,8%	3,5%	1,8%	100,0%
Bazen	45,8%	28,4%	4,3%	8,3%	5,0%	28,2%
	19,1%	7,2%	0,5%	1,0%	0,5%	28,2%
	54	44	20	17	4	139
Toplam	38,8%	31,7%	14,4%	12,2%	2,9%	100,0%
	32,1%	43,1%	43,5%	35,4%	10,0%	34,4%
	13,4%	10,9%	5,0%	4,2%	1,0%	34,4%
Toplam	168	102	46	48	40	404
	41,6%	25,2%	11,4%	11,9%	9,9%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	41,6%	25,2%	11,4%	11,9%	9,9%	100,0%

$\chi^2=97,002$

sd:8

$P < 0,000$

Şiddet içerikli filmlerden hoşlanmayanların %67,5’i şiddet içerikli filmlerin gençlere kötü örnek olduğuna kesinlikle inandığını belirtiyor. Bu düşünceye genel anlamda inananların oranı ise %92,9’dur. Ancak bu tür filmlerden hoşlananların yine aynı tür filmlerin gençlere kötü örnek olduğunu kesinlikle düşünenlerin oranı %24,5, genel anlamda ise bu düşünceye sahip olanların oranı %43,7 olduğunu görmekteyiz (Çizelge 7.79). Bu düşüncelerin filmlerdeki şiddetin gençlerin izleme tercihlerinde etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Çizelge 7.92. Ailenin Genç Karşı Tutumu İle Cinsiyet Arasındaki İlişki

Ailenizin size karşı tutumu	Cinsiyeti		Toplam
	Kız	Erkek	
Oldukça otoriter	23	19	42
	54,8%	45,2%	100,0%
	12,6%	8,6%	10,4%
	5,7%	4,7%	10,4%
Oldukça ilgili	64	107	171
	37,4%	62,6%	100,0%
	35,0%	48,4%	42,3%
	15,8%	26,5%	42,3%
Anlayışlı ve demokrat	78	88	166
	47,0%	53,0%	100,0%
	42,6%	39,8%	41,1%
	19,3%	21,8%	41,1%
İlgisiz	13	6	19
	68,4%	31,6%	100,0%
	7,1%	2,7%	4,7%
	3,2%	1,5%	4,7%
Diğer	5	1	6
	83,3%	16,7%	100,0%
	2,7%	0,5%	1,5%
	1,2%	0,2%	1,5%
Toplam	183	221	404
	45,3%	54,7%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%
	45,3%	54,7%	100,0%

$\chi^2=13,588$

sd:4

P< 0,009

Denek grubu içerisindeki kızların erkeklere oranla aileleriyle daha fazla sorunlar yaşadığını, beklentilerine cevap alamadıklarını söylemek mümkün. Geleneksel kültürden de kaynaklanan bu durumun anakentlerde de sürdüğü görülmektedir. Çizelge 7.92’de kızlar ailelerini daha fazla otoriter tanımlamakta (%54,8), daha ilgisiz tanımlamakta (%68,4) ve dolayısıyla daha da ilgili ve demokrat tanımlamaktadır. Erkekler kızlara görece ailelerinden daha memnun.

Gençlerin interneti daha çok sohbet için kullandığını söylemek mümkün. Bunun yanında Çizelge 7.93’i incelediğimizde oldukça ilgili ve ilgisiz olarak tanımlanan ailelerin çocukları daha az internet kullanmaktadır. İnterneti kullanmama oranı ilgisiz ailelerde %42,1’e çıkmaktadır. Yine otoriter ailelerin çocukları %26,2 oranında gezinti amacıyla interneti kullandığını görmekteyiz. Anlayışlı ve demokrat ailelerin çocuklarının interneti daha çok ve çok amaçlı kullandığını görüyoruz.

Çizelge 7.93. Ailenin Gence Karşı Tutumu İle İnterneti En Çok Kullanım Amacı Arasındaki İlişki

Ailenizin size karşı tutumu	İnternetin en çok kullanım amacı							Toplam
	Kullanmıyorum	Chat (sohbet) için	Derslerim için	Gazete okumak için	Oyun oynamak için	Sörf yapmak için	Diğer,	
Oldukça otoriter	8	12	8	0	2	11	1	42
	19,0%	28,6%	19,0%	0,0%	4,8%	26,2%	2,4%	100,0%
	9,2%	7,8%	10,7%	0,0%	8,3%	26,2%	6,7%	10,4%
	2,0%	3,0%	2,0%	0,0%	0,5%	2,7%	0,2%	10,4%
Oldukça ilgili	43	61	28	3	11	17	8	171
	25,1%	35,7%	16,4%	1,8%	6,4%	9,9%	4,7%	100,0%
	49,4%	39,6%	37,3%	42,9%	45,8%	40,5%	53,3%	42,3%
	10,6%	15,1%	6,9%	0,7%	2,7%	4,2%	2,0%	42,3%
Anlayışlı ve demokrat	27	73	37	3	10	13	3	166
	16,3%	44,0%	22,3%	1,8%	6,0%	7,8%	1,8%	100,0%
	31,0%	47,4%	49,3%	42,9%	41,7%	31,0%	20,0%	41,1%
	6,7%	18,1%	9,2%	0,7%	2,5%	3,2%	0,7%	41,1%
İlgisiz	8	6	2	1	1	0	1	19
	42,1%	31,6%	10,5%	5,3%	5,3%	0,0%	5,3%	100,0%
	9,2%	3,9%	2,7%	14,3%	4,2%	0,0%	6,7%	4,7%
	2,0%	1,5%	0,5%	0,2%	0,2%	0,0%	0,2%	4,7%
Diğer	1	2	0	0	0	1	2	6
	16,7%	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%	16,7%	33,3%	100,0%
	1,1%	1,3%	0,0%	0,0%	0,0%	2,4%	13,3%	1,5%
	0,2%	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,5%	1,5%
Toplam	87	154	75	7	24	42	15	404
	21,5%	38,1%	18,6%	1,7%	5,9%	10,4%	3,7%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	21,5%	38,1%	18,6%	1,7%	5,9%	10,4%	3,7%	100,0%

$\chi^2=46,240$

sd:24

P< 0,004

Çizelge 7.94'da bize özellikle ilgisiz ve otoriter ailelerin çocuklarının daha az spor alışkanlığına sahip olduğunu söylüyor. Buna karşın oldukça ilgili olan ailelerde sürekli spor yapma alışkanlığı %46,2 düzeyindedir. Bazen ve sürekli spor yapma durumuna baktığımızda bu oran %93,6'ya çıkmaktadır. Aynı oran ilgisiz ailelerde %68,4'dür.

Aile, okul ve çevreden öğrenilenler ile medyadan öğrenilenler arasındaki çelişki yaşama durumuna baktığımızda (Çizelge 7.95) otoriter aile çocuklarının %31,0 oranında çok fazla yaşadığını belirtirken , %45,2 oranında ise ara sıra bu çelişkiyi, farklılığı yaşadığını görüyoruz. Hemen ardından bu çelişkiyi en fazla yaşayan ilgisiz aile gençleridir. Bu çelişkinin en azı da anlayışlı ve demokrat olarak tanımlanan ailelerde yaşandığı görülmektedir. Bu durumun gencin karar verme ve yargı süreçlerinde daha özgür kalmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Öte yandan oldukça ilgili ailelerde bu yönlü yaşanan çelişkiler de önemsenecek düzeydedir.

Çizelge 7.94. Ailenin Gence Karşı Tutumu İle Spor Yapma Alışkanlığı Arasındaki İlişki

Ailenizin size karşı tutumu	Spor Yapıyor musunuz?			Toplam
	Sürekli	Bazen	Hiç	
Oldukça otoriter	13	19	10	42
	31,0%	45,2%	23,8%	100,0%
	8,5%	9,2%	22,2%	10,4%
Oldukça ilgili	79	81	11	171
	46,2%	47,4%	6,4%	100,0%
	51,6%	39,3%	24,4%	42,3%
Anlayışlı ve demokrat	55	97	14	166
	33,1%	58,4%	8,4%	100,0%
	35,9%	47,1%	31,1%	41,1%
İlgisiz	5	8	6	19
	26,3%	42,1%	31,6%	100,0%
	3,3%	3,9%	13,3%	4,7%
Diğer	1	1	4	6
	16,7%	16,7%	66,7%	100,0%
	0,7%	0,5%	8,9%	1,5%
Toplam	153	206	45	404
	37,9%	51,0%	11,1%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	37,9%	51,0%	11,1%	100,0%

$\chi^2=44,505$

sd:8

$P < 0,000$

Çizelge 7.95. Ailenin Gence Karşı Tutumu İle Aile, Okul ve Çevreden Öğrenilenler İle Medyadan Öğrenilenler Arasında Çelişkiler Farklılıklar Olup Olmadığı Konusu Arasındaki İlişki

Ailenizin size karşı tutumu	Aile, okul ve çevreden öğrenilenler ile medyadan öğrenilenler arasında çelişki			Toplam
	Çok fazla oluyor	Ara sıra oluyor	Hiç olmuyor	
Oldukça otoriter	18	19	5	42
	42,9%	45,2%	11,9%	100,0%
	21,2%	6,8%	12,2%	10,4%
Oldukça ilgili	28	125	18	171
	16,4%	73,1%	10,5%	100,0%
	32,9%	45,0%	43,9%	42,3%
Anlayışlı ve demokrat	28	123	15	166
	16,9%	74,1%	9,0%	100,0%
	32,9%	44,2%	36,6%	41,1%
İlgisiz	10	6	3	19
	52,6%	31,6%	15,8%	100,0%
	11,8%	2,2%	7,3%	4,7%
Diğer	1	5	0	6
	16,7%	83,3%	0,0%	100,0%
	1,2%	1,8%	0,0%	1,5%
Toplam	85	278	41	404
	21,0%	68,8%	10,1%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	21,0%	68,8%	10,1%	100,0%

$\chi^2=31,805$

sd:8

$P < 0,000$

Çizelge 7.96. Ailenin Gence Karşı Tutumu İle Gencin Evden Kaçmayı Düşünme Durumu Arasındaki İlişki

Ailenizin size karşı tutumu	Evden kaçmayı düşündüm(düşünüyorum)				Toplam
	Sık sık	Arada bir	Bir kez	Hiç	
Oldukça otoriter	6	7	4	25	42
	14,3%	16,7%	9,5%	59,5%	100,0%
	30,0%	11,9%	5,9%	9,7%	10,4%
Oldukça ilgili	4	28	37	102	171
	2,3%	16,4%	21,6%	59,6%	100,0%
	20,0%	47,5%	54,4%	39,7%	42,3%
Anlayışlı ve demokrat	8	16	22	120	166
	4,8%	9,6%	13,3%	72,3%	100,0%
	40,0%	27,1%	32,4%	46,7%	41,1%
İlgisiz	1	7	4	7	19
	5,3%	36,8%	21,1%	36,8%	100,0%
	5,0%	11,9%	5,9%	2,7%	4,7%
Diğer	0,2%	1,7%	1,0%	1,7%	4,7%
	1	1	1	3	6
	16,7%	16,7%	16,7%	50,0%	100,0%
Toplam	5,0%	1,7%	1,5%	1,2%	1,5%
	0,2%	0,2%	0,2%	0,7%	1,5%
	20	59	68	257	404
	5,0%	14,6%	16,8%	63,6%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	5,0%	14,6%	16,8%	63,6%	100,0%

$\chi^2=31,121$

sd:12

$P < 0,002$

Evden kaçmayı düşünme durumlarına baktığımızda (Çizelge 7.96) en çok otoriter aile yapısına sahip gençlerinin %14,3'lük bir oranla sık sık bu düşünceye kapıldığını görüyoruz. Bununla beraber aşırı ilgili ve ilgisiz olan ailelerde de bu oran yüksek karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu ölçüde sistemli değildir. Bu düşünceye en az kapılan ailelerini demokrat ve anlayışlı olarak tanımlayan gençler olmuştur.

İntihar etme düşüncesi daha çok otoriter ve ilgisiz aile gençlerinde olduğunu görmekteyiz (Çizelge 7.97). Ancak otoriter ailelerde bu düşünceye sık sık kapılanların oranı daha fazladır (%11,9). Baskının olduğu kadar ilgisizliğin de genci bulunduğu ortamdan ittiğini söylemek mümkün. Anlayışlı ve demokrat bir aile kültürünün yalnızca eğitimle olmadığı bunun yerleşmesinin zaman alacağı açıktır.

Çizelge 7.97. Ailenin Genç Karşı Tutumu İle Gençin İntihar Etmeyi Düşünme Durumu Arasındaki İlişki

Ailenizin size karşı tutumu		İntihar etmeyi düşündüm(düşünüyorum)				Toplam
		Sık sık	Arada bir	Bir kez	Hiç	
Oldukça otoriter	5	2	8	27	42	
	11,9%	4,8%	19,0%	64,3%	100,0%	
	38,5%	8,0%	13,1%	8,9%	10,4%	
Oldukça ilgili	5	9	29	128	171	
	2,9%	5,3%	17,0%	74,9%	100,0%	
	38,5%	36,0%	47,5%	42,0%	42,3%	
Anlayışlı ve demokrat	2	8	20	136	166	
	1,2%	4,8%	12,0%	81,9%	100,0%	
	15,4%	32,0%	32,8%	44,6%	41,1%	
İlgisiz	0	5	3	11	19	
	0,0%	26,3%	15,8%	57,9%	100,0%	
	0,0%	20,0%	4,9%	3,6%	4,7%	
Diğer	1	1	1	3	6	
	16,7%	16,7%	16,7%	50,0%	100,0%	
	7,7%	4,0%	1,6%	1,0%	1,5%	
Toplam	13	25	61	305	404	
	3,2%	6,2%	15,1%	75,5%	100,0%	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	3,2%	6,2%	15,1%	75,5%	100,0%	

$\chi^2=35,129$

sd:12

$P<0,000$

Çizelge 7.98. Ailenin Genç Karşı Tutumu İle Nedeni Tanımlanamayan Kaygıların Olması Durumu Arasındaki İlişki

Ailenizin size karşı tutumu		Nedenini bilmediğim kaygılarım oluyor				Toplam
		Sık sık	Arada bir	Bir kez	Hiç	
Oldukça otoriter	15	21	1	5	42	
	35,7%	50,0%	2,4%	11,9%	100,0%	
	23,1%	11,7%	2,2%	4,4%	10,4%	
Oldukça ilgili	20	69	22	60	171	
	11,7%	40,4%	12,9%	35,1%	100,0%	
	30,8%	38,3%	48,9%	52,6%	42,3%	
Anlayışlı ve demokrat	23	78	21	44	166	
	13,9%	47,0%	12,7%	26,5%	100,0%	
	35,4%	43,3%	46,7%	38,6%	41,1%	
İlgisiz	6	10	1	2	19	
	31,6%	52,6%	5,3%	10,5%	100,0%	
	9,2%	5,6%	2,2%	1,8%	4,7%	
Diğer	1	2	0	3	6	
	16,7%	33,3%	0,0%	50,0%	100,0%	
	1,5%	1,1%	0,0%	2,6%	1,5%	
Toplam	65	180	45	114	404	
	16,1%	44,6%	11,1%	28,2%	100,0%	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	16,1%	44,6%	11,1%	28,2%	100,0%	

$\chi^2=32,138$

sd:12

$P<0,001$

Çizelge 7.98'e baktığımızda ise oldukça ilgili ailedeki gençlerin daha az nedenini bilmedikleri kaygı yaşadığını görüyoruz. Bunun ardından anlayışlı ve demokrat ailelerde yakın değerler çıkmıştır. Bu kaygıları yüksek oranda yaşayanlar ise ailelerini otoriter ve ilgisiz olarak tanımlayan gençler. Bunlardan otoriter yapıli aileye mensup gençlerin en az bir kez bu duyguyu yaşayanların oranı %88,1 iken ilgisiz ailelerde bu değer %89,5 olmaktadır. Gençlerin aileden duygusal yaklaşımları (sevgi, şefkat vb.) yeterince alamamaları bu düşünceye temel teşkil edebilir. Ailedeki bu tutumun gencin sonraki yaşamı için derin izler yarattığını söylemek mümkündür.

7.2.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin bulgular ve Yorum

Çizelge 7.99. Deneklerin Üzerinde Etkili Olan Kurumlara Göre Dağılımı

Gençler üzerinde en çok etkili kurum	n	%
Aile	194	48,0
Okul	120	29,7
Medya	90	22,3
Toplam	404	100,0

Çizelge 7.100. Gençler Üzerinde Etkili Kurumlar İle Annenin Mesleği Arasındaki İlişki

Gençler üzerinde en çok etkili kurum	Annenin Mesleği									Toplam
	Çiftçilik-hayvancılık	Ev Hanımı	Emekli İşçi	Emekli Memur	Memur	Serbest Meslek	Ticaret (Esnaf, İş adamı)	İşçi	İşsiz	
Aile	4 2,1% 80,0% 1,0%	152 78,4% 48,6% 37,6%	6 3,1% 60,0% 1,5%	1 0,5% 33,3% 0,2%	9 4,6% 75,0% 2,2%	4 2,1% 26,7% 1,0%	1 0,5% 14,3% 0,2%	16 8,2% 51,6 4,0%	1 0,5% 12,5 0,2%	194 100,0% 48,0% 48,0%
Okul	1 0,8% 20,0% 0,2%	94 78,3% 30,0% 23,3%	2 1,7% 20,0% 0,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	2 1,7% 16,7% 0,5%	8 6,7% 53,3% 2,0%	3 2,5% 42,9% 0,7%	10 8,3% 32,3 2,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	120 100,0% 29,7% 29,7%
Medya	0 0,0% 0,0% 0,0%	67 74,4% 21,4% 16,6%	2 2,2% 20,0% 0,5%	2 2,2% 66,7% 0,5%	1 1,1% 8,3% 0,2%	3 3,3% 20,0% 0,7%	3 3,3% 42,9% 0,7%	5 5,6% 16,1 1,2%	7 7,8% 87,5 1,7%	90 100,0% 22,3% 22,3%
Toplam	5 1,2% 100,0% 1,2%	313 77,5% 100,0% 77,5%	10 2,5% 100,0% 2,5%	3 0,7% 100,0% 0,7%	12 3,0% 100,0% 3,0%	15 3,7% 100,0% 3,7%	7 1,7% 100,0% 1,7%	31 7,7% 100,0% 7,7%	8 2,0% 100,0% 2,0%	404 100,0% 100,0% 100,0%

$X^2=38,455$

sd:16

$P < 0,001$

Denek grubuna dâhil gençler çoğunlukla ailelerin kendileri üzerinde etkili olabileceği düşüncesini taşıyorlar (Çizelge 7.99). Daha sonra da okul ve medyayı belirtiyorlar. Bunun anne mesleğine göre dağılımına baktığımızda hemen her meslek grubunda benzer sonuçlar gördüğümüzü söyleyebiliriz (Çizelge 7.100).

Çizelge 7.101. Gençler Üzerinde Etkili Kurumlar İle En Çok Beğenilerek Dinlenen Müzik Türü Arasındaki İlişki

Gençler üzerinde en çok etkili kurum	En çok beğenilen müzik türü							Toplam
	Arabesk	Özgün Müzik	Pop	Rock	Türk Halk Müziği	Türk Sanat Müziği	Diğer	
Aile	25	14	88	35	10	4	18	194
	12,9%	7,2%	45,4%	18,0%	5,2%	2,1%	9,3%	100,0%
	58,1%	33,3%	53,0%	43,2%	28,6%	44,4%	64,3%	48,0%
	6,2%	3,5%	21,8%	8,7%	2,5%	1,0%	4,5%	48,0%
Okul	8	16	51	30	10	2	3	120
	6,7%	13,3%	42,5%	25,0%	8,3%	1,7%	2,5%	100,0%
	18,6%	38,1%	30,7%	37,0%	28,6%	22,2%	10,7%	29,7%
	2,0%	4,0%	12,6%	7,4%	2,5%	0,5%	0,7%	29,7%
Medya	10	12	27	16	15	3	7	90
	11,1%	13,3%	30,0%	17,8%	16,7%	3,3%	7,8%	100,0%
	23,3%	28,6%	16,3%	19,8%	42,9%	33,3%	25,0%	22,3%
	2,5%	3,0%	6,7%	4,0%	3,7%	0,7%	1,7%	22,3%
Toplam	43	42	166	81	35	9	28	404
	10,6%	10,4%	41,1%	20,0%	8,7%	2,2%	6,9%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	10,6%	10,4%	41,1%	20,0%	8,7%	2,2%	6,9%	100,0%

$\chi^2=27,198$

sd:12

$P < 0,007$

Şiddet içerikli filmlerden hoşlanan grubun daha çok Pop, Rock ve Arabesk müzikler dinlediğini Çizelge 7.72'in sonuçlarından görmüştük. Çizelge 7.101'de bunların daha çok ailelerin gençler üzerinde etkili olduğu düşüncesine sahip olduklarını görüyoruz. Ancak Özgün Müzik ve Türk Halk Müziğini tercih edenlerin gençler üzerinde medyanın daha etkili olduğu konusunda düşünceye sahipler. Yine medyayı daha etkili gören grup içerisinde Rock dinleyenlerde öne çıkmaktadır.

Cumhuriyet, Ortadoğu, Özgür Gündem ve Zaman gazeteleri okuyucuları medyanın gençler üzerinde etkinliğine en çok inanlardan oluşmaktadır. Diğer taraftan Zaman Gazetesi okuyucularının okulun etkinliğinin aileden daha çok olduğunu belirttiklerini görüyoruz

(Çizelge 7.102). Diğer yaygın gazeteler ise genel dağılım doğrultusunda (Çizelge 7.99) bir sonuç vermektedirler.

Çizelge 7.102. Gençler Üzerinde Etkili Kurumlar İle En Çok Okunan ve Beğenilen Gazete Arasındaki İlişki

Gençler üzerinde en çok etkili kurum	En çok okunan ve beğenilen gazete															Toplam
	Akşam	Cumhuriyet	Eyvensel	Hürriyet	Milliyet	Ortadoğu	Özgür Gündem	Posta	Radikal	Sabah	Vakit	Yeni Şafak	Zaman	Gazete okumam	Diğer	
Aile	13 6,7%	10 5,2%	2 1,0%	15 7,7%	19 9,8%	3 1,5%	1 0,5%	63 32,5%	1 0,5%	34 17,5%	2 1,0%	1 0,5%	13 6,7%	1 0,5%	16 8,2%	194 100%
Okul	7 5,8%	3 2,5%	0 0,0%	12 10,0%	10 8,3%	0 0,0%	0 0,0%	32 26,7%	2 1,7%	15 12,5%	2 1,7%	1 0,8%	16 13,3%	8 6,7%	12 10,0%	120 100%
Medya	2 2,2%	13 14,4%	0 0,0%	7 7,8%	7 7,8%	3 3,3%	1 1,1%	16 17,8%	0 0,0%	9 10,0%	1 1,1%	0 0,0%	15 16,7%	4 4,4%	12 13,3%	90 100%
Toplam	22 5,4%	26 6,4%	2 0,5%	34 8,4%	36 8,9%	6 1,5%	2 0,5%	111 27,5%	3 0,7%	58 14,4%	5 1,2%	2 0,5%	44 10,9%	13 3,2%	40 9,9%	404 100%

$\chi^2=51,107$

sd:28

$P<0,005$

Çizelge 7.103. Gençler Üzerinde Etkili Kurumlar İle Son Bir Ay İçerisinde Kitap ve Derginin (satın alınarak) Okunma Durumu Arasındaki İlişki

Gençler üzerinde en çok etkili kurum	Son bir ayda (satın alıp) kitap veya dergi okundu mu?		Toplam
	Evet	Hayır	
Aile	138 71,1%	56 28,9%	194 100,0%
Okul	77 64,2%	43 35,8%	120 100,0%
Medya	47 52,2%	43 47,8%	90 100,0%
Toplam	262 64,9%	142 35,1%	404 100,0%

$\chi^2=9,682$

sd:2

$P<0,008$

Okuma alışkanlığının daha fazla olduğu gençler üzerinde öncelikle aile, sonra okul ve daha sonra da medyanın etkili olduğunu düşünürken, diğerlerinin yani daha az okuma alışkanlığı olanların görece daha yüksek bir oranla medyayı gençler üzerinde etkili bir kurum olarak görmektedir (Çizelge 7.103).

Çizelge 7.104. Gençler Üzerinde Etkili Kurumlar İle En Çok Beğenilerek İzlenen TV Kanalı Arasındaki İlişki

Gençler üzerinde en çok etkili kurum	En çok beğenilerek izlenen TV kanalı													Toplam
	ATV	CNN TÜRK	KANAL D	KANAL 7	NTV	SMANYOLU TV	SHOW TV	STAR TV	TGRT	TRT	UKUSAL KANAL	DİĞER	CNBC	
Aile	34 17,5%	5 2,6%	76 39,2%	5 2,6%	8 4,1%	3 1,5%	42 21,6%	6 3,1%	1 0,5%	1 0,5%	0 0,0%	10 5,2%	3 1,5%	194 100%
Okul	56,7%	35,7%	52,8%	83,3%	34,8%	11,1%	51,9%	37,5%	100%	20,0%	0,0%	55,6%	42,9%	48,0%
Medya	8,4%	1,2%	18,8%	1,2%	2,0%	0,7%	10,4%	1,5%	0,2%	0,2%	0,0%	2,5%	0,7%	48,0%
Toplam	19 15,8%	2 1,7%	42 35,0%	1 0,8%	11 9,2%	11 9,2%	18 15,0%	5 4,2%	0 0,0%	2 1,7%	1 0,8%	5 4,2%	3 2,5%	120 100%
	31,7%	14,3%	29,2%	16,7%	47,8%	40,7%	22,2%	31,3%	0,0%	40,0%	50,0%	27,8%	42,9%	29,7%
	4,7%	0,5%	10,4%	0,2%	2,7%	2,7%	4,5%	1,2%	0,0%	0,5%	0,2%	1,2%	0,7%	29,7%
	7 7,8%	7 7,8%	26 28,9%	0 0,0%	4 4,4%	13 14,4%	21 23,3%	5 5,6%	0 0,0%	2 2,2%	1 1,1%	3 3,3%	1 1,1%	90 100%
	11,7%	50,0%	18,1%	0,0%	17,4%	48,1%	25,9%	31,3%	0,0%	40,0%	50,0%	16,7%	14,3%	22,3%
	1,7%	1,7%	6,4%	0,0%	1,0%	3,2%	5,2%	1,2%	0,0%	0,5%	0,2%	0,7%	0,2%	22,3%
	60 14,9%	14 3,5%	144 35,6%	6 1,5%	23 5,7%	27 6,7%	81 20,0%	16 4,0%	1 0,2%	5 1,2%	2 0,5%	18 4,5%	7 1,7%	404 100%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	14,9%	3,5%	35,6%	1,5%	5,7%	6,7%	20,0%	4,0%	0,2%	1,2%	0,5%	4,5%	1,7%	100%

$\chi^2=45,093$

sd:24

$P < 0,006$

Çizelge 7.104'da genellikle her kesimden izleyici kitlesine sahip kanalların etkili kurum olarak aile, okul ve medya sıralamasından sapmadığını görürken, kendine özgü izleyici profili olan TV kanallarının bundan farklı olduğunu görmekteyiz. Örneğin Samanyolu TV izleyicisinin aileden çok medyanın genler üzerinde daha etkili olduğunu belirtmektedirler. Çizelge 7.103 ile beraber baktığımızda medyayı bir sistemin unsuru olarak görenlerin aynı zamanda çok etkili olduğunu düşünenler olduğunu söyleyebiliriz.

İnterneti kullanım amacına göre değerlendirdiğimizde (Çizelge 7.105) dersleri için, gazete okumak için interneti kullananlarla beraber hiç kullanmayanların medyanın daha az etkili olduğunu düşündüğünü görüyoruz.

Çizelge 7.105. Gençler Üzerinde Etkili Kurumlar İle İnterneti En Çok Kullanma Amacı Arasındaki İlişki

Gençler üzerinde en çok etkili kurum	İnternetin en çok kullanım amacı							Toplam
	Kullanmıyorum	Chat (sohbet) için	Derslerim için	Gazete okumak için	Oyun oynamak için	Sörf yapmak için	Diğer	
Aile	56	63	42	3	9	16	5	194
	28,9%	32,5%	21,6%	1,5%	4,6%	8,2%	2,6%	100,0%
	64,4%	40,9%	56,0%	42,9%	37,5%	38,1%	33,3%	48,0%
Okul	19	44	19	3	10	17	8	120
	15,8%	36,7%	15,8%	2,5%	8,3%	14,2%	6,7%	100,0%
	21,8%	28,6%	25,3%	42,9%	41,7%	40,5%	53,3%	29,7%
Medya	12	47	14	1	5	9	2	90
	13,3%	52,2%	15,6%	1,1%	5,6%	10,0%	2,2%	100,0%
	13,8%	30,5%	18,7%	14,3%	20,8%	21,4%	13,3%	22,3%
Toplam	87	154	75	7	24	42	15	404
	21,5%	38,1%	18,6%	1,7%	5,9%	10,4%	3,7%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	21,5%	38,1%	18,6%	1,7%	5,9%	10,4%	3,7%	100,0%

$\chi^2=26,692$ sd:12 P< 0,009

Çizelge 7.106. Gençler Üzerinde Etkili Kurumlar İle Medyanın Tutum ve Davranışlara Etkisi Arasındaki İlişki

Gençler üzerinde en çok etkili kurum	Medyanın tutum ve davranışlara etkisine inanıyor musunuz?				Toplam
	Çok etkili	Biraz etkili	Kararsızım	Hiç etkili değil	
Aile	16	59	62	57	194
	8,2%	30,4%	32,0%	29,4%	100,0%
	26,2%	49,2%	56,4%	50,4%	48,0%
Okul	16	37	36	31	120
	13,3%	30,8%	30,0%	25,8%	100,0%
	26,2%	30,8%	32,7%	27,4%	29,7%
Medya	29	24	12	25	90
	32,2%	26,7%	13,3%	27,8%	100,0%
	47,5%	20,0%	10,9%	22,1%	22,3%
Toplam	61	120	110	113	404
	15,1%	29,7%	27,2%	28,0%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	15,1%	29,7%	27,2%	28,0%	100,0%

$\chi^2=32,770$ sd:6 P< 0,000

Medyanın gençler üzerinde en etkili kurum olduğunu düşünenlerin medyanın tutum ve davranışlara etkisi konusunda %32,2'i çok etkili, %26,7'si ise biraz etkili şeklinde cevap

vermiştir. Diğer bir deyişle bu kesimin %58,8'i medyanın tutum ve davranışları değiştirebileceğine inanmaktadır (Çizelge 7.106)

Çizelge 7.107. Gençler Üzerinde Etkili Kurumlar İle Aile, Okul ve Çevreden Öğrenilenler İle Medyadan Öğrenilenler Arasında Çelişkiler Farklılıklar Olup Olmadığı Konusu Arasındaki İlişki

Gençler üzerinde en çok etkili kurum	Aile, okul ve çevreden öğrenilenler ile medyadan öğrenilenler arasında çelişki			Toplam
	Çok fazla oluyor	Ara sıra oluyor	Hiç olmuyor	
Aile	39	138	17	194
	20,1%	71,1%	8,8%	100,0%
	45,9%	49,6%	41,5%	48,0%
Okul	9,7%	34,2%	4,2%	48,0%
	17	93	10	120
	14,2%	77,5%	8,3%	100,0%
Medya	20,0%	33,5%	24,4%	29,7%
	4,2%	23,0%	2,5%	29,7%
	29	47	14	90
Toplam	32,2%	52,2%	15,6%	100,0%
	34,1%	16,9%	34,1%	22,3%
	7,2%	11,6%	3,5%	22,3%
Toplam	85	278	41	404
	21,0%	68,8%	10,1%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	21,0%	68,8%	10,1%	100,0%

$\chi^2=16,542$

sd:4

P< 0,002

Gençler üzerinde en etkili kurum olarak aileyi görenlerin aile, okul ve çevreden öğrendikleri ile medyadan öğrendikleri arasında %20,1'i çok fazla, %71,1'i ise ara sıra çelişki yaşadığını söylüyor. Okulu etkili kurum olarak görenlerde benzer bir sonuç verirken, Medyayı en etkili kurum olarak görenlerin %32,2'i çok fazla, %52,2'si ise ara sıra bu çelişkiyi yaşadığını belirtmiştir (Çizelge 7.107).

Çizelge 7.108'da ise gençler üzerinde en etkili kurum olarak medyayı görenlerin %69,5'i gençlerin izledikleri film kahramanları gibi problemlerini çözmek isteyeceğine inandığını belirtmiştir. Bunun yanında etkili kurum olarak aileyi görenlerin %36,6'sı bu şekilde yani kahramanı model olarak problemlerini çözmek isteyeceğini belirtmiştir.

Çizelge 7.108. Gençler Üzerinde Etkili Kurumlar İle Gençlerin Film Kahramanları Gibi Problemlerini Çözmek İsteme Konusu Arasındaki İlişki

Gençler üzerinde en çok etkili kurum	Gençler film kahramanları gibi problemlerini çözer					Toplam
	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Aile	36	35	34	45	44	194
	18,6%	18,0%	17,5%	23,2%	22,7%	100,0%
	42,4%	42,7%	44,7%	50,0%	62,0%	48,0%
Okul	8,9%	8,7%	8,4%	11,1%	10,9%	48,0%
	23	15	27	34	21	120
	19,2%	12,5%	22,5%	28,3%	17,5%	100,0%
Medya	27,1%	18,3%	35,5%	37,8%	29,6%	29,7%
	5,7%	3,7%	6,7%	8,4%	5,2%	29,7%
	26	32	15	11	6	90
Toplam	28,9%	35,6%	16,7%	12,2%	6,7%	100,0%
	30,6%	39,0%	19,7%	12,2%	8,5%	22,3%
	6,4%	7,9%	3,7%	2,7%	1,5%	22,3%
Toplam	85	82	76	90	71	404
	21,0%	20,3%	18,8%	22,3%	17,6%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	21,0%	20,3%	18,8%	22,3%	17,6%	100,0%

$\chi^2=34,172$

sd:8

P< 0,000

7.2.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin bulgular ve Yorum

Çizelge 7.109. Deneklerin En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Filme Göre Dağılımları

En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film	n	%
Kurtlar Vadisi	89	22,0
Avrupa Yakası	64	15,8
Aşk Oyunu	41	10,1
Hiç izlemem	31	7,7
İhlamlar Altında	31	7,7
Aliye	27	6,7
Yabancı Damat	27	6,7
Kırık Kanatlar	26	6,4
Acı Hayat	23	5,7
En Son Babalar Duyar	19	4,7
Azap Yolu	11	2,7
Diğer	13	3,2
Sihirli Annem	2	0,5
Toplam	404	100

Ankete aldığımız dizi filmler içerisindeki Kurtlar Vadisi dizisi, beklide Türk TV tarihinin en çok şiddet içeren ve bir o kadar da bu yönüyle tartışılan film olmuştur. Bu anketi uyguladığımız dönemin kısa süre öncesinde bu film yayından kaldırılmıştı. Buna rağmen bu

sonucun alınması, anketin daha önce uygulanması durumunda daha yüksek oranlar vereceği düşüncesini bizde oluşturmuştur. Yine tezin hazırlık aşamasında okullardaki gözlemler ve disiplin sorunları ile ilgili görüşmelerde, özellikle bu film ile ilgili öğrencilerin model davranışlar geliştirdiği, film kahramanları şeklinde giyinikleri, o şekilde grup davranışları içerisine girdikleri şeklinde bulgular da elde edilmiştir.

Burada anketimize konu olan yerli TV dizilerini kısaca tanıtmaya çalışacağız.

Aşk Oyunu: Ekin ise İstanbul'un kıyıda köşede kalmış mahallelerinden birinde yaşayan işçi emeklisi İsmet ve eşi Gülser 'in iki çocuğundan biridir. Daha doğrusu iki çocuğundan hayırlı olanıdır. Abisi Kurtuluş, hiçbir işte dikiş tutturamamış, olmayacak hayallerin peşinden koşan ancak asla yılmayan ailenin başındaki beladır. Ekin ailesinin maddi imkânsızlıkları yüzünden erken yaşta çalışmaya başlamıştır. Bugüne kadar da gece gündüz demeden çalışmış bir fabrika kızıdır. Sarp ve Ekin tuhaf bir şekilde tanışırlar ve olaylar gelişmeye başlar.

Aliye: Aliye, evli ve iki çocuklu zengin bir ailenin gelinidir. Büyük bir evde kayınvalide ve eşinin kız kardeşiyle birlikte yaşamaktadır. Evliliğinde aradığı mutluluğu bulamayan Aliye, kocası Sinan'ın genç bir kızla kendisini aldattığını tesadüf eseri öğrenir. İki çocuğunu da alarak evden ayrılan Aliye, İstanbul'da yaşayan, dişçilik yapan dayısı Feyyaz'ın yanına kaçmaya çalışır. Tren garında kendisini bulan Sinan'ın çocuklarından birisini almasına engel olamaz. İstanbul'da kendisine yeni bir hayat arayışına girer Aliye, aynı zamanda Sinan'ın aldığı diğer çocuğunu kurtarma telaşındadır.

Ihlamurlar Altında: Varoşların güzelliğiyle dillere destan Elif'i, gönlünü mahallenin yürekli delikanlısı Yılmaz'a kaptırmıştır. Dürüstlüğüyle çevresindekilerin sevgisini kazanmayı başaran Yılmaz'ın gözü Elif 'den başka kimseyi görmez. Yılmaz bir gümrükte, Elif ise çok büyük bir tekstil fabrikasında işçidir. Elif'in güzelliğini tek fark eden Yılmaz değildir. Tek-Stil fabrikasının veliahtı Ömer de Elif'i görünce büyülenmiş ve yakın takibe almıştır. Varoşlardan çok uzakta zengin bir hayat yaşayan Ömer ve kız kardeşi Filiz için samimi bir aşka sahip

olmak en büyük zenginliktir. Filiz yurtdışında eğitim görmüştür ve işinde çok başarılıdır. Beklenmedik bir kaza Elif, Yılmaz, Ömer ve Filiz'in kaderlerini birleştirir.

Kırık Kanatlar: Anadolu'nun kabuk değiştirdiği, yeni bir kadere doğru ilerlediği bir dönem, Ankara'da Büyük Millet Meclisi Mustafa Kemal'i Meclis Başkanı ve Başkomutan seçiyor. Ülke Kurtuluş Savaşı'na girmek üzeredir. Gençler askere yazılıyor, insanlar bu savaşa mali destek sağlamak üzere varını yoğunu teslim ediyor. Hikâyenin açıldığı Nazım Bey'in çiftliği ise bu ortamda mütevazı bir nişan hazırlığı içinde. Nazım Bey'le buluşacak olan Yüzbaşı Cemal, Nazlı'nın tüm hayatını değiştirecek değişim rüzgârını taşıyor. Babası tarafından özenle yetiştirilmiş, eğitimiyle, giyimi kuşamıyla farklı, narin bir kız olan Nazlı savaşın getirdiği yoksullukla, zorluklarla savaşmayı öğrenmek zorunda kalıyor.

Kurtlar Vadisi: Türkiye'deki mafya, derin devlet ve devlet ilişkileri, çatışmaları... Her koşulda insan yaşamı ve sevgi arayışları... Özel yetiştirilmiş Ali Candan, estetik ameliyat olarak Polat Alemdar ismini alır ve bir mafya örgütünün içine sızdırılır. Bu aşamadan sonra gelişen olaylar tamamen sırdaşdır. Şiddetin dozunun olmadığı ve son derece normal karşılandığı gelişmeler art arda gelmeye başlar. Ve bütün bunlar idealler uğruna yapılmaktadır. Kan, silah, patlamalar, karanlık ilişkiler hepsi bir aradadır ve kahramanların en önemli çözüm yöntemleridir.

Acı Hayat: İstanbul'un varoş mahallelerinden birinde yaşamakta olan, kaynakçı Mehmet ve manikürcü Nermin birbirlerini ölesiye seven iki gençtir. Evlenip yuva kurmak istedikleri halde parasızlık yüzünden sürekli zorluk yaşarlar. Yoksulluk üzerlerine bir kâbus gibi gelir. Kader, adeta bu iki sevgiliyi birbirlerinden koparmak için ağlarını örmektedir. Nermin gün geçtikçe yoksulluğun onu ittiği umutsuzluğa kapılmakta, Mehmet ise bütün uğraşlarına rağmen Nermin'i mutlu edecek bir gelecek için ikna edememektedir.

Yabancı Damat: Ege'nin iki kıyısından; Türkiye ve Yunanistan'dan iki gencin masal tadındaki imkânsız aşklarının öyküsü anlatılıyor. Gaziantep'in ünlü baklavacısı Kahraman Usta'nın kızı Nazlı Ankara da üniversite eğitimini bitirmiş memleketine dönmüştür. Çok

sevgili kızlarının dönüşünü hasretle bekleyen aile çok mutludur. Ama Nazlı'yı bir sürpriz beklemektedir. Kahraman Usta, kızının evliliği için ortağı Ökkeş Usta'nın oğlu Kadir'e söz vermiştir. Nazlı buna şiddetle karşı çıkar. Bir Yunanlı gençle tanışır. Yıllardır birbirlerine düşmanlık beslemiş iki ülke insanı Yunanlı bir gençle Antep'li bir kızın arkadaşlığı nasıl olacaktır? Nazlı ve Niko birbirlerine deliler gibi âşık olurlar. Ancak aşireti ile sözlüsü Nazlı'nın peşine düşer. Üstüne üstelik Niko' nun ailesi Türk'lerden, Nazlı'nın ailesi de Yunanlılardan nefret etmektedir.

Avrupa Yakası: Avrupa Yakası, ait olmak istediği havalı Nişantaşı hayatı, çalıştığı moda dergisi, tam bir beyaz Türk olan âşık olduğu erkek ve bu dünyanın tam zıttı hayat görüşüne sahip ailesi arasında kalmış genç bir kadını konu alıyor. Komedi dizisi.

Sihirli Annem: İlk karısı ölünce çocukları Cem ve Ceren ile yaşayan Sadık, peri olduğunu bilmediği Betüş ile evlenir. Daha sonra Betüş gibi peri olan kimsesiz Çilek'i de evlatlık alırlar. Kızlarının fani ile evlenmesini asla kabullenmeyen Dudu sürekli onlara karşı sihirler yapar. Kızlarının babası olan Tacî 'de bir fanidir, ama kıskançlıktan dolayı onu zamanında köpeğe çevirmiştir. Dizide, Dudu'nun çevresi ile verdiği büyük sihir mücadelesi ve şirin aile hikâyesi anlatılıyor.

En Son Babalar Duyar: bir komedi dizisidir. Dizide, geçim sıkıntısı içinde bulunan orta sınıf bir ailenin çocuklarının büyümesiyle ortaya çıkan aile içi iletişim problemleri, hayaller, sevgi, saygı gibi konular işleniyor.

Azap Yolu: Yavuz, ailesine çok düşkündür. Bir gün yurtdışına yaptığı nakliyat sırasında çalıştığı şirketin kendisini kirli işlerine alet ettiğini anlar ve işten ayrılır. Bunun üzerine şirket tarafından tehdit edilen Yavuz, kendisini bir dizi kötü olayın içinde bulur.

Şiddet içerikli filmleri izleme konusunda cinsiyet dağılımlarına baktığımızda erkeklerin kızlara oranla daha fazla bu tür filmleri tercih ettiklerini görmekteyiz. Kızların ise daha çok gençlik filmleri ile beraber Aliye, Aşk Oyunu, İhlamurlar Altında dizileri gibi filmleri daha çok tercih ettiklerini görmekteyiz. Bununla beraber kızların erkeklere oranla daha çok dizi

bağımlısı olduğunu görüyoruz. Hiç izlemeyenlere baktığımızda %32,3'ü kız %67,7'si de erkektir. (Çizelge 7.110).

Çizelge 7.110. En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle Cinsiyet Arasındaki İlişki

En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film	Cinsiyeti		Toplam
	Kız	Erkek	
Hiç izleme	10	21	31
	32,3%	67,7%	100,0%
	5,5%	9,5%	7,7%
	2,5%	5,2%	7,7%
Aliye	23	4	27
	85,2%	14,8%	100,0%
	12,6%	1,8%	6,7%
	5,7%	1,0%	6,7%
Aşk Oyunu	33	8	41
	80,5%	19,5%	100,0%
	18,0%	3,6%	10,1%
	8,2%	2,0%	10,1%
Azap Yolu	4	7	11
	36,4%	63,6%	100,0%
	2,2%	3,2%	2,7%
	1,0%	1,7%	2,7%
Avrupa Yakası	32	32	64
	50,0%	50,0%	100,0%
	17,5%	14,5%	15,8%
	7,9%	7,9%	15,8%
En Son Babalar Duyar	4	15	19
	21,1%	78,9%	100,0%
	2,2%	6,8%	4,7%
	1,0%	3,7%	4,7%
İhlamurlar Altında	20	11	31
	64,5%	35,5%	100,0%
	10,9%	5,0%	7,7%
	5,0%	2,7%	7,7%
Kırık Kanatlar	17	9	26
	65,4%	34,6%	100,0%
	9,3%	4,1%	6,4%
	4,2%	2,2%	6,4%
Kurtlar Vadisi	15	74	89
	16,9%	83,1%	100,0%
	8,2%	33,5%	22,0%
	3,7%	18,3%	22,0%
Yabancı Damat	12	15	27
	44,4%	55,6%	100,0%
	6,6%	6,8%	6,7%
	3,0%	3,7%	6,7%
Sihirli Annem	1	1	2
	50,0%	50,0%	100,0%
	0,5%	0,5%	0,5%
	0,2%	0,2%	0,5%
Diğer	5	8	13
	38,5%	61,5%	100,0%
	2,7%	3,6%	3,2%
	1,2%	2,0%	3,2%
Acı Hayat	7	16	23
	30,4%	69,6%	100,0%
	3,8%	7,2%	5,7%
	1,7%	4,0%	5,7%
Toplam	183	221	404
	45,3%	54,7%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%
	45,3%	54,7%	100,0%

$\chi^2=85,622$

sd:12

$P < 0,000$

Çizelge 7.111. En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle Okul Türü Arasındaki İlişki

En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film	Okul Türü					Toplam
	Genel Lise(Devlet)	Meslek Lisesi	Anadolu Lisesi	Mesleki Eğitim Merkezi	Genel Lise(Özel)	
Hiç izleme	17 54,8% 9,1% 4,2%	11 35,5% 7,1% 2,7%	2 6,5% 8,3% 0,5%	1 3,2% 5,0% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	31 100,0% 7,7% 7,7%
Aliye	15 55,6% 8,1% 3,7%	10 37,0% 6,5% 2,5%	1 3,7% 4,2% 0,2%	1 3,7% 5,0% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	27 100,0% 6,7% 6,7%
Aşk Oyunu	15 36,6% 8,1% 3,7%	22 53,7% 14,3% 5,4%	1 2,4% 4,2% 0,2%	1 2,4% 5,0% 0,2%	2 4,9% 10,0% 0,5%	41 100,0% 10,1% 10,1%
Azap Yolu	5 45,5% 2,7% 1,2%	4 36,4% 2,6% 1,0%	1 9,1% 4,2% 0,2%	1 9,1% 5,0% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	11 100,0% 2,7% 2,7%
Avrupa Yakası	36 56,3% 19,4% 8,9%	14 21,9% 9,1% 3,5%	6 9,4% 25,0% 1,5%	3 4,7% 15,0% 0,7%	5 7,8% 25,0% 1,2%	64 100,0% 15,8% 15,8%
En Son Babalar Duyar	8 42,1% 4,3% 2,0%	10 52,6% 6,5% 2,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 5,3% 5,0% 0,2%	19 100,0% 4,7% 4,7%
İhlamurlar Altında	18 58,1% 9,7% 4,5%	10 32,3% 6,5% 2,5%	1 3,2% 4,2% 0,2%	2 6,5% 10,0% 0,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	31 100,0% 7,7% 7,7%
Kırık Kanatlar	17 65,4% 9,1% 4,2%	5 19,2% 3,2% 1,2%	3 11,5% 12,5% 0,7%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 3,8% 5,0% 0,2%	26 100,0% 6,4% 6,4%
Kurtlar Vadisi	31 34,8% 16,7% 7,7%	39 43,8% 25,3% 9,7%	4 4,5% 16,7% 1,0%	7 7,9% 35,0% 1,7%	8 9,0% 40,0% 2,0%	89 100,0% 22,0% 22,0%
Yabancı Damat	13 48,1% 7,0% 3,2%	9 33,3% 5,8% 2,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	2 7,4% 10,0% 0,5%	3 11,1% 15,0% 0,7%	27 100,0% 6,7% 6,7%
Sihirli Annem	1 50,0% 0,5% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 50,0% 5,0% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	2 100,0% 0,5% 0,5%
Diğer	2 15,4% 1,1% 0,5%	6 46,2% 3,9% 1,5%	4 30,8% 16,7% 1,0%	1 7,7% 5,0% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	13 100,0% 3,2% 3,2%
Acı Hayat	8 34,8% 4,3% 2,0%	14 60,9% 9,1% 3,5%	1 4,3% 4,2% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	23 100,0% 5,7% 5,7%
Toplam	186 46,0% 100,0% 46,0%	154 38,1% 100,0% 38,1%	24 5,9% 100,0% 5,9%	20 5,0% 100,0% 5,0%	20 5,0% 100,0% 5,0%	404 100,0% 100,0% 100,0%

$\chi^2=77,043$

sd:48

P< 0,005

Okul türüne göre dizi tercihlerine baktığımızda (Çizelge 7.113) Kurtlar Vadisi Dizisini Meslek Lisesi Öğrencilerinin %25,3'ü, Mesleki Eğitim Merkezi öğrencilerinin %35,0'ı ve Genel

Liselerden Özel okul öğrencilerinin %40,0'ı tercih ettiklerini görüyoruz. Diğer taraftan Anadolu Lisesi öğrencilerinin en çok tercih ettikleri dizi Avrupa Yakası adlı komedi dizisidir.

Çizelge 7.112. En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle En Çok Beğenilerek Dinlenen Müzik Türü Arasındaki İlişki

En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film	En çok beğenilen müzik türü							Toplam
	Arabesk	Özgün Müzik	Pop	Rock	Türk Halk Müziği	Türk Sanat Müziği	Diğer	
Hiç izleme	3 9,7% 7,0% 0,7%	6 19,4% 14,3% 1,5%	9 29,0% 5,4% 2,2%	5 16,1% 6,2% 1,2%	5 16,1% 14,3% 1,2%	1 3,2% 11,1% 0,2%	2 6,5% 7,1% 0,5%	31 100,0% 7,7% 7,7%
Aliye	0 0,0% 0,0% 0,0%	4 14,8% 9,5% 1,0%	10 37,0% 6,0% 2,5%	9 33,3% 11,1% 2,2%	2 7,4% 5,7% 0,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	2 7,4% 7,1% 0,5%	27 100,0% 6,7% 6,7%
Aşk Oyunu	4 9,8% 9,3% 1,0%	5 12,2% 11,9% 1,2%	21 51,2% 12,7% 5,2%	7 17,1% 8,6% 1,7%	2 4,9% 5,7% 0,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	2 4,9% 7,1% 0,5%	41 100,0% 10,1% 10,1%
Azap Yolu	3 27,3% 7,0% 0,7%	3 27,3% 7,1% 0,7%	4 36,4% 2,4% 1,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 9,1% 2,9% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	11 100,0% 2,7% 2,7%
Avrupa Yakası	3 4,7% 7,0% 0,7%	3 4,7% 7,1% 0,7%	20 31,3% 12,0% 5,0%	24 37,5% 29,6% 5,9%	6 9,4% 17,1% 1,5%	1 1,6% 11,1% 0,2%	7 10,9% 25,0% 1,7%	64 100,0% 15,8% 15,8%
En Son Babalar Duyar	2 10,5% 4,7% 0,5%	2 10,5% 4,8% 0,5%	8 42,1% 4,8% 2,0%	2 10,5% 2,5% 0,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	2 10,5% 22,2% 0,5%	3 15,8% 10,7% 0,7%	19 100,0% 4,7% 4,7%
Ihlamurlar Altında	3 9,7% 7,0% 0,7%	3 9,7% 7,1% 0,7%	17 54,8% 10,2% 4,2%	4 12,9% 4,9% 1,0%	4 12,9% 11,4% 1,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	31 100,0% 7,7% 7,7%
Kırık Kanatlar	0 0,0% 0,0% 0,0%	2 7,7% 4,8% 0,5%	16 61,5% 9,6% 4,0%	3 11,5% 3,7% 0,7%	3 11,5% 8,6% 0,7%	1 3,8% 11,1% 0,2%	1 3,8% 3,6% 0,2%	26 100,0% 6,4% 6,4%
Kurtlar Vadisi	19 21,3% 44,2% 4,7%	9 10,1% 21,4% 2,2%	28 31,5% 16,9% 6,9%	15 16,9% 18,5% 3,7%	9 10,1% 25,7% 2,2%	1 1,1% 11,1% 0,2%	8 9,0% 28,6% 2,0%	89 100,0% 22,0% 22,0%
Yabancı Damat	4 14,8% 9,3% 1,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	17 63,0% 10,2% 4,2%	2 7,4% 2,5% 0,5%	1 3,7% 2,9% 0,2%	2 7,4% 22,2% 0,5%	1 3,7% 3,6% 0,2%	27 100,0% 6,7% 6,7%
Sihirli Annem	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 50,0% 0,6% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 50,0% 2,9% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	2 100,0% 0,5% 0,5%
Diğer	1 7,7% 2,3% 0,2%	3 23,1% 7,1% 0,7%	4 30,8% 2,4% 1,0%	3 23,1% 3,7% 0,7%	1 7,7% 2,9% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 7,7% 3,6% 0,2%	13 100,0% 3,2% 3,2%
Acı Hayat	1 4,3% 2,3% 0,2%	2 8,7% 4,8% 0,5%	11 47,8% 6,6% 2,7%	7 30,4% 8,6% 1,7%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 4,3% 11,1% 0,2%	1 4,3% 3,6% 0,2%	23 100,0% 5,7% 5,7%
Toplam	43 10,6% 100,0% 10,6%	42 10,4% 100,0% 10,4%	166 41,1% 100,0% 41,1%	81 20,0% 100,0% 20,0%	35 8,7% 100,0% 8,7%	9 2,2% 100,0% 2,2%	28 6,9% 100,0% 6,9%	404 100,0% 100,0% 100,0%

$\chi^2=104.683$

sd:72

P< 0.007

Kurtlar Vadisi dizisini izleyen gençler daha çok Pop (%31,5) ve Arabesk (%21,3), Avrupa Yakası dizisini izleyenlerin daha çok Rock(%37,5) ve Pop (%31,3) müzik dinlemektedir. Aliye dizisi izleyicileri ise %37,0 oranında Pop, %33,3 oranında da Rock Müzik dinlediklerini görüyoruz (Çizelge 7.112).

Ortadoğu gazetesi okuyan gençlerin %66,7'si, Vakit gazetesi okuyan gençlerin %40,0'ı, Cumhuriyet okuyan gençlerin %30,8'i ve Zaman gazetesini okuyan gençlerinde %20,5'i Kurtlar Vadisi dizisini seyrettiğini belirtmiştir. Avrupa Yakası dizisini en çok tercih edenler ise Hürriyet, Cumhuriyet, Milliyet ve Sabah gazetelerini okuyan gençler olduğunu görüyoruz. Görece politik okuyucu kitlesi olan gazetelerin okuyucularının siyasi içeriği dolayısı ile de Kurtlar Vadisi dizisinin tercih edildiğini düşünüyoruz. Gençler tarafından en çok okunan gazete olarak Posta'nın okuyucuları ise %22,5'i Kurtlar Vadisi'ni, %13,5'i İhlamurlar Altında dizisini, %11,7'si Avrupa Yakası'nı, %9,0'ı da Aşk Oyunu adlı diziyi izlemektedirler (Çizelge 7.113).

Son bir ay içerisinde kitap ve dergi alıp okuyan gençlerin en çok Avrupa Yakası (%18,7) adlı diziyi tercih ettiği, okumayanların ise en çok Kurtlar Vadisi (%33,8) adlı diziyi tercih ettiğini görmekteyiz (Çizelge 7.114). Okuyan gençlerin diğer tercihleri ise sırasıyla %15,6 ile Kurtlar Vadisi, %10,7 ile Aşk Oyunu adlı diziler gelmektedir. Okumayanlarda ise %10,6 ile Avrupa Yakası, %9,2 ile aşk oyunu adlı diziler gelmektedir.

Kurtlar Vadisi dizisini beğenerek izleyen gençlerin %30,3'ü dizinin başrol oyuncusu Polat Alemdar gibi olmak istediğini belirtirken, Avrupa Yakasını tercih edenlerin ise %17,2'si de yine bu dizinin başrol oyuncusu komedyen Ata Demirer gibi olmak istediğini belirtmiştir. Aşk Oyunu adlı diziyi izleyenlerin %33,3'ü de dizi oyuncusu Kerem Cem gibi olmak istediğini belirtmiştir (Çizelge 7.115). Görüldüğü gibi beğenilerek izlenen dizi ile benzetmek istenen kişi (model) arasında bir ilişki mevcuttur. Bu şekliyle model alınan oyuncunun davranışlarının genç tarafından taklit edilmesi kaçınılmaz olacaktır. Giyim tarzından konuşma şekline ve nihayet problemleri çözerken kullandığı yöntem kadar birçok şeyi örnek alacağını söylemek mümkündür.

Çizelge 7.113. En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle En Çok Beğenilerek Okunan Gazete Arasındaki İlişki

En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film	En çok okunan ve beğenilen gazete															Toplam
	Akşam	Cumhuriyet	Evrensel	Hürriyet	Milliyet	OrtaDoğu	Özgür Gündem	Posta	Radikal	Sabah	Vakit	Yeni Şafak	Zaman	Gazete okumam	Diğer	
Hiç izlemem	3 9,7% 13,6% 0,7%	3 9,7% 11,5% 0,7%	0 0,0% 0,0% 0,0%	2 6,5% 5,9% 0,5%	2 6,5% 5,6% 0,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	8 25,8% 7,2% 2,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	7 22,6% 12,1% 1,7%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	5 16,1 11,4 1,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 3,2% 2,5% 0,2%	31 100% 7,7% 7,7%
Aliye	2 7,4% 9,1% 0,5%	2 7,4% 7,7% 0,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 3,7% 2,9% 0,2%	6 22,2% 16,7% 1,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	3 11,1% 2,7% 0,7%	2 7,4% 66,7% 0,5%	5 18,5% 8,6% 1,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	2 7,4% 4,5% 0,5%	2 7,4% 15,4% 0,5%	2 7,4% 5,0% 0,5%	27 100% 6,7% 6,7%
Aşk Oyunu	2 4,9% 9,1% 0,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 2,4% 50,0% 0,2%	3 7,3% 8,8% 0,7%	6 14,6% 16,7% 1,5%	1 2,4% 16,7% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	10 24,4% 9,0% 2,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	10 24,4% 17,2% 2,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	3 7,3% 6,8% 0,7%	0 0,0% 0,0% 0,0%	5 12,2% 12,5% 1,2%	41 100% 10,1% 10,1%
Azap Yolu	2 18,2% 9,1% 0,5%	1 9,1% 3,8% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 9,1% 2,8% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 9,1% 50,0% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	4 36,4% 6,9% 1,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	2 18,2% 5,0% 0,5%	11 100% 2,7% 2,7%
Avrupa Yakası	2 3,1% 9,1% 0,5%	8 12,5% 30,8% 2,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	12 18,8% 35,3% 3,0%	7 10,9% 19,4% 1,7%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 1,6% 50,0% 0,2%	13 20,3% 11,7% 3,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	10 15,6% 17,2% 2,5%	1 1,6% 20,0% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	5 7,8% 11,4% 1,2%	3 4,7% 23,1% 0,7%	2 3,1% 5,0% 0,5%	64 100% 15,8% 15,8%
En Son Babalar Duyar	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 5,3% 3,8% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	2 10,5% 5,6% 0,5%	1 5,3% 16,7% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	5 26,3% 4,5% 1,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	2 10,5% 3,4% 0,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	5 26,3% 11,4% 1,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	3 15,8% 7,5% 0,7%	19 100% 4,7% 4,7%
İlhamurlar Altında	1 3,2% 4,5% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	4 12,9% 11,8% 1,0%	2 6,5% 5,6% 0,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	15 48,4% 13,5% 3,7%	0 0,0% 0,0% 0,0%	3 9,7% 5,2% 0,7%	1 3,2% 20,0% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 3,2% 2,3% 0,2%	4 12,9% 30,8% 1,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	31 100% 7,7% 7,7%
Kırık Kanatlar	2 7,7% 9,1% 0,5%	2 7,7% 7,7% 0,5%	1 3,8% 50,0% 0,2%	3 11,5% 8,8% 0,7%	3 11,5% 8,3% 0,7%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	6 23,1% 5,4% 1,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	4 15,4% 6,9% 1,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	3 11,5% 6,8% 0,7%	0 0,0% 0,0% 0,0%	2 7,7% 5,0% 0,5%	26 100% 6,4% 6,4%
Kurtlar Vadisi	5 5,6% 22,7% 1,2%	8 9,0% 30,8% 2,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	6 6,7% 17,6% 1,5%	4 4,5% 11,1% 1,0%	4 4,5% 66,7% 1,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	25 28,1% 22,5% 6,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	9 10,1% 15,5% 2,2%	2 2,2% 40,0% 0,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	9 10,1% 20,5% 2,2%	1 1,1% 7,7% 0,2%	16 18,0% 40,0% 4,0%	89 100% 22,0% 22,0%
Yabancı Damat	1 3,7% 4,5% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	2 7,4% 5,9% 0,5%	2 7,4% 5,6% 0,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	11 40,7% 9,9% 2,7%	1 3,7% 33,3% 0,2%	2 7,4% 3,4% 0,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 3,7% 50,0% 0,2%	4 14,8% 9,1% 1,0%	1 3,7% 7,7% 0,2%	2 7,4% 5,0% 0,5%	27 100% 6,7% 6,7%
Sihirli Annem	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 50,0% 0,9% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 50,0% 1,7% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	2 100% 0,5% 0,5%
Diğer	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 7,7% 2,9% 0,2%	1 7,7% 2,8% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	6 46,2% 5,4% 1,5%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 7,7% 1,7% 0,2%	1 7,7% 20,0% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	2 15,4% 4,5% 0,5%	1 7,7% 7,7% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	13 100% 3,2% 3,2%
Acı Hayat	2 8,7% 9,1% 0,5%	1 4,3% 3,8% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	8 34,8% 7,2% 2,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 4,3% 50,0% 0,2%	5 21,7% 11,4% 1,2%	1 4,3% 7,7% 0,2%	5 21,7% 12,5% 1,2%	23 100% 5,7% 5,7%
Toplam	22 5,4% 100% 5,4%	26 6,4% 100% 6,4%	2 0,5% 100% 0,5%	34 8,4% 100% 8,4%	36 8,9% 100% 8,9%	6 1,5% 100% 1,5%	2 0,5% 100% 0,5%	111 27,5% 100% 27,5%	3 0,7% 100% 0,7%	58 14,4% 100% 14,4%	5 1,2% 100% 1,2%	2 0,5% 100% 0,5%	44 10,9% 100% 10,9%	13 3,2% 100% 3,2%	40 9,9% 100% 9,9%	404 100% 100% 100%

$\chi^2=217,441$

sd:168

$P < 0,006$

Çizelge 7.114. En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle Son Bir Ay İçerisinde Kitap ve Derginin (satın alınarak) Okunma Durumu Arasındaki İlişki

En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film	Son bir ayda satın alıp okunan kitap veya dergi		Toplam
	Evet	Hayır	
Hiç izlemem	27 87,1%	4 12,9%	31 100,0%
	10,3%	2,8%	7,7%
	6,7%	1,0%	7,7%
Aliye	21 77,8%	6 22,2%	27 100,0%
	8,0%	4,2%	6,7%
	5,2%	1,5%	6,7%
Aşk Oyunu	28 68,3%	13 31,7%	41 100,0%
	10,7%	9,2%	10,1%
	6,9%	3,2%	10,1%
Azap Yolu	7 63,6%	4 36,4%	11 100,0%
	2,7%	2,8%	2,7%
	1,7%	1,0%	2,7%
Avrupa Yakası	49 76,6%	15 23,4%	64 100,0%
	18,7%	10,6%	15,8%
	12,1%	3,7%	15,8%
En Son Babalar Duyar	11 57,9%	8 42,1%	19 100,0%
	4,2%	5,6%	4,7%
	2,7%	2,0%	4,7%
İhlamlar Altında	23 74,2%	8 25,8%	31 100,0%
	8,8%	5,6%	7,7%
	5,7%	2,0%	7,7%
Kırık Kanatlar	17 65,4%	9 34,6%	26 100,0%
	6,5%	6,3%	6,4%
	4,2%	2,2%	6,4%
Kurtlar Vadisi	41 46,1%	48 53,9%	89 100,0%
	15,6%	33,8%	22,0%
	10,1%	11,9%	22,0%
Yabancı Damat	19 70,4%	8 29,6%	27 100,0%
	7,3%	5,6%	6,7%
	4,7%	2,0%	6,7%
Sihirli Annem	2 100,0%	0 0,0%	2 100,0%
	0,8%	0,0%	0,5%
	0,5%	0,0%	0,5%
Diğer	8 61,5%	5 38,5%	13 100,0%
	3,1%	3,5%	3,2%
	2,0%	1,2%	3,2%
Acı Hayat	9 39,1%	14 60,9%	23 100,0%
	3,4%	9,9%	5,7%
	2,2%	3,5%	5,7%
Toplam	262 64,9%	142 35,1%	404 100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%
	64,9%	35,1%	100,0%

$\chi^2=36,333$

sd:12

$P < 0,000$

Çizelge 7.115. En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle en Çok Hangisi Gibi Olup Olmama Konusu Arasındaki İlişki

En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film	En çok hangisi gibi olmak isteği								Toplam
	Ata Demirer (Avrupa Yakası)	Cem Yılmaz	Kadir İnanır (Azap Yolu)	Kerem Cem (aşk Oyunu)	Hülya Avşar	Polat Alemdar (Kurtlar Vadisi)	Diğer	Hiç biri	
Hiç izlemem	3	0	0	0	0	0	0	28	31
	9,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	90,3%	100,0%
	13,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	12,5%	7,7%
Aliye	1	5	0	0	2	2	1	16	27
	3,7%	18,5%	0,0%	0,0%	7,4%	7,4%	3,7%	59,3%	100,0%
	4,5%	11,1%	0,0%	0,0%	40,0%	5,3%	3,0%	7,1%	6,7%
Aşk Oyunu	2	4	0	8	1	1	2	23	41
	4,9%	9,8%	0,0%	19,5%	2,4%	2,4%	4,9%	56,1%	100,0%
	9,1%	8,9%	0,0%	33,3%	20,0%	2,6%	6,1%	10,3%	10,1%
Azap Yolu	0	1	2	0	0	0	2	6	11
	0,0%	9,1%	18,2%	0,0%	0,0%	0,0%	18,2%	54,5%	100,0%
	0,0%	2,2%	15,4%	0,0%	0,0%	0,0%	6,1%	2,7%	2,7%
Avrupa Yakası	11	7	2	6	2	2	5	29	64
	17,2%	10,9%	3,1%	9,4%	3,1%	3,1%	7,8%	45,3%	100,0%
	50,0%	15,6%	15,4%	25,0%	40,0%	5,3%	15,2%	12,9%	15,8%
En Son Babalar Duyar	0	2	3	0	0	2	2	10	19
	0,0%	10,5%	15,8%	0,0%	0,0%	10,5%	10,5%	52,6%	100,0%
	0,0%	4,4%	23,1%	0,0%	0,0%	5,3%	6,1%	4,5%	4,7%
İhlamlar Altında	3	0	0	2	0	1	4	21	31
	9,7%	0,0%	0,0%	6,5%	0,0%	3,2%	12,9%	67,7%	100,0%
	13,6%	0,0%	0,0%	8,3%	0,0%	2,6%	12,1%	9,4%	7,7%
Kırık Kanatlar	1	2	0	1	0	0	1	21	26
	3,8%	7,7%	0,0%	3,8%	0,0%	0,0%	3,8%	80,8%	100,0%
	4,5%	4,4%	0,0%	4,2%	0,0%	0,0%	3,0%	9,4%	6,4%
Kurtlar Vadisi	0	15	4	3	0	27	4	36	89
	0,0%	16,9%	4,5%	3,4%	0,0%	30,3%	4,5%	40,4%	100,0%
	0,0%	33,3%	30,8%	12,5%	0,0%	71,1%	12,1%	16,1%	22,0%
Yabancı Damat	1	6	1	1	0	2	2	14	27
	3,7%	22,2%	3,7%	3,7%	0,0%	7,4%	7,4%	51,9%	100,0%
	4,5%	13,3%	7,7%	4,2%	0,0%	5,3%	6,1%	6,3%	6,7%
Sihirli Annem	0	1	0	1	0	0	0	0	2
	0,0%	50,0%	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	0,0%	2,2%	0,0%	4,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%
Diğer	0	2	1	0	0	0	2	8	13
	0,0%	15,4%	7,7%	0,0%	0,0%	0,0%	15,4%	61,5%	100,0%
	0,0%	4,4%	7,7%	0,0%	0,0%	0,0%	6,1%	3,6%	3,2%
Acı Hayat	0	0	0	2	0	1	8	12	23
	0,0%	0,0%	0,0%	8,7%	0,0%	4,3%	34,8%	52,2%	100,0%
	0,0%	0,0%	0,0%	8,3%	0,0%	2,6%	24,2%	5,4%	5,7%
Toplam	22	45	13	24	5	38	33	224	404
	5,4%	11,1%	3,2%	5,9%	1,2%	9,4%	8,2%	55,4%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	5,4%	11,1%	3,2%	5,9%	1,2%	9,4%	8,2%	55,4%	100,0%

$\chi^2=215,404$

sd:84

$P< 0,000$

Çizelge 7.116. En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle Sinemaya Gitme Alışkanlığı Arasındaki İlişki

En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film	Sinemaya gider misiniz?			Toplam
	Sürekli	Bazen	Hiç	
Hiç izlemem	4	18	9	31
	12,9%	58,1%	29,0%	100,0%
	7,4%	7,2%	9,1%	7,7%
Aliye	4	18	5	27
	14,8%	66,7%	18,5%	100,0%
	7,4%	7,2%	5,1%	6,7%
Aşk Oyunu	4	27	10	41
	9,8%	65,9%	24,4%	100,0%
	7,4%	10,8%	10,1%	10,1%
Azap Yolu	0	7	4	11
	0,0%	63,6%	36,4%	100,0%
	0,0%	2,8%	4,0%	2,7%
Avrupa Yakası	20	36	8	64
	31,3%	56,3%	12,5%	100,0%
	37,0%	14,3%	8,1%	15,8%
En Son Babalar Duyar	1	11	7	19
	5,3%	57,9%	36,8%	100,0%
	1,9%	4,4%	7,1%	4,7%
İhlamlar Altında	3	16	12	31
	9,7%	51,6%	38,7%	100,0%
	5,6%	6,4%	12,1%	7,7%
Kırık Kanatlar	5	18	3	26
	19,2%	69,2%	11,5%	100,0%
	9,3%	7,2%	3,0%	6,4%
Kurtlar Vadisi	11	52	26	89
	12,4%	58,4%	29,2%	100,0%
	20,4%	20,7%	26,3%	22,0%
Yabancı Damat	0	23	4	27
	0,0%	85,2%	14,8%	100,0%
	0,0%	9,2%	4,0%	6,7%
Sihirli Annem	0	1	1	2
	0,0%	50,0%	50,0%	100,0%
	0,0%	0,4%	1,0%	0,5%
Diğer	2	6	5	13
	15,4%	46,2%	38,5%	100,0%
	3,7%	2,4%	5,1%	3,2%
Acı Hayat	0	18	5	23
	0,0%	78,3%	21,7%	100,0%
	0,0%	7,2%	5,1%	5,7%
Toplam	54	251	99	404
	13,4%	62,1%	24,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	13,4%	62,1%	24,5%	100,0%

$\chi^2=45,741$

sd:24

P< 0,005

Çizelge 7.116’de Avrupa Yakası dizisinin izleyicileri %31,3 oranı ile en çok düzenli sinemaya gitme alışkanlığı olan grubu oluşturmaktadırlar. Kurtlar Vadisi adlı dizinin izleyicilerin

%29,2'si sinemaya hiç gitmezken %12,4 sürekli, %58,4'ü de ara sıra sinemaya gitmektedirler. Konusunun Kurtuluş Savaşı döneminde geçen Kırık Kanatlar adlı dizi izleyicileri de %19,2 gibi yüksek bir oranda sinemaya düzenli gittiklerini belirtmektedirler.

Gençler içerisinde en çok Yabancı Damat, Aşk Oyunu, En Son Babalar Duyar dizilerini beğenerek izleyenler TV'yi en güvenli iletişim aracı olarak gördüğünü söylemek mümkün. Bunu yanında Kırık Kanatlar adlı diziyi izleyenler ise Kitap ve Dergiye iletişim aracı olarak en çok güvenenler. Diğerlerinin farklı oranlarda da olsa internete en fazla güvendiklerini görüyoruz (Çizelge 7.117). Denek grubun tamamına baktığımızda da en güvenli iletişim aracı olarak internet karşımıza çıkmaktadır.

Bir anlamda TV'ye bağımlılık düzeylerinin ölçülmesi amacıyla sorulan "TV'siz bir hayat için ne düşünüyorsunuz" sorusuna Acı Hayat izleyicisinin %39,1'i, Aşk Oyunu adlı dizi izleyicisinin %31,7'si, Kurtlar Vadisi izleyicisinin %28,1'i "TV'siz bir hayat düşünemiyorum" şeklinde cevap vermiştir. Bununla beraber hiç dizi izlemeyenlerin %58,1'i, Avrupa Yakası'nı izleyenlerin %48,4'ü ve Aliye'yi izleyenlerin %37,0'ı "TV olmasa da olur" diyerek yaklaşımlarını belirtmişlerdir. Belirtmemiz gereken bir diğer husus da hiç dizi film izlemeyenlerin sadece %6,5'i TV'siz bir hayatı düşünemeyeceklerini belirtmeleridir (Çizelge 7.118).

Kurtlar Vadisi dizisini beğenerek izleyenleri çoğu (%25,8) TV'de daha çok spor programlarına yer verilmesini isterken ikinci sırada da eğlence programlarına yer verilmesini istediklerini görmekteyiz. Avrupa Yakası'nı izleyenler ise en çok (%29,7) Eğitim amaçlı programlara yer verilmesini istemişlerdir. Diğer taraftan TV'de eğitim programlarını görmek isteyenlerin daha çok Aliye, Kırık Kanatlar, en Son Babalar Duyar adlı dizilerin izleyicilerinin olduğunu söyleyebiliriz. Hiç dizi izlemeyenler ise %45,2 oranında eğitim programlarının TV'de arttırılmasını olmasını istiyor (Çizelge 7.119).

Çizelge 7.117. En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle En Güvenli İletişim Aracı Arasındaki İlişki

En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film	En çok hangi iletişim aracı güvenli						Toplam
	İnternet	Gazete	Radyo	Kitap ve Dergi	TV	Hiçbiri	
Hiç izlemem	10 32,3%	6 19,4%	1 3,2%	6 19,4%	4 12,9%	4 12,9%	31 100,0%
Aliye	6 22,2%	5 18,5%	1 3,7%	4 14,8%	4 14,8%	7 25,9%	27 100,0%
Aşk Oyunu	14 34,1%	2 4,9%	1 2,4%	3 7,3%	14 34,1%	7 17,1%	41 100,0%
Azap Yolu	3 27,3%	1 9,1%	1 9,1%	2 18,2%	1 9,1%	3 27,3%	11 100,0%
Avrupa Yakası	26 40,6%	8 12,5%	1 1,6%	6 9,4%	5 7,8%	18 28,1%	64 100,0%
En Son Babalar Duyar	2 10,5%	0 0,0%	1 5,3%	2 10,5%	10 52,6%	4 21,1%	19 100,0%
İhlamlar Altında	14 45,2%	4 12,9%	2 6,5%	2 6,5%	3 9,7%	6 19,4%	31 100,0%
Kırık Kanatlar	7 26,9%	4 15,4%	0 0,0%	7 26,9%	1 3,8%	7 26,9%	26 100,0%
Kurtlar Vadisi	48 53,9%	9 10,1%	4 4,5%	4 4,5%	11 12,4%	13 14,6%	89 100,0%
Yabancı Damat	5 18,5%	4 14,8%	0 0,0%	3 11,1%	10 37,0%	5 18,5%	27 100,0%
Sihirli Annem	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 100,0%	2 100,0%
Diğer	6 46,2%	1 7,7%	0 0,0%	0 0,0%	1 7,7%	5 38,5%	13 100,0%
Acı Hayat	7 30,4%	1 4,3%	1 4,3%	2 8,7%	6 26,1%	6 26,1%	23 100,0%
Toplam	148 36,6%	45 11,1%	13 3,2%	41 10,1%	70 17,3%	87 21,5%	404 100,0%

$\chi^2=100,309$

sd:60

$P< 0,001$

Çizelge 7.118. En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle TV'siz Bir Hayat Hakkında Düşünme Durumu Arasındaki İlişki

En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film	TV siz bir hayat hakkında ne düşünüyorsunuz				Toplam
	TV olmasa da olur	TV vazgeçilmez bir araç	Olmasa daha iyi	TV siz bir hayat düşünmüyorum	
Hiç izlemem	18	5	6	2	31
	58,1%	16,1%	19,4%	6,5%	100,0%
	14,2%	4,2%	7,7%	2,5%	7,7%
	4,5%	1,2%	1,5%	0,5%	7,7%
Aliye	10	10	5	2	27
	37,0%	37,0%	18,5%	7,4%	100,0%
	7,9%	8,5%	6,4%	2,5%	6,7%
	2,5%	2,5%	1,2%	0,5%	6,7%
Aşk Oyunu	10	9	9	13	41
	24,4%	22,0%	22,0%	31,7%	100,0%
	7,9%	7,6%	11,5%	16,0%	10,1%
	2,5%	2,2%	2,2%	3,2%	10,1%
Azap Yolu	3	4	2	2	11
	27,3%	36,4%	18,2%	18,2%	100,0%
	2,4%	3,4%	2,6%	2,5%	2,7%
	0,7%	1,0%	0,5%	0,5%	2,7%
Avrupa Yakası	31	15	8	10	64
	48,4%	23,4%	12,5%	15,6%	100,0%
	24,4%	12,7%	10,3%	12,3%	15,8%
	7,7%	3,7%	2,0%	2,5%	15,8%
En Son Babalar Duyar	7	5	4	3	19
	36,8%	26,3%	21,1%	15,8%	100,0%
	5,5%	4,2%	5,1%	3,7%	4,7%
	1,7%	1,2%	1,0%	0,7%	4,7%
İhlamlar Altında	9	11	8	3	31
	29,0%	35,5%	25,8%	9,7%	100,0%
	7,1%	9,3%	10,3%	3,7%	7,7%
	2,2%	2,7%	2,0%	0,7%	7,7%
Kırık Kanatlar	5	9	8	4	26
	19,2%	34,6%	30,8%	15,4%	100,0%
	3,9%	7,6%	10,3%	4,9%	6,4%
	1,2%	2,2%	2,0%	1,0%	6,4%
Kurtlar Vadisi	14	32	18	25	89
	15,7%	36,0%	20,2%	28,1%	100,0%
	11,0%	27,1%	23,1%	30,9%	22,0%
	3,5%	7,9%	4,5%	6,2%	22,0%
Yabancı Damat	8	8	4	7	27
	29,6%	29,6%	14,8%	25,9%	100,0%
	6,3%	6,8%	5,1%	8,6%	6,7%
	2,0%	2,0%	1,0%	1,7%	6,7%
Sihirli Annem	0	1	1	0	2
	0,0%	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%
	0,0%	0,8%	1,3%	0,0%	0,5%
	0,0%	0,2%	0,2%	0,0%	0,5%
Diğer	5	4	3	1	13
	38,5%	30,8%	23,1%	7,7%	100,0%
	3,9%	3,4%	3,8%	1,2%	3,2%
	1,2%	1,0%	0,7%	0,2%	3,2%
Acı Hayat	7	5	2	9	23
	30,4%	21,7%	8,7%	39,1%	100,0%
	5,5%	4,2%	2,6%	11,1%	5,7%
	1,7%	1,2%	0,5%	2,2%	5,7%
Toplam	127	118	78	81	404
	31,4%	29,2%	19,3%	20,0%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	31,4%	29,2%	19,3%	20,0%	100,0%

$\chi^2=56,450$

sd:36

P< 0,016

Çizelge 7.119. En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle TV’de Hangi Program Olmalı Konusu Arasındaki İlişki

En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film	Sizce TV de hangi program olmalı							Toplam
	Haber	Eğlence	Eğitim	Spor	Dini prog.	Siyasi prog.	Diğer	
Hiç izlemem	7	2	14	1	2	0	5	31
	22,6%	6,5%	45,2%	3,2%	6,5%	0,0%	16,1%	100,0%
	10,3%	2,0%	11,8%	1,6%	9,5%	0,0%	31,3%	7,7%
Aliye	2	7	15	2	0	1	0	27
	7,4%	25,9%	55,6%	7,4%	0,0%	3,7%	0,0%	100,0%
	2,9%	7,1%	12,6%	3,2%	0,0%	5,6%	0,0%	6,7%
Aşk Oyunu	2	17	9	9	3	1	0	41
	4,9%	41,5%	22,0%	22,0%	7,3%	2,4%	0,0%	100,0%
	2,9%	17,2%	7,6%	14,3%	14,3%	5,6%	0,0%	10,1%
Azap Yolu	2	0	4	1	1	1	2	11
	18,2%	0,0%	36,4%	9,1%	9,1%	9,1%	18,2%	100,0%
	2,9%	0,0%	3,4%	1,6%	4,8%	5,6%	12,5%	2,7%
Avrupa Yakası	18	15	19	7	0	4	1	64
	28,1%	23,4%	29,7%	10,9%	0,0%	6,3%	1,6%	100,0%
	26,5%	15,2%	16,0%	11,1%	0,0%	22,2%	6,3%	15,8%
En Son Babalar Duyar	5	2	8	2	1	1	0	19
	26,3%	10,5%	42,1%	10,5%	5,3%	5,3%	0,0%	100,0%
	7,4%	2,0%	6,7%	3,2%	4,8%	5,6%	0,0%	4,7%
İhlamlar Altında	5	8	9	5	0	4	0	31
	16,1%	25,8%	29,0%	16,1%	0,0%	12,9%	0,0%	100,0%
	7,4%	8,1%	7,6%	7,9%	0,0%	22,2%	0,0%	7,7%
Kırık Kanatlar	5	5	12	2	0	2	0	26
	19,2%	19,2%	46,2%	7,7%	0,0%	7,7%	0,0%	100,0%
	7,4%	5,1%	10,1%	3,2%	0,0%	11,1%	0,0%	6,4%
Kurtlar Vadisi	12	21	15	23	8	4	6	89
	13,5%	23,6%	16,9%	25,8%	9,0%	4,5%	6,7%	100,0%
	17,6%	21,2%	12,6%	36,5%	38,1%	22,2%	37,5%	22,0%
Yabancı Damat	7	7	7	4	0	0	2	27
	25,9%	25,9%	25,9%	14,8%	0,0%	0,0%	7,4%	100,0%
	10,3%	7,1%	5,9%	6,3%	0,0%	0,0%	12,5%	6,7%
Sihirli Annem	0	2	0	0	0	0	0	2
	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	0,0%	2,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%
Diğer	1	6	4	0	2	0	0	13
	7,7%	46,2%	30,8%	0,0%	15,4%	0,0%	0,0%	100,0%
	1,5%	6,1%	3,4%	0,0%	9,5%	0,0%	0,0%	3,2%
Acı Hayat	2	7	3	7	4	0	0	23
	8,7%	30,4%	13,0%	30,4%	17,4%	0,0%	0,0%	100,0%
	2,9%	7,1%	2,5%	11,1%	19,0%	0,0%	0,0%	5,7%
Toplam	68	99	119	63	21	18	16	404
	16,8%	24,5%	29,5%	15,6%	5,2%	4,5%	4,0%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	16,8%	24,5%	29,5%	15,6%	5,2%	4,5%	4,0%	100,0%

$\chi^2=137,425$

sd:72

P < 0,000

Beğenilerek izlenen diziye göre gurup halinde kavgaya karışma durumlarını incelediğimizde (Çizelge 7.120) Kurtlar Vadisi'ni izleyenlerin %60,7'si, Azap Yolu'nu izleyenlerin %54,5'i, Aşk Oyunu'nu izleyenlerin %43,9'u grup halinde bir kavgaya karışmış. En Son Babalar Duyar, Ihlamurlar Altında, Kırık Kanatlar adlı dizileri izleyenler ise grup halinde en az kavgaya karışanlar. Çizelge 7.110'de de gördüğümüz gibi özellikle Ihlamurlar Altında ve Kırık Kanatlar adlı dizileri daha çok kızların izlemektedirler. Hiç dizi film izlemeyenlerin ise %74,2'si grup halinde hiçbir kavgaya karışmamış.

Gençlerin %53,5'i bir şekilde herhangi biriyle şiddet içeren bir mücadeleye girmiş. Kurtlar Vadisi dizisini beğenerek izleyen gençlerin ise %76,4'ü bu tür şiddet hareketine girdiğini belirtmiştir. Yabancı Damat, Kırık Kanatlar, Aşk Oyunu izleyicileri ise biriyle şiddet içeren bir mücadeleye en az girenlerden. Burada da hiç dizi film izlemeyenlerin şiddet içeren hareket içerisinde bulunma oranını düşük bir oran olarak karşımıza çıkmaktadır. Hiç dizi film izlemeyenlerin %58,1'i bu tür bir davranış içerisinde girmediklerini belirtmiştir. (Çizelge 7.121).

Okul veya mahallede gruplaşma var mı, varsa ilgi duyuyor musunuz? Sorusuna Çizelge 7.122'de Kurtlar Vadisi izleyicilerinin %31,5'i böyle bir gruplaşmanın farkında olduklarını ve bunlara ilgi de duyduklarını belirtirken, %32,6'sı de gruplaşmanın olduğunu fakat ilgi duymadıklarını belirtmiştir. Bunun dışında gruplaşmanın olduğunu söyleyip ilgi duyduklarını belirtenler içerisinde yüksek oranlara sahip olanlar ise Aşk Oyunu ve Azap Yolu adlı dizi izleyicileridir. Hiç dizi izlemeyenlerin yalnızca %3,2'si böyle bir gruplaşmanın var olduğunu ve ilgi duyduklarını belirtmiş.

Çizelge 7.120. En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle Grup Halinde Kavgaya Karışma Durumu Arasındaki İlişki

En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film	Grup halinde kavgaya karıştınız mı?		Toplam
	Evet, karıştım	Hayır, karışmadım	
Hiç izlemem	8 25,8% 5,0% 2,0%	23 74,2% 9,4% 5,7%	31 100,0% 7,7% 7,7%
Aliye	9 33,3% 5,7% 2,2%	18 66,7% 7,3% 4,5%	27 100,0% 6,7% 6,7%
Aşk Oyunu	18 43,9% 11,3% 4,5%	23 56,1% 9,4% 5,7%	41 100,0% 10,1% 10,1%
Azap Yolu	6 54,5% 3,8% 1,5%	5 45,5% 2,0% 1,2%	11 100,0% 2,7% 2,7%
Avrupa Yakası	27 42,2% 17,0% 6,7%	37 57,8% 15,1% 9,2%	64 100,0% 15,8% 15,8%
En Son Babalar Duyar	2 10,5% 1,3% 0,5%	17 89,5% 6,9% 4,2%	19 100,0% 4,7% 4,7%
İhlamurlar Altında	3 9,7% 1,9% 0,7%	28 90,3% 11,4% 6,9%	31 100,0% 7,7% 7,7%
Kırık Kanatlar	7 26,9% 4,4% 1,7%	19 73,1% 7,8% 4,7%	26 100,0% 6,4% 6,4%
Kurtlar Vadisi	54 60,7% 34,0% 13,4%	35 39,3% 14,3% 8,7%	89 100,0% 22,0% 22,0%
Yabancı Damat	11 40,7% 6,9% 2,7%	16 59,3% 6,5% 4,0%	27 100,0% 6,7% 6,7%
Sihirli Annem	1 50,0% 0,6% 0,2%	1 50,0% 0,4% 0,2%	2 100,0% 0,5% 0,5%
Diğer	5 38,5% 3,1% 1,2%	8 61,5% 3,3% 2,0%	13 100,0% 3,2% 3,2%
Acı Hayat	8 34,8% 5,0% 2,0%	15 65,2% 6,1% 3,7%	23 100,0% 5,7% 5,7%
Toplam	159 39,4% 100,0% 39,4%	245 60,6% 100,0% 60,6%	404 100,0% 100,0% 100,0%

$\chi^2=41,439$

sd:12

$P < 0,000$

Çizelge 7.121. En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle Bir Başkası İle Şiddet İçeren Bir Mücadeleye Girme Durumu Arasındaki İlişki

En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film	Bir başkası ile şiddet içeren mücadele		Toplam
	Hayır, girmedim	Evet, girdim	
Hiç izleme	18 58,1%	13 41,9%	31 100,0%
	9,6%	6,0%	7,7%
	4,5%	3,2%	7,7%
Aliye	14 51,9%	13 48,1%	27 100,0%
	7,4%	6,0%	6,7%
	3,5%	3,2%	6,7%
Aşk Oyunu	23 56,1%	18 43,9%	41 100,0%
	12,2%	8,3%	10,1%
	5,7%	4,5%	10,1%
Azap Yolu	6 54,5%	5 45,5%	11 100,0%
	3,2%	2,3%	2,7%
	1,5%	1,2%	2,7%
Avrupa Yakası	32 50,0%	32 50,0%	64 100,0%
	17,0%	14,8%	15,8%
	7,9%	7,9%	15,8%
En Son Babalar Duyar	10 52,6%	9 47,4%	19 100,0%
	5,3%	4,2%	4,7%
	2,5%	2,2%	4,7%
İhlamlar Altında	19 61,3%	12 38,7%	31 100,0%
	10,1%	5,6%	7,7%
	4,7%	3,0%	7,7%
Kırk Kanatlar	14 53,8%	12 46,2%	26 100,0%
	7,4%	5,6%	6,4%
	3,5%	3,0%	6,4%
Kurtlar Vadisi	21 23,6%	68 76,4%	89 100,0%
	11,2%	31,5%	22,0%
	5,2%	16,8%	22,0%
Yabancı Damat	16 59,3%	11 40,7%	27 100,0%
	8,5%	5,1%	6,7%
	4,0%	2,7%	6,7%
Sihirli Annem	0 0,0%	2 100,0%	2 100,0%
	0,0%	0,9%	0,5%
	0,0%	0,5%	0,5%
Diğer	6 46,2%	7 53,8%	13 100,0%
	3,2%	3,2%	3,2%
	1,5%	1,7%	3,2%
Acı Hayat	9 39,1%	14 60,9%	23 100,0%
	4,8%	6,5%	5,7%
	2,2%	3,5%	5,7%
Toplam	188 46,5%	216 53,5%	404 100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%
	46,5%	53,5%	100,0%

$\chi^2=30,447$

sd:12

$P < 0,002$

Çizelge 7.122. En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle Okulda ya da Mahallede Bir Gruplaşmanın Olup Olmaması ve Bunlara Yönelik İlgili Duyup Duyulmaması Durumu Arasındaki İlişki

En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film	Okul veya mahallede gruplaşma var mı? İlgili duyuyor musunuz?			Toplam
	Hayır yok	Evet, var ve ilgili duyuyorum	Evet, var fakat ilgili duymuyorum	
Hiç izleme	13 41,9% 8,4% 3,2%	1 3,2% 1,3% 0,2%	17 54,8% 9,8% 4,2%	31 100,0% 7,7% 7,7%
Aliye	10 37,0% 6,5% 2,5%	5 18,5% 6,6% 1,2%	12 44,4% 6,9% 3,0%	27 100,0% 6,7% 6,7%
Aşk Oyunu	19 46,3% 12,3% 4,7%	11 26,8% 14,5% 2,7%	11 26,8% 6,3% 2,7%	41 100,0% 10,1% 10,1%
Azap Yolu	3 27,3% 1,9% 0,7%	3 27,3% 3,9% 0,7%	5 45,5% 2,9% 1,2%	11 100,0% 2,7% 2,7%
Avrupa Yakası	18 28,1% 11,7% 4,5%	9 14,1% 11,8% 2,2%	37 57,8% 21,3% 9,2%	64 100,0% 15,8% 15,8%
En Son Babalar Duyar	10 52,6% 6,5% 2,5%	2 10,5% 2,6% 0,5%	7 36,8% 4,0% 1,7%	19 100,0% 4,7% 4,7%
İhlamlar Altında	18 58,1% 11,7% 4,5%	3 9,7% 3,9% 0,7%	10 32,3% 5,7% 2,5%	31 100,0% 7,7% 7,7%
Kırık Kanatlar	8 30,8% 5,2% 2,0%	2 7,7% 2,6% 0,5%	16 61,5% 9,2% 4,0%	26 100,0% 6,4% 6,4%
Kurtlar Vadisi	32 36,0% 20,8% 7,9%	28 31,5% 36,8% 6,9%	29 32,6% 16,7% 7,2%	89 100,0% 22,0% 22,0%
Yabancı Damat	12 44,4% 7,8% 3,0%	2 7,4% 2,6% 0,5%	13 48,1% 7,5% 3,2%	27 100,0% 6,7% 6,7%
Sihirli Annem	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 50,0% 1,3% 0,2%	1 50,0% 0,6% 0,2%	2 100,0% 0,5% 0,5%
Diğer	2 15,4% 1,3% 0,5%	4 30,8% 5,3% 1,0%	7 53,8% 4,0% 1,7%	13 100,0% 3,2% 3,2%
Acı Hayat	9 39,1% 5,8% 2,2%	5 21,7% 6,6% 1,2%	9 39,1% 5,2% 2,2%	23 100,0% 5,7% 5,7%
Toplam	154 38 1% 100,0% 38 1%	76 18 8% 100,0% 18 8%	174 43 1% 100,0% 43 1%	404 100 0% 100,0% 100 0%

$\chi^2=45,104$

sd:24

$P < 0,006$

Çizelge 7.123. En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle Nedeni Tanımlanamayan Kaygıların Olması Arasındaki İlişki

En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film	Nedenini bilmediğim kaygılarım oluyor				Toplam
	Sık sık	Arada bir	Bir kez	Hiç	
Hiç izleme	6	17	2	6	31
	19,4%	54,8%	6,5%	19,4%	100,0%
	9,2%	9,4%	4,4%	5,3%	7,7%
Aliye	6	15	3	3	27
	22,2%	55,6%	11,1%	11,1%	100,0%
	9,2%	8,3%	6,7%	2,6%	6,7%
Aşk Oyunu	7	19	1	14	41
	17,1%	46,3%	2,4%	34,1%	100,0%
	10,8%	10,6%	2,2%	12,3%	10,1%
Azap Yolu	3	2	2	4	11
	27,3%	18,2%	18,2%	36,4%	100,0%
	4,6%	1,1%	4,4%	3,5%	2,7%
Avrupa Yakası	5	37	10	12	64
	7,8%	57,8%	15,6%	18,8%	100,0%
	7,7%	20,6%	22,2%	10,5%	15,8%
En Son Babalar Duyar	2	7	5	5	19
	10,5%	36,8%	26,3%	26,3%	100,0%
	3,1%	3,9%	11,1%	4,4%	4,7%
İhlamlar Altında	2	9	2	18	31
	6,5%	29,0%	6,5%	58,1%	100,0%
	3,1%	5,0%	4,4%	15,8%	7,7%
Kırık Kanatlar	3	17	2	4	26
	11,5%	65,4%	7,7%	15,4%	100,0%
	4,6%	9,4%	4,4%	3,5%	6,4%
Kurtlar Vadisi	19	36	5	29	89
	21,3%	40,4%	5,6%	32,6%	100,0%
	29,2%	20,0%	11,1%	25,4%	22,0%
Yabancı Damat	1	11	7	8	27
	3,7%	40,7%	25,9%	29,6%	100,0%
	1,5%	6,1%	15,6%	7,0%	6,7%
Sihirli Annem	0	2	0	0	2
	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	0,0%	1,1%	0,0%	0,0%	0,5%
Diğer	2	4	4	3	13
	15,4%	30,8%	30,8%	23,1%	100,0%
	3,1%	2,2%	8,9%	2,6%	3,2%
Acı Hayat	9	4	2	8	23
	39,1%	17,4%	8,7%	34,8%	100,0%
	13,8%	2,2%	4,4%	7,0%	5,7%
Toplam	65	180	45	114	404
	16,1%	44,6%	11,1%	28,2%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	16,1%	44,6%	11,1%	28,2%	100,0%

$\chi^2=77,214$

sd:36

$P<0,000$

Çizelge 7.124. En Fazla Tercih Ettikleri Yerli Dizi Film İle Şiddet İçerikli Filmlerin Gençlere Kötü Örnek Olup Olmama Konusu Arasındaki İlişki

En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film	Şiddet içerikli filmler gençlere kötü örnek oluyor					Toplam
	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Hiç izleme	22 71,0%	7 22,6%	1 3,2%	1 3,2%	0 0,0%	31 100,0%
	13,1%	6,9%	2,2%	2,1%	0,0%	7,7%
	5,4%	1,7%	0,2%	0,2%	0,0%	7,7%
Aliye	16 59,3%	4 14,8%	1 3,7%	2 7,4%	4 14,8%	27 100,0%
	9,5%	3,9%	2,2%	4,2%	10,0%	6,7%
	4,0%	1,0%	0,2%	0,5%	1,0%	6,7%
Aşk Oyunu	22 53,7%	10 24,4%	6 14,6%	2 4,9%	1 2,4%	41 100,0%
	13,1%	9,8%	13,0%	4,2%	2,5%	10,1%
	5,4%	2,5%	1,5%	0,5%	0,2%	10,1%
Azap Yolu	5 45,5%	2 18,2%	2 18,2%	0 0,0%	2 18,2%	11 100,0%
	3,0%	2,0%	4,3%	0,0%	5,0%	2,7%
	1,2%	0,5%	0,5%	0,0%	0,5%	2,7%
Avrupa Yakası	25 39,1%	17 26,6%	8 12,5%	7 10,9%	7 10,9%	64 100,0%
	14,9%	16,7%	17,4%	14,6%	17,5%	15,8%
	6,2%	4,2%	2,0%	1,7%	1,7%	15,8%
En Son Babalar Duyar	9 47,4%	4 21,1%	4 21,1%	1 5,3%	1 5,3%	19 100,0%
	5,4%	3,9%	8,7%	2,1%	2,5%	4,7%
	2,2%	1,0%	1,0%	0,2%	0,2%	4,7%
İhlamurlar Altında	13 41,9%	11 35,5%	1 3,2%	6 19,4%	0 0,0%	31 100,0%
	7,7%	10,8%	2,2%	12,5%	0,0%	7,7%
	3,2%	2,7%	0,2%	1,5%	0,0%	7,7%
Kırık Kanatlar	11 42,3%	10 38,5%	2 7,7%	2 7,7%	1 3,8%	26 100,0%
	6,5%	9,8%	4,3%	4,2%	2,5%	6,4%
	2,7%	2,5%	0,5%	0,5%	0,2%	6,4%
Kurtlar Vadisi	22 24,7%	18 20,2%	13 14,6%	18 20,2%	18 20,2%	89 100,0%
	13,1%	17,6%	28,3%	37,5%	45,0%	22,0%
	5,4%	4,5%	3,2%	4,5%	4,5%	22,0%
Yabancı Damat	10 37,0%	8 29,6%	6 22,2%	0 0,0%	3 11,1%	27 100,0%
	6,0%	7,8%	13,0%	0,0%	7,5%	6,7%
	2,5%	2,0%	1,5%	0,0%	0,7%	6,7%
Sihirli Annem	1 50,0%	1 50,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 100,0%
	0,6%	1,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%
	0,2%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%
Diğer	6 46,2%	2 15,4%	1 7,7%	4 30,8%	0 0,0%	13 100,0%
	3,6%	2,0%	2,2%	8,3%	0,0%	3,2%
	1,5%	0,5%	0,2%	1,0%	0,0%	3,2%
Acı Hayat	6 26,1%	8 34,8%	1 4,3%	5 21,7%	3 13,0%	23 100,0%
	3,6%	7,8%	2,2%	10,4%	7,5%	5,7%
	1,5%	2,0%	0,2%	1,2%	0,7%	5,7%
Toplam	168 41,6%	102 25,2%	46 11,4%	48 11,9%	40 9,9%	404 100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	41,6%	25,2%	11,4%	11,9%	9,9%	100,0%

$\chi^2=83,357$

sd:48

$P < 0,001$

Nedenin tanımlanamadığı kaygıları sık sık yaşayanların %39,1 ile Acı Hayat, %27,3 ile Azap Yolu, %22,2 ile Aliye ve %21,3 ile de Kurtlar Vadisi dizisi izleyicileri olduklarını görüyoruz. En az bir kez bu duyguyu yaşayanlara baktığımızda ise Aliye dizisi izleyicileri öne çıkmaktadırlar. Bu duyguyu en az yaşayanlar ise Ihlamurlar Altında adlı dizi izleyicileri (Çizelge 7.123).

Şiddet içerikli filmlerin gençlere kötü örnek olma düşüncesine en az inananlar %44,9 (%24,7'si kesinlikle katılıyorum, %20,2'si katılıyorum şeklinde yanıtlamıştır) oranıyla Kurtlar Vadisi izleyicileri. Buna karşın Ihlamurlar Altında adlı dizi izleyicileri de %77,4 (%41,9'si kesinlikle katılıyorum, %35,5'si katılıyorum şeklinde yanıtlamıştır) oranında buna inandıklarını belirtirken bu oran hiç dizi izlemeyenlerde ise %93,6'dır (Çizelge 7.124).

7.2.11. On Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Çizelge 7.125. Deneklerin İntihar Etmeyi Düşünme Durumuna Göre Dağılımı

İntihar Etmeyi Düşünme Durumu	n	%
Sık sık	13	3,2
Arada bir	25	6,2
Bir kez	61	15,1
Hiç	305	75,5
Toplam	404	100,0

Örnekleme içerisindeki gençlerin en az bir kez intiharı düşünme oranı %24,5'dir. Ancak bunların çoğunun anlık olarak bu düşünceye kapıldıklarını görüyoruz. Bunu ciddi bir şekilde düşünenlerin oranı ise %3,2'dir. bu değer de yüksektir. Bu aynı zamanda her yüz gençten 3'ü kendi hayatını sonlandırmayı sık sık düşündüğü anlamına gelmektedir (Çizelge 7,127).

Çizelge 7,128'de bu düşünceye kapılanların çoğunluğunun orta öğretimin 1. ve 2. sınıflarında olduğunu söylemek mümkün. Daha sonra bu düşünceden oransal olarak uzaklaştığı görülmektedir. Özellikle ilk yılda bunun çok fazla olması gencin orta öğretime başlaması ile yaşadığı sorunlar ile ilgili olabilir.

Çizelge 7.126. İntihar Etmeyi Düşünme İle Gencin Okuduğu Sınıf Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	Sınıfı				Toplam
	1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	
Sık sık	5	5	2	1	13
	38,5%	38,5%	15,4%	7,7%	100,0%
	4,7%	2,3%	2,7%	33,3%	3,2%
Arada bir	1,2%	1,2%	0,5%	0,2%	3,2%
	10	9	6	0	25
	40,0%	36,0%	24,0%	0,0%	100,0%
Bir kez	9,4%	4,1%	8,1%	0,0%	6,2%
	2,5%	2,2%	1,5%	0,0%	6,2%
	20	23	18	0	61
Hiç	32,8%	37,7%	29,5%	0,0%	100,0%
	18,9%	10,4%	24,3%	0,0%	15,1%
	5,0%	5,7%	4,5%	0,0%	15,1%
Toplam	71	184	48	2	305
	23,3%	60,3%	15,7%	0,7%	100,0%
	67,0%	83,3%	64,9%	66,7%	75,5%
Toplam	17,6%	45,5%	11,9%	0,5%	75,5%
	106	221	74	3	404
	26,2%	54,7%	18,3%	0,7%	100,0%
Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	26,2%	54,7%	18,3%	0,7%	100,0%

$\chi^2=26,667$

sd:9

P< 0,0016

Çizelge 7.127. İntihar Etmeyi Düşünme İle Ailenin Oturduğu Konut Tipi Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	Ailenin oturduğu konut tipi			Toplam
	Apartman Dairesi	Gece Kondu	Müstakil ev	
Sık sık	6	6	1	13
	46,2%	46,2%	7,7%	100,0%
	2,0%	12,5%	2,0%	3,2%
Arada bir	1,5%	1,5%	0,2%	3,2%
	20	2	3	25
	80,0%	8,0%	12,0%	100,0%
Bir kez	6,5%	4,2%	6,1%	6,2%
	5,0%	0,5%	0,7%	6,2%
	43	9	9	61
Hiç	70,5%	14,8%	14,8%	100,0%
	14,0%	18,8%	18,4%	15,1%
	10,6%	2,2%	2,2%	15,1%
Toplam	238	31	36	305
	78,0%	10,2%	11,8%	100,0%
	77,5%	64,6%	73,5%	75,5%
Toplam	58,9%	7,7%	8,9%	75,5%
	307	48	49	404
	76,0%	11,9%	12,1%	100,0%
Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	76,0%	11,9%	12,1%	100,0%

$\chi^2=16,920$

sd:

P< 0,0096

Gecekonuda oturanların intihar düşüncesini en sık yaşayanların oranı %12,5'dur. En az bir kez düşünenlerin oranı ise %35,4'dür. Diğerlerinin oranları bu değerlerin altındadır. Daha önceki çizelgelerde oturuş konut tipinin sosyal tabakaya ile ilişkili olduğunu görmüştük. Bunun etkisinin de olabileceğini söyleyebiliriz (Çizelge 7,129).

Çizelge 7.128. İntihar Etmeyi Düşünme İle En Çok Beğenilerek Dinlenen Müzik Türü Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	En çok beğenilen müzik türü							Toplam
	Arabesk	Özgün Müzik	Pop	Rock	Türk Halk Müziği	Türk Sanat Müziği	Diğer	
Sık sık	6	4	0	2	1	0	0	13
	46,2%	30,8%	0,0%	15,4%	7,7%	0,0%	0,0%	100,0%
	14,0%	9,5%	0,0%	2,5%	2,9%	0,0%	0,0%	3,2%
Arada bir	1,5%	1,0%	0,0%	0,5%	0,2%	0,0%	0,0%	3,2%
	4	2	11	3	1	1	3	25
	16,0%	8,0%	44,0%	12,0%	4,0%	4,0%	12,0%	100,0%
Bir kez	9,3%	4,8%	6,6%	3,7%	2,9%	11,1%	10,7%	6,2%
	1,0%	0,5%	2,7%	0,7%	0,2%	0,2%	0,7%	6,2%
	5	7	29	13	4	0	3	61
Hiç	8,2%	11,5%	47,5%	21,3%	6,6%	0,0%	4,9%	100,0%
	11,6%	16,7%	17,5%	16,0%	11,4%	0,0%	10,7%	15,1%
	1,2%	1,7%	7,2%	3,2%	1,0%	0,0%	0,7%	15,1%
Toplam	28	29	126	63	29	8	22	305
	9,2%	9,5%	41,3%	20,7%	9,5%	2,6%	7,2%	100,0%
	65,1%	69,0%	75,9%	77,8%	82,9%	88,9%	78,6%	75,5%
Toplam	6,9%	7,2%	31,2%	15,6%	7,2%	2,0%	5,4%	75,5%
	43	42	166	81	35	9	28	404
	10,6%	10,4%	41,1%	20,0%	8,7%	2,2%	6,9%	100,0%
Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	10,6%	10,4%	41,1%	20,0%	8,7%	2,2%	6,9%	100,0%

$\chi^2=35,368$

sd:18

P< 0.008

İntiharı sık sık düşünenler arasında en yüksek orana sahip olan Arabesk Müzik dinleyen gençler. Ancak Pop Müzik dinleyenlerin de arada bir bu düşünceye kapılanlarda öne çıktılığını görüyoruz. Sık sık düşünen ise Pop Müzik dinleyenler arasında yok. Bunun yanında Özgün Müzik dinleyenlerin bu intiharı düşünenlerin oranı oldukça yüksek. Türk Sanat Müziği dinleyenlerin ise bunu en az yaşayanlar olarak gözükmektedir (Çizelge 7,30).

Çizelge 7.129. İntihar Etmeyi Düşünme İle En Çok Okunan ve Beğenilen Gazete Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	En çok okunan ve beğenilen gazete															Toplam
	Akşam	Cumhuriyet	Evrensel	Hürriyet	Milliyet	Ortadoğu	Özgür Gündem	Posta	Radikal	Sabah	Vakit	Yeni Şafak	Zaman	Gazete okunam	Diğer	
Sık sık	3 23,1% 13,6% 0,7%	5 38,5% 19,2% 1,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 7,7% 2,8% 0,2%	1 7,7% 16,7% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 7,7% 0,9% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	2 15,4% 5,0% 0,5%	13 100% 3,2% 3,2%
Arada bir	1 4,0% 4,5% 0,2%	3 12,0% 11,5% 0,7%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 4,0% 2,9% 0,2%	3 12,0% 8,3% 0,7%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	7 28,0% 6,3% 1,7%	0 0,0% 0,0% 0,0%	4 16,0% 6,9% 1,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	5 20,0% 11,4% 1,2%	1 4,0% 7,7% 0,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	25 100% 6,2% 6,2%
Bir kez	5 8,2% 22,7% 1,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	0 0,0% 0,0% 0,0%	8 13,1% 23,5% 2,0%	5 8,2% 13,9% 1,2%	2 3,3% 33,3% 0,5%	1 1,6% 50,0% 0,2%	21 34,4% 18,9% 5,2%	2 3,3% 66,7% 0,5%	9 14,8% 15,5% 2,2%	0 0,0% 0,0% 0,0%	1 1,6% 50,0% 0,2%	3 4,9% 6,8% 0,7%	1 1,6% 7,7% 0,2%	3 4,9% 7,5% 0,7%	61 100% 15,1% 15,1%
Hiç	13 4,3% 59,1% 3,2%	18 5,9% 69,2% 4,5%	2 0,7% 100% 0,5%	25 8,2% 73,5% 6,2%	27 8,9% 75,0% 6,7%	3 1,0% 50,0% 0,7%	1 0,3% 50,0% 0,2%	82 26,9% 73,9% 20,3%	1 0,3% 33,3% 0,2%	45 14,8% 77,6% 11,1%	5 1,6% 100% 1,2%	1 0,3% 50,0% 0,2%	1 1,6% 81,8% 8,9%	36 3,6% 84,6% 2,7%	11 11,5% 87,5% 8,7%	35 100% 75,5% 75,5%
Toplam	22 5,4% 100% 5,4%	26 6,4% 100% 6,4%	2 0,5% 100% 0,5%	34 8,4% 100% 8,4%	36 8,9% 100% 8,9%	6 1,5% 100% 1,5%	2 0,5% 100% 0,5%	111 27,5% 100% 27,5%	3 0,7% 100% 0,7%	58 14,4% 100% 14,4%	5 1,2% 100% 1,2%	2 0,5% 100% 0,5%	44 10,9% 100% 10,9%	13 3,2% 100% 3,2%	40 9,9% 100% 9,9%	404 100% 100% 100%

$\chi^2=73.537$

sd:42

P<0.0018

Akşam gazetesi okuyucularının intihar düşüncesini en az bir kez yaşayanların oranı %40,9 ile en fazla olduğunu görmekteyiz. Bununla beraber Cumhuriyet ve Ortadoğu okurlarında da bu durum göze çarpmaktadır. Vakit gazetesi okuyucusundan hiç biri intiharı hiçbir şekilde düşünmediğini belirtmiştir (Çizelge 7,131).

İntiharı düşünme ile beğenilen TV kanalı arasındaki ilişkiye baktığımızda (Çizelge 7.130) şu karşımıza çıkmaktadır. İntiharı sık sı düşünme durumuna göre en çok SHOW TV'yi izleyenler, intiharı arada bir düşünme durumuna göre en çok KANAL D' yi izleyenler, intiharı bir kez düşünme durumuna göre en çok yine KANAL D' yi izleyenler olduğunu görmekteyiz. Örneklem içersisinde en az intiharı düşünen gençlerin ise NTV, CNNTÜRK, TRT ve ULUSAL KANAL izleyicisi olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 7.130. İntihar Etmeyi Düşünme İle En Çok Beğenilerek İzlenen TV Kanalı Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	En çok beğenilerek izlenen TV kanalı													Toplam
	ATV	CNN TÜRK	KANAL D	KANAL 7	NTV	SMANYOLU TV	SHOW TV	STAR TV	TGRT	TRT	UKUSAL KANAL	DİĞER	CNBC	
Sık sık	3 23,1 5,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	7 53,8%	1 7,7%	1 7,7%	1 7,7%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	13 100%
Arada bir	2 8,0%	1 4,0%	14 56,0%	1 4,0%	2 8,0%	1 4,0%	2 8,0%	1 4,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 4,0%	0 0,0%	25 100%
Bir kez	10 16,4 16,7 2,5%	2 3,3%	25 41,0%	1 1,6%	2 3,3%	5 8,2%	9 14,8%	2 3,3%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	3 4,9%	2 3,3%	61 100%
Hiç	45 14,8 75,0 11,1	11 3,6%	105 34,4%	4 1,3%	19 6,2%	21 6,9%	63 20,7%	12 3,9%	0 0,0%	4 1,3%	2 0,7%	14 4,6%	5 1,6%	305 100%
Toplam	60 14,9	14 3,5%	144 35,6%	6 1,5%	23 5,7%	27 6,7%	81 20,0%	16 4,0%	1 0,2%	5 1,2%	2 0,5%	18 4,5%	7 1,7%	404 100%

$\chi^2=63.562$

sd:36

P<0.003

Yoğun şiddet içerikli dizi olan Kurtlar Vadisini izleyenlerin intiharı sık sık düşünenler içerisindeki oranı %76,9'dur (Çizelge 7.131). Çizelge 7.120, Çizelge 7.121 ve Çizelge 7.122'den de hatırlanacağı üzere bu diziyi ilgi ile takip edenlerin yoğun başkaları ile de şiddet içerikli davranışlar içerisinde bulduklarına ve bu davranışlar içerisinde bulunan gruplara karşı da ilgileri olduğuna dair bulgular elde edilmişti. İntiharın da bireyin kendine zarar verme (şiddet) davranışı olarak değerlendirilebileceği gibi, bireyin içinden çıkamadığı problemlere sahip olması, içsel sorunlar yaşaması ve bunlarla ilgili çözüm umutlarının sona ermesi - ki bu genellikle bunalımlı dönem olarak adlandırılır- olarak da yorumlanabilir. Diğer taraftan bunların her ikisinin bir arada olduğu durumdan da söz etmek mümkündür.

Çizelge 7.131. İntihar Etmeyi Düşünme İle En Çok Beğenilerek İzlenen Yerli Dizi film Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	En çok beğenilerek izlenen yerli dizi film													Toplam
	Hiç izleme	Aliye	Aşk Oyunu	Azap Yolu	Avrupa Yakası	En Son Babalar Duvar	İhlamurlar Altında	Kırık Kanatlar	Kurtlar Vadisi	Yabancı Damat	Sihirli Annem	Diğer	Acı Hayat	
Sık sık	0 0,0%	0 0,0%	1 7,7%	2 15,4%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	10 76,9%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	13 100%
Arada bir	0 0,0%	1 4,0%	3 12,0%	1 4,0%	5 20,0%	1 4,0%	1 4,0%	2 8,0%	6 24,0%	2 8,0%	1 4,0%	0 0,0%	2 8,0%	25 100%
Bir kez	5 16,1%	9 33,3%	6 14,6%	1 9,1%	9 14,1%	2 10,5%	6 19,4%	5 19,2%	12 13,5%	2 7,4%	1 50,0%	0 0,0%	3 13,0%	61 100%
Hiç	26 83,9%	17 63,0%	31 75,6%	7 63,6%	50 78,1%	16 84,2%	24 77,4%	19 73,1%	61 68,5%	23 85,2%	0 0,0%	13 100%	18 78,3%	305 100%
Toplam	31 7,7%	27 6,7%	41 10,1%	11 2,7%	64 15,8%	19 4,7%	31 7,7%	26 6,4%	89 22,0%	27 6,7%	2 0,5%	13 3,2%	23 5,7%	404 100%

$\chi^2=61.460$

sd:36

P< 0,005

Örnekleme oluşturan gençler içerisinde en çok Polat Alemdar (Kurtlar Vadisi dizisinin başrol oyuncusu) gibi olmak isteyenlerin intiharı sık sık düşünenler içerisindeki payı %53,8'dir (Çizelge 7.132). Bu sonuç Çizelge 7.131'ü doğrular niteliktedir. Ayrıca intiharı arada bir ve bir defa düşünme durumuna göre baktığımızda da benzer sonuçla karşılaşılmaktayız.

İntiharı düşünme ile alkol kullanma alışkanlığı arasında bir ilişkiye baktığımızda (Çizelge 7.133) çoğu zaman alkol kullandıklarını belirten gençlerin %34,7'si en az bir kez intiharı düşündüğünü görmekteyiz. Bu grup içerisindeki intiharı sık sık düşünenlerin oranı ise %14,3'dür. Alkolü ara sıra alanların intiharı düşünme oranı %7,4 iken, alkolü hiç kullanmayanlarda ise bu oran 1,9'dur.

Çizelge 7.132. İntihar Etmeyi Düşünme İle En Çok Hangisi Gibi Olma İsteği Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	En çok hangisi gibi olmak isteği								Toplam
	Ata Demirel (Avrupa Yakası)	Cem Yılmaz	Kadir İnanır (Azap Yolu)	Kerem Cem (aşk Oyunu)	Hülya Avcı	Polat Alemdar (Kurtlar Vadisi)	Diğer	Hiç biri	
Sık sık	0	3	0	0	0	7	2	1	13
	0,0%	23,1%	0,0%	0,0%	0,0%	53,8%	15,4%	7,7%	100,0%
	0,0%	6,7%	0,0%	0,0%	0,0%	18,4%	6,1%	0,4%	3,2%
Arada bir	0	3	0	3	0	1	3	13	25
	8,0%	12,0%	0,0%	12,0%	0,0%	4,0%	12,0%	52,0%	100,0%
	9,1%	6,7%	0,0%	12,5%	0,0%	2,6%	9,1%	5,8%	6,2%
Bir kez	0	7	0	7	0	2	7	3	25
	0,0%	0,7%	0,0%	0,7%	0,0%	0,2%	0,7%	3,2%	6,2%
	6,6%	8,2%	3,3%	8,2%	3,3%	9,8%	6,6%	54,1%	100,0%
Hiç	4	5	2	5	2	6	4	33	61
	18,2%	11,1%	15,4%	20,8%	40,0%	15,8%	12,1%	14,7%	15,1%
	1,0%	1,2%	0,5%	1,2%	0,5%	1,5%	1,0%	8,2%	15,1%
Toplam	22	45	13	24	5	38	33	224	404
	5,4%	11,1%	3,2%	5,9%	1,2%	9,4%	8,2%	55,4%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$\chi^2=46.604$

sd:21

P< 0.001

Çizelge 7.133. İntihar Etmeyi Düşünme İle Alkol Kullanma Alışkanlığı Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	Alkol kullanıyor musunuz?			Toplam
	Hayır	Bazen	Çoğu zaman	
Sık sık	6	5	2	13
	46,2%	38,5%	15,4%	100,0%
	1,9%	7,4%	14,3%	3,2%
Arada bir	17	6	2	25
	68,0%	24,0%	8,0%	100,0%
	5,3%	8,8%	14,3%	6,2%
Bir kez	45	15	1	61
	73,8%	24,6%	1,6%	100,0%
	14,0%	22,1%	7,1%	15,1%
Hiç	254	42	9	305
	83,3%	13,8%	3,0%	100,0%
	78,9%	61,8%	64,3%	75,5%
Toplam	322	68	14	404
	79,7%	16,8%	3,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$\chi^2=18.913$

sd:

P< 0.004

Çizelge 7.134. İntihar Etmeyi Düşünme İle Sigara İçme Alışkanlığı ve Başlama Nedeni Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	Sigara içiyor musunuz?					Toplam
	İçmiyorum	Ailemde içenlere özendim	Arkadaş çevresinden alıştım	Televizyonun etkisiyle alıştım	Diğer	
Sık sık	8	0	5	0	0	13
	61,5%	0,0%	38,5%	0,0%	0,0%	100,0%
	2,3%	0,0%	12,2%	0,0%	0,0%	3,2%
Arada bir	21	0	3	0	1	25
	84,0%	0,0%	12,0%	0,0%	4,0%	100,0%
	5,9%	0,0%	7,3%	0,0%	16,7%	6,2%
Bir kez	47	2	10	0	2	61
	77,0%	3,3%	16,4%	0,0%	3,3%	100,0%
	13,3%	100,0%	24,4%	0,0%	33,3%	15,1%
Hiç	11,6%	0,5%	2,5%	0,0%	0,5%	15,1%
	278	0	23	1	3	305
	91,1%	0,0%	7,5%	0,3%	1,0%	100,0%
Toplam	78,5%	0,0%	56,1%	100,0%	50,0%	75,5%
	68,8%	0,0%	5,7%	0,2%	0,7%	75,5%
	354	2	41	1	6	404
	87,6%	0,5%	10,1%	0,2%	1,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	87,6%	0,5%	10,1%	0,2%	1,5%	100,0%

$\chi^2=31,664$

sd:12

P< 0,002

Çizelge 7.134'daki sonuçlara baktığımızda alkol kullanma alışkanlığında olduğu gibi, gençler içerisinde sigara bağımlısı olan gençlerin intihara daha eğilimli olduğunu söyleyebiliriz. Sigara kullanma alışkanlığı olan gençlerin %12,2'si sık sık, %7,3'ü arada bir ve %24'ü de bir kez intiharı düşündüğünü belirtmiştir. Bunun yanında sigarayı hiç içmeyenler içerisinde %2,3'ü sık sık, %5,9'u arada bir ve %13,3'ü de bir kez yaşamlarında intiharı düşündüğünü belirtmiştir.

Kahvehaneler şehirlerde, anakentlerde de varlıklarını sürdürmektedir. Günümüzde beklide zamanın öldürülmesinden başka bir işe yaramayan kahvehanelere genel olarak gençlerin rağbet etmediğini söylemek mümkün. Çünkü özellikle İstanbul gibi bir anakente buna karşılık alternatiflerde çoktur. Buna rağmen gençlerin %17,8'i bir şekilde kahvehaneye gittiğini belirtirken, yine bunlara dâhil olan %2,2'lik bir kesim ise düzenli olarak gittiği belirtmiştir. Sürekli gidenlerin %30,0'ı ve ara sıra gidenlerin %8,1'i intiharı hayatlarında sık sık düşündüğünü belirtmişlerdir. Hiç gitmeyenlerin ise bu oranı %1,5'dur.

Çizelge 7.135. İntihar Etmeyi Düşünme İle Kahvehaneye Gitme Alışkanlığı Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	Kahvehaneye gider misiniz?			Toplam
	Sürekli	Bazen	Hiç	
Sık sık	3	5	5	13
	23,1%	38,5%	38,5%	100,0%
	30,0%	8,1%	1,5%	3,2%
Arada bir	0	3	22	25
	0,0%	12,0%	88,0%	100,0%
	0,0%	4,8%	6,6%	6,2%
Bir kez	0	11	50	61
	0,0%	18,0%	82,0%	100,0%
	0,0%	17,7%	15,1%	15,1%
Hiç	7	43	255	305
	2,3%	14,1%	83,6%	100,0%
	70,0%	69,4%	76,8%	75,5%
Toplam	10	62	332	404
	2,5%	15,3%	82,2%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	2,5%	15,3%	82,2%	100,0%

$\chi^2=32.967$

sd:6

P<0.000

Çizelge 7.136. İntihar Etmeyi Düşünme İle Gençliğin Sorunu Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	Size göre gençliğin sorunu						Toplam
	Cinsel sorunlar	Ekonomik sorunlar	İşsizlik	Kuşak çatışması	Psikolojik sorunlar	Diğer	
Sık sık	5	3	0	1	2	2	13
	38,5%	23,1%	0,0%	7,7%	15,4%	15,4%	100,0%
	7,8%	6,8%	0,0%	1,1%	1,3%	25,0%	3,2%
Arada bir	3	1	4	8	8	1	25
	12,0%	4,0%	16,0%	32,0%	32,0%	4,0%	100,0%
	4,7%	2,3%	11,8%	8,4%	5,0%	12,5%	6,2%
Bir kez	7	7	2	15	30	0	61
	11,5%	11,5%	3,3%	24,6%	49,2%	0,0%	100,0%
	10,9%	15,9%	5,9%	15,8%	18,9%	0,0%	15,1%
Hiç	49	33	28	71	119	5	305
	16,1%	10,8%	9,2%	23,3%	39,0%	1,6%	100,0%
	76,6%	75,0%	82,4%	74,7%	74,8%	62,5%	75,5%
Toplam	64	44	34	95	159	8	404
	15,8%	10,9%	8,4%	23,5%	39,4%	2,0%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	15,8%	10,9%	8,4%	23,5%	39,4%	2,0%	100,0%

$\chi^2=32.617$

sd:15

P<0.005

Denek grubu gençler içerisinde intiharı sık sık düşünenlerin %38,5'i cinsel sorunları, %23,1'i ekonomik sorunları ve %15,4'ü de psikolojik sorunları gençliğin en önemli sorunu olarak belirtmiştir. Arada bir intiharı düşünenler %32,0'lık paylarla gençliğin en önemli sorunu olarak kuşak çatışması ve psikolojik sorunları gördüklerini belirtmişlerdir. Bir kez intiharı düşünenlerin %49,2'si gençliğin en önemli sorunu olarak psikolojik sorunları belirtmişlerdir (Çizelge 7.136).

Çizelge 7.137. İntihar Etmeyi Düşünme İle En Çok Güvenilen İletişim Aracı Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	En çok hangi iletişim aracı güvenli						Toplam
	İnternet	Gazete	Radyo	Kitap ve Dergi	TV	Hiçbiri	
Sık sık	5	1	3	0	0	4	13
	38,5%	7,7%	23,1%	0,0%	0,0%	30,8%	100,0%
	3,4%	2,2%	23,1%	0,0%	0,0%	4,6%	3,2%
Arada bir	8	1	0	5	4	7	25
	32,0%	4,0%	0,0%	20,0%	16,0%	28,0%	100,0%
	5,4%	2,2%	0,0%	12,2%	5,7%	8,0%	6,2%
Bir kez	25	10	3	8	6	9	61
	41,0%	16,4%	4,9%	13,1%	9,8%	14,8%	100,0%
	16,9%	22,2%	23,1%	19,5%	8,6%	10,3%	15,1%
Hiç	110	33	7	28	60	67	305
	36,1%	10,8%	2,3%	9,2%	19,7%	22,0%	100,0%
	74,3%	73,3%	53,8%	68,3%	85,7%	77,0%	75,5%
Toplam	148	45	13	41	70	87	404
	36,6%	11,1%	3,2%	10,1%	17,3%	21,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	36,6%	11,1%	3,2%	10,1%	17,3%	21,5%	100,0%

$\chi^2=33.487$

sd:15

P< 0.004

İnterneti en güvenli iletişim aracı olarak görenlerin intiharı sık sık düşünenler içerisindeki payı %38,5, arada bir düşünenler içerisindeki payı %32,0, bir kez düşünenler içerisindeki payı ise %41,0'dır (Çizelge 7.137).

Medyanın tutum ve davranışlar üzerindeki etkisi konusunda hiç etkili diyenlerin yaşamlarında en az bir kez intiharı düşünme oranı %29,2'dir. Diğer taraftan medyanın tutum ve davranışlar üzerinde çok etkili olduğuna inanların intiharı sık sık düşünenleri içerisindeki payı %53,8'dir (Çizelge 7.138).

Çizelge 7.138. İntihar Etmeyi Düşünme İle Medyanın Tutum ve Davranışlara Etkisi Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	Medyanın tutum ve davranışlara etkisine inanıyor musunuz?				Toplam
	Çok etkili	Biraz etkili	Kararsızım	Hiç etkili değil	
Sık sık	7	2	1	3	13
	53,8%	15,4%	7,7%	23,1%	100,0%
	11,5%	1,7%	0,9%	2,7%	3,2%
Arada bir	3	9	6	7	25
	12,0%	36,0%	24,0%	28,0%	100,0%
	4,9%	7,5%	5,5%	6,2%	6,2%
Bir kez	6	14	18	23	61
	9,8%	23,0%	29,5%	37,7%	100,0%
	9,8%	11,7%	16,4%	20,4%	15,1%
Hiç	45	95	85	80	305
	14,8%	31,1%	27,9%	26,2%	100,0%
	73,8%	79,2%	77,3%	70,8%	75,5%
Toplam	61	120	110	113	404
	15,1%	29,7%	27,2%	28,0%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	15,1%	29,7%	27,2%	28,0%	100,0%

$\chi^2=21.199$

sd:9

P< 0.0012

Çizelge 7.139. İntihar Etmeyi Düşünme İle TV’de En Çok Hangi Program Olmalı Konusu Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	Sizce TV de hangi program olmalı							Toplam
	Haberlere	Eğlenceye	Eğitime	Spora	Dini programlara	Siyasi programlara	Diğer	
Sık sık	1	4	2	1	2	0	3	13
	7,7%	30,8%	15,4%	7,7%	15,4%	0,0%	23,1%	100,0%
	1,5%	4,0%	1,7%	1,6%	9,5%	0,0%	18,8%	3,2%
Arada bir	0	6	10	5	2	2	0	25
	0,0%	24,0%	40,0%	20,0%	8,0%	8,0%	0,0%	100,0%
	0,0%	6,1%	8,4%	7,9%	9,5%	11,1%	0,0%	6,2%
Bir kez	15	17	22	4	1	2	0	61
	24,6%	27,9%	36,1%	6,6%	1,6%	3,3%	0,0%	100,0%
	22,1%	17,2%	18,5%	6,3%	4,8%	11,1%	0,0%	15,1%
Hiç	52	72	85	53	16	14	13	305
	17,0%	23,6%	27,9%	17,4%	5,2%	4,6%	4,3%	100,0%
	76,5%	72,7%	71,4%	84,1%	76,2%	77,8%	81,3%	75,5%
Toplam	68	99	119	63	21	18	16	404
	16,8%	24,5%	29,5%	15,6%	5,2%	4,5%	4,0%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	16,8%	24,5%	29,5%	15,6%	5,2%	4,5%	4,0%	100,0%

$\chi^2=36.685$

sd:18

P< 0.006

Çizelge 7.139'e baktığımızda TV'de en fazla yer verilmesi gereken program olarak haberleri belirtenlerin %23,5'i, eğlence programlarını belirtenlerin %27,3'ü, eğitimi belirtenlerin %28,6'sı, sporu belirtenlerin %15,9'u, dini programları belirtenlerin %23,8'i, siyasi programları belirtenlerin %22,2'si yaşamlarında en az bir kez intiharı düşündüklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 7.140. İntihar Etmeyi Düşünme İle Grup Halinde Kavgaya Karışma Durumu Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	Grup halinde kavgaya karıştınız mı?		Toplam
	Evet, karıştım	Hayır, karışmadım	
Sık sık	10	3	13
	76,9%	23,1%	100,0%
	6,3%	1,2%	3,2%
	2,5%	0,7%	3,2%
Arada bir	18	7	25
	72,0%	28,0%	100,0%
	11,3%	2,9%	6,2%
	4,5%	1,7%	6,2%
Bir kez	23	38	61
	37,7%	62,3%	100,0%
	14,5%	15,5%	15,1%
	5,7%	9,4%	15,1%
Hiç	108	197	305
	35,4%	64,6%	100,0%
	67,9%	80,4%	75,5%
	26,7%	48,8%	75,5%
Toplam	159	245	404
	39,4%	60,6%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%
	39,4%	60,6%	100,0%

$\chi^2=20,909$

sd:3

$P < 0,000$

Grup halinde bir kavgaya karışanların intiharı sık sık düşünenler içerisindeki payı %76,9, arada bir düşünenler içerisindeki payı %72,0, bir kez düşünenler içerisindeki payı ise %37,7'dir. Diğer bir bakış açısıyla grup halinde kavgaya karışanların %32,1'i en az bir kez intiharı düşündüğünü belirtmiştir (Çizelge 7.140).

Çizelge 7.141'de ise intiharı düşünenlerin çoğunlukla problemlerinin çözümünde şiddete başvuranlar olduğunu görmekteyiz. Örneğin intiharı sık sık düşünenlerin %84,6'sı bir başkası ile şiddet içeren mücadeleye girmiş olanlardır.

Çizelge 7.141. İntihar Etmeyi Düşünme İle Bir Başkası İle Şiddet İçeren Mücadeleye Girme Durumu arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	Bir başkası ile şiddet içeren mücadele		Toplam
	Hayır girmedim	Evet, girdim	
Sık sık	2	11	13
	15,4%	84,6%	100,0%
	1,1%	5,1%	3,2%
Arada bir	7	18	25
	28,0%	72,0%	100,0%
	3,7%	8,3%	6,2%
Bir kez	22	39	61
	36,1%	63,9%	100,0%
	11,7%	18,1%	15,1%
Hiç	157	148	305
	51,5%	48,5%	100,0%
	83,5%	68,5%	75,5%
Toplam	188	216	404
	46,5%	53,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%
	46,5%	53,5%	100,0%

$\chi^2=14,202$

sd:3

P< 0.003

Çizelge 7.142. İntihar Etmeyi Düşünme İle Okulda ya da Mahallede Bir Gruplaşmanın Olup Olmaması ve Bunlara Yönelik İlgı Duyup Duyulmaması Durumu Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	Okul veya mahallede gruplaşma var mı? İlgı duyuyor musunuz?			Toplam
	Hayır yok	Evet, var ve ilgı duyuyorum	Evet, var fakat ilgı duymuyorum	
Sık sık	4	7	2	13
	30,8%	53,8%	15,4%	100,0%
	2,6%	9,2%	1,1%	3,2%
Arada bir	5	6	14	25
	20,0%	24,0%	56,0%	100,0%
	3,2%	7,9%	8,0%	6,2%
Bir kez	21	5	35	61
	34,4%	8,2%	57,4%	100,0%
	13,6%	6,6%	20,1%	15,1%
Hiç	124	58	123	305
	40,7%	19,0%	40,3%	100,0%
	80,5%	76,3%	70,7%	75,5%
Toplam	154	76	174	404
	38,1%	18,8%	43,1%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	38,1%	18,8%	43,1%	100,0%

$\chi^2=22,286$

sd:6

P< 0,001

Çizelge 7.142’de de okul ve mahalledeki gruplaşmayı fark eden ve onlara ilgi duyanların diğerlerine oranla daha fazla intihar eğilimi içerisinde olduğunu söylemek mümkün. İntiharı sık sık düşünenlerin %53,8’i bu tür gruplaşmalara ilgi duyanlar olduğunu görmekteyiz.

Çizelge 7.143. İntihar Etmeyi Düşünme İle Evden Kaçmayı Düşünme Arındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	Evden kaçmayı düşündüm(düşünüyorum)				Toplam
	Sık sık	Arada bir	Bir kez	Hiç	
Sık sık	8 61,5%	1 7,7%	2 15,4%	2 15,4%	13 100,0%
	40,0%	1,7%	2,9%	0,8%	3,2%
	2,0%	0,2%	0,5%	0,5%	3,2%
Arada bir	1 4,0%	14 56,0%	6 24,0%	4 16,0%	25 100,0%
	5,0%	23,7%	8,8%	1,6%	6,2%
	0,2%	3,5%	1,5%	1,0%	6,2%
Bir kez	9 14,8%	15 24,6%	16 26,2%	21 34,4%	61 100,0%
	45,0%	25,4%	23,5%	8,2%	15,1%
	2,2%	3,7%	4,0%	5,2%	15,1%
Hiç	2 0,7%	29 9,5%	44 14,4%	230 75,4%	305 100,0%
	10,0%	49,2%	64,7%	89,5%	75,5%
	0,5%	7,2%	10,9%	56,9%	75,5%
Toplam	20 5,0%	59 14,6%	68 16,8%	257 63,6%	404 100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	5,0%	14,6%	16,8%	63,6%	100,0%

$\chi^2=180.223$

sd:9

P< 0.000

Sık sık evden kaçmayı düşünenlerin %90’ı intiharı yaşamlarında bir şekilde düşündüğünü belirtmiştir. Bu oranlar evden kaçma düşüncesinin azalması ile düşmektedir. Hiç evden kaçmayı düşünmeyenlerin bir şekilde intiharı düşünme oranı %11,5’dir. Gencin intihar düşüncesine kapılmasına kaynaklık eden unsurlardan birinin aile olduğunu söyleyebiliriz (Çizelge 7,145).

Gelecekle ilgili korkular sık sık yaşayanların da diğerlerine oranla daha fazla intiharı düşünmektedirler. Gelecek ile ilgili sık sık korkuya kapılanların yaşamlarında en az bir kez intiharı düşünme oranı %39,8’dir (Çizelge 7.144).

Yoğun olarak nedeni tanımlanmayan kaygılar içerisinde olan gençlerin, bu kaygıyı az yaşayan ve ya hiç yaşamayan gençlere oranla daha fazla intihar düşüncesine kapıldıklarını söyleyebiliriz (Çizelge 7.145).

Çizelge 7.144. İntihar Etmeyi Düşünme İle Gelecekle İlgili Aşırı Korkuların Olması Durumu Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	Gelecekle ilgili aşırı korkularım oluyor				Toplam
	Sık sık	Arada bir	Bir kez	Hiç	
Sık sık	4 30,8%	3 23,1%	1 7,7%	5 38,5%	13 100,0%
	4,3%	1,8%	2,4%	5,1%	3,2%
	1,0%	0,7%	0,2%	1,2%	3,2%
Arada bir	14 56,0%	5 20,0%	0 0,0%	6 24,0%	25 100,0%
	15,1%	2,9%	0,0%	6,1%	6,2%
	3,5%	1,2%	0,0%	1,5%	6,2%
Bir kez	19 31,1%	30 49,2%	3 4,9%	9 14,8%	61 100,0%
	20,4%	17,5%	7,3%	9,1%	15,1%
	4,7%	7,4%	0,7%	2,2%	15,1%
Hiç	56 18,4%	133 43,6%	37 12,1%	79 25,9%	305 100,0%
	60,2%	77,8%	90,2%	79,8%	75,5%
	13,9%	32,9%	9,2%	19,6%	75,5%
Toplam	93 23,0%	171 42,3%	41 10,1%	99 24,5%	404 100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	23,0%	42,3%	10,1%	24,5%	100,0%

$\chi^2=30.741$

sd:9

P< 0.000

Çizelge 7.145. İntihar Etmeyi Düşünme İle Nedeni Tanımlanamayan Kaygıların Olması Durumu Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	Nedenini bilmediğim kaygılarım oluyor				Toplam
	Sık sık	Arada bir	Bir kez	Hiç	
Sık sık	8 61,5%	3 23,1%	1 7,7%	1 7,7%	13 100,0%
	12,3%	1,7%	2,2%	0,9%	3,2%
	2,0%	0,7%	0,2%	0,2%	3,2%
Arada bir	7 28,0%	15 60,0%	0 0,0%	3 12,0%	25 100,0%
	10,8%	8,3%	0,0%	2,6%	6,2%
	1,7%	3,7%	0,0%	0,7%	6,2%
Bir kez	16 26,2%	31 50,8%	5 8,2%	9 14,8%	61 100,0%
	24,6%	17,2%	11,1%	7,9%	15,1%
	4,0%	7,7%	1,2%	2,2%	15,1%
Hiç	34 11,1%	131 43,0%	39 12,8%	101 33,1%	305 100,0%
	52,3%	72,8%	86,7%	88,6%	75,5%
	8,4%	32,4%	9,7%	25,0%	75,5%
Toplam	65 16,1%	180 44,6%	45 11,1%	114 28,2%	404 100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	16,1%	44,6%	11,1%	28,2%	100,0%

$\chi^2=45.743$

sd:9

P< 0.000

Çizelge 7.146. İntihar Etmeyi Düşünme İle Her Şeyi Anlamsız Bulma Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	Her şeyi anlamsız buluyorum				Toplam
	Sık sık	Arada bir	Bir kez	Hiç	
Sık sık	5	6	0	2	13
	38,5%	46,2%	0,0%	15,4%	100,0%
	10,2%	3,1%	0,0%	1,5%	3,2%
Arada bir	1,2%	1,5%	0,0%	0,5%	3,2%
	9	11	0	5	25
	36,0%	44,0%	0,0%	20,0%	100,0%
Bir kez	18,4%	5,6%	0,0%	3,8%	6,2%
	2,2%	2,7%	0,0%	1,2%	6,2%
	11	39	2	9	61
Hiç	18,0%	63,9%	3,3%	14,8%	100,0%
	22,4%	19,9%	7,1%	6,9%	15,1%
	2,7%	9,7%	0,5%	2,2%	15,1%
Toplam	24	140	26	115	305
	7,9%	45,9%	8,5%	37,7%	100,0%
	49,0%	71,4%	92,9%	87,8%	75,5%
Toplam	5,9%	34,7%	6,4%	28,5%	75,5%
	49	196	28	131	404
	12,1%	48,5%	6,9%	32,4%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	12,1%	48,5%	6,9%	32,4%	100,0%

$\chi^2=44,810$

sd:9

P< 0,000

İntihar düşüncesi içerisinde olanların çoğunlukla sık sık ve ya arada bir her şeyi anlamsız bulduklarını görüyoruz. Çizelge 7.146'de intiharı sık sık düşünenlerin %84,6'ı sık sık ve ya arada bir her şeyi anlamsız bulduğunu belirtmişlerdir. Diğer taraftan sık sık her şeyi anlamsız bulanların %50,1'i yaşamlarında en az bir kez intiharı düşündüğünü belirtmiştir.

İntihar etmeyi düşünenlerde kendine güvenmeme düzeyi daha yüksektir. Kendine sık sık güvenmeyenlerin %48,6'ı, arada bir güvenmeyenlerin %35,6'sı, bir kez güvenmeyenlerin %19,6'ı, kendine güvenenlerin ise %14,9'u yaşamlarında en az bir kez intiharı düşündüğünü belirtmişlerdir (Çizelge 7.147).

Çizelge 7.148'de şiddet içerikli filmlerin gençlere oluyor düşüncesine kesinlikle katılanların %35,0'ı, katılanların %27,1'i, kararsız olanların %21,7'si ve katılmayanların %16,7'si yaşamlarında en az bir kez intiharı düşünürken bu oran şiddet içerikli filmlerin gençlere kesinlikle örnek olmadığını düşünenlerde ise %26,8'dir.

Çizelge 7.147. İntihar Etmeyi Düşünme İle Kendine Hiç Güvenmeme Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	Kendime hiç güvenmiyorum				Toplam
	Sık sık	Arada bir	Bir kez	Hiç	
Sık sık	4	1	1	7	13
	30,8%	7,7%	7,7%	53,8%	100,0%
	11,4%	0,8%	1,8%	3,6%	3,2%
Arada bir	6	13	1	5	25
	24,0%	52,0%	4,0%	20,0%	100,0%
	17,1%	11,0%	1,8%	2,6%	6,2%
Bir kez	7	28	9	17	61
	11,5%	45,9%	14,8%	27,9%	100,0%
	20,0%	23,7%	16,1%	8,7%	15,1%
Hiç	18	76	45	166	305
	5,9%	24,9%	14,8%	54,4%	100,0%
	51,4%	64,4%	80,4%	85,1%	75,5%
Toplam	35	118	56	195	404
	8,7%	29,2%	13,9%	48,3%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	8,7%	29,2%	13,9%	48,3%	100,0%

$\chi^2=45.810$ sd:9 P< 0.000

Çizelge 7.148. İntihar Etmeyi Düşünme İle Şiddet Filmlerin Gençlere Kötü Örnek Olup Olmama Konusu Arasındaki İlişki

İntihar etmeyi düşünme durumu	Şiddet içerikli filmler gençlere kötü örnek oluyor					Toplam
	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Sık sık	4	0	1	1	7	13
	30,8%	0,0%	7,7%	7,7%	53,8%	100,0%
	2,4%	0,0%	2,2%	2,1%	17,5%	3,2%
Arada bir	10	6	3	4	2	25
	40,0%	24,0%	12,0%	16,0%	8,0%	100,0%
	6,0%	5,9%	6,5%	8,3%	5,0%	6,2%
Bir kez	31	11	6	8	5	61
	50,8%	18,0%	9,8%	13,1%	8,2%	100,0%
	18,5%	10,8%	13,0%	16,7%	12,5%	15,1%
Hiç	123	85	36	35	26	305
	40,3%	27,9%	11,8%	11,5%	8,5%	100,0%
	73,2%	83,3%	78,3%	72,9%	65,0%	75,5%
Toplam	168	102	46	48	40	404
	41,6%	25,2%	11,4%	11,9%	9,9%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	41,6%	25,2%	11,4%	11,9%	9,9%	100,0%

$\chi^2=34.352$ sd:12 P< 0.001

BÖLÜM 8

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bilginin ve iletişimin son sürat ilerlediği ve inanılmaz bir gelişme gösterdiği bir dönemde yaşamaktayız. Bu alanda sürekli yenilenen teknolojiler yaşantımızın çoğu yönünü etkilemekte hatta birçoğunu da belirlemektedir. Bu etkileşim ile beraber bireyin davranışlarında ve toplumsal yaşantı içerisindeki hareketlerinde, ilişkilerinde yenilikler getirmektedir. Ancak bu yeni yaşantı biçimleri beraberinde çok ciddi sorunlar da getirmektedir.

Buna paralel olarak kitle iletişimin kazandığı yeni boyut bu etkileri aynı anda büyük kitlelere daha hızlı taşımaktadır. Kitle iletişimi, çeşitli türdeki mesajların, büyük ve dağınık bir kitleye bu amaç için geliştirilmiş araçlar kullanılarak iletilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu aşamada etkinliği son derece fazla olan görsel ve işitsel özellikli medya olarak adlandırılan araçlar karşımıza çıkmaktadır. Bu araçların en başında TV ve İnternet gelmektedir.

1950'li yıllardan itibaren yaygınlaşmaya başlayan televizyon kısa sürede radyonun pabucunun dama atılmasına sebep olmuştur. Çünkü televizyon, sesin yanına görüntüyü de ekleyerek etkiyi bir kaç kat daha arttırmıştır. 1980'lerden sonra uydu yayıncılığının gelişmesiyle, dünyanın her tarafına yayın yapabilen televizyonlar, coğrafi ve siyasal sınırları da ortadan kaldırmıştır. Bu gelişmelere asrın sonuna doğru hızla gelişen ve yaygınlaşan kişisel bilgisayar ve internet ağlarını da katarsak küresel çapta bir iletişim çağını yaşamakta olduğumuz görülmektedir.

Bu yapıda bireylerin topluca aldıkları iletilerin içeriği ve etkisi bugün için -bir sorun olarak- tartışılan bir konudur. Çünkü birey televizyon karşısında, kendisini televizyondaki aktörün yerine koyarak, televizyondaki aktörün canlandığı karakteri kendi hayatında oynamaya, yansıtılan yaşamın özlemine duymaya yönelebilmektedir. İzlediği filmdeki beğendiği karakterle kendisini öylesine bütünleştirmektedir ki artık onlar hayatının bir parçası olmaktadır. Bilinçli ya da bilinçsiz olarak televizyonlarda yayımlanan programlar aracılığıyla izleyicilere çok değişik mesajlar iletilmektedir.

Ev bilgisayarları onlara ait oyun vb. yazılımlar, bilgisayarların artık yüksek hızlarla bağlandıkları internet ortamları da hızlı gelişimi ile beraber teknik ve yasal anlamada denetimi de sağlamış değildir. Bugün için internet ortamları çocuk ve gençler için şiddet ve suç unsurlarının yoğunlukla bulunduğu ortamlardır. Amerika Birleşik Devletleri'nin başkenti Washington'da bulunan "Ulusal Medya ve Aile Enstitüsü", bilgisayar oyunlarının çocuklar üzerindeki olumsuz etkileriyle ilgili 2004 yılında yayınladığı raporda bilgisayar oyunlarının çocukları daha saldırgan, saygısız ve hantal hale getirdiğini de ortaya koymaktadır. Yine 1995 yılında ilköğretim öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada internet kafelere giden öğrencilerin %65'i savaş ve dövüş oyunlarını tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Öfke, şiddet ve saldırganlık yansımaları benzer ve birbirleri ile yakın ilişkili kavramlar olmasına rağmen farklılık gösteren duygu ve davranış biçimleridir. Öfke uygun ifade edildiğinde, son derece sağlıklı ve doğal bir duygu olmasına rağmen; kontrolden çıkıp da yıkıcı hale dönüşürse okul-iş hayatında, kişisel ilişkilerde ve genel yaşam kalitesinde sorunlara yol açar. Pek çok kişisel ve sosyal problemlerin (örneğin, çocuk istismarı, aile içi şiddet, fiziksel ya da sözel saldırganlık, toplumsal şiddet) temelinde öfke vardır. Öfke hem dışsal, hem de içsel bazı olaylarla ortaya çıkar. Genellikle öfkeye yol açan nedenler arasında; engellenme, haksızlığa uğrama, fiziksel incinme ve yaralanmalar, tacize uğrama, hayal kırıklığı, saldırıya uğrama, tehditler sayılabilir.

Genel anlamda şiddet sahip olunan güç veya kudretin, yaralanma ve kayıpla sonlanan veya sonlanma olasılığı yüksek bir biçimde bir başka insana, kendine, bir gruba veya bir topluma karşı tehdit yoluyla ya da bizzat uygulanması olarak tanımlanmaktadır. Şiddet içgüdüsel olarak var olan ve çevre etkenlerden kaynaklanan bir davranış olarak görülür. Erich Fromm'a göre şiddet; "temelinde yaşama karşı, yaşam ve insan sevgisine karşı bir umursamazlık duygusu yeşerten yıkıcı bir itkidir ve değişik şiddet biçimleri vardır". Steinmetz (1986), şiddeti; bir bireyin yaralanmasına, sindirilmesine, öfkelenmesine veya duygusal baskı altına alınmasına yol açan fiziki veya herhangi bir şekildeki davranış ve muamele biçimi olarak tanımlamaktadır. Holmes (1981) ise; şiddeti, verimsiz bir sistemin harcanmış enerjisi olarak tanımlayarak, bir birine karşılıklı bağımlı olan sistemler verimli biçimde işlemezse

şiddetin ortaya çıkacağını söylemekte ve yıkıcı, yok edici saldırganlığın bir biçimi olan görmektedir. Şiddet davranışının içine sadece fiziksel içerikli şiddeti değil; sözel ve psikolojik tacizi de içeren davranışlar ile birine bilerek rahatsızlık veya fiziki olarak zarar vermek de almaktadır. Son bir yıl içerisinde fiziksel bir kavga içinde yer alma; yaşamı boyunca bir kez dahi bir silah taşıma veya ateşli silah dışındaki çakı, bıçak, jilet gibi kesici aletler taşımak da şiddet davranışı kapsamında değerlendirilmelidir. Sosyal, kültürel ve ekonomik faktörler şiddet oluşumunda rol oynamaktadır. Her geçen gün şiddetin günlük yaşamımızda daha çok yer aldığı görülmektedir. Özellikle okullarda gençler arasında problemlerin bir çözüm aracı olarak yayıldığı sıklıkla gözlemlenen bir olgudur.

Gençlik, çocuklukla erişkinlik arasında yer alan, gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemidir. Diğer taraftan içinde birçok alt kategorileri de barındıran bir sosyal kategoridir. Gerçekten gençlik hem toplumsal, hem biyolojik, hem de ruhsal bir kavramdır. Gençlik yalnız olumsuzlukların toplandığı bir çağ değildir. Gençlik tatlı hayallerin, tutkuların ve idealizmin filizlendiği, sıkı arkadaşlıkların, ilk sevgilerin yaşandığı dönemdir. Yeniliğe ve ileriye doğru atılımların yapıldığı, kendini kanıtlama ve kendi kimliğini ortaya koyma çabalarının yaşandığı dönemdir.

Türkiye nüfusunun en önemli özelliği, genç oluşudur. Bu genç nüfus, 1950'li yıllara ve bir süre sonrasında kadar olduğu gibi sadece köy, kasaba ve kent ailesinin bize özgü akraba örüntülü çekirdek aile ya da geleneksel yanı ağır basan büyük aile tipinde devam etmemektedir. Gençlik, aile yapılanmamız içinde özellikle, yerleşim yeri ve bu yerleşim yerlerinin değişmesi gerçeğine bağlı hareketlilikle oluşan yeni aile tipleri, yeni problemler içinde filizlenmektedir. Günümüzde gençlik, farklı özellikleriyle ön plana çıkmaktadır. Özellikle öğrenci gençlik, yüzyıl öncesinin öğrencisinden farklı niteliklere sahiptir. Eğitimin kurumsallaştığı ilk dönemlerde ve daha sonraki dönemlerde, öğrenci, okula girdiğinde üretimin ve yönetimin doğrudan bir parçası gibiydi. Öğrencilik döneminde, sınıfıyla olan bağları kopmuyordu. Gencin yetiştirilmesi, eğitilmesi ve öğretimi anne-baba, okul ve toplum tarafından gerçekleştirilmekteydi. Genç, aile bağımlılığı nedeniyle, öğrenci özelliğinden çok sınıf özelliğine sahipti. Böylece de bir kimlik arama sorunu yoktu. Oysa günümüzün gençliği,

çok karmaşık sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Çoğu zamanda bu sorunlarla tek başına mücadele etmek zorunda kalmaktadır.

Çağımızın sosyal kurumları arasında, sosyal hayata ve insanların tavır ve hareketlerine en çok etkili olanlarını hiç şüphesiz kitle iletişim araçları oluşturmaktadır. Ancak insanların medyadan etkilenme oranı farklılık gösterebilir. Örneğin 30 yaşlarındaki bir yetişkin ile bir gencin etkilenmeleri farklıdır. Aynı şekilde bir üniversite mezunu birey ile ilkökul mezunu bireyin medyadan etkilenmeleri arasında fark vardır. Bu bağlamda toplum içinde belirli maddî veya manevî ihtiyaçlarını giderememiş bireylerin, özellikle gençlerin medyanın yapmış olduğu propagandadan, yayınlardan en çok etkilenen kesim olduğunu söylememiz yanlış olmaz. Genç birey kendine örnek olacak birini aradığı bu dönemde etrafında istediği karakteri bulamazsa çevresinde bulduğu ve kendisine cazip gelen, toplumda bir yer edinebileceği düşüncesiyle, her hangi bir karakteri benimseyebilmektedir. Bu ise genellikle kendisine en yakın olan medyadaki, özellikle TV dizileri karakterleri olmaktadır. Elbette diziler tamamen olumlu unsurlar içermemekte, topluma tümüyle güzel olgular sunmamaktadır. Bazı yerli diziler, toplumun yargılarının alt-üst olmasında körükleyici rol oynamakta, özellikle ağa, hanım ağa, mafya tiplerinin sunulduğu diziler, başta genç nesil olmak üzere toplumun sosyal, kültürel ve demografik değişik katmanlarında büyük tahribatlara yol açmaktadır.

Son zamanlarda, sosyolog ve psikologların büyük bölümü şiddetin çocuk ve gençlere etkisini incelemeye çalışmışlardır. Bu araştırmacılar saldırganlığın kaynağı hakkında birçok görüş ileri sürmüşlerdir. Kimi araştırmacılara göre, saldırganlığın, insanın içgüdüsünden kaynaklanmaktadır. Kimine göre ise, engellenmenin sonucunda insanlar saldırganlaşırlar. Başka görüşler ise, saldırganlığın sonradan edinildiğini, toplumsal olduğunu, çevreden saldırgan davranışlar öğrenildiğini ileri sürmektedirler. Aslında saldırgan davranışların öğrenme sonucunda ortaya çıktığını ileri sürenler sosyal öğrenme kuramı çerçevesinde saldırganlığı açıklamaktadırlar. Bu kurama göre, birçok saldırgan davranış çeşitli toplumsal etmenler aracılığıyla öğrenilip pekiştirilmektedir. Bu etkenler arasında bir kitle iletişim aracı olarak televizyon birçok toplumsal modeller sunmakla, saldırganlığı öğretmektedir. Televizyon, izleyiciye bildiği saldırgan davranışları anımsatmak, yeni saldırgan davranışları

öğretmek ve bunlara ne zaman başvuracağı konusunda fikir vermek yoluyla gerçek yaşamdaki saldırgan davranışlar üzerinde etkili olmaktadır. Sosyal öğrenme kuramına, büyük ölçüde Bandura ve arkadaşları katkıda bulunmuşlardır. Bandura'ya göre, insanlara model aracılığıyla her tür davranış öğretilir. Ayrıca, modeller toplumsallaşma sürecinde çocukların ahlaki düşünme biçimlerini de etkilerler. Bandura ve Walters'e göre, çocuk gözlem yolu ile hemen tekrarlamayacağı yeni bir davranışlar dizisini öğrenebilir. Fakat daha sonra farklı bir durum içine konulduğunda, yeni davranışlara başvurabilir.

TV'de saldırganlığın, çocuk ve gençlerin saldırganlığı üzerinde artırıcı ve azaltıcı etkisi de araştırılmıştır. TV'deki saldırganlık onaylandığı takdirde çocuk ve gençlerde saldırgan davranışlar artmaktadır. Bu durumun tam tersi de söz konusudur. Böylece dolaylı pekiştiriciler çocuk ve gençlerin davranış repertuarında yer alan tepkileri etkilemekte ve dolayısıyla saldırganlığı artırmaktadır.

TV ve saldırganlık arasındaki ilişki ile ilgili pek çok araştırma yapılmıştır ve yapılmaktadır. Elde edilen bulgular toplu olarak değerlendirildiğinde. TV izlemenin çocuk ve gençler üzerinde saldırganlığı artırıcı etkisi olduğu ortaya çıkmaktadır. Çocuklar televizyondan kesinlikle bir şeyler öğrenmektedirler. Dolayısıyla, saldırgan davranışları da öğrenebilirler. Bu öğrenme, gözlenen modelin gösterdiği saldırgan davranışlar yoluyla gerçekleşebilir, ya da böyle davranışlar ile ilişkili olan başka saldırgan davranışları çağrıştırmakla ortaya çıkabilir.

Aslında saldırganlık ve şiddeti kışkırtan bazı toplumsal koşullardan da söz etmek gerekir, işsizlik, adaletsizlik, ayrımcılık, sosyal tabakalar arası mesafe, sorunlara duyarsızlık gibi durumlar şiddeti pekiştiren etkenlerden birkaçıdır. Böylece, TV ve film bu saldırganlığı artırıcı yönde katkı yapmaktadır. Medyadaki şiddet içeren iletilerin değişik toplumlarda aynı etkileri yaratmamaktadır.

“Görsel Medya Ekseninde Orta Öğretim Çağı Gençliğinin Şiddet Eğilimlerinin İncelenmesi (İstanbul İli Uygulaması)” konulu tezin amacı, *15–18 yaş çağı gençliğinde şiddet eğilimlerinin ve şiddet kültürünün öğrenilmesinde bir etken olarak görsel medyanın*

etkilerini ortaya koymak olarak belirlenmiştir. Söz konusu yaş grubunun şiddet içeren yayın ve programlardan olumlu ya da olumsuz nasıl etkilendiği temel değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmamız sonucu elde ettiğimiz verilerden, *görsel medyanın şiddet içerikli yayınların gençlere taşınmasında ve öğretilmesinde bir işlev üstlendiği tespit edilmiştir*. Araştırmanın ana evreni, İstanbul İli ortaöğrenim çağı gençliği olarak adlandırdığımız, Ortaöğretimde (Devlet Genel Lise, Özel Genel Lise, Devlet ve Özel Anadolu Liseleri, Mesleki ve Teknik Liseler) okuyan ve Mesleki Eğitim Merkezlerinde öğrenimlerini sürdüren örgün eğitimin dışında kalmış 15–18 yaş grubu gençliğidir. Örneklem, tabakalı örneklem tekniğine göre, evreni temsil etme düzeyi kriterlerine uygun olarak belirlenmiştir. Yüzde 99 güven düzeyinde \pm %5 (göz yumulabilir yanılğı) kesinlikte 404 anket uygulanmıştır.

İstanbul ilinde Milli Eğitim İl Müdürlüğünün İstatistiklerine göre 2005–2006 eğitim-öğretim döneminde ortaöğretimde 274.633'ü erkek (%54,3) ve 231.377'si kız (%45,7) olmak üzere toplam 506.010 öğrenci bulunmaktadır. Ancak MEM' deki veriler bu sayıya dâhil edildiğinde toplam 533.943 olmaktadır. Bu duruma göre erkek 289.158 (%54,2), kız 244.824 (%45,8) olmaktadır. MEM'de erkek ve kız dağılımı %79'a %21 olmasına rağmen genel dağılıma uyarlanarak anket uygulanmıştır.

Araştırmamızda elde edilen verilerin değerlendirilmesinde uygulanan x^2 testi sonucunda, yüksek düzeyde tespit edilen ilişkiler tablolar halinde ele alınarak yorumlanmıştır.

Son bir ay içerisinde kitap ve ya dergi satın alma koşulu ile okuma oranına baktığımızda kızların (%74,3) erkeklere (%57,0) oranla daha fazla kitap okuduklarını görmekteyiz. Cinsiyete göre kanal tercihleri program türlerine göre değişmektedir. Erkek öğrencilerin kızlara göre daha çok haber kanallarını tercih etmeleri ile beraber Kurtlar Vadisi adlı diziyi yayınlayan TV kanalı daha çok tercih etmektedirler. Bu oranların en sevilen dizi tercihleri ile de uyumlu olduğu görülmüştür. Erkekler de kızlar gibi en fazla tercih ettikleri müzik eğlence ve spor programı olmasına rağmen, erkekler bunu %35,3, kızlar ise %48,6 oranında tercih etmektedirler. Burada spor seçeneğinin olması erkekler için ayrıca tercih edeni olabilir.

Yukarıda belirttiğimiz gibi ve ileride de daha somutlaşacağı üzere özellikle dizi filmler üzerindeki tercihlerin farklılığı TV kanalları arasında farklı tercihlerin oluşmasına önemli bir etken olmuştur. En az tercih edilme oranlarıyla da kültür-sanat ve dini programlar gelmektedir. Kültür-sanat programlarında küçük bir farkla kızlar daha çok tercih kullanırken, dini programlarda aynı farkla erkekler daha fazla tercih etmektedirler. Erkekler muhafazakâr olarak tanımlanan ve dini içerikli yayınları görece daha fazla olan TV kanalları kızlara göre daha çok tercih ettikleri görülmüştür. Gençlerin model alma davranışlarına gelince dikkat çekici bir husus olarak kızların şiddet içerikli bir dizi filmin başrol oyuncusunu model almalarıdır(Polat Alemdar- Kurtlar Vadisi). Kızlar bu kişi gibi olma isteğine %2,2'lik bir katılım sağlarken, erkeklerin oranı ise %15,4'dür. Bunun dışında özellikle komedyenlere yönelik ilgide oldukça fazla. Cinsiyet bağlı gençliğin sorununa kızlar %47,5, erkekler ise %32,6 oranında psikolojik sorunları en öne çıkarmaktadırlar. Cinsel sorunları ise erkekler çok daha fazla belirttiklerini görmekteyiz. Aslında kızların ne ölçüde kendilerini ifade ettikleri burada önemlidir. Medyanın etkisi konusunda ise erkekler daha fazla etkili olduğunu düşünmektedir. Diğer taraftan erkek öğrenciler açık bir şekilde kızlardan iki kat daha fazla şiddet filmlerinden hoşlandıklarını belirtmişlerdir. Ancak şiddet içeren bir mücadeleye girme konusunda kızların oranı %43,2 düzeyinde erkeklerin ise %62,0 olduğunu görmekteyiz. Kızlar gençliğin en önemli sorununa verdikleri cevaba uyumlu olarak %36,2 oranında intiharı bir çözüm olarak düşündüklerini belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerde bu oran %14,9 dur. Yine kızların %65,5'i, erkeklerin ise %51,1'i erkeklerin kızlara oranla daha fazla şiddete başvurduklarını belirtmişleridir.

Gençlerde yaş ilerledikçe sigara içme oranı da doğru orantılı olarak artmaktadır. Sigaraya başlama nedenine baktığımızda anlamlı bir oranda arkadaş çevresi olduğu görülmektedir. Bu yönüyle de okula gelen gençlerin eğitim çevresi içersinde kontrolsüzlükten ve yeterince bilgilendirilemediğinden zararlı alışkanlıklar da elde ettiklerini söyleyebiliriz. TV'nin zararlı yönleri konusunda da alt yaş guruplarının TV'yi daha fazla bağımlılık yaratan araç olarak belirttiklerini görmekteyiz. Gençler çağlarının ilk yıllarında daha yoğun Pop ve Rock türü müzikler tercih edilirken, ileriki yaşlarda müzik tercihleri değişmektedir. Belirgin bir sonuç da özellikle 17, 18 yaşlarla beraber Türk Halk Müziğine karşı beğenin de artması. Yine aynı

şekilde bu yaşlara doğru Arabesk dinleme eğilimlerinin de arttığını söylemek mümkün. Gençlerin bazen alkol kullanma baktığımızda 15 yaş grubunda %12,5 olan kullanım oranı, 16 yaş grubunda 11,2'ye, 17 yaş grubunda 21,1'e ve 18 yaşında ise %35,1'e çıkmaktadır. Çoğu zaman kullananların yaşa göre dağılımlarına baktığımızda da benzer sonuçlarla karşılaştığımızı görmekteyiz. Gençlerin okul hayatları boyunca eğitim süreci içerisinde daha olumlu davranışlar içerisinde olması beklenirken ileriki yıllarda daha fazla sorunlarının çözümünde şiddete başvurduğu görülmektedir. 14 yaş grubu biriyle şiddet mücadelesine %33,3 oranında girerken, 15 yaş grubu %40,6, 16 yaş grubu %49,1, 17 yaş grubu %60,9, ve 18 yaş grubu %73,0 oranında girdiğini belirtmiştir. Yine üst yaş gruplarına çıktıkça okul ya da mahallede gruplaşmalara ilginin arttığı görülmektedir.

Sosyal tabakalara bağlı olarak dizi film tercihlerine baktığımızda üst tabaka şiddet dizisi olarak tanımlanan Kurtlar Vadisini %11,1 oranında tercih ederlerken, orta tabakada olanların %23,52 tercih ettikleri, alt tabaka ise %14,6 ile bu diziyi tercih ettiklerini söyleyebiliriz. Alkolle tanışma oranı bakımından kendilerini üst tabakada görenler çoğunluktadır (üst tabaka %39,9, alt tabaka %20,32). Gençler en önemli sorunlarını belirtirken kendilerini üst tabakada tanımlayanlar alt tabakadakilere göre daha fazla psikolojik sorunları öne çıkarmaktadırlar. Sosyal üst tabakalara gidildikçe eğitim seviyesi ve gelir seviyesinin arttığını biliyoruz. Bununla beraber, gençten beklentiler de artmaktadır. Daha sistematik bir yaklaşım sergilenmektedir. Ancak iletişimde de yaşanan sorunlarla gencin sınav sistemleri arasında savrulması, dersanelerle takviye eğitim çabaları bu noktada önemli etken olduğu söylenebilir. Alt tabakalarda ekonomik, işsizlik gibi daha nesnel sorunlarla mücadele içerisinde olan genç vardır. Grup halinde kavgaya karışanlar üst tabaka içinde %66,7, orta tabaka içinde %39,7, alt tabaka içinde ise %24,4'dür. En az bir kez kendine güvenmeme duygusunu yaşayan gençlerin denek grubu içindeki oranı %51,7'dir. Tüm değerler için baktığımızda alt tabaka ve orta tabakda bu duyguya sahip olan gençlerin oranının daha yüksek olduğunu görmekteyiz.

Gençlerin son bir ayda kitap ya da dergi satın alıp okuma oranlarına baktığımızda baba mesleği emekli memur olanların %95,5 ile en yüksek, baba mesleği işsiz belirtenlerin ise %40 ile en düşük seviyede olduğunu görmekteyiz. Diğer taraftan baba mesleği işçi, işsiz ve serbest

olanların daha fazla Kurtlar Vadisi adlı şiddet filmini tercih ettikleri, ticaret ve iş adamı olarak baba mesleğini belirtenlerin ise daha çok komedi dizisi (Avrupa Yakası) tercih ettiklerini görüyoruz. Nedenini tanımlayamadıkları kaygı yaşama durumlarında çiftçi (%60,0), emekli işçi (%31,1) ve işsiz (, %20,0) çocukları daha öne çıkmaktadırlar.

Babaların eğitim seviyesi ile doğru orantılı olarak gençlerde bir okuma alışkanlığını söylemek mümkün. İlkokul düzeyinde bir eğitime sahip bir babanın çocuğu %55,6 oranında okurken, ortaokul düzeyinde babanın çocuğu %69,1 oranında okumaktadır. %70,6 okuma yüzdesine sahip gençlerin babaları lise seviyesinde bir eğitime sahipken, %74,5 okuma yüzdesine sahip gençlerin babaları da üniversite eğitimine sahip bulunmaktadır. Yine eğitim seviyesi yüksek babaları olan gençlerin daha çok medyayı gençler üzerinde en etkili kurum olarak tanımladıklarını görmekteyiz. Üniversite eğitimine sahip babası olan bireylerin %38,3'ü medya derken %34,0'ı, aile ve %27,7'si de okul demiştir. Sinemaya gitme alışkanlığı bakımından babaların eğitimi üniversite olanların %36,1'i sık sık cevabını verirken, ilkokul seviyesinde eğitime sahip olanların çocukları %0,7 düzeyinde kalmıştır. Üniversite mezunu babaların çocuklarından hiçbiri işsizliği sorun olarak görmezken, %53,2'si ise psikolojik sorun olarak belirtmiştir. %17,0'ı da kuşak çatışması olduğunu belirtmiştir. Babaları üniversite eğitimine sahip gençlerin %31,9'u Avrupa Yakası adlı komedi dizisini, %23,4'ü Kurtlar Vadisi adlı yoğun şiddet içeren diziyi, babaları lise mezunu olan gençlerin %21,1'i Avrupa Yakası dizisini %17,4'ü Kurtlar Vadisi adlı diziyi beğenerek izlediklerini belirtmişleridir. Diğer taraftan babaları ilkokul mezunu olanların %29,1'i Kurtlar Vadisi, %10,6'sar oranlarda olmak üzere aşk oyunu ve Avrupa Yakası adlı dizileri çok beğenerek izlediklerini belirtmişlerdir.

Geleneksel ailede ise %57,9'u ilkokul, %7,9'u ortaokul, %10,5 lise ve %2,6'sı da üniversite mezunudur. Geleneksel ailelerin çekirdek ailelere oranla daha otoriter olduğunu söylemek mümkün (Çizelge 7.70). Geleneksel aileye ve boşanma ile dağılmış aileye mensup çocukların daha "sık sık evden kaçmayı düşünme" oranı en fazla olarak karşımıza çıkmaktadır. Baba vefat eden ailedeki geçlerden hiçbiri ise evden kaçmayı düşünmediğini belirtmiştir.

Şiddet içerikli film izlemekten hoşlanmayanların oranı %28,2'dir. Diğer bir söylemle bir şekilde hoşlanarak izleyenlerin oranı %71,8 gibi oldukça yüksek bir orandır. Her zaman için hoşlandığını belirten gençlerin oranı ise %37,4'dür. Şiddet içerikli film izleme sorusuna evet diyenlerin %18,5'i Arabesk Müzik dinlerken, bu tür film izlemekten hoşlanmayanların Arabesk Müzik dinleme oranları %8,8'dir. Yine bu filmleri izlemekte hoşlanan gençlerden %5,3'ü Özgün Müzik dinlerken bu oran bu tür filmleri izlemekten hoşlanmayanlarda %21,1 olmaktadır. Şiddet içerikli film izleme konusunda 'evet' cevabı verenlerin %35,8'i, 'bazen' cevabı verenlerin ise %21,6'sı Kurtlar Vadisi adlı filmi izlemektedirler. Şiddet içerikli filmlerden hoşlananların interneti daha çok sohbet etme amacıyla kullanıldığı görülmektedir (Çizelge 7.76). Şiddet filmlerinden hoşlananların ders durumlarına baktığımızda %12,6'sı zayıf, %55,0'ı orta ve %23,8'i de iyi durumda olduğunu görmekteyiz. Şiddet içerikli filmlerden hoşlanma ile alkol kullanma alışkanlığı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz. Bu tür filmlerden sürekli hoşlananların %23,2'i bazen, %7,9'u sürekli alkol kullandıklarını belirtmiş. Şiddet içerikli filmlerden hoşlananların %22,5'i TV'nin zararlarının olmadığını belirtirken, hoşlanmayanların %9,6'sı bu doğrultuda görüş belirtmiştir (Çizelge 7.84). Şiddet filmlerinden hoşlananların %60,3'ü gurup halinde kavgalara karıştığını belirtmiştir. Bu oran bu tür film izlemekten hoşlanmayanlarda %22,8'dir. Şiddet içerikli filmlerden hoşlananlar daha çok (sık sık olmak üzere) evden kaçmayı düşündüklerini görmekteyiz (%47,8). Şiddet içerikli filmlerden genelde hoşlananların %75,5'i en az bir kez her şeyi anlamsız bulanlarını belirtmişlerdir. Bu grubun %25,8'i en az bir kez intihar etmeyi düşünürken, bunlar içerisinde %6,6'lık bir kesim ise bunu sık sık yaşadığını belirtmiştir. Şiddet içerikli filmlerden hoşlanmayanların %67,5'i şiddet içerikli filmlerin gençlere kötü örnek olduğuna kesinlikle inandığını belirtiyor. Bu grup içerisinde bu düşünceye genel anlamda inananların oranı ise %92,9'dur.

Aile, okul ve çevreden öğrenilenler ile medyadan öğrenilenler arasındaki çelişki yaşama durumuna baktığımızda (Çizelge 7.97) otoriter aile çocuklarının %31,0 oranında çok fazla yaşadığını belirtirken, %45,2 oranında ise ara sıra bu çelişkiyi, farklılığı yaşadığını görüyoruz. Diğer taraftan otoriter aile yapısına sahip gençler daha fazla evden kaçmayı düşünmektedirler. Oldukça ilgili ailedeki gençlerin daha az nedenini bilmedikleri kaygı durumunu yaşarken,

otoriter yapılı aileye mensup gençlerin en az bir kez bu duyguyu yaşayanların oranı ise %88,1 düzeyindedir.

Cumhuriyet, Ortadoğu, Özgür Gündem ve Zaman gazeteleri okuyucuları medyanın gençler üzerinde etkinliğine en çok inanlardan oluştuğunu görmekteyiz. Diğer taraftan Zaman Gazetesi okuyucularının okulun etkinliğinin aileden daha çok olduğunu belirttiklerini görüyoruz. Okuma alışkanlığının daha fazla olduğu gençler üzerinde öncelikle aile, sonra okul ve daha sonra da medyanın etkili olduğunu düşünmektedirler. Gençler üzerinde en etkili kurum olarak medyayı görenlerin %69,5'i gençlerin izledikleri film kahramanları gibi problemlerini çözmek isteyeceğine inandığını belirtmiştir.

Kurtlar Vadisi Dizisini Meslek Lisesi Öğrencilerinin %25,3'ü, Mesleki Eğitim Merkezi öğrencilerinin %35,0'ı ve Genel Liselerden Özel okul öğrencilerinin %40,0'ı tercih ettiklerini görüyoruz. Diğer taraftan Anadolu Lisesi öğrencilerinin en çok tercih ettikleri dizi Avrupa Yakası adlı komedi dizisidir. Kız öğrencilerin daha çok dizi bağımlısı olmakla beraber erkeklere oranla daha az şiddeti içeren dizileri tercih ettiklerini söylemek mümkün (Çizelge 7.112). Kurtlar Vadisi dizisini izleyen gençler daha çok Pop (%31,5) ve Arabesk (%21,3) Müzik dinlediklerini görmekteyiz. Okuma alışkanlığı olan gençlerin daha çok komedi dizilerini tercih ederken, az olanların ise şiddet içeren filmleri daha fazla tercih etmektedirler. Kurtlar Vadisi dizisini beğenerek izleyen gençlerin %30,3'ü dizinin başrol oyuncusu Polat Alemdar gibi olmak istediğini belirtirken, Avrupa Yakasını tercih edenlerin ise %17,2'si de yine bu dizinin başrol oyuncusu komedyen Ata Demirer gibi olmak istediğini belirtmiştir. Görüldüğü gibi beğenilerek izlenen dizi ile benzemek istenen kişi (model) arasında bir ilişki mevcuttur. Bu şekliyle model alınan oyuncunun davranışlarının genç tarafından taklit edilmesi kaçınılmaz olacaktır. Giyim tarzından konuşma şekline ve nihayet problemleri çözerken kullandığı yönteme kadar birçok şeyi örnek alacağını söylemek mümkündür. Öte yandan Kurtlar Vadisi'ni izleyenlerin %60,7'si, Azap Yolu'nu izleyenlerin %54,5'i, Aşk Oyunu'nu izleyenlerin %43,9'u grup halinde bir kavgaya karışmış. Aynı şekilde Kurtlar Vadisi dizisini beğenerek izleyen gençlerin %76,4'ü biriyle bir şiddet hareketine girdiğini belirtmiştir.

Örneklem içerisindeki gençlerin en az bir kez intiharı düşünme oranı %24,5'dir. Ancak bunların çoğunun anlık olarak bu düşünceye kapıldıklarını görüyoruz. Bunu ciddi bir şekilde düşünenlerin oranı ise %3,2'dir. Bu düşünceye kapılanların çoğunluğunun orta öğretimin 1. ve 2. sınıflarında olduğunu söylemek mümkün. Yoğun şiddet içerikli dizi olan Kurtlar Vadisini izleyenlerin intiharı sık sık düşünenler içerisindeki oranı %76,9'dur (Çizelge 7.133). Denek grubu gençler içerisinde intiharı sık sık düşünenlerin %38,5'i cinsel sorunları, %23,1'i ekonomik sorunları ve %15,4'ü de psikolojik sorunları gençliğin en önemli sorunu olarak belirtmiştir. Grup halinde kavgaya karışanların %32,1'i ise en az bir kez intiharı düşündüğünü belirtmiştir. Sık sık evden kaçmayı düşünenlerin %90'ı intiharı yaşamlarında bir şekilde düşündüğünü belirtmiştir. Bu oranlar evden kaçma düşüncesinin azalması ile düşmektedir. İntiharı sık sık düşünenlerin %84,6'ı sık sık ve ya arada bir her şeyi anlamsız bulduğunu belirtmişlerdir. Diğer taraftan sık sık her şeyi anlamsız bulanların %50,1'i yaşamlarında en az bir kez intiharı düşündüğünü belirtmiştir.

Görsel medyanın, yeni şiddet türlerinin gençler tarafından öğrenilmesine ve toplumda yaygınlaşmasına, bununla beraber suç içeren şiddet davranışlarının doğmasına da zemin hazırlamaktadır. Ebettteki gençlerin şiddet içeren davranışa yönelmesi birden fazla değişkene bağlıdır. Araştırmamızda görsel medyanın bu etkisinin gencin sahip olduğu bu özelliklere (aile yapısı, ailenin eğitim düzeyi, okuma alışkanlığı vd.) bağlı olarak değiştiğini görmekteyiz. Araştırmalar şiddete ve saldırganlığa yönelik davranışların yaşamın erken dönemlerinde öğrenildiğini göstermektedir. Çocukluk döneminde başlayan görsel medyadan etkilenme, gençlik döneminde de pekişerek devam etmektedir. Yeni kültürel değerlerin taşıyıcısı olan televizyon, aile yapımızın vazgeçilmez bir bireyi, çocukların ve gençlerin bir öğretmeni, arkadaşı olmuştur. Görsel medya, en etkili toplumsal kurumlardan biri haline gelmiştir. Bu rolü, yayıncılık etiğine uygun olarak yerine getirebilmek için yukarıda sözü edilen olumsuz etkilerin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak, başta medya sahip, yapımcı ve yöneticileri olmak üzere tüm medya çalışanlarının üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmeleri ile beraber bireylerin (izleyicilerin) bilinçlendirilmesi, şiddet ve müstehcen seks içeren programların zararları hakkında aydınlatılmasının çözümün bir parçası olarak gerekmektedir. Denetimin hukuki boyutunun, oto kontrolün olmadığı durumlarda etkin ve hızlı işlemesi,

ebeveynlerin retmenlerin bu konuda bilinçli faaliyetleri de katkı sağlayacak diğer unsurlardır.

EK:

Sayın Katılımcı.

Bu anket 15–18 yaş çağı gençliğinde şiddet eğilimlerinin ve şiddet kültürünün öğrenilmesinde bir etken olarak görsel medyanın etkilerini ortaya koymak amacıyla düzenlenmiştir. Sonuçları kesinlikle gizli tutulacak ve bilimsel amaçlar dışında hiçbir şekilde kullanılmayacaktır. Araştırmanın yürütülebilmesi için. 22 MAYIS 2006 tarih ve B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/1472 sayı ile gerekli yasal izinler İstanbul Valiliği İle İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınmıştır.

Anket No" :
Anketin Uygu. Tarih :
Anketin Uygu. Yer :
Anketi Uygu. İsmi-imza :

Nejdet BAKIŞ
Yedi Tepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enst.
Eğitim Yönetimi ve Denetimi
Yüksek Lisans Programı

**GÖRSEL MEDYA EKSENİNDE ORTA ÖĞRETİM ÇAĞI GENÇLİĞİNİN ŞİDDET
EĞİLİMLERİNİN İNCELENMESİ**

—İstanbul Anadolu Yakası Uygulaması—

1) Cinsiyet

- 1) Kız
- 2) Erkek

2) Yaş

- 1) 14
- 2) 15
- 3) 16
- 4) 17
- 5) 18

3) Okul Türü

- 1) Genel Lise (Devlet. Özel)
- 2) Meslek Lisesi
- 3) Anadolu Lisesi
- 4) Mesleki Eğitim Merkezi

4) Sınıf

- 1) Hazırlık
- 2) 1. Sınıf
- 3) 2. Sınıf
- 4) 3. Sınıf
- 5) 4. Sınıf

5) Kaç Kardeşiniz

- 1) Kardeşi yok
- 2) 1
- 3) 2

- 4) 3
- 5) 4 ve daha fazla

6) Ailenizin ikamet yeri neresidir?

- 1) Köy
- 2) İlçe
- 3) İl merkezi

7) Kaç yıldır şehirde oturuyorsunuz

- 1) 1–5 Yıl
- 2) 6–10 Yıl
- 3) 11–15 Yıl
- 4) 16 Yıl ve daha fazla

8) Kendinizi ve ailenizi gelir yönünden hangi tabakada görüyorsunuz

- 1) Üst tabaka
- 2) Orta tabaka
- 3) Alt tabaka

Anne ve Babanın Öğrenim Düzeyi:

	9. Anne	10. Baba
1) Okuryazar değil	()	()
2) İlkokul	()	()
3) Ortaokul	()	()
4) Lise	()	()
5) Üniversite	()	()

11) Aile yapınız aşağıdakilerden hangisidir?

- 1) Çekirdek aile (Anne, Baba ve çocuklar)
- 2) Geleneksel aile (Anne, Baba, çocuklar ve aile büyükleri)
- 3) Boşanma ile dağılmış aile
- 4) Anne vefat etmiş aile
- 5) Baba vefat etmiş aile
- 6) Anne ve baba yurt dışında

12) Ailenizin oturduğu konutun tipi nedir?

- 1) Apartman dairesi
- 2) Gece kondu
- 3) Müstakil ev (Bahçeli yada dubleks)

Anne ve Baba Mesleği:

	13.Anne	14.Baba
1) Çiftçilik-Hayvancılık	()	()
2) Ev hanımı	()	()
3) Emekli işçi	()	()
4) Emekli memur	()	()
5) Memur	()	()
6) Serbest meslek	()	()
7) Ticaret (esnaf, iş adamı)	()	()
8) İşçi	()	()
9) İşsiz	()	()

15)Şu anda gelir getiren bir işte çalışıyor musunuz, işiniz aşağıdakilerden hangisidir?

- 1) Hayır çalışmıyorum
- 2) Ailemize ait iş yerinde çalışıyorum
- 3) Yarım gün çalışıyorum
- 4) Sanayide (çırak, kalfa, usta olarak) çalışıyorum
- 5) Diğer (belininiz)

16) En çok beğenerek dinlediğiniz müzik türü hangisidir?

- 1) Arabesk
- 2) Özgün müzik
- 3) Pop
- 4) Rock
- 5) Tür halk müziği
- 6) Türk sanat müziği
- 7) Diğer (belirtiniz)

17) (Satın almasanız da) en çok okuma fırsatı bulduğunuz ve beğendiğiniz gazete hangisidir?

1) Akşam	9) Radikal
2) Cumhuriyet	10) Sabah
3) Evrensel	11) Vakit
4) Hürriyet	12) Yeni Şafak
5) Milliyet	13) Zaman
6) Ortadoğu	14) Gazete okumam

- 7) Özgür Gündem
8) Posta
- 15) Diğer (belirtiniz)
.....

18) Son bir ay içinde kitap ya da dergi (satın alıp) okudunuz mu?

- 1) Evet. (satın alıp)okudum
2) Hayır okumadım

19) En çok beğenerek seyrettiğiniz TV kanalı hangisidir?

- 1) ATV
2) CNN TÜRK
3) KANAL D
4) KANAL7
5) NTV
6) SAMANYOLU TV
- 7) SHOW TV
8) STAR TV
9) TGRT
10) TRT
11) ULUSAL KANAL
12) Diğer (belirtiniz).....

20) En çok beğenerek seyrettiğiniz yerli dizi hangisidir?

- 1) Hiç izlemem
2) Aliye
3) Aşk Oyunu
4) Azap Yolu
5) Avrupa Yakası
6) En Son Babalar Duyar
- 7) İhlamurlar Altında
8) Kırık Kanatlar
9) Kurtlar Vadisi
10) Yabancı Damat
11) Sihirli Annem
12) Diğer (belirtiniz).....

21) Aşağıdakilerden en çok hangisi gibi olmak isterdiniz?

- 1) Ata Demirer (Avrupa Yakası)
2) Cem Yılmaz
3) Kadir İnanır (Azap Yolu)
4) Kerem Cem (Aşk Oyunu)
5) Hülya Avşar
6) Polat Alemdar (Kurtlar Vadisi)
7) Başka (belirtiniz)
- 8) Hiç biri

22) İnterneti en çok ne amaçla kullanıyorsunuz?

- 1) Kullanmıyorum
2) Chat (sohbet) için
3) Derslerim için
5) Gazete okumak için
6) Oyun oynamak için
7) Sörf yapmak için
8) Diğer (belirtiniz)

23) Televizyonu en çok hangi amaçla izliyorsunuz?

- 1) Dinlenmek ve eğlenmek için
- 2) Haber almak ve bir şeyler öğrenmek için
- 3) Hem eğlenmek hem de öğrenmek için
- 4) Hepsi için

24) Televizyonda en çok hangi programları izliyorsunuz?

- 1) Haber ve belgesel
- 2) Müzik, eğlence spor
- 3) Film ve dizi filmler
- 4) Kültür, sanat programları
- 5) Dini programlar
- 6) Diğer (belirtiniz).....

25) Ailenizin size karşı tutumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

- 1) Oldukça otoriter
- 2) Oldukça ilgili
- 3) Anlayışlı ve demokrat
- 4) İlgisiz
- 5) Diğer (belirtiniz)

26) Derslerdeki başarı durumunuz nedir?

- 1) Çok iyi
- 2) İyi
- 3) Orta
- 4) Zayıf
- 5) Çok zayıf

27) Alkol kullanıyor musunuz?

- 1) Hayır, kullanmıyorum
- 2) Bazen kullanıyorum
- 3) Çoğu zaman kullanıyorum

28) Sigara içiyor musunuz ve nasıl alıştınız?

- 1) Sigara içmiyorum
- 2) Ailemde içen var onlara özendim
- 3) Arkadaş çevresinde alıştım
- 4) Televizyonun etkisiyle alıştım
- 5) Diğer (belirtiniz)

29) Sinemaya gider misiniz?

- 1) Sürekli 2) Bazen 3) Hiç

30) Spor yapıyor musunuz?

- 1) Sürekli 2) Bazen 3) Hiç

31) Tiyatroya gider misiniz?

- 1) Sürekli 2) Bazen 3) Hiç

32) Kahvehaneye gider misiniz?

- 1) Sürekli 2) Bazen 3) Hiç

33) Size göre gençliğin en önemli sorunu nedir?

- 1) Cinsel sorunlar
2) Ekonomik sorunlar
3) İşsizlik
4) Kuşak çatışması (Anne, baba, büyüklerle çatışma)
5) Psikolojik sorunlar
6) Diğer (belirtiniz)

34) Size gençler üzerinde aşağıdakilerden hangisi daha etkilidir

- 1) Aile
2) Okul
3) Medya

35) Aşağıdaki iletişim araçlarından en çok hangisine güveniyorsunuz?

- 1) İnternet 2) Gazete 3) Radyo
4) Kitap ve Dergi 5) Televizyon 6) Hiçbiri

36) Medyanın tutum ve davranışlarınız üzerinde etkili olduğuna inanıyor musunuz?

- 1) Çok etkili
2) Biraz etkili
3) Kararsızım
4) Hiç etkili değil
5) Hiç etkili değil

37) Size göre televizyonun zararlı yönleri var mı?

- 1) Evet, var
2) Hayır, yok

38) (37. soruya göre evet diyenler cevaplayacak) eğer zararlı ise hangi yönlerden zararlıdır?

- 1) Ders çalışmayı engelliyor
2) Dini ve ahlaki açıdan zararlı

- 3) İnsanları kendine bağımlı hale getirir
- 4) Örf ve adetleri zayıflatıyor
- 5) Diğer (belininiz).....

39) Aile, okul ve çevrenizden öğrendiklerinizle medyadan öğrendikleriniz arasında çelişkiler ve farklılıklar oluyor mu?

- 1) Çok fazla oluyor
- 2) Ara sıra oluyor
- 3) Hiç olmuyor

40)Televizyonsuz bir hayat hakkında ne düşünüyorsunuz?

- 1) Televizyon olmasa da olur
- 2) Televizyon vazgeçilmez bir araçtır
- 3) Olmasa daha iyi olurdu
- 4) Televizyonsuz bir hayat düşünemiyorum

41)Sizce televizyonda hangi tür programa yer verilmelidir?

- 1) Haberlere
- 2) Eğlenceye
- 3) Eğitime
- 4) Spora
- 5) Dini programlara
- 6) Siyasi programlara
- 6) Diğer.....

43) Şiddet içerikli filmleri izlemekten hoşlanıyor musunuz?

- 1) Evet, hoşlanıyorum
- 2) Hayır, hoşlanmıyorum
- 3) Bazen

44) Grup halinde hiç kavgaya karıştınız mı?

- 1) Evet, karıştım
- 2) Hayır, karışmadım

45) Bir başkası ile şiddet içeren bir mücadeleye girdiniz mi?

- 1)Hayır, girmedim
- 2) Evet, girdim.

46) Okulunuzda ya da mahallenizde her hangi bir gruplaşma var mı, siz bunlara ilgi duyuyor musunuz?

- 1)Hayır, yok
- 2) Evet, var ve ilgi duyuyorum

3) Evet, var ve ilgi duymuyorum

Aşağıdaki hususlar açısından kendinizi nasıl görüyorsunuz?

47) Evden kaçmayı düşündüm (düşünürüm)

1) Sık sık 2) Arada bir 3) Bir kez 4) Hiç

48) İntihar etmeyi düşündüm (düşünürüm)

1) Sık sık 2) Arada bir 3) Bir kez 4) Hiç

49) Gelecekle ilgili aşırı korkularım oluyor (oldu)

1) Sık sık 2) Arada bir 3) Bir kez 4) Hiç

50) Nedenini tamamlayamadığım kaygılarım oluyor (oldu)

1) Sık sık 2) Arada bir 3) Bir kez 4) Hiç

51) Her şeyi anlamsız buluyorum

1) Sık sık 2) Arada bir 3) Bir kez 4) Hiç

52) Kendime hiçbir konuda güvenmiyorum

1) Sık sık 2) Arada bir 3) Bir kez 4) Hiç

53) Genç insanlar filmlerdeki kahramanların kullandığı yöntemlerle kendi problemlerini çözmek ister

- 1) Kesinlikle katılıyorum
- 2) Katılıyorum
- 3) Kararsızım
- 4) Katılmıyorum
- 5) Kesinlikle katılmıyorum

54) Şiddet içeren filmler ve programlar gençler için kötü örnek olur.

- 1) Kesinlikle katılıyorum
- 2) Katılıyorum
- 3) Kararsızım
- 4) Katılmıyorum
- 5) Kesinlikle katılmıyorum

55) Kızlar erkeklere oranla şiddete daha az başvurur.

- 1) Kesinlikle katılıyorum 4) Katılmıyorum
- 2) Katılıyorum 5) Kesinlikle katılmıyorum
- 3) Kararsızım

Katıldığınız için teşekkür ederiz

KAYNAKLAR

Algül, F.,2004, **Günümüzde Siyasal İletişim Ve Medyanın Buluşma Noktası: Politainment (Eğlenceli Siyaset / Siyasal Eğlence)**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Aksoy, A. ve Ögel, K., 2004, “Tutuklu ve hükümlü ergenlerin özellikleri: Türkiye’de yapılan çalışmaların gözden geçirilmesi.”, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün Gözetimindeki Çocuklara Yönelik Hizmetlerin İyileştirilmesi Projesi İhtiyaçların Belirlenmesi Çalışması. Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği, İstanbul

Alemdar, K. ve Erdoğan, İ., 1994, **Popüler Kültür ve İletişim**, Ümit Yayıncılık, Ankara

Alparslan, Ç., 2005, “Çocuklarımızı Televizyona Emanet Etmeyelim”, web: <http://www.zaman.com.tr/?bl=turkuaz&alt=haberler&trh=20050305&hn=147356>, (Ulaşım Tarihi: 26/04/2006)

Altekin, S., 2006, “Televizyon, Şiddet ve Toplum” , web:<http://www.dokudanismanlik.com/tvsiddetvetoplum.htm>, (Ulaşım Tarihi:14/04/2006)

ASTOR, R. A., MEYER, H. A., (2001). “The Conceptualization of Violence-Prone School Subcontexts”, *Urban Education*, Cilt: 36, sayı: 3, s.: 374-399.

Atman, Ü. C., 2003, “Kadına Yönelik Şiddet; Cinsel Taciz/İrza Geçme”, *Sted Dergisi*, cilt 12, sayı 9

Aydın, A., 2004, **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**, Tekağaç Eylül Yayınları, 5. Baskı, Ankara.

Aydın, B. ve diğerleri, 2005, **Gelişim ve Öğrenme**, Nobel Yayınları, 1. Baskı, Ankara.

Bağlı, M. T., 2003, “Televizyona Karşı Anababa Aracılığı: Kısıtlayıcı Aracılığın Biçimleri”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt:32, Sayı:1-2,s.:129-149

Baki, G., 2005, “Dikkat! Çocuğunuz sanal terörist olabilir”, web: <http://www.zaman.com.tr/?bl=cumartesi&alt=aktuel&trh=20051209&hn=280534>, (Ulaşım Tarihi:16/06/2006)

Balcı, S., 1998, **İletişim Bilimleri Açısından Kitle İletişim Araçları ve Şiddet**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Bir, A. A., 2004, “Futbolun Katili Kim”, web: http://www.tempodergisi.com.tr/kose/ali_atif_bir/06878/, (Ulaşım Tarihi: 22/04/2006)

Cereci, S., 1996, **Televizyonun Sosyolojik Boyutu**, Şule Yayınları, İstanbul

Cereci, S., 2001, “Gündem Oluşturmada Medyanın Rolü”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 3, Sayı:3, s.:18-26

Chomsky, N., 2005, **Medya Denetimi**, (Çev.: Elif Baki), Everest Yayınları, 1. Baskı, İstanbul

Çakır, V., 2005, **Bir Sosyal Etkinlik Olarak Eğlence ve Televizyon (Konya Örneği)**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya

Çelebi, A., 1983, “Öfke, Saldırganlık ve Ruh Sağlığımız”, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı: 192 (Kasım 1983), s.20.

Çetinkaya, Y., 2004, “Bir "Manipülasyon Aracı" Olarak Medya, Medya Ve Gençlik”, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Yıl : 5, Sayı : 57 (Kasım)

CNNTTÜRK, ,8 Haziran, 2006, “Bilgisayar oyunları saldırgan yapıyor” http://www.cnnturk.com/turkiye/haber_detay.asp?pid=318&hid=1&haberID=189111, (Ulaşım Tarihi:16.06.2006)

Cüceloğlu, D., 1995, **Yeniden İnsan İnsana**, Remzi Kitapevi., İstanbul.

Çetinkanar, C., 1997, “Gençlik Sorunları ve Rekreasyon”, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı:352, s.93-95

Dağ, İ. vd, 2005,” Televizyon Programlarındaki Şiddet İçeriğinin, Müstehcenliğin Ve Mahremiyet İhlallerinin İzleyicilerin Ruh Sağlığı Üzerindeki Olumsuz Etkileri”, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Özel Çalışma Grubu Sonuç Raporu, Ankara

Deri, M., 2006, “Köyleşen Dünyamızda Medya Ve Türk Medyasının Etkileri”, İlkadım Dergisi, Ocak Sayısı, İstanbul.

DİE, 1997–2004, **Güvenlik Birimine Gelen Çocuk ve Gençlerle İlgili İstatistikler** (CD-ROM Kayıt Ortamında), Ankara

DİE, 1997–2004, **Adalet İstatistikleri** (CD-ROM Kayıt Ortamında), Ankara

Dönmezer, S., 1981, **Kriminoloji**, Filiz Kitapevi (7. Baskı), İstanbul

Duman, N., 2001, **1.Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenleri ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu Bildirileri**, Ankara Üniversitesi

Enserink, M., 2000, “Şiddetin Biyolojisi-Searching for the Marit of Cain”, (Çev.A. Yılmaz), Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı: 399 (Şubat 2001), s.42-45

Erdoğan, İ., 2004, “Popüler Kültürün Ne Olduğu Üzerine”, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Yıl : 5, Sayı : 57 (Kasım).

Erdoğan, İ. ve Alemdar, K., 1990, **İletişim ve Toplum Kitle İletişim Kuramları Tutucu ve Değişimci Yaklaşımlar**, Bilgi Yayınları, Ankara.

Ergil, D., 2001, “Şiddetin Kültürel Kökenleri”, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı:399 (Şubat 2001), s.40-41.

Ergün, M., 1987, “İnsan Şahsiyetinin Oluşmasında Örnek Tiplerin Önemi ve Battal Gazi Tipi”, Milli Kültür Dergisi, Sayı 58: 54-59.

Ergün, M., 1997, **Eğitim Sosyolojisine Giriş**, Ocak Yayınları, 4. Baskı, Ankara

Eriş, U., 2002, **Televizyon Dizilerinde Organize Suç: ‘Deliyürek’ Dizisi Üzerine Bir İnceleme** , Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Fromm, E., 1994, **Sevgi ve Şiddetin Kaynağı**, (Çev: Y. Salman ve N. İçten), Panel Yayınevi, İstanbul

Gömlüksiz, M. N., 2004, “Üniversiteye Hazırlık Dershanelerine Giden Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Etkinlikleri (Malatya İli Örneği)”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:8, s.13-32

Gümüşel, O., 2005, “Son zamanlarda sürekli duyduğumuz bir kelime var: ‘Bağımlılık’ ”, http://www.mcatürk.com/mca_icerik_detay.php?icerikid=324, (Ulaşım Tarihi: 18/07/2006).

Işık, M., 2000, **İletişimden Kitle İletişimine**, Mikro Yayınları, Konya

Işık, M., 2002, **Kitle İletişim Teorilerine Giriş**, Eğitim Kitapevi, Konya

İnam, A., 2001, “Şiddeti Anlamak”, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı:399 (Şubat), s.46-47

Kale, N., 1995, “Çağımızda Şiddet”, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı:329 (Nisan), s.96-98

Kapıcı, E. G., 2004, “İlköğretim Öğrencilerinin Zorbalığa Maruz Kalma Türünün ve Sıklığının Depresyon, Kaygı ve Benlik Saygısıyla İlişkisi”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, cilt 37, sayı 1, s. 1-13.

Kaskun, A. ve Öztunç, S.,2002, “Çocuk, Televizyon ve Şiddet”, web: <http://ilef.ankara.edu.tr/id/yazi.php?yad=799>, (Ulaşım Tarihi:05/06/2006)

Kocadaş, B., 2002, **Görsel Medya Ve Şiddet Kültürü (Orta Öğrenim Çağı Gençliğin Şiddet Eğiliminde Görsel Medyanın Etkisi)-Malatya uygulaması-**, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya

Korkmaz, Y., 1997, **Görsel Medyada Şiddet ve Toplumsal Yaşama Etkileri**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

- Kökdemir, H., 2004. “Öfke ve öfke kontrolü”, Pivolka Dergisi, Sayı: 3(12), S:7-10.
- Köknel, Ö., 2000, **Bireysel ve Toplumsal Şiddet**, Altın Kitaplar Yayınevi, 2. Basım, İstanbul
- Michaud, Y., 1991, **Şiddet**, (Çev.: C. Muhtaroglu), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Mihandoust, N., 1989, **Televizyonda Yer Alan Şiddet Programlarının Çocuk ve Gençlere Etkisi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- Milliyet Gazetesi, 24 Eylül 2004 (Can Dünder, “İskender Çolak ile söyleşi”)
- Morris, C. G., 2002, **Psikolojiyi Anlamak**.(Çev: Ayvaşık, B. H. ve Sayıl M.), Türk Psikologlar Derneği Yayını , 3. Basım, Ankara:.
- Mutlu, E., 1991, **Televizyonu Anlamak**, Gündoğan Yayınları, Ankara
- Mutlu, E., 1994, **İletişim Sözlüğü**, Ark Yayınları, Ankara
- NTVMSNBC, 24 Kasım 2004, ,“Bilgisayar oyunları saldırgan yapıyor”, <http://www.ntvmsnbc.com/news/297527.asp>, (Ulaşım Tarihi:16.06.2006)
- Tarhan, N., 2004, “Şiddet Eğiliminin Altında Hollywood Kültürü Var” – (Söyleşi: D. Sarısoy), web: www.ntvmsnbc.com, (Ulaşım Tarihi:15.06.2006)
- Oktay, M., 1995, **Halkla İlişkiler Mesleğinin İletişim Yöntem ve Araçları**, Der Yayınları, İstanbul,
- Ögel K ve Tamar, D., 1996, **Uyuşturucu Maddeler ve Bağımlılık Okul Eğitim Paketi, Öğrenci Anketi Bulguları**, AMATEM-Özel Okullar Derneği Yayını, Prive Ltd., İstanbul,
- Ögel K. vd., 2001, “Lise Gençleri Arasında Sigara, Alkol ve Madde Kullanım Yaygınlığı”, Türk Psikiyatri Dergisi, Sayı 12(1), s.42-52

Ögel, K vd., 2004, **Madde Kullanan Ergenler İçin Aile Eğitim Kılavuzu**, Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği ve Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Çocuk ve Ergen Madde Bağımlılığı Araştırma, Tedavi ve Eğitim Merkezi (ÇEMATEM)

Ögel K. vd., 2005, **Okullarda Suç ve Şiddeti Önleme**, Yeniden Yayınları no: 17, İstanbul

Özdiker, C., 2001, “Üvey Baba Dizisi: Televizyonda Şiddetle Karışık Sevgisizlik, Yoksulluk, Acıma Duygusu”, web: <http://ilef.ankara.edu.tr/id/yazi.php?yad=796>, (Ulaşım Tarihi:02/06/2006)

Özdiker, C., 2001, “TBMM, RtüK Ve Yayıncıların Sorumluluğu Işığında RtüK'ün Özerkliği”, web: <http://web.bir.net.tr/cengizozdiker/htm/rtkgelir.htm>, (Ulaşım Tarihi:27/04/2006)

Özdiker, C., 2001, “Televizyonda ‘Mafya’ Tiplenmeleri (Televizyon Yayınlarında ‘Mafya’ Savunuculuğu)”, web: <http://web.bir.net.tr/cengizozdiker/htm/mafya.htm>, (Ulaşım Tarihi:02/06/2006)

Özer, Ö., 2005, “Yetiştirme Kuramı: Televizyonla Yaşamın İdeolojik Kültürel Sonuçlarına Yönelik Yapılan Araştırma”, Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 2005/1,s.75-106.

Özer, Z., 1997, “Öfke”, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı:354 (Mayıs 1997), s.80-84

Özdemir, U., 2003, “Türkiye’de Kadın Kıyafetlerinde Modernleşme Süreci ve Medyanın Etkisi ”, Köprü Dergisi, Sayı: 84, İstanbul

Radikal Gazetesi, 30 Mart 2006

Riches, D., 1989, **Antropolojik Açından Şiddet**, (Çev: D. Hattatoğlu), Ayrıntı Yayınevi, 1. Basım, İstanbul

RTÜK, 1998 (Şubat), **Ulusal Televizyonlar Anahaber Bültenleri İçerik Analizi ve Anahaberlerde Genel Şiddet Araştırması**, Kamuoyu ve Yayın Araştırmaları Dairesi Başkanlığı, Ankara

RTÜK, 2006 (Ocak), **Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması**, Kamuoyu ve Yayın Araştırmaları ve Ölçme Dairesi Başkanlığı, Ankara

Özönder, C. vd., 2005, **İlköğretim Okullarında Şiddet Ve Taciz- İlköğretim Okullarının 7 Ve 8. Sınıflarında Okuyan Öğrencilerin “Okulda Şiddet” Ve “Taciz” Kavramlarına İlişkin Kavramsallaştırmaları-**, Türk Eğitim Sen, Ankara

Polat, O., 2002, “Şiddet”, web: www.kriminoloji.com , (Ulaşım Tarihi:05/05/2006)

Polat, O., 2005, “Okullarda Şiddet”, web:www.0-18.org, Vurursan Kırılır - Haftanın Yorumu, (Ulaşım Tarihi:30/05/2006)

Polatkan, G., 2006, “Alkol Ve Madde Bağımlılığı”, http://www.sagmer.hacettepe.edu.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=40&Itemid=60, (Ulaşım Tarihi: 20/07/2006)

Sali, M., 2003, “Kitle İletişim Araçlarının Gündem Oluşturma Fonksiyonu”, web: <http://www.dorduncukuvvetmedya.com/article.php?sid=1911>, (Ulaşım Tarihi: 29/04/2006)

Saymaz, İ., 2004, “Liseli Olmak Zor Zenaat”, Milliyet Gazetesi (Yazı Dizisi: 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15 Mart 2004,

Semerci, B., 2004, “Gençlik İntiharları”, Sabah Gazetesi (28 Ekim 2004).

Semerci, B., 2005, “Kimlik Bunalımı ve Kimlik Karmaşası”, Sabah Gazetesi (16 Temmuz 2005).

Senemoğlu, N., 2005, **Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya**, Gazi Kitapevi, 11. Baskı, Ankara.

SEVERİN, W. J. ve TANKARD, J. W.,1994, **İletişim Kuramları: Kökenleri, Yöntemleri ve Kitle İletişim Araçlarında Kullanımları**, (Çev.: Ali Atıf Bir ve N. Serdar Sever), Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir

Siegel, L. J., 1989, **Criminology**, West Publishing Company, USA

T.B.M.M. Araştırma Komisyonu Raporu, 2005, “Türk Sporunda Şiddet, Őike, Rüşvet, Haksız Rekabet İddialarının Araştırılması”, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Ankara

Tok, G., 2005, “Çocukluktan Gençliğe Giden Yol ergenlik Dönemi”, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı:455, s.34-39

Yavuzer, H., 2001 (Ocak), **Çocuk ve Suç**, Remzi Kitapevi, İstanbul

Yıldırım, A., 1998, **Sıradan Şiddet**, Boyut Kitapları, İstanbul

Yörükoğlu, A., 1990(Eylül), **Gençlik Çağı-Ruh sağlığı ve Ruhsal Sorunları**, Özgür Yayın-Dağıtım, İstanbul

Yörükoğlu, A., 1992, **Değişen Toplumda Aile Ve Çocuk**, Özgür Yayın-Dağıtım, İstanbul

Yücel, M. T., 1986, **Kriminoloji Suç ve Ceza**, Adalet Teşkilatını Güçlendirme Vakfı Yayını, Ankara

Yüksel, İ., 2003, “İşsizliğin Psiko-Sosyal Sonuçlarının İncelenmesi (Ankara Örneği)”, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 4, Sayı 2,s.21-38

Zaman Gazetesi, 1 Şubat 2006, 28 Şubat 2005

Zuhal, A. ve Yüce, S., 2001, “Çağımıza Ait Bir Soru mu? Şiddet”, Bilim Teknik Dergisi, Sayı:399, s.34–39

ÖZGEÇMİŞ

Nejdet BAKIŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Doğum Tarihi : 25.12.1970
Doğum Yeri : Pülümür
Medeni Durumu : Evli

EĞİTİM

Yüksek Lisans : Yeditepe Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü – Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı, 2005 – devam ediyor.
Lisans : Gazi Üniversitesi – Teknik Eğitim Fakültesi – Elektronik ve Bilgisayar Bölümü – Bilgisayar Sistemleri Anabilim Dalı, Ankara, Şubat 1995.
Lise : Kartal Lisesi – Matematik, İstanbul, 1989.
Ortaokul : Yakacık Ortaokulu, İstanbul, 1985.
İlkokul : Salördek İlkokulu, Pülümür – Tunceli, 1982.

ÇALIŞTIĞI KURUMLAR

2001 – devam ediyor : Kartal –Yakacık Anadolu Teknik, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi – Müdür Yardımcısı, İstanbul.
1997 – 2001 : Merkez – Fatih Anadolu Teknik, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Bilgisayar Öğretmeni, Erzincan.
1995 – 1997 : Merkez – Ticaret Lisesi Bilgisayar Öğretmeni, Sinop

İLETİŞİM

Mail : n_bakis@hotmail.com , nejdetbakis@hotmail.com